

Sadržaj

I. *Zakonodavni akti*

UREDBE

- ★ Uredba (EU) 2019/941 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. lipnja 2019. o pripravnosti na rizike u sektoru električne energije i stavljanju izvan snage Direktive 2005/89/EZ ⁽¹⁾ 1
- ★ Uredba (EU) 2019/942 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. lipnja 2019. o osnivanju Agencije Europske unije za suradnju energetske regulatora ⁽¹⁾ 22
- ★ Uredba (EU) 2019/943 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. lipnja 2019. o unutarnjem tržištu električne energije ⁽¹⁾ 54

DIREKTIVE

- ★ Direktiva (EU) 2019/944 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. lipnja 2019. o zajedničkim pravilima za unutarnje tržište električne energije i izmjeni Direktive 2012/27/EU ⁽¹⁾ 125

⁽¹⁾ Tekst značajan za EGP.

I.

(Zakonodavni akti)

UREDBE

UREDBA (EU) 2019/941 EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA

od 5. lipnja 2019.

o pripravnosti na rizike u sektoru električne energije i stavljanju izvan snage Direktive 2005/89/EZ

(Tekst značajan za EGP)

EUROPSKI PARLAMENT I VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 194. stavak 2.,

uzimajući u obzir prijedlog Europske komisije,

nakon prosljeđivanja nacrtu zakonodavnog akta nacionalnim parlamentima,

uzimajući u obzir mišljenje Europskoga gospodarskog i socijalnog odbora ⁽¹⁾,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora regija ⁽²⁾,

u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom ⁽³⁾,

budući da:

- (1) Sektor električne energije u Uniji prolazi kroz proces duboke preobrazbe koji karakteriziraju decentraliziranija tržišta s više sudionika, viši udio energije iz obnovljivih izvora i bolje međusobno povezani sustavi. Kao odgovor na to, Uredbom (EU) 2019/943 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽⁴⁾ i Direktivom (EU) 2019/944 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽⁵⁾ nastoji se unaprijediti pravni okvir koji se primjenjuje na Unijino unutarnje tržište električne energije radi osiguranja optimalnog funkcioniranja tržišta i mreža na dobrobit poduzeća i građana Unije. Ovom se Uredbom nastoji doprinijeti provedbi ciljeva energetske unije, čiji su sastavni dijelovi energetska sigurnost, solidarnost, povjerenje i ambiciozna klimatska politika.
- (2) Dobro funkcioniranje tržišta i sustava, s adekvatnom elektroenergetskom međupovezanošću, najbolje su jamstvo sigurnosti opskrbe električnom energijom. Međutim, čak i kada tržišta i sustavi dobro funkcioniraju i međusobno su povezani, nije moguće isključiti rizik od pojave elektroenergetske krize koja može nastupiti kao rezultat prirodnih katastrofa, poput ekstremnih vremenskih uvjeta, zlonamjernih napada ili nestašice goriva. Posljedice elektroenergetskih kriza često se šire preko nacionalnih granica. Čak i kad takve krize nastanu kao lokalna pojava, njihovi se učinci brzo mogu proširiti preko granica. Neke ekstremne okolnosti, poput vala hladnoće, toplinskog vala ili kibernapada, mogu istodobno pogoditi čitave regije.

⁽¹⁾ SL C 288, 31.8.2017., str. 91.

⁽²⁾ SL C 342, 12.10.2017., str. 79.

⁽³⁾ Stajalište Europskog parlamenta od 26. ožujka 2019. (još nije objavljeno u Službenom listu) i odluka Vijeća od 22. svibnja 2019.

⁽⁴⁾ Uredba (EU) 2019/943 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. lipnja od 5. lipnja 2019. o unutarnjem tržištu električne energije (vidjeti stranicu 54. ovoga Službenog lista).

⁽⁵⁾ Direktiva (EU) 2019/944 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. lipnja 2019. o zajedničkim pravilima za unutarnje tržište električne energije i izmjeni Direktive 2012/27/EU (vidjeti stranicu 125. ovoga Službenog lista).

- (3) U kontekstu međusobno povezanih tržišta i sustava električne energije sprečavanje elektroenergetske krize i upravljanje njome ne mogu se smatrati isključivo nacionalnom zadaćom. Potencijal koji pruža regionalna suradnja u smislu učinkovitijih i jeftinijih mjera trebalo bi bolje iskoristiti. Potrebni su zajednički okvir pravila i bolje koordinirani postupci kako bi se osiguralo da države članice i drugi akteri mogu djelotvorno surađivati prekogranično, u duhu povećane transparentnosti, povjerenja i solidarnosti među državama članicama.
- (4) Direktivom 2005/89/EZ Europskog parlamenta i Vijeća ⁽⁶⁾ uspostavljene su nužne mjere koje države članice trebaju poduzeti radi osiguranja sigurnosti opskrbe električnom energijom. Odredbe te Direktive uvelike su zamijenjene kasnijim zakonodavnim aktima, osobito u pogledu načina na koji tržišta električne energije trebaju biti organizirana radi osiguranja dostupnosti dovoljnog kapaciteta, načina na koji operatori prijenosnih sustava trebaju surađivati da bi jamčili stabilnost sustava i u pogledu potrebe da se osigura postojanje odgovarajuće infrastrukture. Ovom Uredbom uređuje se konkretno pitanje sprečavanja elektroenergetske krize i upravljanje njome.
- (5) Uredbe Komisije (EU) 2017/1485 ⁽⁷⁾ i (EU) 2017/2196 ⁽⁸⁾ čine detaljni pravilnik kojim se utvrđuje kako operatori prijenosnih sustava i drugi relevantni dionici trebaju djelovati i surađivati radi osiguranja sigurnosti sustava. Tim tehničkim pravilima trebalo bi se osigurati djelotvorno rješavanje većine elektroenergetskih incidenata na operativnoj razini. Ova Uredba usmjerena je na elektroenergetske krize koje imaju veći razmjor i učinak. Njome se utvrđuje što bi države članice trebale poduzeti da spriječe takve krize i koje mjere mogu poduzeti ako pravila rada sustava više nisu dovoljna. Čak i u slučaju elektroenergetskih kriza trebalo bi se i dalje u potpunosti pridržavati pravila rada sustava, a ova bi Uredba trebala biti u skladu s Uredbom (EU) 2017/2196.
- (6) Ovom Uredbom utvrđuje se zajednički okvir pravila o načinu sprečavanja elektroenergetskih kriza, pripremanja za njih i upravljanja njima, pri čemu se uvodi više transparentnosti u pripremljenoj fazi i tijekom elektroenergetske krize te se osigurava da se mjere poduzimaju na koordiniran i djelotvoran način. Od država članica zahtijeva se suradnja na regionalnoj razini i, kada je to primjenjivo, bilateralno, u duhu solidarnosti. Uredbom se također utvrđuje okvir za djelotvorno praćenje sigurnosti opskrbe električnom energijom u Uniji preko Koordinacijske skupine za električnu energiju koja je uspostavljena Odlukom Komisije od 15. studenog 2012. ⁽⁹⁾ kao platforme za razmjenu informacija i olakšanje suradnje među državama članicama, osobito u području sigurnosti opskrbe električnom energijom. Suradnjom među državama članicama i okvirom za praćenje želi se postići bolja pripravnost na rizike uz manji trošak. Ovom bi se Uredbom također trebalo ojačati unutarnje tržište električne energije povećanjem povjerenja diljem država članica i isključivanjem neprikladnih državnih intervencija u elektroenergetskim krizama, osobito izbjegavanjem neprikladan ograničavanja prekograničnih tokova i prekozonskih kapaciteta, čime se smanjuje rizik negativnih učinaka prelijevanja na susjedne države članice.
- (7) U Direktivi (EU) 2016/1148 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽¹⁰⁾ utvrđena su opća pravila o sigurnosti mrežnih i informacijskih sustava, a posebna pravila o kibersigurnosti bit će razrađena u okviru mrežnih pravila kako je navedeno u Uredbi (EU) 2019/943. Ovom Uredbom dopunjuje se Direktiva (EU) 2016/1148 jer se njome kibercidentni ispravno identificiraju kao rizik, a mjere koje se poduzimaju za njihovo rješavanje pravilno ugrađuju u planove pripravnosti na rizike.
- (8) Direktivom Vijeća 2008/114/EZ ⁽¹¹⁾ utvrđuje se postupak za jačanje sigurnosti označene europske kritične infrastrukture, uključujući i određenu elektroenergetsku infrastrukturu. Direktivom 2008/114/EZ i ovom Uredbom doprinosi se stvaranju sveobuhvatnog pristupa energetske sigurnosti Unije.

⁽⁶⁾ Direktiva 2005/89/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 18. siječnja 2006. o mjerama zaštite sigurnosti opskrbe električnom energijom i ulaganja u infrastrukturu (SL L 33, 4.2.2006., str. 22.).

⁽⁷⁾ Uredba Komisije (EU) 2017/1485 od 2. kolovoza 2017. o uspostavljanju smjernica za pogon elektroenergetskog prijenosnog sustava (SL L 220, 25.8.2017., str. 1.).

⁽⁸⁾ Uredba Komisije (EU) 2017/2196 od 24. studenoga 2017. o uspostavljanju mrežnog kodeksa za poremećeni pogon i ponovnu uspostavu elektroenergetskih sustava (SL L 312, 28.11.2017., str. 54.).

⁽⁹⁾ Odluka Komisije od 15. studenoga 2012. o osnivanju Koordinacijske skupine za električnu energiju (SL C 353, 17.11.2012., str. 2.).

⁽¹⁰⁾ Direktiva (EU) 2016/1148 Europskog parlamenta i Vijeća od 6. srpnja 2016. o mjerama za visoku zajedničku razinu sigurnosti mrežnih i informacijskih sustava širom Unije (SL L 194, 19.7.2016., str. 1.).

⁽¹¹⁾ Direktiva Vijeća 2008/114/EZ od 8. prosinca 2008. o utvrđivanju i označavanju europske kritične infrastrukture i procjeni potrebe poboljšanja njezine zaštite (SL L 345, 23.12.2008., str. 75.).

- (9) Odlukom br. 1313/2013/EU Europskog parlamenta i Vijeća ⁽¹²⁾ utvrđuju se zahtjevi za države članice da izrade procjene rizika na nacionalnoj ili odgovarajućoj podnacionalnoj razini svake tri godine i da izrade i usavrše svoje planove upravljanja rizicima od katastrofa na nacionalnoj ili odgovarajućoj podnacionalnoj razini. Konkretno mjere iz ove Uredbe koje se odnose na sprečavanje rizika, pripravnost i planiranje djelovanja trebale bi biti usklađene sa širim nacionalnim procjenama rizika koje uključuju više opasnosti i koje se zahtijevaju na temelju Odluke br. 1313/2013/EU.
- (10) Države članice odgovorne su za osiguranje sigurnosti opskrbe električnom energijom na svojem teritoriju, ali je sigurnost opskrbe električnom energijom ujedno i odgovornost koju dijele Komisija i drugi akteri Unije unutar vlastitih područja aktivnosti i nadležnosti. Sigurnost opskrbe električnom energijom podrazumijeva djelotvornu suradnju između država članica, institucija, tijela, ureda i agencija Unije te relevantnih dionika. Operatori distribucijskih sustava i operatori prijenosnih sustava imaju ključnu ulogu u osiguravanju sigurnog, pouzdanog i učinkovitog elektroenergetskog sustava u skladu s člancima 31. i 40. Direktive (EU) 2019/944. Regulatorna tijela i druga relevantna nacionalna tijela također imaju važnu ulogu u osiguravanju i praćenju sigurnosti opskrbe električnom energijom u okviru zadaća koje su im dodijeljene u skladu s člankom 59. Direktive (EU) 2019/944. Države članice trebale bi imenovati postojeći ili novi subjekt kao jedinstveno nadležno nacionalno vladino ili regulatorno tijelo u cilju osiguranja transparentnog i inkluzivnog sudjelovanja svih uključenih aktera, učinkovite pripreme i odgovarajuće provedbe planova pripravnosti na rizike, kao i olakšavanja prevencije i ex post evaluacije elektroenergetskih kriza i razmjena informacija u vezi s time.
- (11) Za zajednički pristup sprečavanju elektroenergetskih kriza i upravljanja njima potrebno je da države članice na jednak način tumače taj pojam. Ova bi Uredba osobito trebala olakšati koordinaciju među državama članicama u svrhu identificiranja situacije u kojoj je prisutan ili neminovan mogući rizik od značajne nestašice električne energije ili nemogućnosti isporuke električne energije kupcima. Europska mreža operatora prijenosnih sustava za električnu energiju (ENSTO za električnu energiju) i države članice trebale bi utvrditi konkretne regionalne odnosno nacionalne scenarije elektroenergetske krize. Tim bi se pristupom trebala postići obuhvaćenost svih relevantnih elektroenergetskih kriza, uzimajući u obzir regionalne i nacionalne posebnosti kao što su topologija mreže, kombinaciju izvora električne energije, količina proizvodnje i potrošnje te stupanj gustoće stanovništva.
- (12) Zajednički pristup sprečavanju elektroenergetske krize i upravljanju njome također zahtijeva da države članice upotrebljavaju iste metode i definicije za utvrđivanje rizika povezanih sa sigurnošću opskrbe električnom energijom i da mogu djelotvorno usporediti koliko dobro one same i njihovi susjedi obavljaju svoje zadatke u tom području. Ovom se Uredbom utvrđuju dva pokazatelja kojima se prati sigurnost opskrbe električnom energijom u Uniji: „očekivana količina neisporučene energije”, koja se izražava u GWh/godišnje, i „očekivani gubitak opterećenja”, koji se izražava u satima godišnje. Ti pokazatelji dio su europske procjene adekvatnosti resursa koju izrađuje ENSTO za električnu energiju na temelju članka 19. Uredbe (EU) 2019/943. Koordinacijska skupina za električnu energiju trebala bi redovito pratiti sigurnost opskrbe električnom energijom na temelju rezultata dobivenih tim pokazateljima. Agencija za suradnju energetske regulatora (ACER) trebala bi također upotrebljavati te pokazatelje pri izvješćivanju o postignućima država članica u području sigurnosti opskrbe električnom energijom u svojim godišnjim izvješćima o praćenju tržišta električne energije na temelju članka 15. Uredbe (EU) 2019/942 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽¹³⁾.
- (13) Kako bi se osigurala usklađena procjena rizika na način kojim se izgrađuje povjerenja među državama članicama u elektroenergetskim krizama, potreban je zajednički pristup utvrđivanju scenarija rizika. Stoga bi ENSTO za električnu energiju, nakon savjetovanja s relevantnim dionicima, a u suradnji s ACER-om i s Koordinacijskom skupinom za električnu energiju, u sastavu u kojem su samo predstavnici država članica, trebao izraditi i ažurirati zajedničku metodologiju za utvrđivanje rizika. ENSTO za električnu energiju trebao bi predložiti metodologiju, a ACER bi je trebao odobriti. Pri savjetovanju s Koordinacijskom skupinom za električnu energiju ACER u najvećoj mogućoj mjeri vodi računa o stajalištima koja je ona izrazila. ENSTO za električnu energiju trebao bi ažurirati zajedničku metodologiju za utvrđivanje rizika kad postanu dostupne nove značajne informacije.
- (14) Na temelju zajedničke metodologije za utvrđivanje rizika ENSTO za električnu energiju trebao bi redovito izrađivati i ažurirati regionalne elektroenergetske krizne scenarije i utvrđivati najrelevantnije rizike, kao što su ekstremni vremenski uvjeti, prirodne katastrofe, nestašice goriva ili zlonamjerni napadi, za svaku regiju. Pri razmatranju kriznog scenarija nestašice plina rizik prekida opskrbe plinom trebalo bi procjenjivati na temelju scenarija prekida opskrbe plinom i ometanja rada infrastrukture koje izrađuje Europska mreža operatora

⁽¹²⁾ Odluka br. 1313/2013/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 17. prosinca 2013. o Mehanizmu Unije za civilnu zaštitu (SL L 347, 20.12.2013., str. 924.).

⁽¹³⁾ Uredba (EU) 2019/942 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. lipnja 2019. o osnivanju Agencije Europske unije za suradnju energetske regulatora (vidjeti stranicu 22. ovoga Službenog lista).

prijenosnih sustava za plin (ENTSOG) na temelju članka 7. Uredbe (EU) 2017/1938 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽¹⁴⁾. ENTSO za električnu energiju trebao bi moći regionalnim koordinacijskim centrima osnovanima u skladu s člankom 35. Uredbe (EU) 2019/943 delegirati zadaće povezane s utvrđivanjem regionalnih elektroenergetskih kriznih scenarija. Nadzor tih delegiranih zadaća trebao bi obavljati ENTSO za električnu energiju. Države članice trebale bi izraditi i ažurirati svoje nacionalne elektroenergetske krizne scenarije na temelju regionalnih elektroenergetskih kriznih scenarija, načelno svake četiri godine. Scenariji bi trebali biti temelj za planove pripravnosti na rizike. Pri utvrđivanju rizika na nacionalnoj razini države članice trebale bi opisati sve rizike koje utvrde u odnosu na vlasništvo nad infrastrukturom koja je važna za sigurnost opskrbe električnom energijom i opisati sve poduzete mjere, kao što su opći ili sektorski zakoni o provjeravanju investicija, posebna prava za određene dioničare, kojima se ti rizici otklanjaju pri čemu trebaju naznačiti zašto te mjere smatraju nužnima i proporcionalnima.

- (15) Regionalni pristup utvrđivanju scenarija rizika i izradi mjera za sprečavanje krize, pripremanja za nju i njezino ublažavanje trebao bi dovesti do znatnih koristi u pogledu djelotvornosti tih mjera i optimalne upotrebe resursa. Osim toga, tijekom istodobnih elektroenergetskih kriza koordiniran i unaprijed dogovoren pristup osigurat će usklađen odgovor i smanjit će rizik negativnih učinaka prelijevanja u susjedne države članice koji bi mogli nastati ako se koriste isključivo nacionalne mjere. Stoga se ovom Uredbom traži od država članica da surađuju u regionalnom kontekstu.
- (16) Regionalni koordinacijski centri trebali bi obavljati zadaće od regionalne važnosti koje su im dodijeljene u skladu s Uredbom (EU) 2019/943. Da bi se osiguralo djelotvorno provođenje njihovih zadataka i djelovanje u bliskoj suradnji s relevantnim nacionalnim tijelima radi sprečavanja i ublažavanja elektroenergetskih incidenata većih razmjera, regionalna suradnja koja se traži na temelju ove Uredbe trebala bi se temeljiti na regionalnim strukturama za suradnju koje se upotrebljavaju na tehničkoj razini, a to su skupine država članica koje dijele isti regionalni koordinacijski centar. Zemljopisne regije regionalnih koordinacijskih centara stoga su relevantne za utvrđivanje regionalnih elektroenergetskih kriznih scenarija i procjenu rizika. Međutim, države članice trebale bi imati mogućnost da formiraju podskupine unutar regija radi suradnje u pogledu konkretnih regionalnih mjera ili radi suradnje u postojećim regionalnim forumima za tu svrhu jer je tehnička mogućnost pružanja uzajamne pomoći u elektroenergetskim krizama od ključne važnosti. Razlog tomu je što neće sve države članice u okviru veće regije nužno moći pružiti električnu energiju drugoj državi članici u elektroenergetskoj krizi. Stoga nije potrebno da sve države članice u određenoj regiji sklope regionalne sporazume o konkretnim regionalnim mjerama. Te bi sporazume trebale sklopiti države članice koje imaju tehničke mogućnosti za pružanje pomoći.
- (17) Uredbom (EU) 2019/943 predviđena je upotreba zajedničke metodologije za srednjoročnu i dugoročnu europsku procjenu adekvatnosti resursa (od 10 godina unaprijed do jedne godine unaprijed) kako bi se osiguralo da države članice svoje odluke o eventualnim potrebnim ulaganjima donose na transparentnoj i zajednički dogovorenoj osnovi. Europska procjena adekvatnosti resursa ima različitu svrhu od procjena kratkoročne adekvatnosti koje se upotrebljavaju radi otkrivanja mogućih problema povezanih s adekvatnošću u kratkim vremenskim okvirima, a to su procjene sezonske adekvatnosti (šest mjeseci unaprijed) i procjene adekvatnosti za tjedan dana unaprijed do barem jedan dan unaprijed. Kad je riječ o kratkoročnim procjenama postoji potreba za zajedničkim pristupom načinu na koji se otkrivaju mogući problemi povezani s adekvatnošću. ENTSO za električnu energiju trebao bi objavljivati procjene zimske i ljetne adekvatnosti radi upozoravanja država članica i operatora prijenosnih sustava o rizicima povezanim sa sigurnošću opskrbe električnom energijom koji bi mogli nastupiti u sljedećih šest mjeseci. Radi poboljšanja procjena adekvatnosti ENTSO za električnu energiju za njih bi trebao, nakon savjetovanja s relevantnim dionicima te u suradnji s ACER-om i s Koordinacijskom skupinom za električnu energiju u sastavu u kojem su samo predstavnici država članica, izraditi zajedničku probabilističku metodologiju. Tu metodologiju i njezina ažuriranja ENTSO za električnu energiju trebao bi predložiti ACER-u, a ACER bi trebao odobriti prijedlog i ažuriranja. Pri savjetovanju s Koordinacijskom skupinom za električnu energiju ACER u najvećoj mogućoj mjeri treba voditi računa o stajalištima Koordinacijske skupine za električnu energiju. ENTSO za električnu energiju trebao bi ažurirati metodologiju kad postanu dostupne nove bitne informacije. ENTSO-E bi trebao moći regionalnim koordinacijskim centrima delegirati zadaće povezane sa procjenama sezonske adekvatnosti, a delegirane bi se zadaće trebale izvršavati pod nadzorom ENTSO-a za električnu energiju.

⁽¹⁴⁾ Uredba (EU) 2017/1938 Europskog parlamenta i Vijeća od 25. listopada 2017. o mjerama zaštite sigurnosti opskrbe plinom i stavljanju izvan snage Uredbe (EU) br. 994/2010 (SL L 280, 28.10.2017., str. 1.).

- (18) Operatori prijenosnih sustava trebali bi pri provođenju bilo koje druge vrste kratkoročne procjene rizika primjenjivati metodologiju koja se upotrebljava za pripremu procjena sezonske adekvatnosti, konkretno od predviđanja adekvatnosti proizvodnje tjedan dana unaprijed do predviđanja adekvatnosti proizvodnje barem dan unaprijed, u skladu s Uredbom (EU) 2017/1485.
- (19) Kako bi se osigurao zajednički pristup sprečavanju elektroenergetske krize i upravljanju njome, nadležna tijela svake države članice trebala bi na temelju regionalnih i nacionalnih elektroenergetskih kriznih scenarija izraditi plan pripravnosti na rizike. Nadležna tijela trebala bi se savjetovati s dionicima ili predstavnicima skupina dionika kao što su predstavnici proizvođača ili njihova predstavnička tijela ili operatori distribucijskih sustava, ako su oni relevantni za sprečavanje i upravljanje elektroenergetskom krizom. U tu bi svrhu nadležna tijela trebala odlučiti o odgovarajućim aranžmanima za provođenje savjetovanja. U planovima treba opisati djelotvorne, proporcionalne i nediskriminirajuće mjere kojima se zahvaćaju svi utvrđeni elektroenergetski krizni scenariji. Trebalo bi voditi računa o okolišnim učinku mjera na strani ponude i mjera na strani potražnje. Tim planovima trebala bi se osigurati transparentnost, osobito u pogledu uvjeta pod kojima je moguće poduzimanje netržišnih mjera radi ublažavanja elektroenergetskih kriznih situacija. Sve predviđene netržišne mjere trebaju biti u skladu s pravilima utvrđenima ovom Uredbom. Planove pripravnosti na rizike trebalo bi objaviti, osiguravajući pritom povjerljivost osjetljivih informacija.
- (20) U planovima pripravnosti na rizike trebalo bi utvrditi nacionalne, regionalne i, kada je to primjenjivo, bilateralne mjere. Regionalne i, kada je to primjenjivo, bilateralne mjere nužne su osobito u slučaju istodobnih elektroenergetskih kriza, kad je koordinirani i unaprijed dogovoreni pristup nužan kako bi se osigurao dosljedan odgovor i smanjio rizik negativnih učinaka prelijevanja. Zbog toga bi prije donošenja planova pripravnosti za rizike nadležna tijela trebala provesti savjetovanje s nadležnim tijelima relevantnih država članica. Relevantne države članice jesu one u kojima bi moglo biti negativnih učinaka prelijevanja ili drugih učinaka na međusobne elektroenergetske sustave, bez obzira na to jesu li te države članice u istoj regiji ili su izravno povezane. U planovima bi trebalo voditi računa o relevantnim nacionalnim okolnostima, uključujući stanje u najudaljenijim regijama u smislu članka 349. Ugovora o funkcioniranju Europske unije i u određenim mikroizoliranim sustavima koji nisu povezani s nacionalnim prijenosnim sustavima. U tom bi pogledu države članice trebale donijeti odgovarajuće zaključke u pogledu, među ostalim, odredaba ove Uredbe o utvrđivanju regionalnih elektroenergetskih kriznih scenarija i regionalnih i bilateralnih mjera utvrđenih u planovima pripravnosti za rizike, kao i odredaba o pomoći. U tim bi planovima trebalo jasno utvrditi uloge i odgovornosti nadležnih tijela. U nacionalnim mjerama treba u potpunosti uzeti u obzir dogovorene regionalne i bilateralne mjere i trebalo bi u potpunosti iskoristiti prilike koje pruža regionalna suradnja. Planovi bi trebali biti tehničke i operativne prirode jer im je svrha pomoći u sprečavanju pojave ili naglog pogoršanja elektroenergetske krize i ublažavanje njezinih učinaka.
- (21) Planove pripravnosti za rizike trebalo bi redovito ažurirati. Kako bi se osiguralo da su planovi uvijek ažurni i djelotvorni, nadležna tijela država članica iz svake regije trebala bi organizirati dvogodišnje simulacije elektroenergetskih kriza u suradnji s operatorima prijenosnih sustava i drugim relevantnim dionicima radi provjere njihove prikladnosti.
- (22) Cilj je predložka iz ove Uredbe olakšati pripremanje planova, omogućujući pritom uvrštavanje dodatnih informacija, specifičnih za državu članicu. Predloškom se želi i olakšati savjetovanje s drugim državama članicama unutar dotične regije i s Koordinacijskom skupinom za električnu energiju. Svrha savjetovanja unutar regije i preko Koordinacijske skupine za električnu energiju je osigurati da se mjerama poduzetima u jednoj državi članici ili regiji ne ugrožava sigurnost opskrbe električnom energijom drugih država članica ili regija.
- (23) Važno je olakšati komunikaciju i transparentnost među državama članicama kada imaju konkretne, ozbiljne i pouzdane informacije da bi moglo doći do elektroenergetske krize. U takvim bi okolnostima dotične države članice trebale obavijestiti Komisiju, susjedne države članice i Koordinacijsku skupinu za električnu energiju bez nepotrebne odgode i pritom dostaviti naročito informacije o uzrocima pogoršanja situacije opskrbe električnom energijom, planiranim mjerama za sprečavanje elektroenergetske krize i o mogućoj potrebi za pomoć drugih država članica.

- (24) Razmjena informacija u slučaju elektroenergetske krize nužna je radi osiguravanja koordiniranog djelovanja i ciljane pomoći. Stoga se ovom Uredbom obvezuje nadležno tijelo da u slučaju elektroenergetske krize bez nepotrebne odgode obavijesti države članice u regiji, susjedne države članice i Komisiju. Nadležno tijelo bi također trebalo dostaviti i informacije o uzrocima krize, o planiranim ili poduzetim mjerama i o mogućoj potrebi za pomoći drugih država članica. Kada ta pomoć prelazi okvire sigurnosti opskrbe električnom energijom, trebao bi se primijeniti pravni okvir Mehanizma Unije za civilnu zaštitu.
- (25) U slučaju elektroenergetske krize države članice trebale bi surađivati u duhu solidarnosti. Osim tog općeg pravila, trebalo bi predvidjeti odgovarajuću odredbu prema kojoj države članice jedna drugoj mogu ponuditi pomoć u situaciji elektroenergetske krize. Ta bi se pomoć trebala temeljiti na dogovorenim, koordiniranim mjerama utvrđenima u planovima pripravnosti na rizike. Ova Uredba državama članicama daje veliko diskrecijsko pravo pri dogovaranju o sadržaju tih koordiniranih mjera i samim time o sadržaju pomoći koju nude. Države članice trebaju odlučiti i dogovoriti se o tim koordiniranim mjerama, uzimajući u obzir potražnju i ponudu. Ovom se Uredbom istodobno osigurava da se za potrebe dogovorene pomoći opskrba električnom energijom odvija koordinirano. Države članice trebale bi također postići dogovor o potrebnim tehničkim, pravnim i financijskim aranžmanima za provedbu dogovorenih regionalnih i bilateralnih mjera. U okviru tih tehničkih aranžmana države članice trebale bi navesti maksimalnu količinu električne energije koju treba dostaviti, što bi trebalo ponovno ocijeniti na temelju tehničke izvedivosti pružanja električne energije u trenutku kad je pomoć potrebna tijekom elektroenergetske krize. Zatim bi države članice trebale poduzeti sve mjere potrebne za provedbu dogovorenih regionalnih i bilateralnih mjera te tehničkih, pravnih i financijskih aranžmana.
- (26) Pri dogovaranju o koordiniranim mjerama i tehničkim, pravnim i financijskim aranžmanima te općenitoj provedbi odredaba o pomoći države članice trebale bi uzeti u obzir društvene i gospodarske čimbenike, uključujući sigurnost građana Unije i proporcionalnost. Potiče ih se da razmjenjuju najbolje prakse i da se koriste Koordinacijskom skupinom za električnu energiju kao platformom za raspravu s ciljem utvrđivanja dostupnih mogućnosti za pomoć, posebno u pogledu koordiniranih mjera i potrebnih tehničkih, pravnih i financijskih aranžmana, uključujući pravičnu naknadu troškova. Komisija može pomoći u pripremi regionalnih i bilateralnih mjera.
- (27) Pomoć među državama članicama na temelju ove Uredbe trebala bi podlijegati pravičnoj naknadi troškova dogovorenoj između država članica. Ovom se Uredbom ne usklađuju svi aspekti takve pravične naknade troškova među državama članicama. Države članice trebale bi stoga postići dogovor o odredbama o pravičnoj naknadi troškova prije pružanja pomoći. Država članica koja je zatražila pomoć trebala bi bez odgode platiti takvu naknadu, ili osigurati da ona bez odgode bude plaćena državi članici koja pruža pomoć. Komisija bi trebala pružiti neobvezujuće smjernice o ključnim elementima pravične naknade troškova i drugim elementima tehničkih, pravnih i financijskih aranžmana.
- (28) Pri pružanju pomoći na temelju ove Uredbe, države članice provode pravo Unije i stoga su obvezne poštovati temeljna prava zajamčena pravom Unije. Iz takve pomoći može stoga, ovisno o mjerama dogovorenima među državama članicama, proizići obveza za državu članicu da plati naknadu troškova onima koji su zahvaćeni njezinim mjerama. Države članice stoga bi, kada je to potrebno, trebale osigurati da su na snazi nacionalna pravila o naknadi troškova koja su u skladu s pravom Unije, a posebno s temeljnim pravima. Nadalje, država članica koja prima pomoć trebala bi u konačnici snositi sve razumne troškove druge države članice koji su rezultat pružanja pomoći u skladu s tim nacionalnim pravilima naknade troškova.
- (29) U slučaju elektroenergetske krize pomoć bi trebalo pružiti čak i ako države članice još nisu postigle dogovor o koordiniranim mjerama i tehničkim, pravnim i financijskim aranžmanima, kako se zahtijeva u skladu s odredbama o pomoći iz ove Uredbe. Kako bi u takvoj situaciji mogle pružiti pomoć u skladu s ovom Uredbom, države članice trebale bi postići dogovor o ad hoc mjerama i aranžmanima koji bi zamijenili koordinirane mjere i tehničke, pravne i financijske aranžmane koji nedostaju.
- (30) Ovom se Uredbom uvodi takav mehanizam pomoći među državama članicama kao instrument za sprečavanje ili ublažavanje elektroenergetske krize unutar Unije. Komisija bi stoga trebala preispitati mehanizam pomoći u svjetlu budućih iskustava s njegovim funkcioniranjem i prema potrebi predložiti izmjene tog mehanizma.

- (31) Ovom Uredbom trebalo bi se omogućiti da se elektroenergetska poduzeća i kupci pri suočavanju s elektroenergetskim krizama mogu što dulje pouzdati u tržišne mehanizme utvrđene Uredbom (EU) 2019/943 i Direktivom (EU) 2019/944. Čak i tijekom elektroenergetskih kriza trebalo bi se pridržavati pravila koja uređuju unutarnje tržište i pravila rada sustava. Takva pravila uključuju članak 22. stavak 1. točku (i) Uredbe (EU) 2017/1485 i članak 35. Uredbe (EU) 2017/2196 kojima se uređuju ograničavanje transakcije, ograničavanje pružanja prekozonskih kapaciteta pri dodjeli kapaciteta ili ograničavanje dostavljanja rasporeda. To znači da bi se netržišne mjere, kao što su prisilno isključivanje potražnje ili pribavljanje dodatnih zaliha izvan uobičajenog funkcioniranja tržišta, trebale poduzimati samo kao zadnji izbor, nakon što su iscrpljene sve mogućnosti koje pruža tržište. Stoga je moguće prisilno isključiti potrošnju samo nakon što su iscrpljene sve mogućnosti dobrovoljnog isključenja potražnje. Dodatno, svaka netržišna mjera treba biti nužna, proporcionalna, nediskriminirajuća i privremena.
- (32) U cilju osiguravanja transparentnosti nakon elektroenergetske krize nadležno tijelo koje je proglasilo elektroenergetsku krizu trebalo bi provesti ex post evaluaciju krize i njezinih učinaka. Tom evaluacijom trebalo bi uzeti u obzir, među ostalim, djelotvornost i proporcionalnost poduzetih mjera kao i njihov ekonomski trošak. Tom evaluacijom treba obuhvatiti i prekogranične aspekte, kao što su učinak mjera na druge države članice i razina pomoći koju su države članice koje su proglasile elektroenergetsku krizu primile od njih.
- (33) Svrha je obveza u pogledu transparentnosti osigurati usklađenost mjera koje se poduzimaju za sprečavanje ili rješavanje kriza s pravilima unutarnjeg tržišta i s načelima suradnje i solidarnosti koja čine temelj energetske unije.
- (34) Ovom se Uredbom Koordinacijskoj skupini za električnu energiju daje snažnija uloga. Koordinacijska skupina trebala bi provoditi posebne zadatke, ponajprije u vezi s izradom metodologije za utvrđivanje regionalnih elektroenergetskih kriznih scenarija i metodologije za procjenu kratkoročne i sezonske adekvatnosti te u vezi s izradom planova pripravnosti za rizike i trebala bi imati istaknutu ulogu u praćenju postignuća država članica u području sigurnosti opskrbe električnom energijom i u razvijanju najboljih praksi na toj osnovi.
- (35) Elektroenergetska kriza može se proširiti i izvan granica Unije na područje ugovornih strana Energetske zajednice. Kao stranka Ugovora o Energetskoj zajednici Unija bi trebala promicati izmjene tog Ugovora s ciljem stvaranja integriranog tržišta i jedinstvenog regulatornog prostora pružanjem odgovarajućeg i stabilnog regulatornog okvira. U cilju osiguravanja učinkovitog upravljanja krizama Unija bi trebala blisko surađivati s ugovornim stranama Energetske zajednice u sprečavanju elektroenergetskih kriza, pripremanju za njih i upravljanju njima.
- (36) Ako Komisija, ACER, Koordinacijska skupina za električnu energiju, ENTSO za električnu energiju, države članice i njihova nadležna i regulatorna tijela ili bilo koja druga tijela ili osobe dobiju povjerljive informacije u skladu s ovom Uredbom, trebali bi zajamčiti povjerljivost tih informacija. U tu bi svrhu povjerljivost informacija trebala podlijegati pravilima Unije i nacionalnim pravilima koji su na snazi u pogledu postupanja s povjerljivim informacijama i postupcima.
- (37) S obzirom na to da cilj ove Uredbe, tj. osigurati najdjelotvorniju i najučinkovitiju pripravnost na rizike unutar Unije, ne mogu dostatno ostvariti države članice, nego se zbog svojeg opsega i učinaka on na bolji način može ostvariti na razini Unije, Unija može donijeti mjere, u skladu s načelom supsidijarnosti utvrđenim u članku 5. Ugovora o Europskoj uniji. U skladu s načelom proporcionalnosti utvrđenim u tom članku, ova Uredba ne prelazi ono što je potrebno za ostvarivanje tog cilja.
- (38) Cipar je trenutačno jedina država članica koja nije izravno povezana s drugom državom članicom. U vezi s određenim odredbama iz ove Uredbe trebalo bi pojasniti da se te odredbe, odnosno odredbe o utvrđivanju regionalnih elektroenergetskih kriznih scenarija, o uključivanju utvrđenih regionalnih i bilateralnih mjera u planove pripravnosti za rizike i o pomoći, ne primjenjuju na Cipar sve dok traje ta situacija. Cipar i ostale relevantne države članice potiču se da uz potporu Komisije osmisle alternativne mjere i postupke u područjima obuhvaćenima navedenim odredbama, pod uvjetom da takve alternativne mjere i postupci ne utječu na djelotvornost provedbe ove Uredbe među drugim državama članicama.

(39) Direktivu 2005/89/EZ trebalo bi staviti izvan snage,

DONIJELI SU OVU UREDBU:

POGLAVLJE I.

Opće odredbe

Članak 1.

Predmet

Ovom se Uredbom utvrđuju pravila za suradnju među državama članicama s ciljem sprečavanja elektroenergetskih kriza, pripremanja za njih i upravljanja njima u duhu solidarnosti i transparentnosti i uz potpuno pridržavanje zahtjeva konkurentnog unutarnjeg tržišta električne energije.

Članak 2.

Definicije

Za potrebe ove Uredbe, primjenjuju se sljedeće definicije:

1. „sigurnost opskrbe električnom energijom” znači sposobnost elektroenergetskog sustava da jamči opskrbu kupaca električnom energijom s jasno utvrđenom razinom usluge koju određuju predmetne države članice;
2. „operator prijenosnog sustava” znači operator prijenosnog sustava kako je definiran članku 2. točki 35. Direktive (EU) 2019/944;
3. „distribucija” znači distribucija kako je definirana u članku 2. točki 28. Direktive (EU) 2019/944;
4. „prekogranični tok” znači prekogranični tok kako je definiran u članku 2. točki 3. Uredbe (EU) 2019/943;
5. „prekozonski kapacitet” znači sposobnost međusobno povezanog sustava da prihvati prijenos energije između zona nadmetanja;
6. „kupac” znači kupac kako je definiran u članku 2. točki 1. Direktive (EU) 2019/944;
7. „operator distribucijskog sustava” znači operator distribucijskog sustava kako je definiran u članku 2. točki 29. Direktive (EU) 2019/944;
8. „proizvodnja” znači proizvodnja kako je definirana u članku 2. točki 37. Direktive (EU) 2019/944;
9. „elektroenergetska kriza” znači postojeća ili neminovna situacija znatne nestašice električne energije, kako su to utvrdile države članice i opisale u svojim planovima pripravnosti na rizike, ili nemogućnosti isporuke električne energije kupcima;
10. „istodobna elektroenergetska kriza” znači elektroenergetska kriza koja pogađa istodobno više od jedne države članice;
11. „nadležno tijelo” znači nacionalno vladino tijelo ili regulatorno tijelo koje je imenovala država članica u skladu s člankom 3.;
12. „regulatorna tijela” znači regulatorna tijela iz članka 57. stavka 1. Direktive (EU) 2019/944;
13. „krizni koordinator” znači osoba, skupina osoba, tim sastavljen od relevantnih nacionalnih upravitelja elektroenergetskim krizama ili institucija sa zadaćom djelovanja kao kontaktna točka i koordiniranja protoka informacija tijekom elektroenergetske krize;
14. „netržišna mjera” znači bilo koja mjera na strani ponude ili potražnje koja odstupa od tržišnih pravila ili komercijalnih sporazuma uvedena u cilju ublažavanja elektroenergetske krize;

15. „proizvođač” znači proizvođač kako je definiran u članku 2. točki 38. Direktive (EU) 2019/944;
16. „regija” znači skupina država članica čiji operatori prienosnog sustava dijele isti regionalni koordinacijski centar kako je navedeno u članku 36. Uredbe (EU) 2019/943;
17. „podskupina” znači skupina država članica unutar neke regije koje imaju tehničke mogućnosti da jedna drugoj pruže pomoć u skladu s člankom 15.;
18. „rano upozorenje” znači pružanje konkretnih, ozbiljnih i pouzdanih informacija kojima se ukazuju na to da bi moglo doći do događaja koji će vjerojatno rezultirati znatnim pogoršanjem situacije opskrbe električnom energijom i stoga vjerojatno dovesti do elektroenergetske krize;
19. „prijenos” znači prijenos kako je definiran u članku 2. točki 34. Direktive (EU) 2019/944;
20. „elektroenergetsko poduzeće” znači elektroenergetsko poduzeće kako je definirano u članku 2. točki 52. Direktive (EU) 2019/944;
21. „dodjela kapaciteta” znači dodjela prekozonskog kapaciteta;
22. „energija iz obnovljivih izvora” znači energija iz obnovljivih izvora ili obnovljiva energija kako je definirana u članku 2. točki 31. Direktive (EU) 2019/944;

Članak 3.

Nadležno tijelo

1. Što je prije moguće, a najkasnije do 5. siječnja 2020., svaka država članica određuje nacionalno vladino ili regulatorno tijelo kao svoje nadležno tijelo. Nadležna tijela odgovorna su za provođenje zadaća predviđenih ovom Uredbom te međusobno surađuju u svrhu njihove provedbe. Prema potrebi, sve dok se ne imenuje nadležno tijelo, zadaće nadležnog tijela u skladu s ovom Uredbom provode nacionalni subjekti nadležni za sigurnost opskrbe električnom energijom.
2. Države članice bez odgode obavješćuju Komisiju i Koordinacijsku skupinu za električnu energiju o nazivu i podacima za kontakt svojih nadležnih tijela i o svim promjenama u njihovih naziva i podataka za kontakt te objavljuju te informacije.
3. Države članice mogu nadležnom tijelu dopustiti da operativne zadaće povezane s planiranjem pripravnosti na rizike i upravljanjem rizicima utvrđene u ovoj Uredbi delegira drugim tijelima. Delegirane zadaće obavljaju se pod nadzorom nadležnog tijela i navode u planu pripravnosti na rizike, u skladu s člankom 11. stavkom 1. točkom (b).

POGLAVLJE II.

Procjena rizika

Članak 4.

Procjena rizika za sigurnost opskrbe električnom energijom

Svako nadležno tijelo osigurava da se svi relevantni rizici koji se odnose na sigurnost opskrbe električnom energijom procjenjuju u skladu s pravilima utvrđenima ovom Uredbom i poglavljem IV. Uredbe (EU) 2019/943. Ono u tu svrhu surađuje s operatorima prienosnih sustava, operatorima distribucijskih sustava, regulatornim tijelima, ENTSO-om za električnu energiju, regionalnim koordinacijskim centrima i drugim relevantnim dionicima, ovisno o potrebi.

Članak 5.

Metodologija za utvrđivanje regionalnih elektroenergetskih kriznih scenarija

1. ENTSO za električnu energiju do 5. siječnja 2020. podnosi ACER-u prijedlog metodologije za utvrđivanje najrelevantnijih regionalnih elektroenergetskih kriznih scenarija.

2. Predloženom metodologijom utvrđuju se elektroenergetski krizni scenariji u odnosu na adekvatnost sustava, sigurnost sustava i sigurnost goriva na temelju barem sljedećih rizika:

- (a) rijetkih i ekstremnih prirodnih opasnosti;
- (b) slučajnih opasnosti koje nadilaze okvire sigurnosnog kriterija N-1, kao i iznimnih ispada;
- (c) posljedičnih opasnosti koje uključuju posljedice zlonamjernih napada i nestašica goriva;

3. Predložena metodologija uključuje barem sljedeće elemente:

- (a) razmatranje svih relevantnih regionalnih i nacionalnih okolnosti, uključujući i sve podskupine;
- (b) međudjelovanje i korelaciju prekograničnih rizika;
- (c) simulacije scenarija istodobnih elektroenergetskih kriznih scenarija;
- (d) poredak rizika prema njihovom učinku i vjerojatnosti;
- (e) načela postupanja s osjetljivim informacijama na način kojim se osigurava transparentnost u odnosu na javnost.

4. Pri razmatranju rizika prekida opskrbe plinom u kontekstu utvrđivanja rizika na temelju stavka 2. točke (c) ovog članka, ENTSO za električnu energiju koristi se scenarijima prekida opskrbe prirodnim plinom i ometanja rada infrastrukture koje je izradio ENTSG na temelju članka 7. Uredbe (EU) 2017/1938.

5. Prije podnošenja predložene metodologije ACER-u, ENTSO za električnu energiju provodi savjetovanje koje uključuje barem regionalne koordinacijske centre, organizacije elektroenergetskog sektora i potrošača, proizvođače ili njihova predstavnička tijela, operatore prijenosnih sustava i relevantne operatore distribucijskih sustava, nadležna tijela, regulatorna tijela i druga relevantna nacionalna tijela. ENTSO za električnu energiju propisno uzima u obzir rezultate savjetovanja i predstavlja ih, zajedno s predloženom metodologijom, na sastanku Koordinacijske skupine za električnu energiju.

6. U roku od dva mjeseca nakon zaprimanja predložene metodologije ACER, nakon savjetovanja s Koordinacijskom skupinom za električnu energiju, u sastavu u kojem su samo predstavnici država članica, odobrava ili mijenja prijedlog. ENTSO za električnu energiju i ACER objavljuju konačnu verziju metodologije na svojim internetskim stranicama.

7. ENTSO za električnu energiju redovito ažurira i poboljšava metodologiju u skladu sa stavcima od 1. do 6. kada postanu dostupne nove bitne informacije. Koordinacijska skupina za električnu energiju, u sastavu u kojem su samo predstavnici država članica, može predložiti, a ACER ili Komisija mogu zahtijevati takva ažuriranja i poboljšanja uz propisno navođenje razloga. U roku od šest mjeseci nakon zaprimanja zahtjeva ENTSO za električnu energiju podnosi ACER-u nacrt predloženih promjena. U roku od dva mjeseca nakon zaprimanja takvog nacrta ACER, nakon savjetovanja s Koordinacijskom skupinom za električnu energiju, u sastavu u kojem su samo predstavnici država članica, odobrava ili mijenja predložene izmjene. ENTSO za električnu energiju i ACER objavljuju konačnu verziju ažurirane metodologije na svojim internetskim stranicama.

Članak 6.

Utvrđivanje regionalnih elektroenergetskih kriznih scenarija

1. U roku od šest mjeseci nakon odobrenja metodologije u skladu s člankom 5. stavkom 6. ENTSO za električnu energiju na temelju te metodologije i u uskoj suradnji s Koordinacijskom skupinom za električnu energiju, regionalnim koordinacijskim centrima, nadležnim tijelima i regulatornim tijelima, utvrđuje najrelevantnije elektroenergetske krizne scenarije za svaku regiju. Zadaće koje se odnose na utvrđivanje regionalnih elektroenergetskih kriznih scenarija može delegirati regionalnim koordinacijskim centrima.

2. ENTSO za električnu energiju podnosi regionalne elektroenergetske krizne scenarije relevantnim operatorima prijenosnih sustava, regionalnim koordinacijskim centrima, nadležnim tijelima i regulatornim tijelima te Koordinacijskoj skupini za električnu energiju. Koordinacijska skupina za električnu energiju može preporučiti izmjene.

3. ENTSO za električnu energiju ažurira regionalne elektroenergetske krizne scenarije svake četiri godine, osim kad okolnosti zahtijevaju češće ažuriranje.

Članak 7.

Utvrđivanje nacionalnih elektroenergetskih kriznih scenarija

1. U roku od četiri mjeseca od utvrđivanja regionalnih elektroenergetskih kriznih scenarija u skladu s člankom 6. stavkom 1. nadležno tijelo utvrđuje najrelevantnije nacionalne elektroenergetske krizne scenarije.
2. Pri utvrđivanju nacionalnih elektroenergetskih kriznih scenarija nadležno tijelo savjetuje se s operatorima prijenosnih sustava, operatorima distribucijskih sustava koje nadležno tijelo smatra relevantnima, relevantnim proizvođačima ili njihovim predstavničkim tijelima i regulatornim tijelima kad ona nisu nadležno tijelo.
3. Nacionalni elektroenergetski krizni scenariji utvrđuju se barem na temelju rizika navedenih u članku 5. stavku 2. i usklađeni su s regionalnim elektroenergetskim kriznim scenarijima utvrđenima u skladu s člankom 6. stavkom 1. Države članice ažuriraju nacionalne elektroenergetske krizne scenarije svake četiri godine, osim kad okolnosti zahtijevaju češće ažuriranje.
4. U roku od četiri mjeseca od utvrđivanja regionalnih elektroenergetskih kriznih scenarija u skladu s člankom 6. stavkom 1. države članice obavješćuju Koordinacijsku skupinu za električnu energiju i Komisiju o svojim procjenama rizika u odnosu na vlasništvo nad infrastrukturom važnom za sigurnost opskrbe električnom energijom i o svim mjerama poduzetima za sprečavanje ili ublažavanje takvih rizika, uz naznaku o tome zašto te mjere smatraju nužnima i proporcionalnima.

Članak 8.

Metodologija za procjene kratkoročne i sezonske adekvatnosti

1. ENTSO za električnu energiju do 5. siječnja 2020. podnosi ACER-u prijedlog metodologije za procjenu sezonske i kratkoročne adekvatnosti, i to mjesečne adekvatnosti, adekvatnosti za tjedan dana unaprijed do adekvatnosti za dan unaprijed, koja obuhvaća barem sljedeće:
  - (a) nesigurnost povezanu s čimbenicima kao što su vjerojatnost ispada prijenosnog kapaciteta, vjerojatnost neplaniranog prestanka rada elektrana, teški vremenski uvjeti, promjenjiva potražnja, osobito vrhunci potrošnje koji ovise o vremenskim uvjetima, i promjenjivost proizvodnje energije iz obnovljivih izvora;
  - (b) vjerojatnost nastanka elektroenergetske krize;
  - (c) vjerojatnost nastanka istodobne elektroenergetske krize.
2. Metodologijom iz stavka 1. predviđa se upotreba probabilističkog pristupa, uključujući višestruke scenarije, i uzimaju u obzir nacionalni i regionalni kontekst te kontekst Unije, uključujući razinu međupovezanosti država članica i, koliko je to moguće, trećih zemalja koje se nalaze unutar sinkronih područja Unije. Metodologijom se u obzir uzimaju posebnosti energetske sektora svake države članice, uključujući posebne vremenske uvjete i vanjske okolnosti.
3. Prije podnošenja predložene metodologije ENTSO za električnu energiju provodi savjetovanje koje uključuje barem regionalne koordinacijske centre, organizacije elektroenergetskog sektora i potrošača, proizvođače ili njihova predstavnička tijela, operatore prijenosnih sustava i relevantne operatore distribucijskih sustava, nadležna tijela, regulatorna tijela i druga relevantna nacionalna tijela. ENTSO za električnu energiju propisno uzima u obzir rezultate savjetovanja i predstavlja ih, zajedno s predloženom metodologijom, na sastanku Koordinacijske skupine za električnu energiju.
4. U roku od dva mjeseca od zaprimanja predložene metodologije ACER, nakon savjetovanja s Koordinacijskom skupinom za električnu energiju, u sastavu u kojem su samo predstavnici država članica, odobrava ili mijenja prijedlog. ENTSO za električnu energiju i ACER objavljuju konačnu verziju metodologije na svojim internetskim stranicama.

5. ENTSO za električnu energiju redovito ažurira i poboljšava metodologiju u skladu sa stavcima od 1. do 4. kada postanu dostupne nove bitne informacije. Koordinacijska skupina za električnu energiju, u sastavu u kojem su samo predstavnici država članica, može predložiti, a ACER ili Komisija mogu zahtijevati takva ažuriranja i poboljšanja uz propisno navođenje razloga. U roku od šest mjeseci od zaprimanja zahtjeva ENTSO za električnu energiju podnosi ACER-u nacrt predloženih promjena. U roku od dva mjeseca nakon zaprimanja takvog nacrtu ACER, nakon savjetovanja s Koordinacijskom skupinom za električnu energiju, u sastavu u kojem su samo predstavnici država članica, odobrava ili mijenja predložene izmjene. ENTSO za električnu energiju i ACER objavljuju konačnu verziju ažurirane metodologije na svojim internetskim stranicama.

Članak 9.

Procjene kratkoročne i sezonske adekvatnosti

1. Sve procjene kratkoročne adekvatnosti, neovisno o tome izvršavaju li se na nacionalnoj ili regionalnoj razini ili na razini Unije, provode se u skladu s metodologijom izrađenom na temelju članka 8.
2. ENTSO za električnu energiju izrađuje procjene sezonske adekvatnosti na temelju metodologije izrađene u skladu s člankom 8. Rezultate za procjene zimske adekvatnosti objavljuje svake godine najkasnije do 1. prosinca, a za procjene ljetne adekvatnosti svake godine do 1. lipnja. Zadaće koje se odnose na izradu procjena adekvatnosti može delegirati regionalnim koordinacijskim centrima. Procjene adekvatnosti predstavlja Koordinacijskoj skupini za električnu energiju koja može dati preporuke kad je to prikladno.
3. Regionalni koordinacijski centri provode procjene adekvatnosti za tjedan dana unaprijed do barem dana unaprijed u skladu s Uredbom (EU) 2017/1485, a na temelju metodologije donesene u skladu s člankom 8. ove Uredbe.

POGLAVLJE III.

Planovi pripravnosti na rizike

Članak 10.

Utvrđivanje planova pripravnosti na rizike

1. Na temelju regionalnih i nacionalnih elektroenergetskih kriznih scenarija utvrđenih u skladu s člancima 6. i 7. nadležno tijelo svake države članice utvrđuje plan pripravnosti na rizike nakon savjetovanja s operatorima distribucijskih sustava koje nadležno tijelo smatra relevantnima, operatorima prijenosnih sustava, relevantnim proizvođačima ili njihovim predstavničkim tijelima, elektroenergetskim poduzećima i poduzećima koja se bave prirodnim plinom, relevantnim organizacijama koje predstavljaju interese industrijskih i neindustrijskih kupaca električne energije i regulatornim tijelima kad ona nisu nadležno tijelo.
2. Plan pripravnosti na rizik sastoji se od nacionalnih, regionalnih i, kada je to primjenjivo, bilateralnih mjera kao što je utvrđeno člancima 11. i 12. U skladu s člankom 16., sve mjere koje se planiraju ili poduzimaju radi sprečavanja elektroenergetskih kriza, pripremanja za njih ili njihova ublažavanja moraju biti u potpunosti u skladu s pravilima koja se primjenjuju na unutarnje tržište električne energije i rad sustava. Te mjere moraju biti jasno utvrđene, transparentne, proporcionalne i nediskriminirajuće.
3. Planovi pripravnosti na rizike izrađuju se u skladu s člancima 11. i 12. te u skladu s predloškom navedenim u Prilogu. Ako je to potrebno države članice mogu u planove pripravnosti na rizike uključiti dodatne informacije.
4. Kako bi se zajamčila dosljednost planova pripravnosti na rizike, prije donošenja svojih planova pripravnosti na rizike nadležna tijela podnose nacрте planove radi savjetovanja nadležnim tijelima relevantnih država članica u regiji i, ako nisu u istoj regiji, nadležnim tijelima izravno povezanih država članica, te Koordinacijskoj skupini za električnu energiju.
5. U roku od šest mjeseci od zaprimanja nacrtu planova pripravnosti na rizike nadležna tijela iz stavka 4. i Koordinacijska skupina za električnu energiju mogu donijeti preporuke u vezi s nacrtom planova podnesenih u skladu sa stavkom 4.

6. U roku od devet mjeseci od podnošenja svojih nacрта planova dotična nadležna tijela donose planove pripravnosti na rizike, uzimajući u obzir rezultate savjetovanja u skladu sa stavkom 4. i sve preporuke donesene u skladu sa stavkom 5. Planove pripravnosti na rizike bez odgode priopćuju Komisiji.

7. Nadležna tijela i Komisija objavljuju planove pripravnosti na rizike na svojim internetskim stranicama, osiguravajući pritom povjerljivost osjetljivih informacija, ponajprije informacija o mjerama koje se odnose na sprečavanje ili ublažavanje posljedica zlonamjernih napada. Zaštita povjerljivosti osjetljivih informacija temelji se na načelima određenima u skladu s člankom 19.

8. Nadležna tijela donose i objavljuju svoj prvi plan pripravnosti na rizike do 5. siječnja 2022. Nakon toga ih ažuriraju svake četiri godine, osim kad okolnosti zahtijevaju češće ažuriranje.

Članak 11.

Sadržaj plana pripravnosti na rizike s obzirom na nacionalne mjere

1. Planom pripravnosti na rizike svake države članice utvrđuju se sve nacionalne mjere koje se planiraju ili poduzimaju za sprečavanje elektroenergetskih kriza, pripremanje za njih i njihovo ublažavanje, kao što je utvrđeno člancima 6. i 7. U tom se planu mora barem:

- (a) iznijeti sažetak elektroenergetskih kriznih scenarija utvrđenih za odgovarajuće države članice i regiju u skladu s postupkom utvrđenim u člancima 6. i 7.;
- (b) utvrditi uloga i odgovornosti nadležnog tijela i opisati koje su zadaće, ako takvih ima, delegirane drugim tijelima;
- (c) opisati nacionalne mjere izrađene za sprečavanje elektroenergetskih kriznih scenarija utvrđenih na temelju članka 6. i 7. ili pripremu za njih;
- (d) imenovati nacionalni krizni koordinator te utvrditi njegove zadaće;
- (e) utvrditi detaljne postupke kojih se treba pridržavati u elektroenergetskim krizama, uključujući odgovarajuće planove protoka informacija;
- (f) utvrditi doprinos tržišnih mjera u rješavanju elektroenergetskih kriza, osobito mjera na strani potražnje i na strani ponude;
- (g) utvrditi moguće netržišne mjere koje treba provesti tijekom elektroenergetskih kriza, posebno utvrđujući okolnosti u kojima se te mjere aktiviraju, uvjete i postupke za njihovu provedbu i navesti na koji su način u skladu sa zahtjevima utvrđenima člankom 16. i s regionalnim i bilateralnim mjerama;
- (h) predvidjeti okvir za ručno smanjenje opterećenja, uz navođenje okolnosti u kojima se opterećenje raspoređuje i, u pogledu javne i osobne sigurnosti, navođenje onih kategorija korisnika električne energije koje imaju pravo, u skladu s nacionalnim pravom, na posebnu zaštitu od isključivanja navodeći razloge koji opravdavaju takvu zaštitu, uz pojašnjenje načina na koji operatori prijenosnih sustava i operatori distribucijskih sustava država članica trebaju smanjiti potrošnju;
- (i) opisati mehanizme koji se upotrebljavaju za obavještanje javnosti o elektroenergetskim krizama;
- (j) opisati nacionalne mjere potrebne za provedbu i primjenu regionalnih i, kada je to primjenjivo, bilateralnih mjera dogovorenih u skladu s člankom 12.;
- (k) obuhvatiti informacije o povezanim i nužnim planovima za razvoj buduće mreže kojima će se doprinijeti prevladavanju posljedica utvrđenih elektroenergetskih kriznih scenarija.

2. Nacionalnim mjerama u potpunosti se u obzir uzimaju regionalne i, kada je to primjenjivo, bilateralne mjere dogovorene u skladu s člankom 12. i njima se ne ugrožava operativna sigurnost prijenosnog sustava ni sigurnost opskrbe električnom energijom drugih država članica.

Članak 12.

Sadržaj plana pripravnosti na rizike za regionalne i bilateralne mjere

1. Osim nacionalnih mjera navedenih u članku 11. plan pripravnosti na rizike svake države članice uključuje regionalne i, kada je to primjenjivo, bilateralne mjere kojima se osigurava pravilno sprječavanje elektroenergetskih kriza s prekograničnim učinkom i upravljanje njima. Regionalne mjere dogovaraju države članice dotične regije koje imaju tehničke mogućnosti za uzajamno pružanje pomoći u skladu s člankom 15.. U tu svrhu države članice mogu stvoriti i podskupine unutar određene regije. Bilateralne mjere dogovaraju države članice koje su izravno povezane, ali nisu dio iste regije. Države članice osiguravaju međusobnu usklađenost regionalnih i bilateralnih mjera. Regionalne i bilateralne mjere uključuju barem sljedeće:

- (a) određivanje kriznog koordinatora
- (b) mehanizme za razmjenu informacija i suradnju;
- (c) koordinirane mjere za ublažavanje učinka elektroenergetske krize, uključujući i slučajeve istodobnih elektroenergetskih kriza, za potrebe pomoći u skladu s člankom 15.;
- (d) postupke za provođenje godišnjih ili dvogodišnjih testiranja planova pripravnosti na rizike;
- (e) pokretačke mehanizme za netržišne mjere koje se pokreću u skladu s člankom 16. stavkom 2.

2. Dotične države članice dogovaraju regionalne i bilateralne mjere koje se uključuju u plan pripravnosti na rizike, nakon savjetovanja s relevantnim regionalnim koordinacijskim centrima. Komisija može imati posredničku ulogu u pripremi sporazuma o regionalnim i bilateralnim mjerama. Komisija može od ACER-a i ENTSO-a za električnu energiju zatražiti da pruže tehničku pomoć državama članicama u cilju olakšavanja postizanja takvog sporazuma. Najmanje osam mjeseci prije isteka roka za donošenje ili ažuriranje plana pripravnosti na rizike nadležna tijela obavješćuju Koordinacijsku skupinu za električnu energiju o postignutim sporazumima. Ako države članice ne uspiju postići sporazum, dotična nadležna tijela obavješćuju Komisiju o razlozima njegova nepostizanja. U takvom slučaju Komisija predlaže mjere koje uključuju mehanizam za postizanje sporazuma o regionalnim i bilateralnim mjerama.

3. Uz sudjelovanje relevantnih dionika, nadležna tijela država članica svake regije periodično testiraju djelotvornost postupaka osmišljenih u okviru planova pripravnosti na rizike radi sprečavanja elektroenergetskih kriza, uključujući mehanizme iz stavka 1. točke (b) i provode dvogodišnje simulacije elektroenergetskih kriza, u okviru kojih osobito testiraju te mehanizme.

Članak 13.

Komisijina procjena planova pripravnosti na rizike

1. U roku od četiri mjeseca otkad joj nadležno tijelo dostavi doneseni plan pripravnosti na rizike, Komisija mora procijeniti plan uzimajući propisno u obzir stajališta Koordinacijske skupine za električnu energiju.

2. Komisija, nakon savjetovanja s Koordinacijskom skupinom za električnu energiju, izdaje neobvezujuće mišljenje u kojem iznosi detaljne razloge i podnosi ih nadležnom tijelu uz preporuku da preispita plan pripravnosti na rizike ako plan:

- (a) nije djelotvoran u ublažavanju rizika utvrđenih u elektroenergetskim kriznim scenarijima;
- (b) nije dosljedan s utvrđenim elektroenergetskim kriznim scenarijima ili planovima pripravnosti na rizike druge države članice;
- (c) nije u skladu sa zahtjevima utvrđenima u članku 10. stavku 2.;
- (d) uspostavlja mjere koje će vjerojatno dovesti u pitanje sigurnost opskrbe električnom energijom drugih država članica;
- (e) na nepropisan način narušava tržišno natjecanje ili djelotvorno funkcioniranje unutarnjeg tržišta; ili
- (f) nije u skladu s odredbama ove Uredbe ili drugim odredbama prava Unije.

3. U roku od tri mjeseca od zaprimanja mišljenja Komisije iz stavka 2. dotično nadležno tijelo u potpunosti uzima u obzir preporuku Komisije i dostavlja izmijenjeni plan pripremljenosti za rizike Komisiji ili obavješćuje Komisiju o razlozima zbog kojih se ne slaže s preporukom.

4. U slučaju da se nadležno tijelo usprotivi preporuci Komisije, Komisija može u roku od četiri mjeseca od zaprimanja obavijesti nadležnog tijela o razlozima zbog kojih se ono ne slaže s preporukom povući svoju preporuku ili dogovoriti sastanak s nadležnim tijelom i, ako Komisija to smatra potrebnim, s Koordinacijskom skupinom za električnu energiju radi razmatranja tog pitanja. Komisija navodi detaljne razloge zbog kojih traži izmjene plana pripravnosti na rizike. Ako se konačno stajalište dotičnog nadležnog tijela razlikuje od detaljnih razloga Komisije, to nadležno tijelo Komisiji, u roku od dva mjeseca od zaprimanja obrazloženja Komisije, dostavlja razloge svojeg stajališta.

POGLAVLJE IV.

Upravljanje elektroenergetskim krizama

Članak 14.

Rano upozorenje i proglašavanje elektroenergetske krize

1. Ako procjene sezonske adekvatnosti ili drugi kvalificirani izvor pružaju konkretne, ozbiljne i pouzdane informacije o mogućoj elektroenergetskoj krizi u nekoj državi članici, nadležno tijelo te države članice bez nepotrebne odgode podnosi rano upozorenje Komisiji, nadležnim tijelima država članica u istoj regiji te, ako nisu u istoj regiji, nadležnim tijelima izravno povezanih država članica. Dotično nadležno tijelo također dostavlja informacije o uzrocima moguće elektroenergetske krize, o mjerama koje se planiraju ili su poduzete za sprečavanje elektroenergetske krize i o mogućoj potrebi za pomoć drugih država članica. Te informacije uključuju moguće učinke mjera na unutarnje tržište električne energije. Komisija te informacije dostavlja Koordinacijskoj skupini za električnu energiju.

2. U slučajevima suočenosti s elektroenergetskom krizom nadležno tijelo, nakon savjetovanja s dotičnim operatorom prijenosnih sustava, proglašava elektroenergetsku krizu i bez nepotrebne odgode obavješćuje nadležna tijela država članica u istoj regiji te, ako nisu u istoj regiji, nadležna tijela izravno povezanih država članica i Komisiju. Te informacije uključuju razloge pogoršanja situacije opskrbe električnom energijom, razloge proglašenja elektroenergetske krize, planirane ili poduzete mjere za ublažavanje i moguću potrebu za pomoći drugih država članica.

3. Ako se procijeni da su informacije dostavljene u skladu sa stavkom 1. ili 2. nedovoljne, Komisija, Koordinacijska skupina za električnu energiju ili nadležno tijelo država članica u istoj regiji te, ako nisu u istoj regiji, nadležna tijela izravno povezanih država članica mogu od države članice koja je proglasila elektroenergetsku krizu zatražiti dodatne informacije.

4. Ako nadležno tijelo podnese rano upozorenje ili proglasi elektroenergetsku krizu, mjere utvrđene planom pripremljenosti za rizike provode se u najvećoj mogućoj mjeri.

Članak 15.

Suradnja i pomoć

1. Države članice postupaju i surađuju u duhu solidarnosti u cilju sprečavanja elektroenergetskih kriza ili upravljanja njima.

2. Ako raspolazu potrebnim tehničkim mogućnostima države članice jedna drugoj nude pomoć putem regionalnih ili bilateralnih mjera dogovorenih u skladu s ovim člankom i člankom 12. prije ponude te pomoći. U tu svrhu i s ciljem zaštite javne i osobne sigurnosti države članice dogovaraju se o regionalnim ili bilateralnim mjerama po svojem izboru kako bi električnu energiju isporučile na koordiniran način.

3. Države članice dogovaraju se o potrebnim tehničkim, pravnim ili financijskim aranžmanima za provedbu regionalnih ili bilateralnih mjera prije ponude pomoći. U takvim se aranžmanima, među ostalim, navode maksimalne količine električne energije koje treba isporučiti na regionalnoj ili bilateralnoj razini, pokretači pomoći i suspenzije pomoći, načini na koje će električna energija biti isporučena i odredbe o pravičnoj naknadi troškova među državama članicama u skladu sa stavcima 4., 5. i 6.
4. Pomoć podliježe prethodnom sporazumu između dotičnih država članica u odnosu na poštnu naknadu troškova, što obuhvaća barem sljedeće:
  - (a) troškove električne energije dostavljene na područje države članice koja traži pomoć i povezane troškove prijenosa; i
  - (b) bilo koje druge razumne troškove koji su nastali državi članici koja pruža pomoć, uključujući u pogledu naknade za pomoć koja je pripremljena, ali nije aktivirana i za troškove koji su rezultat sudskih postupaka, arbitražnih postupaka ili sličnih postupaka i nagodbi.
5. Pravična naknada na temelju stavka 4. obuhvaća, među ostalim, sve razumne troškove države članice koja pruža pomoć nastale obvezom plaćanja naknade troškova na temelju temeljnih prava zajamčenih pravom Unije te na temelju primjenjivih međunarodnih obveza pri provedbi odredaba o pomoći iz ove Uredbe i daljnje opravdane troškove nastale plaćanjem naknade u skladu s nacionalnim pravilima o naknadi.
6. Država članica koja je zatražila pomoć bez odgode plaća pravičnu naknadu državi članici koja pruža pomoć ili osigurava da ona bez odgode bude plaćena.
7. Komisija do 5. siječnja 2020., nakon savjetovanja s Koordinacijskom skupinom za električnu energiju i ACER-om dostavlja neobvezujuće smjernice o ključnim elementima pravične naknade iz stavaka od 3. do 6. i druge ključne elemente tehničkih, pravnih i financijskih aranžmana iz stavka 3., kao i o glavnim načelima uzajamne pomoći iz stavka 2.
8. U slučaju elektroenergetske krize pri kojoj se države članice nisu još dogovorile o regionalnim ili bilateralnim mjerama te tehničkim, pravnim i financijskim aranžmanima na temelju ovog članka, države članice dogovaraju se o ad hoc mjerama i aranžmanima kako bi primijenile ovaj članak, među ostalim u pogledu pravične naknade iz stavaka 4., 5. i 6. Ako država članica traži pomoć prije dogovora o takvim ad hoc mjerama i aranžmanima, ona nastoji prije primanja pomoći platiti poštnu naknadu troškova u skladu s člancima 4., 5. i 6.
9. Države članice jamče da se odredbe ove Uredbe o pomoći provode u skladu s Ugovorima, Poveljom Europske unije o temeljnim pravima i drugim primjenjivim međunarodnim obvezama. U tu svrhu poduzimaju potrebne mjere.

Članak 16.

Pridržavanje tržišnih pravila

1. Mjere koje se poduzimaju radi sprečavanja ili ublažavanja elektroenergetskih kriza u potpunosti se provode pridržavajući se pravila koja se primjenjuju na unutarnje tržište električne energije i rad sustava.
2. Netržišne mjere pokreću se u elektroenergetskoj krizi samo kao zadnji izbor ako su iscrpljene sve mogućnosti koje proizlaze iz tržišnih mjera ili ako je očito da tržišne mjere same po sebi nisu dovoljne za sprečavanje daljnjeg pogoršanja situacije opskrbe električnom energijom. Netržišnim se mjerama ne smije neopravdano narušavati tržišno natjecanje ni djelotvorno funkcioniranje unutarnjeg tržišta električne energije. Te mjere moraju biti nužne, proporcionalne, nediskriminirajuće i privremene. Nadležno tijelo obavještava relevantne dionike u svojoj državi članici o primjeni eventualnih netržišnih mjera.
3. Ograničavanje transakcija, uključujući ograničavanje već dodijeljenog prekozonskog kapaciteta, ograničavanje u pružanju prekozonskog kapaciteta za dodjelu kapaciteta ili ograničavanje u dostavljanju rasporeda pokreće se isključivo u skladu s člankom 16. stavkom 2. Uredbe (EU) 2019/943 i pravilima donesenima za provedbu te odredbe.

POGLAVLJE V.

Evaluacija i praćenje

Članak 17.

Ex-post evaluacija

1. Što je prije moguće, a najkasnije tri mjeseca nakon završetka elektroenergetske krize, nadležno tijelo države članice koje je proglasilo elektroenergetsku krizu, nakon savjetovanja s regulatornim tijelom kada regulatorno tijelo nije nadležno tijelo, podnosi Koordinacijskoj skupini za električnu energiju i Komisiji ex post izvješće o evaluaciji.
2. Ex post izvješće uključuje barem sljedeće:
  - (a) opis događaja koji je pokrenuo elektroenergetsku krizu;
  - (b) opis svih poduzetih mjera za sprečavanje krize, pripremanje za nju i njezino ublažavanje i procjenu njihove proporcionalnosti i djelotvornosti;
  - (c) procjenu prekograničnog učinka poduzetih mjera;
  - (d) izvještaj o pomoći koja se pripremala, neovisno o tome je li na koncu aktivirana, ili pružila susjednim državama članicama ili trećim zemljama ili koja je od njih primljena;
  - (e) gospodarski učinak elektroenergetske krize i učinak poduzetih mjera na elektroenergetski sektor u mjeri u kojoj to omogućuju podatci dostupni u vrijeme procjene, a osobito količine neisporučene energije i razinu ručnog isključivanja potražnje (uključujući usporedbu između razine dobrovoljnog i prisilnog isključivanja potražnje);
  - (f) razloge koji opravdavaju primjenu eventualnih netržišnih mjera;
  - (g) sva moguća poboljšanja plana pripravnosti na rizike;
  - (h) pregled mogućih poboljšanja razvoja mreže u slučajevima kada je nedovoljan razvoj mreže izazvao elektroenergetsku krizu ili joj je doprinio.
3. Ako procijene da su informacije iz ex post izvješća nedovoljne, Koordinacijska skupina za električnu energiju i Komisija mogu od predmetnog nadležnog tijela zatražiti dodatne informacije.
4. Predmetno nadležno tijelo podnosi rezultate ex post evaluacije na sastanku Koordinacijske skupine za električnu energiju. Ti rezultati moraju biti odraženi u ažuriranim planovima pripravnosti na rizike.

Članak 18.

Praćenje

1. Uz provođenje drugih zadataka utvrđenih ovom Uredbom, Koordinacijska skupina za električnu energiju raspravlja o:
  - (a) rezultatima 10-godišnjeg plana razvoja elektroenergetske mreže koji priprema ENTSO za električnu energiju;
  - (b) usklađenosti planova pripravnosti na rizike koje su donijela nadležna tijela u skladu s postupkom iz članka 10.;
  - (c) rezultatima europske procjene adekvatnosti resursa koju provodi ENTSO za električnu energiju u skladu s navedenim u članku 23. stavku 4. Uredbe (EU) 2019/943;
  - (d) postignućima država članica u području sigurnosti opskrbe električnom energijom uzimajući u obzir barem pokazatelje izračunate u okviru europske procjene adekvatnosti resursa, a to su očekivana količina neisporučene energije i očekivani gubitak opterećenja;
  - (e) rezultatima procjena sezonske adekvatnosti iz članka 9. stavka 2.;
  - (f) informacijama dobivenima od država članica u skladu s člankom 7. stavkom 4.;

- (g) rezultatima izvješća o ex post evaluaciji iz članka 17. stavka 4.;
  - (h) metodologiji za procjene kratkoročne adekvatnosti iz članka 8.;
  - (i) metodologiji za utvrđivanje regionalnih elektroenergetskih kriznih scenarija iz članka 5.
2. Koordinacijska skupina za električnu energiju može državama članicama i ENTSO-u za električnu energiju dati preporuke o pitanjima iz stavka 1.
  3. ACER stalno prati mjere za sigurnost opskrbe električnom energijom i redovito o tome izvješćuje Koordinacijsku skupinu za električnu energiju.
  4. Do 1. rujna 2025. Komisija, na temelju iskustva stečenog provedbom ove Uredbe, procjenjuje moguća sredstva za povećanje sigurnosti opskrbe električnom energijom na razini Unije i podnosi izvješće Europskom parlamentu i Vijeću o primjeni ove Uredbe, uključujući, prema potrebi, zakonodavne prijedloge za izmjenu ove Uredbe.

Članak 19.

Postupanje s povjerljivim informacijama

1. Države članice i nadležna tijela provode postupke iz ove Uredbe u skladu s primjenjivim pravilima, uključujući nacionalna pravila o postupanju s povjerljivim informacijama i postupcima. Ako zbog provedbe tih pravila ne dođe do otkrivanja informacija, među ostalim kao dio planova pripravnosti na rizike, država članica ili tijelo mogu dostaviti nepovjerljiv sažetak tih informacija, a na zahtjev to moraju učiniti.
2. Komisija, ACER, Koordinacijska skupina za električnu energiju, ENTSO za električnu energiju, države članice, nadležna tijela, regulatorna tijela i druga relevantna tijela, subjekti ili osobe koji dobiju povjerljive informacije u skladu s ovom Uredbom moraju osigurati povjerljivost osjetljivih informacija.

POGLAVLJE VI.

Završne odredbe

Članak 20.

Suradnja s ugovornim stranama Energetske zajednice

Ako države članice i ugovorne strane Energetske zajednice surađuju u području sigurnosti opskrbe električnom energijom, takva suradnja može uključivati definiranje elektroenergetske krize, postupak utvrđivanja elektroenergetskih kriznih scenarija i izradu plana pripravnosti na rizike kako bi se postiglo da se poduzetim mjerama ne ugrožava sigurnost opskrbe električnom energijom država članica, ugovornih strana Energetske zajednice ili Unije. U tom smislu ugovorne strane Energetske zajednice mogu na poziv Komisije sudjelovati u radu Koordinacijske skupine za električnu energiju u pogledu svih pitanja koja ih se tiču.

Članak 21.

Izuzeće

Članci 6. i 12. te članak 15. stavci od 2. do 9. ne primjenjuju se između Cipra i drugih država članica ni na ENTSO za električnu energiju u pogledu Cipra sve dok Cipar ne postane izravno povezan s drugom državom članicom. Cipar i relevantne druge države članice mogu uz potporu Komisije osmisliti alternativne mjere i postupke u odnosu na one navedene u člancima 6. i 12. te članku 15. stavcima od 2. do 9. pod uvjetom da te alternativne mjere i postupci ne utječu na djelotvornu provedbu ove Uredbe među drugim državama članicama.

Članak 22.

Prijelazne odredbe do uspostave regionalnih koordinacijskih centara

Do datuma uspostave regionalnih koordinacijskih centara u skladu s člankom 35. Uredbe (EU) 2019/943, regije se odnose na određenu državu članicu ili skupinu država članica u istom sinkronom području.

Članak 23.

Stavljanje izvan snage

Direktiva 2005/89/EZ stavlja se izvan snage.

Članak 24.

Stupanje na snagu

Ova Uredba stupa na snagu dvadesetog dana od dana objave u *Službenom listu Europske unije*.

Ova je Uredba u cijelosti obvezujuća i izravno se primjenjuje u svim državama članicama.

Sastavljeno u Bruxellesu 5. lipnja 2019.

Za Europski parlament
Predsjednik
A. TAJANI

Za Vijeće
Predsjednik
G. CIAMBA

PRILOG

PREDLOŽAK PLANA PRIPRAVNOSTI NA RIZIKE

Sljedeći predložak ispunjava se na engleskom jeziku.

Opće informacije

- naziv nadležnog tijela koje je odgovorno za pripremu ovog plana
- države članice u regiji.

1. SAŽETAK SCENARIJA ELEKTROENERGETSKE KRIZE

Ukratko opišite elektroenergetske krizne scenarije utvrđene na regionalnoj i nacionalnoj razini u skladu s postupkom utvrđenim u člancima 6. i 7., uključujući opis pretpostavki koje su uzete u obzir.

2. ULOGE I ODGOVORNOSTI NADLEŽNOG TIJELA

Navedite ulogu i odgovornosti nadležnog tijela i tijela na koja su delegirani zadatci.

Opišite koje su zadaće, ako takvih ima, delegirane drugim tijelima.

3. POSTUPCI I MJERE U ELEKTROENERGETSKOJ KRIZI

3.1. Nacionalni postupci i mjere

- (a) opišite postupke kojih se treba pridržavati u slučajevima elektroenergetske krize, uključujući odgovarajuće planove za protok informacija;
- (b) opišite preventivne i pripremne mjere;
- (c) opišite mjere za ublažavanje elektroenergetskih kriza, osobito mjere na strani potražnje i na strani ponude, pri čemu treba navesti u kojim se okolnostima te mjere mogu upotrebljavati i koji su pokretači za svaku pojedinačnu mjeru; u slučajevima u kojima se razmatraju netržišne mjere, one moraju biti valjano obrazložene s obzirom na zahtjeve iz članka 16. i moraju biti u skladu s regionalnim i, kada je to primjenjivo, bilateralnim mjerama;
- (d) pružite okvir za ručno smanjenje opterećenja u kojem se navodi pod kojim se okolnostima opterećenje treba rasporediti; navedite, u odnosu na javnu i osobnu sigurnost, koje kategorije korisnika električne energije imaju pravo na posebnu zaštitu od isključenja i obrazložite potrebu za tom zaštitom; navedite na koji način bi operatori prijenosnih sustava i operatori distribucijskih sustava trebali djelovati kako bi se smanjila potrošnja;
- (e) opišite mehanizme koji se upotrebljavaju za obavještanje javnosti o elektroenergetskoj krizi.

3.2. Regionalni i bilateralni postupci i mjere

- (a) Opišite dogovorene mehanizme za suradnju unutar regije i za osiguravanje odgovarajuće koordinacije prije i tijekom elektroenergetske krize, uključujući postupak donošenja odluka u vezi s odgovarajućom reakcijom na regionalnoj razini;
- (b) Opišite sve dogovorene regionalne i bilateralne mjere, uključujući sve potrebne tehničke, pravne i financijske aranžmane za provedbu tih mjera. Pri opisu tih aranžmana pružite informacije o, među ostalim, maksimalnim količinama električne energiju koju treba isporučiti na regionalnoj ili bilateralnoj razini, pokretačima za pomoć i mogućnost traženja njezine suspenzije, načinu na koji će električna energija biti isporučena i odredbama o poštenoj naknadi troškova među državama članicama. Opišite nacionalne mjere potrebne za provedbu i primjenu dogovorenih regionalnih i bilateralnih mjera;
- (c) Opišite mehanizme koji postoje za suradnju i koordinaciju djelovanja prije i tijekom elektroenergetske krize s drugim državama članica izvan regije i s trećim zemljama unutar odgovarajućeg sinkronog područja.

4. KRIZNI KOORDINATOR

Navedite tko je krizni koordinatorski i koja je njegova uloga. Navedite podatke za kontakt.

5. SAVJETOVANJA S DIONICIMA

U skladu s člankom 10. stavkom 1. opišite mehanizme korištene za savjetovanja koja su u svrhu izrade ovog plana provedena s:

- (a) relevantnim elektroenergetskim poduzećima i poduzećima koja se bave prirodnim plinom, uključujući relevantne proizvođače ili njihova predstavnička tijela;
- (b) relevantnim organizacijama koje predstavljaju interese neindustrijskih kupaca električne energije;
- (c) relevantnim organizacijama koje predstavljaju interese industrijskih kupaca električne energije;
- (d) regulatornim tijelima;
- (e) operatorima prijenosnih sustava;
- (f) relevantnim operatorima distribucijskih sustava.

6. TESTIRANJA ZA SITUACIJE IZVANREDNOG STANJA

- (a) navedite vremenski plan za dvogodišnje regionalne (i, gdje je primjenjivo, nacionalne) simulacije reagiranja u realnom vremenu za elektroenergetske krize;
- (b) u skladu s člankom 12. stavkom 1. točkom (d) navedite dogovorene postupke i sudionike.

Za potrebe ažuriranja plana: ukratko opišite testiranja provedena nakon donošenja posljednjeg plana i glavne rezultate. Navedite koje su mjere donesene uslijed tih testiranja.

UREDBA (EU) 2019/942 EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA
od 5. lipnja 2019.
o osnivanju Agencije Europske unije za suradnju energetske regulatora
(preinaka)
(Tekst značajan za EGP)

EUROPSKI PARLAMENT I VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 194. stavak 2.,

uzimajući u obzir prijedlog Europske komisije,

nakon prosljeđivanja nacrtu zakonodavnog akta nacionalnim parlamentima,

uzimajući u obzir mišljenje Europskoga gospodarskog i socijalnog odbora ⁽¹⁾,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora regija ⁽²⁾,

u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom ⁽³⁾,

budući da:

- (1) Uredba (EZ) br. 713/2009 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽⁴⁾ kojom je osnovana Agencija za suradnju energetske regulatora (ACER), značajno je izmijenjena ⁽⁵⁾. S obzirom na daljnje izmjene tu bi uredbu radi jasnoće trebalo preinačiti.
- (2) Stvaranjem ACER-a razvidno je poboljšana koordinacija među regulatornim tijelima kada je riječ o prekograničnim pitanjima. ACER-u su od njegova osnivanja dodijeljene nove važne zadaće u vezi s praćenjem veleprodajnih tržišta u skladu s Uredbom (EU) br. 1227/2011 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽⁶⁾ te u vezi s područjima prekogranične energetske infrastrukture u skladu s Uredbom (EU) br. 347/2013 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽⁷⁾ i sigurnosti opskrbe plinom u skladu s Uredbom (EU) br. 2017/1938 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽⁸⁾.
- (3) Očekuje se da će se sljedećih godina dodatno povećati potreba koordiniranja nacionalnih regulatornih mjera. Energetski sustav Unije prolazi kroz najdublju promjenu zadnjih desetljeća. Veća integracija tržišta i prijelaz na raznolikiju proizvodnju električne energije zahtijevaju pojačane napore kako bi se nacionalne energetske politike koordinirale sa susjedima i pojačane napore kako bi se iskoristile prilike za prekogranično trgovanje električnom energijom.
- (4) Iskustvo u provedbi unutarnjeg tržišta pokazalo je da nekoordinirane nacionalne mjere mogu dovesti do ozbiljnih problema na tržištu, posebno u usko povezanim područjima u kojima odluke država članica često vidljivo utječu na njihove susjede. Kako bi unutarnje tržište električne energije pozitivno utjecalo na dobrobit potrošača, sigurnost opskrbe i dekarbonizaciju, države članice, a posebno njihova neovisna regulatorna tijela, trebaju surađivati kada je riječ o regulatornim mjerama koje imaju prekogranične učinke.

⁽¹⁾ SL C 288, 31.8.2017., str. 91.

⁽²⁾ SL C 342, 12.10.2017., str. 79.

⁽³⁾ Stajalište Europskog parlamenta od 26. ožujka 2019. (još nije objavljeno u Službenom listu) i odluka Vijeća od 22. svibnja 2019.

⁽⁴⁾ Uredba (EZ) br. 713/2009 Europskog parlamenta i Vijeća od 13. srpnja 2009. o osnivanju Agencije za suradnju energetske regulatora (SL L 211, 14.8.2009., str. 1.).

⁽⁵⁾ Vidi Prilog I.

⁽⁶⁾ Uredba (EU) br. 1227/2011 Europskog parlamenta i Vijeća od 25. listopada 2011. o cjelovitosti i transparentnosti veleprodajnog tržišta energije (SL L 326, 8.12.2011., str. 1.).

⁽⁷⁾ Uredba (EU) br. 347/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. travnja 2013. o smjernicama za transeuropsku energetsku infrastrukturu te stavljanju izvan snage Odluke br. 1364/2006/EZ i izmjeni uredaba (EZ) br. 713/2009, (EZ) br. 714/2009 i (EZ) br. 715/2009 (SL L 115, 25.4.2013., str. 39.).

⁽⁸⁾ Uredba (EU) 2017/1938 Europskog parlamenta i Vijeća od 25. listopada 2017. o mjerama zaštite sigurnosti opskrbe plinom i stavljanju izvan snage Uredbe (EU) br. 994/2010 (SL L 280, 28.10.2017., str. 1.).

- (5) Fragmentirane državne intervencije na energetskim tržištima predstavljaju sve veći rizik za ispravno funkcioniranje prekograničnih tržišta električne energije. ACER-u bi stoga trebalo dati ulogu u razvoju koordinirane europske procjene adekvatnosti resursa, u bliskoj suradnji s Europskom mrežom operatora prijenosnih sustava za električnu energiju („ENTSO za električnu energiju”), kako bi se izbjegli problemi fragmentiranih nacionalnih procjena u kojima se slijede različite nekoordinirane metode i ne uzima u dovoljnoj mjeri u obzir situacija u susjednim zemljama. ACER bi također trebao nadgledati tehničke parametre koje je ENTSO za električnu energiju razvio za učinkovito sudjelovanje prekograničnih kapaciteta i druge tehničke značajke mehanizama kapaciteta.
- (6) Unatoč znatnom napretku u integraciji i međupovezivanju unutarnjeg tržišta električne energije, pojedine države članice ili regije i dalje su izolirane ili nedovoljno međusobno povezane, što osobito vrijedi za otočne države članice i države članice koje se nalaze na periferiji Unije. ACER bi u svojem radu trebao na odgovarajući način voditi računa o posebnoj situaciji tih država članica ili regija.
- (7) Sigurnost opskrbe električnom energijom zahtijeva koordiniran pristup pripremi za neočekivane krize u opskrbi. ACER bi stoga trebao koordinirati nacionalne mjere povezane s pripravnosti za rizike u skladu s Uredbom (EU) 2019/941 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽⁹⁾.
- (8) Zbog uske međupovezanosti elektroenergetske mreže Unije i sve veće potrebe za suradnjom sa susjednim zemljama kako bi se održala stabilnost mreže i uključile velike količine energije iz obnovljivih izvora, regionalni koordinacijski centri imat će važnu ulogu u koordiniranju operatora prijenosnih sustava. ACER bi prema potrebi trebao jamčiti regulatorni nadzor nad regionalnim koordinacijskim centrima.
- (9) Budući da će se veliki dio novih kapaciteta za proizvodnju električne energije povezati na lokalnoj razini, operatori distribucijskih sustava trebaju imati važnu ulogu u fleksibilnom i učinkovitom upravljanju elektroenergetskim sustavom Unije.
- (10) Države članice trebale bi za postizanje ciljeva energetske politike Unije blisko surađivati i otkloniti prepreke za prekograničnu razmjenu električne energije i prirodnog plina. ACER je osnovan kako bi se ispunila regulatorna praznina na razini Unije i doprinijelo učinkovitom funkcioniranju unutarnjeg tržišta električne energije i unutarnjeg tržišta prirodnog plina. ACER omogućuje regulatornim tijelima jačanje suradnje na razini Unije i zajedničko sudjelovanje u izvršavanju funkcija koje su povezane s Unijom.
- (11) ACER bi trebao osigurati da se regulatorne funkcije koje izvršavaju regulatorna tijela u skladu s Direktivom (EU) 2019/944 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽¹⁰⁾ i Direktivom 2009/73/EZ Europskog parlamenta i Vijeća ⁽¹¹⁾ pravilno koordiniraju i prema potrebi izvršavaju na razini Unije. U tu je svrhu potrebno zajamčiti neovisnost ACER-a o proizvođačima električne energije i plina, operatorima prijenosnih sustava i operatorima distribucijskih sustava, kako javnih tako i privatnih, te o potrošačima, i osigurati usklađenost njegova djelovanja s pravom Unije, njegove tehničke i regulatorne kapacitete te njegovu transparentnost, otvorenost za demokratski nadzor, uključujući odgovornost prema Europskom parlamentu, i učinkovitost.
- (12) ACER bi trebao pratiti regionalnu suradnju između operatora prijenosnih sustava u sektorima električne energije i plina kao i izvršenje zadaća ENTSO-a za električnu energiju i Europske mreže operatora transportnih sustava za plin (ENTSO za plin). ACER bi trebao pratiti i provedbu zadaća drugih subjekata s reguliranim funkcijama na razini cijele Unije, poput razmjena električne energije. Uključenost ACER-a ključna je kako bi se osiguralo da se suradnja među operatorima prijenosnih sustava i rad drugih subjekata s funkcijama koje se odnose na cijelu Uniju nastave na učinkovit i transparentan način u korist unutarnjeg tržišta električne energije i unutarnjeg tržišta prirodnog plina.

⁽⁹⁾ Uredba (EU) 2019/941 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. lipnja 2019. o pripremljenosti za rizike u sektoru električne energije i stavljanju izvan snage Direktive 2005/89/EZ (vidjeti stranicu 1. ovoga Službenog lista).

⁽¹⁰⁾ Direktiva (EU) 2019/944 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. lipnja 2019. o o zajedničkim pravilima za unutarnje tržište električne energije i izmjeni Direktive 2012/27/EU (vidjeti stranicu 125 ovoga Službenog lista).

⁽¹¹⁾ Direktiva 2009/73/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 13. srpnja 2009. o zajedničkim pravilima za unutarnje tržište prirodnog plina i stavljanju izvan snage Direktive 2003/55/EZ (SL L 211, 14.8.2009., str. 94.).

- (13) Regulatorna tijela trebala bi se međusobno koordinirati prilikom izvršavanja svojih zadaća kako bi osigurala da ENTSO za električnu energiju, europsko tijelo za operatore distribucijskih sustava („tijelo EU-a za ODS-ove”) i regionalni koordinacijski centri ispunjavaju svoje obveze u skladu s regulatornim okvirom unutarnjeg energetskeg tržišta i odlukama ACER-a. Zbog širenja operativnih odgovornosti ENTSO-a za električnu energiju, tijela EU-a za ODS-ove i regionalnih koordinacijskih centara, potrebno je poboljšati nadzor nad takvim subjektima koji djeluju na regionalnoj razini ili na razini cijele Unije. Postupkom utvrđenim u ovoj Uredbi osigurava se potpora ACER-a regulatornim tijelima pri izvršavanju tih funkcija kako je navedeno u Direktivi (EU) 2019/944.
- (14) Kako bi se osiguralo da ACER raspolaže informacijama koje su mu potrebne za obavljanje njegovih zadaća, trebao bi moći od regulatornih tijela, ENTSO-a za električnu energiju, ENTSO-a za plin, regionalnih koordinacijskih centara, tijela EU-a za ODS-ove, operatora prijenosnih sustava i imenovanih operatora na tržištu električne energije zahtijevati i primiti te informacije.
- (15) ACER bi trebao u suradnji s Komisijom, državama članicama i odgovarajućim nacionalnim tijelima, pratiti unutarnje tržište električne energije i unutarnje tržište prirodnog plina te o svojim saznanjima prema potrebi obavješćivati Europski parlament, Komisiju i nacionalna tijela. ACER-ove zadaće praćenja ne bi se smjele preklapati s praćenjem koje provodi Komisija ili nacionalna tijela, posebno nacionalna tijela za zaštitu tržišnog natjecanja, niti ga ometati.
- (16) ACER pruža integrirani okvir koji regulatornim tijelima omogućuje sudjelovanje i suradnju. Taj okvir olakšava jednoobraznu primjenu zakonodavstva o unutarnjem tržištu električne energije i unutarnjem tržištu prirodnog plina u cijeloj Uniji. U slučajevima koji se odnose na više od jedne države članice, ACER je ovlašten za donošenje pojedinačnih odluka. Ta bi ovlast trebala pod jasno određenim uvjetima obuhvaćati tehnička i regulatorna pitanja koja zahtijevaju regionalnu koordinaciju, posebno ona koja se odnose na provedbu mrežnih pravila i provedbu smjernica, suradnju u okviru regionalnih koordinacijskih centara, regulatorne odluke potrebne za učinkovito praćenje cjelovitosti i transparentnosti veleprodajnog tržišta energije, odluke povezane s infrastrukturom za električnu energiju i prirodni plin koja povezuje ili bi mogla povezati najmanje dvije države članice i, kao zadnje rješenje, izuzeća od pravila unutarnjeg tržišta za nove interkonekcijske vodove za električnu energiju i nove infrastrukture za plin koji se nalaze u više od jedne države članice.
- (17) Revizija mrežnih pravila i revizija smjernica obuhvaća izmjene koje su potrebne kako bi se u obzir uzeo razvoj tržišta, bez znatnog mijenjanja tih mrežnih pravila i tih smjernica ili uvođenja novih nadležnosti ACER-a.
- (18) ACER ima važnu ulogu u izradi neobvezujućih okvirnih smjernica. Mrežna pravila trebala bi biti usklađena s tim okvirnim smjernicama. Također se smatra da bi bilo primjereno za ACER i u skladu s njegovom svrhom da sudjeluje u reviziji i izmjeni nacрта mrežnih pravila kako bi se osigurala njihova usklađenost s okvirnim smjernicama i potrebna razina usklađenosti, prije nego što ih podnese Komisiji na donošenje.
- (19) Uloga ACER-a u pogledu praćenja provedbe i doprinosa provedbi mrežnih pravila i smjernica povećala se donošenjem niza mrežnih pravila i smjernica kojima se korak po korak provode i dodatno preciziraju zajednička regionalna pravila i pravila na razini Unije. Djelotvorno praćenje mrežnih pravila i smjernica ključna je funkcija ACER-a i presudno je za provedbu pravila unutarnjeg tržišta.
- (20) Tijekom provedbe mrežnih pravila i smjernica pokazalo se da bi postupke za regulatorno odobravanje uvjeta ili metodologija koji se primjenjuju na regionalnoj razini ili na razini Unije i koji se izrađuju u okviru smjernica i mrežnih pravila bilo korisno pojednostavniti njihovim izravnim podnošenjem ACER-u kako bi se regulatornim tijelima, zastupljenim u Odboru regulatora, omogućilo da odlučuju o takvim uvjetima ili metodologijama.
- (21) Budući da postupno usklađivanje Unijinih energetskeg tržišta redovito uključuje pronalaženje regionalnih rješenja kao svojevrsni međukorak, te da ograničen broj regulatornih tijela treba odobriti brojne uvjete i metodologije za određenu regiju, primjereno je u obzir uzeti regionalnu dimenziju unutarnjeg tržišta u ovoj Uredbi i predvidjeti odgovarajuće mehanizme upravljanja. Stoga bi odluke o prijedlozima zajedničkih regionalnih uvjeta ili metodologija trebala donositi nadležna regulatorna tijela dotične regije, osim ako te odluke konkretno utječu na unutarnje energetskeg tržište.

- (22) S obzirom na to da ACER ima pregled nad regulatornim tijelima, trebao bi imati savjetodavnu ulogu u odnosu na Komisiju, druge institucije Unije i regulatorna tijela u pogledu pitanja koja se odnose na svrhu zbog koje je osnovan. ACER bi također trebao biti dužan obavijestiti Komisiju o slučajevima u kojima utvrdi da suradnja među operatorima prijenosnih sustava ne daje potrebne rezultate ili da regulatorno tijelo, čija odluka krši mrežna pravila i smjernice, nije primjereno provelo mišljenje, preporuku ili odluku ACER-a.
- (23) ACER bi također trebao moći davati preporuke kako bi pomogao regulatornim tijelima i tržišnim sudionicima u razmjeni dobrih praksi.
- (24) ENTSO za električnu energiju, ENTSO za plin, tijelo EU-a za ODS-ove, operatori prijenosnih sustava, regionalni koordinacijski centri i imenovani operatori na tržištu električne energije trebali bi najozbiljnije uzeti u obzir mišljenja i preporuke ACER-a koji su im upućeni na temelju ove Uredbe.
- (25) ACER bi se trebao prema potrebi savjetovati sa zainteresiranim stranama i pružiti im razumnu mogućnost da izraze mišljenje o predloženim mjerama, kao što su mrežna pravila i druga pravila.
- (26) ACER bi trebao doprinositi provedbi smjernica o transeuropskim energetske mrežama, kako je utvrđeno u Uredbi (EU) br. 347/2013, posebno kada daje mišljenje o neobvezujućim desetogodišnjim planovima razvoja mreže na razini Unije (planovi razvoja mreže na razini Unije).
- (27) ACER bi trebao doprinositi naporima za povećanje energetske sigurnosti.
- (28) Aktivnosti ACER-a trebale bi biti u skladu s ciljevima energetske unije koja ima pet dimenzija koje su usko povezane i međusobno se nadopunjuju, uključujući dekarbonizaciju, kako je navedeno u članku 1. Uredbe (EU) br. 2018/1999 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽¹²⁾.
- (29) U skladu s načelom supsidijarnosti ACER bi trebao donositi pojedinačne odluke samo u jasno definiranim okolnostima o pitanjima koja su usko povezana sa svrhom zbog koje je ACER osnovan.
- (30) Kako bi se osigurala učinkovitost i usklađenost ACER-ova okvira s drugim decentraliziranim agencijama, pravila kojima se regulira ACER trebala bi biti u skladu sa zajedničkim pristupom decentraliziranim agencijama o kojem su se dogovorili Europski parlament, Vijeće EU-a i Europska komisija ⁽¹³⁾ (Zajednički pristup). Međutim, u mjeri u kojoj je to potrebno, strukturu ACER-a trebalo bi prilagoditi kako bi ispunila specifične potrebe regulacije u području energetike. Posebno je potrebno u potpunosti voditi računa o specifičnoj ulozi regulatornih tijela i jamčiti njihovu neovisnost.
- (31) Ova će se Uredba možda dodatno izmijeniti u budućnosti kako bi je se u potpunosti uskladilo sa Zajedničkim pristupom decentraliziranim agencijama. Postojeće potrebe regulacije u području energetike zahtijevaju odstupanja od Zajedničkog pristupa. Komisija bi trebala provesti evaluaciju radi ocjenjivanja rezultata ACER-a s obzirom na njegove ciljeve, mandat i zadaće te bi Komisija, nakon provedbe navedene evaluacije, trebala moći predložiti izmjene ove Uredbe.
- (32) Upravni odbor trebao bi imati potrebne ovlasti za donošenje proračuna, provjeru njegova izvršenja, sastavljanje internog poslovnika, donošenje finansijskih propisa i imenovanje ravnatelja. Za zamjenu članova Upravnog odbora koje imenuje Vijeće trebalo bi primijeniti sustav rotacije kako bi se dugoročno osigurala uravnotežena zastupljenost država članica. Upravni odbor trebao bi djelovati neovisno i objektivno u javnom interesu i ne bi smio tražiti ili slijediti političke upute.

⁽¹²⁾ Uredba (EU) 2018/1999 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2018. o upravljanju energetske unijom i djelovanjem u području klime, izmjeni uredaba (EZ) br. 663/2009 i (EZ) br. 715/2009 Europskog parlamenta i Vijeća, direktiva 94/22/EZ, 98/70/EZ, 2009/31/EZ, 2009/73/EZ, 2010/31/EU, 2012/27/EU i 2013/30/EU Europskog parlamenta i Vijeća, direktiva Vijeća 2009/119/EZ i (EU) 2015/652 te stavljanju izvan snage Uredbe (EU) br. 525/2013 Europskog parlamenta i Vijeća (SL L 328, 21.12.2018., str. 1.).

⁽¹³⁾ Zajednička izjava Europskog parlamenta, Vijeća EU-a i Europske komisije o decentraliziranim agencijama od 19. srpnja 2012.

- (33) ACER bi trebao imati potrebne ovlasti za učinkovito, transparentno, opravdano i prije svega neovisno obavljanje svojih regulatornih funkcija. Neovisnost ACER-a o proizvođačima električne energije i plina, o operatorima prijenosnih sustava i operatorima distribucijskih sustava te ostalim privatnim i korporativnim interesima nije samo ključno načelo dobrog upravljanja već i temeljni uvjet za osiguranje povjerenja u tržište. Ne dovodeći u pitanje djelovanje svojih članova u ime njihovih nacionalnih tijela, Odbor regulatora bi stoga trebao djelovati neovisno o bilo kakvim tržišnim interesima, trebao bi izbjegavati sukobe interesa i ne bi smio tražiti ili slijediti upute ili prihvaćati preporuke od vlade države članice, institucija Unije ili drugog javnog ili privatnog subjekta ili osobe. Odluke Odbora regulatora trebale bi istodobno biti u skladu s pravom Unije u području energetike, kao što su unutarnje energetske tržište, okoliš i tržišno natjecanje. Odbor regulatora trebao bi izvješćivati institucije Unije o svojim mišljenjima, preporukama i odlukama.
- (34) Ako ACER ima ovlasti odlučivanja, zainteresirane strane trebale bi, radi ekonomičnosti postupka, imati pravo žalbe Odboru za žalbe koji bi trebao biti dio ACER-a, ali neovisan o upravnoj i regulatornoj strukturi ACER-a. Kako bi se zajamčili njegovo funkcioniranje i potpuna neovisnost, Odbor za žalbe trebao bi imati zasebnu proračunsku liniju u proračunu ACER-a. U interesu kontinuiteta, pri imenovanju ili reizboru članova Odbora za žalbe trebalo bi omogućiti djelomičnu zamjenu članova Odbora za žalbe. Protiv odluka Odbora za žalbe moguće je podnijeti žalbu Sudu Europske unije (Sud).
- (35) ACER bi svoje ovlasti odlučivanja trebao izvršavati u skladu s načelima pravednog, transparentnog i obrazloženog odlučivanja. Sva bi postupovna pravila ACER-a trebala biti utvrđena u njegovu poslovniku.
- (36) Ravnatelj bi trebao biti odgovoran za sastavljanje i donošenje dokumenata koji sadržavaju mišljenja, preporuke i odluke. Za određena mišljenja, preporuke i odluke iz članka 22. stavka 5. točke (a) i članka 24. stavka 2. trebalo bi biti potrebno prethodno pozitivno mišljenje Odbora regulatora. Odbor regulatora trebao bi moći davati mišljenja u vezi s tekstom koji predlaže ravnatelj i, kada je to primjereno, primjedbe na tekst i izmjene teksta koji predlaže ravnatelj, a koje bi ravnatelj trebao uzeti u obzir. Ako ravnatelj odstupa od primjedbi i izmjena koje je podnio Odbor regulatora ili ih odbije, ravnatelj bi trebao dati propisno utemeljeno pisano obrazloženje kako bi omogućio konstruktivan dijalog. Ako Odbor regulatora ne da pozitivno mišljenje o ponovno podnesenom tekstu, ravnatelj bi trebao imati mogućnost dodatno revidirati tekst u skladu s izmjenama i primjedbama koje je predložio Odbor regulatora kako bi dobio njegovo pozitivno mišljenje. Ravnatelj bi trebao imati mogućnost povlačenja podnesenih nacrti mišljenja, preporuka i odluka ako se ravnatelj ne slaže s izmjenama koje je podnio Odbor regulatora i izdavanja novog teksta u skladu s određenim postupcima iz članka 22. stavka 5. točke (a) i članka 24. stavka 2. Ravnatelj bi trebao imati mogućnost u svakoj fazi postupka zatražiti pozitivno mišljenje Odbora regulatora o novom ili revidiranom nacrtu teksta.
- (37) ACER bi trebao raspolagati prikladnim resursima za obavljanje svojih zadaća. ACER bi se trebao uglavnom financirati iz općeg proračuna Unije. Pristojbe poboljšavaju financiranje ACER-a i trebale bi pokrivati njegove troškove povezane s uslugama koje pruža tržišnim sudionicima ili subjektima koji djeluju u njihovo ime kako bi im se omogućilo da izvješćuju o podacima na temelju članka 8. Uredbe (EU) br. 1227/2011 na učinkovit, djelotvoran i siguran način. Sredstva koja prikupljaju regulatorna tijela za svoju suradnju na razini Unije trebala bi i dalje biti na raspolaganju ACER-u. Na subvencije koje se financiraju iz općeg proračuna Unije trebao bi se i dalje primjenjivati proračunski postupak Unije. Osim toga, reviziju računâ trebao bi provoditi neovisni vanjski revizor u skladu s člankom 107. Delegirane uredbe Komisije (EU) br. 1271/2013 ⁽¹⁴⁾.
- (38) Proračunsko tijelo trebalo bi kontinuirano ocjenjivati proračun ACER-a na temelju opsega posla ACER-a, rezultata ACER-a i ciljeva ACER-a u smislu ostvarivanja unutarnjeg energetskeg tržišta te pružanja doprinosa energetske sigurnosti u korist potrošača u Uniji. Proračunsko tijelo trebalo bi osigurati postizanje najboljih standarda učinkovitosti.

⁽¹⁴⁾ Delegirana uredba Komisije (EU) br. 1271/2013 od 30. rujna 2013. o Okvirnoj financijskoj uredbi za tijela iz članka 208. Uredbe (EU, Euratom) br. 966/2012 Europskog parlamenta i Vijeća (SL L 328, 7.12.2013., str. 42.).

- (39) Prevoditeljski centar za tijela Europske unije („Prevoditeljski centar”) trebao bi pružati usluge prevođenja za sve agencije Unije. Ako se ACER suoči s konkretnim poteškoćama u vezi s uslugama Prevoditeljskog centra, ACER bi trebao imati mogućnost upotrebe mehanizma zaštite uspostavljenog Uredbom Vijeća (EZ) br. 2965/94 ⁽¹⁵⁾, što bi u konačnici moglo dovesti do korištenja drugih pružatelja usluga pod pokroviteljstvom Prevoditeljskog centra.
- (40) ACER bi trebao imati visokostručno osoblje. Posebno bi trebao koristiti znanja i iskustva osoblja koje su mu uputila regulatorna tijela, Komisija i države članice. Na osoblje ACER-trebali bi se primjenjivati Pravilnik o osoblju za dužnosnike Europskih zajednica („Pravilnik o osoblju”) i Uvjeti zaposlenja ostalih službenika Europskih zajednica („Uvjeti zaposlenja”) utvrđeni u Uredbi Vijeća (EEZ, Euratom, EZUČ) br. 259/68 ⁽¹⁶⁾ te pravila koja zajednički donose institucije Unije radi primjene tih pravila. Upravni odbor trebao bi u dogovoru s Komisijom donijeti odgovarajuća provedbena pravila.
- (41) Radne skupine trebale bi moći biti potpora regulatornom radu koji ravnatelj i Odbor regulatora obavljaju na temelju ove Uredbe.
- (42) ACER bi trebao primjenjivati opća pravila u pogledu javnog pristupa dokumentima koje drže tijela Unije. Upravni odbor trebao bi utvrditi praktične mjere za zaštitu poslovno osjetljivih podataka i osobnih podataka.
- (43) Iz suradnje regulatornih tijela unutar ACER-a vidljivo je da je većinsko odlučivanje ključni preduvjet za ostvarivanje napretka u pitanjima povezanim s unutarnjim energetskim tržištem koja imaju znatan ekonomski učinak u različitim državama članicama. Regulatorna tijela stoga bi u Odboru regulatora i dalje trebala odlučivati dvotrećinskom većinom. ACER bi prema potrebi trebao odgovarati Europskom parlamentu, Vijeću i Komisiji.
- (44) Zemlje koje nisu članice Unije trebale bi moći sudjelovati u radu ACER-a u skladu s odgovarajućim sporazumima koje treba sklopiti Unija.
- (45) S obzirom na to da ciljeve ove Uredbe, odnosno suradnju regulatornih tijela na razini Unije i njihovo sudjelovanje u izvršavanju funkcija povezanih s Unijom, ne mogu dostatno ostvariti države članice, nego se oni na bolji način mogu ostvariti na razini Unije, Unija može donijeti mjere u skladu s načelom supsidijarnosti utvrđenim u članku 5. Ugovora o Europskoj uniji (UEU). U skladu s načelom proporcionalnosti utvrđenim u tom članku, ova Uredba ne prelazi ono što je potrebno za ostvarivanje tih ciljeva.
- (46) Sjedište ACER-a nalazi se u Ljubljani, kako je predviđeno Odlukom 2009/913/EU ⁽¹⁷⁾. Sjedište ACER-a središte njegovih aktivnosti i njegovih funkcija propisanih statutom.
- (47) Država članica domaćin ACER-a trebala bi pružiti najbolje moguće uvjete za neometano i učinkovito funkcioniranje ACER-a, uključujući višejezično, europski usmjereno školovanje te primjerenu prometnu povezanost. Sporazum o sjedištu između vlade Republike Slovenije i ACER-a, koji obuhvaća navedene zahtjeve kao i provedbene aranžmane, sklopljen je 26. studenoga 2010. i stupio je na snagu 10. siječnja 2011.,

DONIJELI SU OVU UREDBU:

Poglavlje I.

Ciljevi i zadaće

Članak 1.

Osnivanje i ciljevi

1. Ovom se Uredbom osniva Agencija Europske unije za suradnju energetskih regulatora (ACER).

⁽¹⁵⁾ Uredba Vijeća (EZ) br. 2965/94 o osnivanju Prevoditeljskog centra za tijela Europske unije (SL L 314, 7.12.1994., str. 1.).

⁽¹⁶⁾ Uredba Vijeća (EEZ, Euratom, EZUČ) br. 259/68 od 29. veljače 1968. kojom se utvrđuje Pravilnik o osoblju za dužnosnike i Uvjeti zaposlenja ostalih službenika Europskih zajednica i kojom se uvode posebne mjere koje se privremeno primjenjuju na dužnosnike Komisije (SL L 56, 4.3.1968., str. 1.).

⁽¹⁷⁾ Odluka donesena zajedničkim dogovorom predstavnika vlada država članica od 7. prosinca 2009. o mjestu sjedišta Agencije za suradnju energetskih regulatora (SL L 322, 9.12.2009., str. 39.).

2. Svrha ACER-a je na razini Unije pomagati regulatornim tijelima iz članka 57. Direktive (EU) 2019/944 i članka 39. Direktive 2009/73/EZ u izvršavanju regulatornih zadaća koje obavljaju u državama članicama te, prema potrebi, koordinirati njihovo djelovanje i posredovati u njihovim sporovima i rješavati ih u skladu s člankom 6. stavkom 10. ove Uredbe. ACER također doprinosi uspostavi visokokvalitetnih zajedničkih regulatornih i nadzornih praksi te tako doprinosi dosljednoj, učinkovitoj i djelotvornoj primjeni prava Unije radi ostvarenja klimatskih i energetske ciljeva Unije.

3. U provedbi svojih zadaća ACER djeluje neovisno i objektivno te u interesu Unije. ACER donosi autonomne odluke, neovisno o privatnim i korporativnim interesima.

Članak 2.

Vrste akata ACER-a

ACER:

- (a) izdaje mišljenja i preporuke upućene operatorima prijenosnih sustava, ENTSO-u za električnu energiju, ENTSO-u za plin, tijelu EU-a za ODS-ove, regionalnim koordinacijskim centrima i imenovanim operatorima na tržištu električne energije;
- (b) izdaje mišljenja i preporuke upućene regulatornim tijelima;
- (c) izdaje mišljenja i preporuke upućene Europskom parlamentu, Vijeću ili Komisiji;
- (d) donosi pojedinačne odluke o pružanju informacija u skladu s člankom 3. stavkom 2., člankom 7. stavkom 2. točkom (b) i člankom 8. točkom (c); o odobravanju metodologija i uvjeta u skladu s člankom 4. stavkom 4., člankom 5. stavcima 2., 3. i 4.; o preispitivanju zona trgovanja kako je navedeno u članku 5. stavku 7.; o tehničkim pitanjima kako je navedeno u članku 6. stavku 1.; o arbitraži među regulatorima u skladu s člankom 6. stavkom 10.; u vezi s regionalnim koordinacijskim centrima kako je navedeno u članku 7. stavku 2. točki (a); o odobravanju i izmjeni metodologija i izračuna i tehničkim specifikacijama kako je navedeno u članku 9. stavku 1; o odobravanju i izmjeni metodologija kako je navedeno u članku 9. stavku 3.; o izuzećima kako je navedeno u članku 10.; o infrastrukturi kako je navedeno u članku 11. točki (d); te o pitanjima u vezi s cjelovitošću i transparentnošću veleprodajnog tržišta na temelju članka 12.
- (e) Komisiji podnosi neobvezujuće okvirne smjernice u skladu s člankom 59. Uredbe (EU) 2019/943 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽¹⁸⁾ i člankom 6. Uredbe (EZ) br. 715/2009 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽¹⁹⁾.

Članak 3.

Opće zadaće

1. ACER može, na zahtjev Europskog parlamenta, Vijeća ili Komisije, ili na vlastitu inicijativu, dati Europskom parlamentu, Vijeću i Komisiji mišljenje ili preporuku o svim pitanjima koja se odnose na svrhu zbog koje je osnovan.

2. Na zahtjev ACER-a regulatorna tijela, ENTSO za električnu energiju, ENTSO za plin, regulatorni koordinacijski centri, tijelo EU-a za ODS-ove, operatori prijenosnih sustava i imenovani operatori na tržištu električne energije ACER-u daju informacije potrebne za izvršavanje zadaća ACER-a iz ove Uredbe, osim ako je ACER već zatražio i dobio takve informacije.

U svrhu podnošenja zahtjeva za informacije kako je navedeno u prvom podstavku, ACER ima ovlast donošenja odluka. ACER u svojim odlukama navodi svrhu svojeg zahtjeva, upućuje na pravnu osnovu na temelju koje zahtijeva informacije i rok u kojem se informacije moraju dati. Taj rok mora biti razmjernan je zahtjevu.

Povjerljive informacije koje primi na temelju ove Uredbe ACER smije koristiti samo za potrebe obavljanja zadaća koje su mu dodijeljene ovom Uredbom. ACER osigurava odgovarajuću zaštitu podataka s obzirom na informacije u skladu s člankom 41.

⁽¹⁸⁾ Uredba (EU) 2019/943 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. lipnja 2019. o unutarnjem tržištu električne energije (vidjeti stranicu 54 ovoga Službenog lista).

⁽¹⁹⁾ Uredba (EZ) br. 715/2009 Europskog parlamenta i Vijeća od 13. srpnja 2009. o uvjetima za pristup mrežama za transport prirodnog plina i stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 1775/2005 (SL L 211, 14.8.2009., str. 36.).

Članak 4.

Zadaće ACER-a u pogledu suradnje operatorâ prijenosnih sustava i operatorâ distribucijskih sustava

1. ACER daje Komisiji mišljenje o nacrtu statuta, popisu članova i nacrtu poslovnika ENTSO-a za električnu energiju u skladu s člankom 29. stavkom 2. Uredbe (EU) 2019/943 i o nacrtu statuta, popisima članova i nacrtu poslovnika ENTSO-a za plin u skladu s člankom 5. stavkom 2. Uredbe (EZ) br. 715/2009 te o nacrtu statuta, popisu članova i nacrtu poslovnika tijela EU-a za ODS-ove u skladu s člankom 53. stavkom 3. Uredbe (EU) 2019/943.
2. ACER prati izvršenje zadaća ENTSO-a za električnu energiju u skladu s člankom 32. Uredbe (EU) 2019/943, ENTSO-a za plin u skladu s člankom 9. Uredbe (EZ) br. 715/2009 i tijela EU-a za ODS-ove kako je utvrđeno u članku 55. Uredbe (EU) 2019/943.
3. ACER može dati mišljenje:
  - (a) ENTSO-u za električnu energiju u skladu s člankom 30. stavkom 1. točkom (a) Uredbe (EU) 2019/943 i ENTSO-u za plin u skladu s člankom 8. stavkom 2. Uredbe (EZ) br. 715/2009 o mrežnim pravilima;
  - (b) ENTSO-u za električnu energiju u skladu s člankom 32. stavkom 2. prvim podstavkom Uredbe (EU) 2019/943 i ENTSO-u za plin u skladu s člankom 9. stavkom 2. prvim podstavkom Uredbe (EZ) br. 715/2009 o nacrtu godišnjeg programa rada, nacrtu plana razvoja mreže na razini Unije i drugim odgovarajućim dokumentima iz članka 30. stavka 1. Uredbe (EU) 2019/943 i članka 8. stavka 3. Uredbe (EZ) br. 715/2009, uzimajući u obzir ciljeve nediskriminacije, djelotvornog tržišnog natjecanja te učinkovitog i sigurnog funkcioniranja unutarnjeg tržišta električne energije i unutarnjeg tržišta prirodnog plina;
  - (c) tijelu EU-a za ODS-ove o nacrtu godišnjeg programa rada i drugim odgovarajućim dokumentima iz članka 55. stavka 2. Uredbe (EU) 2019/943, uzimajući u obzir ciljeve nediskriminacije, djelotvornog tržišnog natjecanja te učinkovitog i sigurnog funkcioniranja unutarnjeg tržišta električne energije.
4. Nakon što zatraži ažurirane verzije nacrtu koje su dostavili operatori prijenosnih sustava, ACER, prema potrebi, odobrava metodologiju u pogledu upotrebe prihoda od zagušenja u skladu s člankom 19. stavkom 4. Uredbe (EU) 2019/943.
5. ACER na temelju činjeničnog stanja dostavlja propisno obrazloženo mišljenje i preporuke ENTSO-u za električnu energiju, ENTSO-u za plin, Europskom parlamentu, Vijeću i Komisiji ako smatra da nacrt godišnjeg programa rada ili nacrt plana razvoja mreže na razini Unije, koji su mu dostavljeni u skladu s člankom 32. stavkom 2. drugim podstavkom Uredbe (EU) 2019/943 i člankom 9. stavkom 2. drugim podstavkom Uredbe (EZ) br. 715/2009, ne doprinose nediskriminaciji, djelotvornom tržišnom natjecanju i učinkovitom funkcioniranju tržišta ili dovoljnoj razini prekogranične međupovezanosti koja je otvorena za pristup treće strane, ili da nisu u skladu s odgovarajućim odredbama Uredbe (EU) 2019/943 i Direktive (EU) 2019/944 ili Uredbe (EZ) br. 715/2009 i Direktive 2009/73/EZ.
6. Relevantna regulatorna tijela koordiniraju se kako bi zajednički utvrdila jesu li tijelo EU-a za ODS-ove, ENTSO za električnu energiju ili regionalni koordinacijski centri usklađeni s njihovim obvezama u skladu s pravom Unije te poduzimaju odgovarajuće mjere u skladu s člankom 59. stavkom 1. točkom (c) i člankom 62. stavkom 1. točkom (f) Direktive (EU) 2019/944.

ACER na zahtjev jednog ili više regulatornih tijela ili na vlastitu inicijativu izdaje obrazloženo mišljenje kao i preporuku ENTSO-u za električnu energiju, tijelu EU-a za ODS-ove ili regionalnim koordinacijskim centrima u pogledu usklađenosti s njihovim obvezama.
7. Ako je u obrazloženom mišljenju ACER-a utvrđen slučaj moguće neusklađenosti ENTSO-a za električnu energiju, tijela EU-a za ODS-ove ili regionalnog koordinacijskog centra s njihovim obvezama, dotična regulatorna tijela jednoglasno donose koordinirane odluke kojima se utvrđuje je li došlo do neusklađenosti s relevantnim obvezama i, kada je to primjenjivo, određuju mjere koje ENTSO za električnu energiju, tijelo EU-a za ODS-ove ili regionalni koordinacijski centar moraju poduzeti kako bi otklonili tu neusklađenost. Ako regulatorna tijela ne uspiju jednoglasno donijeti takve koordinirane odluke u roku od četiri mjeseca od datuma primitka obrazloženog mišljenja ACER-a, predmet se upućuje ACER-u radi donošenja odluke u skladu s člankom 6. stavkom 10.

8. Ako neusklađenost ENTSO-a za električnu energiju, tijela EU-a za ODS-ove ili regionalnog koordinacijskog centra, koja je utvrđena u skladu sa stavkom 6. ili 7. ovog članka, ne bude otklonjena u roku od tri mjeseca, ili ako regulatorno tijelo u državi članici u kojoj subjekt ima sjedište nije poduzelo mjeru za osiguranje usklađenosti, ACER izdaje preporuku regulatornom tijelu da poduzme mjeru, u skladu s člankom 59. stavkom 1. točkom (c) i člankom 62. stavkom 1. točkom (f) Direktive (EU) 2019/944, kako bi se osiguralo da se ENTSO za električnu energiju, tijelo EU-a za ODS-ove ili regionalni koordinacijski centri usklade sa svojim obvezama, te o toj preporuci obavješćuje Komisiju.

Članak 5.

Zadaće ACER-a u pogledu izrade i provedbe mrežnih pravila i smjernica

1. ACER sudjeluje u izradi mrežnih pravila u skladu s člankom 59. Uredbe (EU) 2019/943 i člankom 6. Uredbe (EZ) br. 715/2009, te smjernica u skladu s člankom 61. stavkom 6. Uredbe (EU) 2019/943. ACER posebno:

- (a) podnosi neobvezujuće okvirne smjernice Komisiji kada se to od njega zahtijeva u skladu s člankom 59. stavkom 4. Uredbe (EU) 2019/943 ili člankom 6. stavkom 2. Uredbe (EZ) br. 715/2009. ACER revidira okvirne smjernice i ponovno ih podnosi Komisiji kada se to od njega zahtijeva u skladu s člankom 59. stavkom 7. Uredbe (EU) 2019/943 ili člankom 6. stavkom 4. Uredbe (EZ) br. 715/2009;
- (b) daje obrazloženo mišljenje ENTSO-u za plin o mrežnim pravilima u skladu s člankom 6. stavkom 7. Uredbe (EZ) br. 715/2009;
- (c) revidira mrežno pravilo u skladu s člankom 59. stavkom 11. Uredbe (EU) 2019/943 i člankom 6. stavkom 9. Uredbe (EZ) br. 715/2009. U svojoj reviziji ACER uzima u obzir mišljenja koja su iznijela sve strane uključene u izradu tog revidiranog mrežnog pravila pod vodstvom ENTSO-a za električnu energiju, ENTSO-a za plin ili tijela EU-a za ODS-ove i savjetuje se s relevantnim dionicima o verziji koju treba podnijeti Komisiji. ACER se u tu svrhu prema potrebi može koristiti odborom uspostavljenim na temelju mrežnih pravila. ACER izvješćuje Komisiju o ishodu savjetovanja. Potom ACER Komisiji podnosi revidirana mrežna pravila u skladu s člankom 59. stavkom 11. Uredbe (EU) 2019/943 i člankom 6. stavkom 9. Uredbe (EZ) br. 715/2009. Ako ENTSO za električnu energiju, ENTSO za plin ili tijelo EU-a za ODS-ove ne uspiju izraditi mrežno pravilo, ACER priprema i podnosi nacrt mrežnog pravila Komisiji kada se to od njega zatraži u skladu s člankom 59. stavkom 12. Uredbe (EU) 2019/943 ili člankom 6. stavkom 10. Uredbe (EZ) br. 715/2009;
- (d) Komisiji dostavlja propisno obrazloženo mišljenje, u skladu s člankom 32. stavkom 1. Uredbe (EU) 2019/943 ili člankom 9. stavkom 1. Uredbe (EZ) br. 715/2009, ako ENTSO za električnu energiju, ENTSO za plin ili tijelo EU-a za ODS-ove nisu uspjeli provesti mrežno pravilo razrađeno u skladu s člankom 30. stavkom 1. točkom (a) Uredbe (EU) 2019/943 ili člankom 8. stavkom 2. Uredbe (EZ) br. 715/2009 ili mrežno pravilo koje je uspostavljeno u skladu s člankom 59. stavcima od 3. do 12. Uredbe (EU) 2019/943 i člankom 6. stavcima od 1. do 10. Uredbe (EZ) br. 715/2009, ali koje Komisija nije donijela na temelju članka 59. stavka 13. Uredbe (EU) 2019/943 i članka 6. stavka 11. Uredbe (EZ) br. 715/2009;
- (e) prati i analizira provedbu mrežnih pravila koja je donijela Komisija u skladu s člankom 59. Uredbe (EU) 2019/943 i člankom 6. Uredbe (EZ) br. 715/2009 i smjernica donesenih u skladu s člankom 61. Uredbe (EU) 2019/943, te njihov učinak na usklađivanje primjenjivih pravila čija je svrha olakšati integraciju tržišta, kao i na nediskriminaciju, djelotvorno tržišno natjecanje i učinkovito funkcioniranje tržišta, te o tome izvješćuje Komisiju.

2. Ako se nekim od sljedećih pravnih akata predviđa izrada prijedlogâ zajedničkih uvjeta ili metodologija za provedbu mrežnih pravila i smjernica za koje je potrebno odobrenje svih regulatornih tijela, ti prijedlozi zajedničkih uvjeta ili metodologija podnose se ACER-u na reviziju i odobrenje:

- (a) zakonodavnim aktom Unije donesenim u redovnom zakonodavnom postupku;
- (b) mrežnim pravilima i smjernicama koji su doneseni prije 4. srpnja 2019. i naknadnim revizijama tih mrežnih pravila i smjernica; ili
- (c) mrežnim pravilima i smjernicama koji su doneseni u obliku provedbenih akata na temelju članka 5. Uredbe (EU) br. 182/2011 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽²⁰⁾.

⁽²⁰⁾ Uredba (EU) br. 182/2011 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. veljače 2011. o utvrđivanju pravila i općih načela u vezi s mehanizmima nadzora država članica nad izvršavanjem provedbenih ovlasti Komisije (SL L 55, 28.2.2011., str. 13.)

3. Ako se nekim od sljedećih pravnih akata predviđa izrada prijedlogâ uvjeta ili metodologija za provedbu mrežnih pravila i smjernica za koje je potrebno odobrenje svih regulatornih tijela dotične regije, ta regulatorna tijela moraju postići jednoglasan dogovor o zajedničkim uvjetima ili metodologijama koje treba odobriti svako od tih regulatornih tijela:

- (a) zakonodavnim aktom Unije donesenim u redovnom zakonodavnom postupku;
- (b) mrežnim pravilima i smjernicama koji su doneseni prije 4. srpnja 2019. i naknadnim revizijama tih mrežnih pravila i smjernica; ili
- (c) mrežnim pravilima i smjernicama koji su doneseni u obliku provedbenih akata na temelju članka 5. Uredbe (EU) br. 182/2011.

Prijedlozi iz prvog stavka dostavljaju se ACER-u u roku od tjedan dana od njihova podnošenja tim regulatornim tijelima. Regulatorna tijela mogu uputiti prijedloge ACER-u na odobrenje na temelju članka 6. stavka 10. drugog podstavka točke (b), a ako nije postignut jednoglasan dogovor kako je navedeno u prvom podstavku, to moraju učiniti na temelju članka 6. stavka 10. drugog podstavka točke (a).

Ravnatelj ili Odbor regulatora, na vlastitu inicijativu ili na prijedlog jednog ili više svojih članova, može zahtijevati da regulatorna tijela dotične regije upute prijedlog ACER-u na odobrenje. Takav zahtjev ograničen je na slučajeve u kojima bi regionalno dogovoreni prijedlog mogao imati osjetan učinak na unutarnje energetske tržište ili na sigurnost opskrbe izvan regije.

4. Ne dovodeći u pitanje stavke 2. i 3., ACER je nadležan za donošenje odluke u skladu s člankom 6. stavkom 10. ako se nadležna regulatorna tijela ne uspiju dogovoriti o uvjetima ili metodologijama provedbe novih mrežnih pravila i smjernica koji su doneseni nakon 4. srpnja 2019. u obliku delegiranih akata, ako je za te uvjete ili metodologije potrebno odobrenje svih regulatornih tijela ili svih regulatornih tijela dotične regije.

5. Do 31. listopada 2023. i svake tri godine nakon toga Komisija Europskom parlamentu i Vijeću podnosi izvješće o mogućoj potrebi za većim sudjelovanjem ACER-a u izradi i donošenju uvjeta ili metodologija za provedbu mrežnih pravila i smjernica donesenih u obliku delegiranih akata nakon 4. srpnja 2019. Prema potrebi, izvješću se prilaže zakonodavni prijedlog za prijenos potrebnih ovlasti na ACER ili za njihovu izmjenu.

6. Prije odobravanja uvjeta ili metodologija iz stavaka 2. i 3. regulatorna tijela ili ACER, ako je nadležan, revidiraju ih, prema potrebi, nakon savjetovanja s ENTSO-om za električnu energiju, ENTSO-om za plin ili tijelom EU-a za ODS-ove kako bi se osiguralo da su u skladu sa svrhom mrežnih pravila ili smjernica te da se njima doprinosi integraciji tržišta, nediskriminaciji, djelotvornom tržišnom natjecanju i ispravnom funkcioniranju tržišta. ACER donosi odluku o odobrenju u roku utvrđenom u relevantnim mrežnim pravilima i smjernicama. Taj rok počinje teći na dan koji slijedi nakon dana na koji je prijedlog upućen ACER-u.

7. ACER obavlja svoje zadaće u pogledu preispitivanja zone trgovanja u skladu s člankom 14. stavkom 5. Uredbe (EU) 2019/943.

8. ACER prati regionalnu suradnju operatora prijenosnih sustava iz članka 34. Uredbe (EU) 2019/943 i članka 12. Uredbe (EZ) br. 715/2009 i uzima u obzir rezultat te suradnje pri oblikovanju svojih mišljenja, preporuka i odluka.

Članak 6.

Zadaće ACER-a u pogledu regulatornih tijela

1. ACER donosi pojedinačne odluke o tehničkim pitanjima ako su takve odluke predviđene u Uredbi (EU) 2019/943, Uredbi (EZ) br. 715/2009, Direktivi (EU) 2019/944 ili Direktivi 2009/73/EZ.

2. ACER može, u skladu sa svojim programom rada, na zahtjev Komisije ili na vlastitu inicijativu, izdati preporuke za pomoć regulatornim tijelima i sudionicima na tržištu u razmjeni dobrih praksi.

3. Do 5. srpnja 2022. i svake četiri godine nakon toga Komisija podnosi Europskom parlamentu i Vijeću podnosi izvješće o neovisnosti regulatornih tijela u skladu s člankom 57. stavkom 7. Direktive (EU) 2019/944.

4. ACER pruža okvir za suradnju regulatornih tijela kako bi se osiguralo učinkovito odlučivanje o pitanjima koja imaju prekograničnu važnost. Promiče suradnju među regulatornim tijelima i među regulatornim tijelima na regionalnoj razini i na razini Unije te uzima u obzir rezultat takve suradnje pri oblikovanju svojih mišljenja, preporuka i odluka. Ako ACER smatra da su potrebna obvezujuća pravila o takvoj suradnji, daje odgovarajuće preporuke Komisiji.
5. ACER, na zahtjev jednog ili više regulatornih tijela ili Komisije, donosi mišljenje utemeljeno na činjenicama o tome je li odluka koju je donijelo regulatorno tijelo u skladu s mrežnim pravilima i smjernicama iz Uredbe (EU) 2019/943, Uredbe (EZ) br. 715/2009, Direktive (EU) 2019/944, Direktive 2009/73/EZ, ili s drugim odgovarajućim odredbama tih direktiva ili uredbi.
6. Ako regulatorno tijelo ne postupi u skladu s mišljenjem ACER-a iz stavka 5. u roku od četiri mjeseca od datuma primitka mišljenja, ACER o tome obavješćuje Komisiju i dotičnu državu članicu.
7. Ako, u određenom slučaju, regulatorno tijelo ima teškoća u primjeni mrežnih pravila i smjernica iz Uredbe (EU) 2019/943, Uredbe (EZ) br. 715/2009, Direktive (EU) 2019/944 ili Direktive 2009/73/EZ, ono može zatražiti mišljenje ACER-a. ACER daje svoje mišljenje, nakon savjetovanja s Komisijom, u roku od tri mjeseca od datuma primitka takvog zahtjeva.
8. Na zahtjev regulatornog tijela ACER može pružiti operativnu pomoć tom regulatornom tijelu u vezi s istragama u skladu s Uredbom (EU) br. 1227/2011.
9. ACER podnosi mišljenja relevantnom regulatornom tijelu i Komisiji na temelju članka 16. stavka 3. Uredbe (EU) 2019/943.
10. ACER je nadležan za donošenje pojedinačnih odluka o regulatornim pitanjima koja imaju učinak na prekograničnu trgovinu ili prekograničnu sigurnost sustava i za koje je potrebna zajednička odluka najmanje dvaju regulatornih tijela, kada su takve nadležnosti dodijeljene regulatornim tijelima jednim od sljedećih pravnih akata:
  - (a) zakonodavnim aktom Unije donesenim u redovnom zakonodavnom postupku;
  - (b) mrežnim pravilima i smjernicama donesenima prije 4. srpnja 2019. i naknadnim revizijama tih mrežnih pravila i smjernica; ili
  - (c) mrežnim pravilima i smjernicama donesenima u obliku provedbenih akata na temelju članka 5. Uredbe (EU) br. 182/2011.

ACER je nadležan za donošenje pojedinačnih odluka kako su navedene u prvom podstavku u sljedećim situacijama:

- (a) ako nadležna regulatorna tijela nisu uspjela postići dogovor u roku od šest mjeseci od upućivanja slučaja zadnjem od tih regulatornih tijela ili u roku od četiri mjeseca u slučajevima iz članka 4. stavka 7. ove Uredbe ili iz članka 59. stavka 1. točke (c) ili iz članka 62. stavka 1. točke (f) Direktive (EU) 2019/944; ili
- (b) na temelju zajedničkog zahtjeva nadležnih regulatornih tijela.

Nadležna regulatorna tijela mogu zajednički zahtijevati da se rok iz drugog podstavka točke (a) ovog stavka produlji za najviše šest mjeseci, osim u slučajevima iz članka 4. stavka 7. ove Uredbe ili iz članka 59. stavka 1. točke (c) ili iz članka 62. stavka 1. točke (f) Direktive (EU) 2019/944.

Kada je nadležnost za odlučivanje o prekograničnim pitanjima iz prvog podstavka dodijeljena regulatornim tijelima u novim mrežnim pravilima ili smjernicama koji su doneseni u obliku delegiranih akata nakon 4. srpnja 2019., ACER je nadležan samo na dobrovoljnoj osnovi u skladu s drugim podstavkom točkom (b) ovog stavka, na zahtjev koji je podnijelo najmanje 60 % nadležnih regulatornih tijela. Ako su uključena samo dva regulatorna tijela, bilo koje od njih može slučaj uputiti ACER-u.

Do 31. listopada 2023. i svake tri godine nakon toga Komisija Europskom parlamentu i Vijeću podnosi izvješće o mogućoj potrebi za većim sudjelovanjem ACER-a u rješavanju slučajeva neslaganja među regulatornim tijelima u vezi sa zajedničkim odlukama o pitanjima za koja je nadležnost dodijeljena tim regulatornim tijelima delegiranim aktom nakon 4. srpnja 2019. Izvješću se, prema potrebi, prilaže zakonodavni prijedlog za izmjenu takvih ovlasti ili za prijenos potrebnih ovlasti na ACER.

11. Kada priprema svoje odluke na temelju stavka 10., ACER se savjetuje s regulatornim tijelima i dotičnim operatorima prijenosnih sustava te ga se obavješćuje o prijedlozima i primjedbama svih dotičnih operatora prijenosnih sustava.

12. Ako je slučaj upućen ACER-u na temelju stavka 10., ACER:
- (a) donosi odluku u roku od šest mjeseci od datuma upućivanja ili u roku od pet mjeseci od tog datuma u slučajevima u skladu s člankom 4. stavkom 7. ove Uredbe ili člankom 59. stavkom 1. točkom (c) ili člankom 62. stavkom 1. točkom (f) Direktive (EU) 2019/944; i
  - (b) može, ako je to potrebno, donijeti privremenu odluku kako bi se osigurala zaštita sigurnosti opskrbe ili operativne sigurnosti.
13. Ako regulatorna pitanja iz stavka 10. uključuju izuzeća u smislu članka 63. Uredbe (EU) 2019/943 ili članka 36. Direktive 2009/73/EZ, rokovi predviđeni u ovoj Uredbi ne zbrajaju se s rokovima predviđenima u tim odredbama.

Članak 7.

Zadaće ACER-a u pogledu regionalnih koordinacijskih centara

1. ACER u bliskoj suradnji s regulatornim tijelima i ENTSO-om za električnu energiju prati i analizira rezultate regionalnih koordinacijskih centara, uzimajući u obzir izvješća predviđena u članku 46. stavku 3. Uredbe (EU) 2019/943.
2. Kako bi učinkovito i brzo izvršavao zadaće iz stavka 1., ACER posebno:
  - (a) odlučuje o konfiguraciji regija za pogon sustava u skladu s člankom 36. stavcima 3. i 4. i izdaje odobrenja u skladu s člankom 37. stavkom 2. Uredbe (EU) 2019/943;
  - (b) ako je to primjereno, od regionalnih koordinacijskih centara zahtijeva informacije u skladu s člankom 46. Uredbe (EU) 2019/943;
  - (c) daje mišljenja i preporuke Europskom parlamentu, Vijeću i Komisiji;
  - (d) daje mišljenja i preporuke regionalnim koordinacijskim centrima.

Članak 8.

Zadaće ACER-a u pogledu imenovanih operatora na tržištu električne energije

Kako bi se osiguralo da imenovani operatori na tržištu električne energije izvršavaju svoje funkcije u skladu s Uredbom (EU) 2019/943 i Uredbom Komisije (EU) 2015/1222 ⁽²¹⁾, ACER:

- (a) prati napredak imenovanih operatora na tržištu električne energije u uspostavljanju funkcija u skladu s Uredbom (EU) 2015/1222;
- (b) daje preporuke Komisiji u skladu s člankom 7. stavkom 5. Uredbe (EU) 2015/1222;
- (c) ako je to primjereno, od imenovanih operatora na tržištu električne energije traži informacije.

Članak 9.

Zadaće ACER-a u pogledu adekvatnosti proizvodnje i pripravnosti za rizike

1. ACER, prema potrebi, odobrava i mijenja:
  - (a) prijedloge metodologija i izračuna povezane s europskom procjenom adekvatnosti resursa na temelju članka 23. stavaka 3., 4. 6. i 7. Uredbe (EU) 2019/943;
  - (b) prijedloge tehničkih specifikacija za prekogranično sudjelovanje u mehanizmima za razvoj kapaciteta na temelju članka 26. stavka 11. Uredbe (EU) 2019/943.
2. ACER na temelju članka 24. stavka 3. Uredbe (EU) 2019/941 daje mišljenje o tome jesu li razlike između nacionalnih procjena adekvatnosti resursa i europske procjene adekvatnosti resursa opravdane.

⁽²¹⁾ Uredba Komisije (EU) 2015/1222 od 24. srpnja 2015. o uspostavljanju smjernica za dodjelu kapaciteta i upravljanje zagušenjima (SL L 197, 25.7.2015., str. 24.).

3. ACER, prema potrebi, odobrava i mijenja metodologije za:
- (a) utvrđivanje elektroenergetskih kriznih scenarija na regionalnoj razini na temelju članka 5. Uredbe (EU) 2019/941;
  - (b) procjene kratkoročne i sezonske adekvatnosti na temelju članka 8. Uredbe (EU) 2019/941.
4. Kada je riječ o sigurnosti opskrbe plinom, ACER ima predstavnika u Koordinacijskoj skupini za plin u skladu s člankom 4. Uredbe (EU) 2017/1938 i ispunjava svoje obveze u pogledu stalnog dvosmjernog kapaciteta spojnih plinovoda na temelju Priloga III. Uredbi (EU) 2017/1938.

Članak 10.

Zadaće ACER-a u pogledu izuzeća

ACER odlučuje o izuzećima kako je predviđeno u članku 63. stavku 5. Uredbe (EU) 2019/943. ACER također odlučuje o izuzećima kako je predviđeno u članku 36. stavku 4. Direktive 2009/73/EZ kada se predmetna infrastruktura nalazi na području više od jedne države članice.

Članak 11.

Zadaće ACER-a u pogledu infrastrukture

Kada je riječ o transeuropskoj energetskej infrastrukturi, ACER, u bliskoj suradnji s regulatornim tijelima i ENTSO-om za električnu energiju i ENTSO-om za plin:

- (a) prati napredak pri provedbi projekata za stvaranje novog kapaciteta interkonekcijskih vodova;
- (b) prati provedbu planova razvoja mreže na razini Unije. Ako ACER utvrdi nedosljednosti između tih planova i njihove provedbe, istražuje razloge takvih nedosljednosti i daje preporuke operatorima prijenosnih sustava, regulatornim tijelima ili drugim dotičnim nadležnim tijelima s ciljem provedbe ulaganja u skladu s planovima razvoja mreže na razini Unije;
- (c) ispunjava obveze utvrđene u člancima 5., 11. i 13. Uredbe (EU) br. 347/2013;
- (d) donosi odluke o zahtjevima za ulaganje na temelju članka 12. stavka 6. Uredbe (EU) br. 347/2013.

Članak 12.

Zadaće ACER-a u pogledu cjelovitosti i transparentnosti veleprodajnog tržišta

Kako bi djelotvorno pratio cjelovitost i transparentnost veleprodajnog tržišta, ACER, u bliskoj suradnji s regulatornim tijelima i drugim nacionalnim tijelima:

- (a) prati veleprodajna tržišta, prikuplja i razmjenjuje podatke te uspostavlja europski registar sudionika na tržištu u skladu s člancima od 7. do 12. Uredbe (EU) br. 1227/2011;
- (b) daje preporuke Komisiji u skladu s člankom 7. Uredbe (EU) br. 1227/2011;
- (c) koordinira istrage u skladu s člankom 16. stavkom 4. Uredbe (EU) br. 1227/2011.

Članak 13.

Povjeravanje novih zadaća ACER-u

ACER-u se mogu, u okolnostima koje je jasno definirala Komisija u mrežnim pravilima donesenima na temelju članka 59. Uredbe (EU) 2019/943 i smjernicama donesenima na temelju članka 61. te uredbe ili članka 23. Uredbe (EZ) br. 715/2009, i u vezi s pitanjima koja su povezana sa svrhom zbog koje je ACER osnovan, povjeriti dodatne zadaće koje ne uključuju ovlasti za donošenje odluka.

Članak 14.

Savjetovanja, transparentnost i postupovne zaštitne mjere

1. ACER se pri izvršavanju svojih zadaća, posebno u procesu razvoja okvirnih smjernica u skladu s člankom 59. Uredbe (EU) 2019/943 ili člankom 6. Uredbe (EZ) br. 715/2009, te u procesu predlaganja izmjena mrežnih pravila u skladu s člankom 60. Uredbe (EU) 2019/943 ili člankom 7. Uredbe (EZ) br. 715/2009, temeljito i već u ranoj fazi savjetuje sa sudionicima na tržištu, operatorima prijenosnih sustava, potrošačima, krajnjim korisnicima, te prema potrebi, tijelima za tržišno natjecanje, ne dovodeći u pitanje njihove nadležnosti, i na otvoren i transparentan način, osobito kada se njegove zadaće odnose na operatore prijenosnih sustava.

2. ACER osigurava da javnost i sve zainteresirane strane dobiju objektivne, pouzdane i lako dostupne informacije, osobito u pogledu rezultata njegova rada, kada je to primjereno.

Objavljuju se svi dokumenti i zapisnici savjetodavnih sastanaka održanih tijekom izrade okvirnih smjernica u skladu s člankom 59. Uredbe (EU) 2019/943 ili člankom 6. Uredbe (EZ) br. 715/2009, ili tijekom izmjene mrežnih pravila iz stavka 1.

3. ACER prije donošenja okvirnih smjernica ili predlaganja izmjena mrežnih pravila kako je navedeno u stavku 1. naznačuje način na koji su primjedbe dobivene tijekom savjetovanja uzete u obzir te navodi razloge ako te primjedbe nisu uzete u obzir.

4. ACER na svojim internetskim stranicama objavljuje barem svoj dnevni red, referentne dokumente i prema potrebi zapisnike sa sastanaka Upravnog odbora, Odbora regulatora i Odbora za žalbe.

5. ACER donosi i objavljuje prikladan i razmjeran poslovnik u skladu s postupkom iz članka 19. stavka 1. točke (t). Taj poslovnik sadržava odredbe kojima se osigurava transparentan i razuman postupak donošenja odluka, kojim se jamče temeljna postupovna prava utemeljena na vladavini prava, između ostalog pravo na saslušanje, pravila o pristupu dosjeima i standardi koji su pobliže navedeni u stavcima 6., 7. i 8.

6. ACER prije donošenja bilo koje pojedinačne odluke kako je predviđeno u ovoj Uredbi obavješćuje sve uključene strane o svojoj namjeri da donese tu odluku i utvrđuje rok u kojem uključena strana može izraziti svoja stajališta o tom pitanju, uzimajući u potpunosti u obzir žurnost, složenost i potencijalne posljedice tog pitanja.

7. U pojedinačnim odlukama ACER-a moraju se navesti razlozi na kojima se te odluke temelje kako bi se omogućila žalba u pogledu merituma.

8. Strane na koje se pojedinačne odluke odnose mora se obavijestiti o pravnim sredstvima koja su im na raspolaganju u skladu s ovom Uredbom.

Članak 15.

Praćenje sektora električne energije i prirodnog plina i izvješćivanje o tim sektorima

1. U bliskoj suradnji s Komisijom, državama članicama i relevantnim nacionalnim tijelima, uključujući regulatorna tijela, i ne dovodeći u pitanje nadležnosti tijela za tržišno natjecanje, ACER prati veleprodajna i maloprodajna tržišta električne energije i prirodnog plina, osobito maloprodajne cijene električne energije i prirodnog plina, usklađenost s pravima potrošača utvrđenima u Direktivi (EU) 2019/944 i Direktivi 2009/73/EZ, utjecaj tržišnih kretanja na kupce iz kategorije kućanstvo, pristup mrežama, uključujući pristup električnoj energiji proizvedenoj iz obnovljivih izvora energije, napredak postignut u pogledu interkonekcijskih vodova, moguće prepreke prekograničnoj trgovini, regulatorne prepreke za nove sudionike na tržištu i manje aktere, uključujući energetske zajednice građana, državne intervencije zbog kojih cijene ne odražavaju stvarnu oskudicu, poput onih navedenih u članku 10. stavku 4. Uredbe (EU) 2019/943, rezultate država članica u području sigurnosti opskrbe električnom energijom temeljene na ishodu europske procjene adekvatnosti resursa kako je navedeno u članku 23. te uredbe, posebno uzimajući u obzir ex-post evaluaciju iz članka 17. Uredbe (EU) 2019/941.

2. ACER svake godine objavljuje izvješće o rezultatima praćenja iz stavka 1. U tom izvješću utvrđuje sve prepreke koje onemogućavaju dovršenje unutarnjeg tržišta električne energije i unutarnjeg tržišta prirodnog plina.

3. ACER može prilikom objave svojega godišnjeg izvješća Europskom parlamentu i Komisiji podnijeti mišljenje o mogućim mjerama za otklanjanje prepreka iz stavka 2.
4. ACER izdaje izvješće o najboljim praksama u području metodologija tarifa prijenosa i distribucije u skladu s člankom 18. stavkom 9. Uredbe (EU) 2019/943.

Poglavlje II.

Organizacija ACER-a

Članak 16.

Pravni status

1. ACER je tijelo Unije i ima pravnu osobnost.
2. ACER u svakoj državi članici ima najširu pravnu sposobnost koja se priznaje pravnim osobama u skladu s nacionalnim pravom. Osobito, on može stjecati pokretnu ili nepokretnu imovinu i njome raspolagati te biti stranka u postupku.
3. ACER zastupa njegov ravnatelj.
4. Sjedište je ACER-a u Ljubljani u Sloveniji.

Članak 17.

Administrativna i upravljačka struktura

ACER se sastoji od:

- (a) Upravnog odbora, koji izvršava zadaće iz članka 19.;
- (b) Odbor regulatora, koji izvršava zadaće iz članka 22.;
- (c) ravnatelja, koji izvršava zadaće iz članka 24.; i
- (d) Odbora za žalbe, koji izvršava zadaće iz članka 28.

Članak 18.

Sastav Upravnog odbora

1. Upravni odbor sastoji se od devet članova. Svaki član ima zamjenika. Dva člana i njihove zamjenike imenuje Komisija, dva člana i njihove zamjenike imenuje Europski parlament, a pet članova i njihove zamjenike imenuje Vijeće. Zastupnik u Europskom parlamentu ne može biti član Upravnog odbora. Član Upravnog odbora ne može biti član Odbora regulatora.
2. Mandat članova Upravnog odbora i njihovih zamjenika traje četiri godine i može se jednom produžiti. U prvom mandatu za polovicu članova Upravnog odbora i njihovih zamjenika mandat traje šest godina.
3. Upravni odbor iz redova svojih članova dvotrećinskom većinom bira predsjednika i potpredsjednika. Potpredsjednik automatski zamjenjuje predsjednika ako predsjednik nije u mogućnosti ispunjavati svoje dužnosti. Mandat predsjednika i potpredsjednika traje dvije godine i može se jednom produžiti. Mandat predsjednika i potpredsjednika istječe kada prestanu biti članovi Upravnog odbora.

4. Sastanke Upravnog odbora saziva njegov predsjednik. Predsjednik Odbora regulatora, ili imenovani predstavnik Odbora regulatora i ravnatelj sudjeluju u raspravama bez prava glasa, osim ako Upravni odbor u pogledu ravnatelja odluči drukčije. Upravni odbor sastaje se najmanje dva puta godišnje na redovnim sastancima. Također se sastaje na inicijativu svojeg predsjednika, na zahtjev Komisije ili na zahtjev najmanje trećine svojih članova. Upravni odbor može pozvati sve osobe čije mišljenje može biti relevantno da prisustvuju njegovim sastancima u svojstvu promatrača. Članovima Upravnog odbora mogu u skladu s njegovim poslovníkom pomagati savjetnici ili stručnjaci. ACER pruža tajničke usluge Upravnom odboru.
5. Odluke Upravnog odbora donose se na temelju dvotrećinske većine prisutnih članova, osim ako je drukčije predviđeno u ovoj Uredbi. Svaki član Upravnog odbora ili njegov zamjenik ima jedan glas.
6. Poslovníkom se detaljnije utvrđuju:
  - (a) aranžmani u vezi s glasanjem, posebno uvjeti na temelju kojih jedan član može djelovati u ime drugoga i također, prema potrebi, pravila u vezi s kvorumom; i
  - (b) aranžmani u vezi sa sustavom rotacije koji se primjenjuje na zamjenu članova Upravnog odbora koje imenuje Vijeće kako bi se dugoročno osiguralo uravnoteženo sudjelovanje država članica.
7. Ne dovodeći u pitanje ulogu članova koje imenuje Komisija, članovi Upravnog odbora obvezuju se da će djelovati neovisno i objektivno u interesu Unije u cjelini i ne smiju ni tražiti ni slijediti upute institucija, tijela, ureda ili agencija Unije, vlada država članica ili bilo kojih drugih javnih ili privatnih tijela. U tom smislu, svaki član daje pisanu izjavu o obvezama i pisanu izjavu o interesima iz kojih je razvidno da ne postoje nikakvi interesi za koje bi se moglo smatrati da utječu na njegovu neovisnost niti bilo kakav izravan ili neizravan interes za koji bi se moglo smatrati da utječe na njegovu neovisnost. ACER objavljuje te izjave jednom godišnje.

Članak 19.

Funkcije Upravnog odbora

1. Upravni odbor:
  - (a) nakon savjetovanja s Odborom regulatora i nakon što je dobio pozitivno mišljenje u skladu s člankom 22. stavkom 5. točkom (c) imenuje ravnatelja u skladu s člankom 23. stavkom 2. i prema potrebi produljuje njegov mandat ili ga razrješuje dužnosti;
  - (b) formalno imenuje članove Odbora regulatora imenovane u skladu s člankom 21. stavkom 1.;
  - (c) formalno imenuje članove Odbora za žalbe u skladu s člankom 25. stavkom 2.;
  - (d) osigurava da ACER izvršava svoju misiju i obavlja zadaće koje su mu dodijeljene u skladu s ovom Uredbom;
  - (e) donosi programski dokument iz članka 20. stavka 1. dvotrećinskom većinom glasova svojih članova te ga, prema potrebi, izmjenjuje u skladu s člankom 20. stavkom 3.;
  - (f) dvotrećinskom većinom donosi godišnji proračun ACER-a i izvršava svoje ostale proračunske funkcije u skladu s člancima od 31. do 35.;
  - (g) nakon pribavljanja suglasnost Komisije odlučuje hoće li prihvatiti bilo kakvu ostavštinu, donacije ili bespovratna sredstva iz drugih izvora Unije ili bilo kakve dobrovoljne doprinose država članica ili regulatornih tijela. U mišljenju Upravnog odbora donesenom na temelju članka 35. stavka 4. navode se izvori financiranja navedeni u ovom stavku;
  - (h) nakon savjetovanja s Odborom regulatora izvršava disciplinske ovlasti nad ravnateljem. Osim toga, u skladu sa stavkom 2., u odnosu na osoblje ACER-a izvršava ovlasti koje su Pravilnikom o osoblju dodijeljene tijelu za imenovanje te Uvjetima zaposlenja tijelu ovlaštenom za sklapanje ugovora o radu;
  - (i) sastavlja provedbena pravila ACER-a radi provedbe Pravilnika o osoblju i Uvjeta zaposlenja u skladu s člankom 110. Pravilnika o osoblju na temelju članka 39. stavka 2.;
  - (j) donosi praktične mjere u vezi s pravom na pristup dokumentima ACER-a, u skladu s člankom 41.;

- (k) donosi i objavljuje godišnje izvješće o aktivnostima ACER-a na temelju nacrtu godišnjeg izvješća iz članka 24. stavka 1. točke (i) te ga podnosi Europskom parlamentu, Vijeću, Komisiji i Revizorskom sudu do 1. srpnja svake godine. Godišnje izvješće o aktivnostima ACER-a sadržava neovisni dio, koji odobrava Odbor regulatora, u vezi s regulatornim aktivnostima ACER-a tijekom te godine;
- (l) donosi i objavljuje vlastiti poslovnik;
- (m) donosi financijska pravila koja se primjenjuju na ACER u skladu s člankom 36.;
- (n) donosi strategiju borbe protiv prijevара razmjernu riziku od prijevara, uzimajući u obzir troškove i koristi mjera koje treba provesti;
- (o) donosi pravila za sprječavanje sukoba interesa i upravljanje sukobima interesa u odnosu na svoje članove, kao i članove Odbora za žalbe;
- (p) donosi i redovito ažurira komunikacijske i promidžbene planove iz članka 41.;
- (q) imenuje računovodstvenog službenika, podložno Pravilniku o osoblju i Uvjetima zaposlenja, koji je u potpunosti neovisan u obavljanju svojih dužnosti;
- (r) osigurava odgovarajuće postupanje na temelju nalaza i preporuka proizašlih iz izvješća o unutarnjoj ili vanjskoj reviziji i evaluacija te iz istraga Europskog ureda za borbu protiv prijevara (OLAF);
- (s) odobrava sklapanje radnih dogovora u skladu s člankom 43.;
- (t) na temelju prijedloga ravnatelja u skladu s člankom 24. stavkom 1. točkom (b) i nakon savjetovanja s Odborom regulatora i dobivanja njegova pozitivnog mišljenja u skladu s člankom 22. stavkom 5. točkom (f), donosi i objavljuje poslovnik iz članka 14. stavka 5.

2. Upravni odbor u skladu s člankom 110. Pravilnika o osoblju donosi odluku na temelju članka 2. stavka 1. Pravilnika o osoblju i članka 6. Uvjeta zaposlenja kojom se relevantne ovlasti tijela za imenovanje delegiraju ravnatelju i kojom se utvrđuju uvjeti u skladu s kojima se ta delegacija ovlasti može suspendirati. Ravnatelj je ovlašten dalje delegirati te ovlasti.

3. Kada to zahtijevaju iznimne okolnosti Upravni odbor može odlukom privremeno suspendirati delegiranje ovlasti tijela za imenovanje ravnatelju, kao i ovlasti koje je ravnatelj delegirao dalje te ih izvršavati sam ili ih delegirati jednom od svojih članova ili zaposleniku koji nije ravnatelj. Iznimne okolnosti strogo su ograničene na administrativna pitanja, proračunska pitanja ili pitanja povezana s upravljanjem, čime se ne dovodi u pitanje puna neovisnost ravnatelja u pogledu njegovih zadaća u skladu s člankom 24. stavkom 1. točkom (c).

Članak 20.

Godišnje i višegodišnje programiranje

1. Ravnatelj svake godine priprema nacrt programskog dokumenta koji sadržava godišnje i višegodišnje programiranje te podnosi nacrt programskog dokumenta Upravnom odboru i Odboru regulatora.

Upravni odbor usvaja nacrt programskog dokumenta nakon što dobije pozitivno mišljenje Odbora regulatora i podnosi nacrt programskog dokumenta Europskom parlamentu, Vijeću i Komisiji najkasnije do 31. siječnja.

Nacrt programskog dokumenta mora biti u skladu s privremenim nacrtom procjene utvrđenim u skladu s člankom 33. stavcima 1., 2. i 3.

Upravni odbor donosi nacrt programskog dokumenta uzimajući u obzir mišljenje Komisije, nakon što dobije pozitivno mišljenje Odbora regulatora te nakon što ga je ravnatelj predstavio Europskom parlamentu. Upravni odbor podnosi programski dokument Europskom parlamentu, Vijeću i Komisiji do 31. prosinca.

Programski dokument donosi se ne dovodeći u pitanje godišnji proračunski postupak i objavljuje se.

Programski dokument postaje konačan nakon konačnog donošenja općeg proračuna i prema potrebi se prilagođava na odgovarajući način.

2. U godišnjem programiranju u programskom dokumentu navode se detaljni ciljevi i očekivani rezultati, uključujući pokazatelje uspješnosti. On sadržava i opis djelovanja koja će se financirati i indikativne podatke o ljudskim i financijskim resursima dodijeljenima za svako djelovanje, uključujući upućivanje na ACER-ove radne skupine koje imaju zadaću doprinijeti sastavljanju odgovarajućih dokumenata, u skladu s načelima planiranja proračuna i upravljanja proračunom po aktivnostima. Godišnje programiranje mora biti usklađeno s višegodišnjim programiranjem iz stavka 4. U njemu se jasno navode zadaće koje su dodane, izmijenjene ili izbrisane u usporedbi s prethodnom financijskom godinom.

3. Upravni odbor mijenja doneseni godišnji programski dokument ako je ACER-u dodijeljena nova zadaća.

Značajne izmjene programskog dokumenta donose se istim postupkom koji se primjenjuje na donošenje početnog programskog dokumenta. Upravni odbor može ravnatelju delegirati ovlast za donošenje izmjena programskog dokumenta koje nisu značajne.

4. U višegodišnjem programiranju u programskom dokumentu navodi se opći strateški program, između ostalog ciljevi, očekivani rezultati i pokazatelji uspješnosti. On sadržava i programiranje resursa, uključujući višegodišnji proračun i osoblje.

Programiranje resursa ažurira se svake godine. Strateški program ažurira se prema potrebi, posebno na temelju nalaza evaluacije iz članka 45.

Članak 21.

Sastav Odbora regulatora

1. Odbor regulatora čine:

- (a) viši predstavnici regulatornih tijela, u skladu s člankom 57. stavkom 1. Direktive (EU) 2019/944 i člankom 39. stavkom 1. Direktive 2009/73/EZ, i po jedan zamjenik po državi članici iz redova sadašnjeg višeg osoblja tih tijela, koje imenuje regulatorno tijelo;
- (b) jedan predstavnik Komisije bez prava glasa.

Samo jedan predstavnik po državi članici iz regulatornog tijela može biti primljen u Odbor regulatora.

2. Odbor regulatora iz redova svojih članova bira predsjednika i potpredsjednika. Potpredsjednik zamjenjuje predsjednika, ako predsjednik nije u mogućnosti obavljati svoje dužnosti. Mandat predsjednika i potpredsjednika traje dvije i pol godine i može se produljiti. Međutim, mandat predsjednika i potpredsjednika u svakom slučaju istječe kada prestanu biti članovi Odbora regulatora.

Članak 22.

Funkcije Odbora regulatora

1. Odbor regulatora odlučuje dvotrećinskom većinom prisutnih članova, pri čemu svaki član ima jedan glas.

2. Odbor regulatora donosi i objavljuje svoj poslovnik kojim se detaljnije utvrđuju aranžmani u vezi s glasovanjem, posebno uvjeti na temelju kojih jedan član može djelovati u ime drugoga i također, prema potrebi, pravila u vezi s kvorumom. U poslovniku se mogu predvidjeti specifične radne metode za razmatranje pitanja koja se pojavljuju u kontekstu inicijativa za regionalnu suradnju.

3. Pri izvršavanju zadaća koje su mu dodijeljene na temelju ove Uredbe i ne dovodeći u pitanje da njegovi članovi djeluju u ime njihova odgovarajućeg regulatornog tijela, Odbor regulatora djeluje neovisno i ne traži ili slijedi upute od bilo koje vlade države članice, Komisije ili drugog javnog ili privatnog subjekta.

4. Tajničke usluge Odboru regulatora pruža ACER.

5. Odbor regulatora:

- (a) daje mišljenja i, prema potrebi, podnosi primjedbe i izmjene na tekst ravnateljevih prijedloga nacrtu mišljenja, preporuka i odluka iz članka 3. stavka 1., članka od 4. do 8., članka 9. stavaka 1. i 3., članka 10., članka 11. točke (c), članka 13., članka 15. stavka 4. te članka 30. i 43. čije se donošenje razmatra;

- (b) u svojem području nadležnosti daje upute ravnatelju pri izvršavanju njegovih zadaća, osim kada je riječ o zadaćama ACER-a iz Uredbe (EU) br. 1227/2011, te pruža smjernice radnim skupinama ACER-a osnovanima u skladu s člankom 30.;
- (c) daje mišljenje Upravnom odboru o kandidatu koji treba biti imenovan ravnateljem u skladu s člankom 19. stavkom 1. točkom (a) i člankom 23. stavkom 2.;
- (d) odobrava programski dokument u skladu s člankom 20. stavkom 1.;
- (e) odobrava zasebni dio godišnjeg izvješća koji se odnosi na regulatorne aktivnosti u skladu s člankom 19. stavkom 1. točkom (k) i člankom 24. stavkom 1. točkom (i);
- (f) Upravnom odboru daje mišljenje o poslovniku u skladu s člankom 14. stavkom 5. i člankom 30. stavkom 3.;
- (g) Upravnom odboru daje mišljenje o komunikacijskim i promidžbenim planovima iz članka 41.;
- (h) Upravnom odboru daje mišljenje o poslovniku za odnose s trećim zemljama ili međunarodnim organizacijama iz članka 43.

6. Europski parlament obavješćuje se o prijedlogu dnevnog reda za nadolazeće sjednice Odbora regulatora barem dva tjedna unaprijed. U roku od dva tjedna nakon tih sastanaka, nacrt zapisnika šalje se Europskom parlamentu. Europski parlament može pozvati, u isto vrijeme potpuno poštujući njegovu neovisnost, predsjednika Odbora regulatora ili zamjenika predsjednika da daju izjavu pred nadležnim odborom i odgovore na pitanja članova tog odbora.

Članak 23.

Ravnatelj

1. ACER-om upravlja njegov ravnatelj, koji djeluje u skladu sa smjernicama iz članka 22. stavka 5. točke (b), i ako je tako predviđeno u ovoj Uredbi, mišljenjima Odbora regulatora. Ne dovodeći u pitanje uloge koje imaju Upravni odbor i Odbor regulatora u vezi sa zadaćama ravnatelja, ravnatelj ne smije ni tražiti ni slijediti bilo kakve upute bilo koje vlade, institucija Unije ili bilo kojeg drugog javnog ili privatnog subjekta ili osobe. Ravnatelj odgovara Upravnom odboru u pogledu administrativnih i proračunskih pitanja te pitanja povezanih s upravljanjem, ali ostaje potpuno neovisan u pogledu vlastitih zadaća u skladu s člankom 24. stavkom 1. točkom (c). Ravnatelj može prisustvovati sastancima Odbora regulatora kao promatrač.

2. Ravnatelja slijedom pozitivnog mišljenja Odbora regulatora imenuje Upravni odbor s liste od najmanje tri kandidata koje je predložila Komisija, na temelju postignuća te znanja i iskustva relevantnih za energetski sektor i nakon otvorenog i transparentnog postupka odabira. Kandidat kojeg odabere Upravni odbor prije imenovanja daje izjavu pred nadležnim odborom Europskog parlamenta i odgovara na pitanja njegovih članova. Za potrebe sklapanja ugovora s ravnateljem ACER zastupa predsjednik Upravnog odbora.

3. Mandat ravnatelja traje pet godina. Tijekom devet mjeseci prije kraja tog razdoblja, Komisija obavlja ocjenjivanje. Tijekom ocjenjivanja Komisija posebno provjerava:

(a) rezultate ravnatelja;

(b) dužnosti i zahtjeve ACER-a u narednim godinama.

4. Upravni odbor može na prijedlog Komisije, nakon savjetovanja s Odborom regulatora i detaljnog razmatranja ocjene i mišljenja Odbora regulatora i samo u onim slučajevima kada se to može opravdati dužnostima i zahtjevima ACER-a, jedan put produljiti mandat ravnatelja na razdoblje od najviše pet godina. Ravnatelj kojem je produljen mandat ne smije na kraju produljenog razdoblja sudjelovati u drugom postupku odabira za isto radno mjesto.

5. Upravni odbor obavješćuje Europski parlament o tome da namjerava produljiti mandat ravnatelja. U roku od mjesec dana prije produljenja mandata ravnatelja, nadležni odbor Europskog parlamenta može pozvati ravnatelja radi davanja izjave i odgovaranja na pitanja članova tog odbora.

6. Ako mandat ravnatelja nije produljen, on ostaje na dužnosti do imenovanja njegova nasljednika.
7. Ravnatelja se može razriješiti dužnosti samo odlukom Upravnog odbora, nakon što je pribavljeno pozitivno mišljenje Odbora regulatora. Upravni odbor donosi tu odluku dvotrećinskom većinom glasova svojih članova.
8. Europski parlament i Vijeće mogu pozvati ravnatelja da podnese izvješće o obavljanju svojih dužnosti. Europski parlament također može pozvati ravnatelja radi davanja izjave pred nadležnim odborom i odgovaranja na pitanja članova tog odbora.

Članak 24.

Zadaće ravnatelja

1. Ravnatelj:
  - (a) je pravni zastupnik ACER-a i odgovoran je za svakodnevno upravljanje ACER-om;
  - (b) priprema rad Upravnog odbora, sudjeluje, bez prava glasa, u radu Upravnog odbora i odgovoran je za provedbu odluka koje je donio Upravni odbor;
  - (c) sastavlja, donosi i objavljuje mišljenja, preporuke i odluke te provodi savjetovanja u vezi s njima;
  - (d) odgovoran je za provedbu godišnjeg programa rada ACER-a pod vodstvom Odbora regulatora i pod administrativnom kontrolom Upravnog odbora;
  - (e) poduzima potrebne mjere kako bi osigurao funkcioniranje ACER-a u skladu s ovom Uredbom, posebno u pogledu donošenja unutarnjih administrativnih uputa i objave obavijesti;
  - (f) svake godine priprema nacrt programa rada ACER-a za sljedeću godinu te ga, nakon što Upravni odbor donese nacrt, podnosi Odboru regulatora, Europskom parlamentu i Komisiji do 31. siječnja svake godine;
  - (g) odgovoran je za provedbu programskog dokumenta i izvješćivanje Upravnog odbora o njegovoj provedbi;
  - (h) sastavlja privremeni nacrt procjene za ACER u skladu s člankom 33. stavkom 1. i izvršava proračun ACER-a u skladu s člancima 34. i 35.;
  - (i) svake godine priprema i podnosi Upravnom odboru nacrt godišnjeg izvješća koji uključuje neovisni dio o regulatornim aktivnostima ACER-a te dio o financijskim i administrativnim pitanjima;
  - (j) priprema akcijski plan na temelju zaključaka iz izvješća o unutarnjoj ili vanjskoj reviziji i evaluacija i iz istraga OLAF-a te Komisiju izvješćuje o napretku dva puta godišnje, a Upravni odbor izvješćuje o napretku redovito;
  - (k) odgovoran je za odlučivanje je li, radi obavljanja zadaća ACER-a na učinkovit i djelotvoran način, potrebno smjestiti jednog člana osoblja ili više njih u jednoj državi članici ili više njih.

Za potrebe prvog podstavka točke (k), prije donošenja odluke o osnivanju lokalnog ureda ravnatelj traži mišljenje dotičnih država članica, između ostalih države članice u kojoj se nalazi sjedište ACER-a, te mora dobiti prethodnu suglasnost Komisije i Upravnog odbora. U toj se odluci, utemeljenoj na odgovarajućoj analizi troškova i koristi, navodi opseg aktivnosti koje se trebaju obavljati u tom lokalnom uredu tako da se izbjegnú nepotrebni troškovi i udvostručavanje administrativnih funkcija ACER-a.

2. Za potrebe stavka 1. točke (c) ovog članka, mišljenja, preporuke i odluke iz članka 3. stavka 1., članaka od 4. do 8., članka 9. stavaka 1. i 3., članka 10., članka 11. točke (c), članka 13., članka 15. stavka 4. te članka 30. i 43. donose se tek nakon što je pribavljeno pozitivno mišljenje Odbora regulatora.

Prije podnošenja nacрта mišljenja, preporuka ili odluka Odboru regulatora na glasovanje, ravnatelj dovoljno vremena unaprijed podnosi prijedloge nacрта mišljenja, preporuka ili odluka relevantnoj radnoj skupini radi savjetovanja.

Ravnatelj:

- (a) vodi računa o primjedbama i izmjenama Odbora regulatora i ponovno podnosi revidiran nacrt mišljenja, preporuke ili odluke Odboru regulatora radi dobivanja pozitivnog mišljenja;
- (b) može povući podnesene nacрте mišljenja, preporuka ili odluka, pod uvjetom da ravnatelj za to pruži propisno utemeljeno pisano obrazloženje ako se ravnatelj ne slaže s izmjenama koje je podnio Odbor regulatora;

U slučaju povlačenja nacрта mišljenja, preporuke ili odluke, ravnatelj može izdati novi nacrt mišljenja, preporuke ili odluke u skladu s postupkom iz članka 22. stavka 5. točke (a) i iz drugog podstavka ovog stavka. Za potrebe trećeg podstavka točke (a) ovog stavka, ako ravnatelj odstupa od primjedbi i izmjena koje je primio od Odbora regulatora ili ih odbije, ravnatelj također mora pružiti propisno utemeljeno pisano obrazloženje.

Ako Odbor regulatora ne da pozitivno mišljenje o ponovno podnesenom tekstu nacрта mišljenja, preporuke ili odluke jer njegove primjedbe ili izmjene nisu odražene na odgovarajući način u ponovno podnesenom tekstu, ravnatelj može dodatno revidirati tekst nacрта mišljenja, preporuke ili odluke u skladu s izmjenama i primjedbama koje je predložio Odbor regulatora kako bi dobio pozitivno mišljenje Odbora regulatora bez potrebe za novim savjetovanjem s relevantnom radnom skupinom ili za pružanjem dodatnih pisanih obrazloženja.

Članak 25.

Osnivanje i sastav Odbora za žalbe

1. ACER osniva Odbor za žalbe.
2. Odbor za žalbe sastoji se od šest članova i šest zamjenika odabranih među sadašnjim ili bivšim višim osobljem regulatornih tijela, tijela za tržišno natjecanje ili drugih institucija Unije ili nacionalnih institucija s odgovarajućim iskustvom u energetske sektoru. Odbor za žalbe imenuje svojeg predsjednika.

Članove Odbora za žalbe formalno imenuje Upravni odbor na prijedlog Komisije, nakon javnog poziva za iskaz interesa i nakon savjetovanja s Odborom regulatora.

3. Odbor za žalbe donosi i objavljuje svoj poslovnik. U tom su poslovniku detaljno utvrđeni aranžmani u vezi organizacijom i funkcioniranjem Odbora za žalbe i pravila primjenjiva na žalbe pred Odborom, u skladu s člankom 28. Odbor za žalbe priopćuje Komisiji nacrt svojeg poslovnika i sve njegove bitne izmjene. Komisija može dati mišljenje o tom poslovniku u roku od tri mjeseca od datuma primitka priopćenja.

Proračun ACER-a sadržava zasebnu proračunsku liniju iz koje se financira ured Odbora za žalbe.

4. Odbor za žalbe donosi odluke većinom od najmanje četiri od šest članova. Odbor za žalbe sastaje se prema potrebi.

Članak 26.

Članovi Odbora za žalbe

1. Mandat članova Odbora za žalbe traje pet godina. Taj se mandat može jedanput obnoviti.
2. Članovi Odbora za žalbe neovisni su pri odlučivanju. Ne obvezuju ih nikakve upute. Ne smiju obavljati nikakve druge dužnosti u ACER-u, Upravnom odboru, Odboru regulatora ili bilo kojoj radnoj skupini ACER-a. Člana Odbora za žalbe može se za vrijeme trajanja mandata razriješiti dužnosti samo ako je proglašen krivim za tešku povredu dužnosti i ako Upravni odbor nakon savjetovanja s Odborom regulatora donese takvu odluku.

Članak 27.**Izuzeće i prigovor u pogledu Odbora za žalbe**

1. Članovi Odbora za žalbe ne smiju sudjelovati u žalbenim postupcima, ako u njima imaju bilo kakav osobni interes, ako su prethodno bili uključeni u postupak kao predstavnici jedne od stranaka u postupku ili ako su sudjelovali u odluci protiv koje je podnesena žalba.
2. Ako iz nekog od razloga navedenih u stavku 1. ili iz bilo kojeg drugog razloga član Odbora za žalbe smatra da netko od ostalih članova Odbora za žalbe ne bi trebao sudjelovati u žalbenom postupku, o tome obavješćuje Odbor za žalbe. Svaka stranka u žalbenom postupku može prigovoriti sudjelovanju člana Odbora za žalbe na temelju bilo kojeg od razloga iz stavka 1. ili ako sumnja da je pristran. Takav prigovor nije dopušten ako se temelji na državljanstvu člana ili ako je stranka žalbenog postupka koja iznosi prigovor, iako svjesna razloga prigovora, poduzela postupovni korak u žalbenom postupku koji nije prigovor na sastav Odbora za žalbe.
3. Odbor za žalbe odlučuje o mjerama koje treba poduzeti u slučajevima navedenima u stavcima 1. i 2. bez sudjelovanja dotičnog člana. Za potrebe donošenja te odluke dotičnog člana u Odboru za žalbe zamjenjuje njegov zamjenik. Ako se zamjenik nađe u situaciji koja je slična situaciji u kojoj se nalazi član, predsjednik imenuje zamjenika iz redova raspoloživih zamjenika.
4. Članovi Odbora za žalbe obvezuju se da će djelovati neovisno i u javnom interesu. U tu svrhu daju pisanu izjavu o obvezama i pisanu izjavu o interesima iz kojih je razvidno da ne postoje nikakvi interesi za koje bi se moglo smatrati da utječu na njihovu neovisnost ili ukazuju na bilo kakav izravan ili neizravan interes za koji bi se moglo smatrati da utječe na njihovu neovisnost. Te se izjave javno objavljuju jednom godišnje.

Članak 28.**Odluke protiv kojih se može podnijeti žalba**

1. Svaka fizička ili pravna osoba, uključujući regulatorna tijela, može se žaliti na odluku iz članka 2. točke (d) koja je upućena toj osobi, ili na odluku koja je se izravno i osobno tiče, iako je upućena drugoj osobi.
2. Žalba mora sadržavati obrazloženje i podnosi se ACER-u u pisanom obliku u roku od dva mjeseca od priopćenja odluke dotičnoj osobi ili, ako nije bilo takvog priopćenja, u roku od dva mjeseca od datuma kada je ACER objavio svoju odluku. Odbor za žalbe odlučuje o žalbi u roku od četiri mjeseca od podnošenja žalbe.
3. Žalba koja je podnesena u skladu sa stavkom 1. nema suspenzivni učinak. Međutim, Odbor za žalbe može, ako smatra da okolnosti tako zahtijevaju, suspendirati primjenu osporavane odluke.
4. Ako je žalba dopuštena, Odbor za žalbe ispituje je li osnovana. Odbor za žalbe poziva stranke žalbenog postupka koliko god je često potrebno da podnesu primjedbe na priopćenja koja je sam izdao ili na podneske drugih stranaka u žalbenom postupku, unutar određenih rokova. Stranke u žalbenim postupcima imaju pravo na usmeno izlaganje.
5. Odbor za žalbe može potvrditi odluku ili može vratiti predmet na ponovno odlučivanje nadležnom tijelu ACER-a. To tijelo je obvezano odlukom Odbora za žalbe.
6. ACER objavljuje odluke Odbora za žalbe.

Članak 29.**Tužbe pred Sudom**

Tužbe za poništenje odluka koje je ACER donio u skladu s ovom Uredbom i tužbe zbog nepostupanja u propisanim rokovima mogu se podnijeti Sudu tek nakon što su iscrpljene sve mogućnosti žalbenog postupka iz članka 28. ACER poduzima potrebne mjere kako bi postupio u skladu s presudama Suda.

Članak 30.**Radne skupine**

1. Ako je to opravdano, a posebno radi pružanja podrške ravnatelju i Odboru regulatora u obavljanju njihovih poslova i u svrhu pripremanja mišljenja, preporuka i odluka iz članka 3. stavka 1., članaka od 4. do 8., članka 9. stavaka 1. i 3., članka 10., članka 11. točke (c), članka 13., članka 15. stavka 4. te članaka 30. i 43., Upravni odbor osniva ili ukida radne skupine na temelju zajedničkog prijedloga ravnatelja i Odbora regulatora.

Za osnivanje i ukidanje radne skupine potrebno je pozitivno mišljenje Odbora regulatora.

2. Radne skupine sastavljene su od stručnjaka iz redova osoblja ACER-a i regulatornih tijela. Stručnjaci iz Komisije mogu sudjelovati u radnim skupinama. ACER ne snosi troškove sudjelovanja stručnjaka iz redova osoblja regulatornih tijela u radnim skupinama ACER-a. Radne skupine uzimaju u obzir stajališta stručnjaka iz drugih relevantnih nacionalnih tijela ako su ta tijela nadležna.

3. Upravni odbor na temelju prijedloga ravnatelja te nakon savjetovanja s Odborom regulatora, i dobivanja njegova pozitivnog mišljenja, donosi i objavljuje interni poslovnik o radu radnih skupina.

4. Radne skupine ACER-a obavljaju aktivnosti koje su im dodijeljene u programskom dokumentu donesenom na temelju članka 20. te sve aktivnosti koje im u skladu s ovom Uredbom dodijele Odbor regulatora i ravnatelj.

Poglavlje III.**Donošenje i struktura proračuna****Članak 31.****Struktura proračuna**

1. Ne dovodeći u pitanje druge izvore prihoda, prihodi ACER-a sastoje se od sljedećega:

- (a) doprinosa Unije;
- (b) pristojbi plaćenih ACER-u u skladu s člankom 32.;
- (c) dobrovoljnih priloga država članica ili regulatornih tijela u skladu s člankom 19. stavkom 1. točkom (g);
- (d) ostavština, donacija ili bespovratnih sredstava u skladu s člankom 19. stavkom 1. točkom (g).

2. Rashodi ACER-a uključuju rashode za osoblje, administraciju, infrastrukturu i operativne troškove.

3. Prihodi i rashodi ACER-a moraju biti uravnoteženi.

4. Za svaku proračunsku godinu, koja se podudara s kalendarskom godinom, pripremaju se predviđanja svih prihoda i rashoda ACER-a te se unose u proračun ACER-a.

5. Prihodi koje prima ACER ne smiju ugroziti njegovu neutralnost, neovisnost i objektivnost.

Članak 32.**Pristojbe**

1. ACER-u se plaćaju pristojbe za sljedeće:

- (a) zahtjev za odluku o izuzeću na temelju članka 10. ove Uredbe i za odluke o prekograničnoj raspodjeli troškova koje ACER donosi u skladu s člankom 12. Uredbe (EU) br. 347/2013;

(b) prikupljanje, rukovanje, obradu i analizu informacija koje dostave tržišni sudionici ili subjekti koji izvješćuju u njihovo ime na temelju članka 8. Uredbe (EU) br. 1227/2011.

2. Komisija nakon provedbe javnog savjetovanja te nakon savjetovanja s Upravnim odborom i Odborom regulatora utvrđuje pristojbe iz stavka 1. i način na koji se trebaju platiti. Pristojbe su proporcionalne troškovima relevantnih usluga pruženih na troškovno učinkovit način i dostatne su za pokrivanje tih troškova. Navedene pristojbe utvrđuju se u iznosu kojim se osigurava da su one nediskriminirajuće i da se izbjegava nepotrebno financijsko ili administrativno opterećenje za tržišne sudionike ili subjekte koji djeluju u njihovo ime.

Komisija redovito preispituje visinu tih pristojbi na temelju evaluacije i, prema potrebi, prilagođuje visinu tih pristojbi i način na koji se trebaju platiti.

Članak 33.

Donošenje proračuna

1. Svake godine ravnatelj sastavlja privremeni nacrt procjene koji uključuje operativne troškove i program rada koji se predviđa za sljedeću financijsku godinu i podnosi ga Upravnom odboru, zajedno s popisom privremenih stavki.
2. Privremeni nacrt procjene temelji se na ciljevima i očekivanim rezultatima programskog dokumenta iz članka 20. stavka 1. i njime se uzimaju u obzir financijska sredstva potrebna za postizanje tih ciljeva i očekivanih rezultata.
3. Upravni odbor svake godine, na temelju privremenog nacrta procjene koji priprema ravnatelj, donosi privremeni nacrt procjene ACER-ovih prihoda i rashoda za sljedeću financijsku godinu.
4. Privremeni nacrt procjene, uključujući nacrt plana radnih mjesta, Upravni odbor dostavlja Komisiji do 31. siječnja svake godine. Prije donošenja procjene, nacrt koji priprema ravnatelj šalje se Odboru regulatora, koji može dati obrazloženo mišljenje o nacrtu.
5. Komisija procjenu iz stavka 3. šalje Europskom parlamentu i Vijeću, zajedno s nacrtom općeg proračuna Unije.
6. Komisija na temelju nacrta procjene unosi u nacrt općeg proračuna Unije procjene koje smatra potrebnima u pogledu plana radnih mjesta i iznosa potpore koja tereti opći proračun Unije u skladu s člancima od 313. do 316. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU).
7. Vijeće u svojoj ulozi proračunskog tijela donosi plan radnih mjesta ACER-a.
8. Upravni odbor donosi proračun ACER-a. Proračun ACER-a postaje konačan nakon završnog donošenja općeg proračuna Unije. Po potrebi se shodno tome prilagođava.
9. Sve izmjene proračuna, uključujući plan radnih mjesta, donose se prema istom postupku.
10. Do 5. srpnja 2020. Komisija ocjenjuje jesu li financijski i ljudski resursi kojima ACER raspolaže dostatni da mu omoguće da ispuní svoju ulogu, na temelju ove Uredbe, rada na ostvarenju unutarnjeg energetskog tržišta i pružanja doprinosa energetskoj sigurnosti u korist potrošača u Uniji.
11. Upravni odbor bez odgode obavješćuje proračunsko tijelo ako namjerava provesti bilo koji projekt koji može imati znatne financijske implikacije za financiranje proračuna ACER-a, osobito projekte u vezi s nekretninama. Upravni odbor također obavješćuje Komisiju o svojoj namjeri. Ako bilo koji ogranak proračunskog tijela namjerava izdati mišljenje, o tome obavješćuje ACER u roku dva tjedna od primitka obavijesti o projektu. U izostanku odgovora, ACER može nastaviti s planiranim projektom.

Članak 34.

Izvršenje i kontrola proračuna

1. Ravnatelj djeluje kao osoba koja izdaje ovlaštenja i izvršava proračun ACER-a.
2. Računovodstveni službenik ACER-a do 1. ožujka nakon završetka svake financijske godine šalje računovodstvenom službeniku Komisije i Revizorskom sudu privremenu računovodstvenu dokumentaciju, uz izvješće o proračunskom i financijskom upravljanju tijekom financijske godine. Računovodstveni službenik ACER-a također šalje izvješće o proračunskom i financijskom upravljanju Europskom parlamentu i Vijeću do 31. ožujka sljedeće godine. Računovodstveni službenik Komisije tada konsolidira privremenu računovodstvenu dokumentaciju institucija i decentraliziranih tijela u skladu s člankom 245. Uredbe (EU, Euratom) br. 2018/1046 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽²²⁾ („Financijska uredba”).

Članak 35.

Financijsko izvještavanje i razrješnica

1. Računovodstveni službenik ACER-a podnosi privremenu računovodstvenu dokumentaciju za financijsku godinu (godina N) računovodstvenom službeniku Komisije i Revizorskom sudu do 1. ožujka sljedeće financijske godine (godina N + 1).
2. ACER podnosi izvješće o proračunskom i financijskom upravljanju za godinu N Europskom parlamentu, Vijeću, Komisiji i Revizorskom sudu do 31. ožujka godine N + 1.

Računovodstveni službenik Komisije do 31. ožujka godine N + 1 podnosi ACER-ovu privremenu računovodstvenu dokumentaciju Revizorskom sudu. Komisija također podnosi izvješće o proračunskom i financijskom upravljanju tijekom financijske godine Europskom parlamentu i Vijeću.

3. Nakon primitka primjedbi Revizorskog suda o privremenoj računovodstvenoj dokumentaciji ACER-a za godinu N u skladu s odredbama članka 246. Financijske uredbe, računovodstveni službenik na vlastitu odgovornost sastavlja završnu računovodstvenu dokumentaciju ACER-a za tu godinu. Ravnatelj završnu računovodstvenu dokumentaciju podnosi Upravnom odboru na mišljenje.
4. Upravni odbor donosi mišljenje o završnoj računovodstvenoj dokumentaciji ACER-a za godinu N.
5. Računovodstveni službenik ACER-a podnosi završnu računovodstvenu dokumentaciju za godinu N, zajedno s mišljenjem Upravnog odbora, Europskom parlamentu, Vijeću, Komisiji i Revizorskom sudu do 1. srpnja godine N + 1.
6. Završna računovodstvena dokumentacija objavljuje se u *Službenom listu Europske unije* do 15. studenoga godine N + 1.
7. Ravnatelj podnosi Revizorskom sudu odgovore na njegove primjedbe do 30. rujna godine N + 1. Ravnatelj također podnosi presliku tog odgovora Upravnom odboru i Komisiji.
8. Na zahtjev Europskog parlamenta ravnatelj mu podnosi sve informacije koje su potrebne za neometanu primjenu postupka za davanje razrješnice za godinu N u skladu s člankom 109. stavkom 3. Delegirane uredbe (EU) br. 1271/2013.
9. Europski parlament na preporuku Vijeća, koje odlučuje kvalificiranom većinom, prije 15. svibnja godine N + 2, daje razrješnicu ravnatelju za izvršenje proračuna za financijsku godinu N.

⁽²²⁾ Uredba (EU, Euratom) br. 2018/1046 Europskog parlamenta i Vijeća od 18. srpnja 2018. o financijskim pravilima koja se primjenjuju na opći proračun Unije, o izmjeni uredaba (EU) br. 1296/2013, (EU) br. 1301/2013, (EU) br. 1303/2013, (EU) br. 1304/2013, (EU) br. 1309/2013, (EU) br. 1316/2013, (EU) br. 223/2014, (EU) br. 283/2014 i Odluke br. 541/2014/EU te o stavljanju izvan snage Uredbe (EU, Euratom) br. 966/2012 (SL L 193, 30.7.2018., str. 1.).

Članak 36.**Financijska pravila**

Financijska pravila koja se primjenjuju na ACER donosi Upravni odbor nakon savjetovanja s Komisijom. Ta pravila mogu odstupati od Delegirane uredbe (EU) br. 1271/2013 ako posebne operativne potrebe za funkcioniranje ACER-a to zahtijevaju i samo uz prethodnu suglasnost Komisije.

Članak 37.**Borba protiv prijevара**

1. Radi lakše borbe protiv prijevара, korupcije i drugih nezakonitih aktivnosti navedenih u Uredbi (EU, Euratom) br. 883/2013 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽²³⁾, ACER pristupa Međuinstitucionalnom sporazumu od 25. svibnja 1999. u vezi s unutarnjim istragama koje provodi Europski ured za borbu protiv prijevара (OLAF) ⁽²⁴⁾ i donosi odgovarajuće odredbe koje se primjenjuju na zaposlenike ACER-a na temelju predložaka iz Priloga tom sporazumu.
2. Revizorski sud ovlašten je provoditi revizije na terenu, kao i na temelju dokumenata, u pogledu svih korisnika bespovratnih sredstava, izvoditelja i podizvoditelja koji su od ACER-a primili sredstva Unije.
3. OLAF može provoditi istrage, uključujući provjere na terenu i inspekcije, radi utvrđivanja je li došlo do prijevара, korupcije ili bilo koje druge nezakonite aktivnosti, koje utječu na financijske interese Unije, u vezi s bespovratnim sredstvima ili ugovorom koji je financirao ACER, u skladu s odredbama i postupcima utvrđenima u Uredbi (EZ) br. 883/2013 i Uredbi Vijeća (Euratom, EZ) br. 2185/96 ⁽²⁵⁾.
4. Ne dovodeći u pitanje stavke 1., 2. i 3., sporazumi o suradnji s trećim zemljama i međunarodnim organizacijama, ugovori, ACER-ovi sporazumi o bespovratnim sredstvima i ACER-ove odluke o dodjeli bespovratnih sredstava sadržavaju odredbe kojima se izričito ovlašćuju Revizorski sudu i OLAF za provedbu revizija i istraga iz ovog članka u skladu s njihovim nadležnostima.

Poglavlje iv.**Opće i završne odredbe****Članak 38.****Privilegije i imuniteti i sporazum o sjedištu**

1. Na ACER i njegovo osoblje primjenjuje se Protokol br. 7 o privilegijama i imunitetima Europske unije priložen UFEU-u i UFEU-u.
2. Potrebni aranžmani u vezi sa smještajem ACER-a u državi članici domaćinu i objekti i oprema koje država članica domaćin treba staviti na raspolaganje te posebna pravila koja se u državi članici domaćinu primjenjuju na ravnatelja, članove Upravnog odbora, osoblje ACER-a i članove njihovih obitelji utvrđuju se sporazumom o sjedištu između ACER-a i države članice u kojoj se sjedište nalazi. Taj se sporazum sklapa nakon dobivanja odobrenja Upravnog odbora.

Članak 39.**Osoblje**

1. Na osoblje ACER-a, uključujući njegova ravnatelja, primjenjuju se Pravilnik o osoblju, Uvjeti zaposlenja i pravila koja su zajednički donijele institucije Unije radi primjene Pravilnika o osoblju i Uvjeta zaposlenja.

⁽²³⁾ Uredba (EU, Euratom) br. 883/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. rujna 2013. o istragama koje provodi Europski ured za borbu protiv prijevара (OLAF) i stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 1073/1999 Europskog parlamenta i Vijeća te Uredbe Vijeća (Euratom) br. 1074/1999 (SL L 248, 18.9.2013., str. 1.).

⁽²⁴⁾ SL L 136, 31.5.1999., str. 15.

⁽²⁵⁾ Uredba Vijeća (Euratom, EZ) br. 2185/96 od 11. studenoga 1996. o provjerama i inspekcijama na terenu koje provodi Komisija s ciljem zaštite financijskih interesa Europskih zajednica od prijevара i ostalih nepravilnosti (SL L 292, 15.11.1996., str. 2.).

2. Upravni odbor, u dogovoru s Komisijom, donosi odgovarajuća provedbena pravila, u skladu s člankom 110. Pravilnika o osoblju.
3. U pogledu svog osoblja ACER izvršava ovlasti koje su Pravilnikom o osoblju dodijeljene tijelu za imenovanja, a Uvjetima zaposlenja tijelu ovlaštenom za sklapanja ugovora.
4. Upravni odbor može donijeti odredbe na temelju kojih se nacionalni stručnjaci iz država članica mogu privremeno uputiti na rad u ACER.

Članak 40.

Odgovornost ACER-a

1. Ugovorna odgovornost ACER-a uređena je pravom primjenjivim na dotični ugovor.

Svaka odredba o arbitraži sadržana u ugovoru koji je sklopio ACER podliježe nadležnosti Suda.

2. U slučaju izvanugovorne odgovornosti, ACER u skladu s općim načelima koja su zajednička pravima država članica, nadoknađuje svu štetu koju prouzroči sam ili je prouzroči njegovo osoblje pri izvršavanju svojih dužnosti.
3. Sud je nadležan u sporovima za naknadu štete iz stavka 2.
4. Osobna financijska odgovornost i disciplinska odgovornost osoblja ACER-a prema samom ACER-u uređena je odgovarajućim odredbama koje se primjenjuju na osoblje ACER-a.

Članak 41.

Transparentnost i komunikacija

1. Na dokumente ACER-a primjenjuje se Uredba (EZ) br. 1049/2001 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽²⁶⁾.
2. Upravni odbor donosi praktične mjere za primjenu Uredbe (EZ) br. 1049/2001.
3. Odluke koje ACER donese u skladu s člankom 8. Uredbe (EZ) br. 1049/2001 mogu biti predmetom pritužbi Europskom ombudsmanu ili postupaka pred Sudom, u skladu s uvjetima utvrđenima u članku 228. odnosno članku 263. UFEU-a.
4. Obrada osobnih podataka od strane ACER-a podliježe Uredbi (EU) 2018/1725 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽²⁷⁾. Upravni odbor utvrđuje mjere za primjenu Uredbe (EU) 2018/1725 od strane ACER-a, uključujući mjere u vezi s imenovanjem službenika za zaštitu podataka ACER-a. Te se mjere utvrđuju nakon savjetovanja s Europskim nadzornikom za zaštitu podataka.
5. ACER može na vlastitu inicijativu sudjelovati u komunikacijskim aktivnostima u području svoje nadležnosti. Raspodjelom resursa za komunikacijske aktivnosti ne smije se ugroziti djelotvorno izvršavanje zadaća iz članaka od 3. do 13. Komunikacijske aktivnosti izvršavaju se u skladu s relevantnim komunikacijskim i promidžbenim planovima koje je donio Upravni odbor.

⁽²⁶⁾ Uredba (EZ) br. 1049/2001 Europskog parlamenta i Vijeća od 30. svibnja 2001. o javnom pristupu dokumentima Europskog parlamenta, Vijeća i Komisije (SL L 145, 31.5.2001., str. 43.).

⁽²⁷⁾ Uredba (EU) 2018/1725 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. listopada 2018. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka u institucijama, tijelima, uredima i agencijama Unije i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 45/2001 i Odluke br. 1247/2002/EZ. (SL L 295, 21.11.2018., str. 39).

Članak 42.

Zaštita klasificiranih i osjetljivih neklasificiranih podataka

1. ACER donosi svoja sigurnosna pravila koja moraju biti ekvivalentna sigurnosnim pravilima Komisije za zaštitu klasificiranih podataka Europske unije (EUCI) i osjetljivih neklasificiranih podataka, uključujući odredbe za razmjenu, obradu i čuvanje takvih podataka, kako je utvrđeno u odlukama Komisije (EU, Euratom) 2015/443 ⁽²⁸⁾ i (EU, Euratom) 2015/444 ⁽²⁹⁾.
2. ACER može odlučiti primjenjivati odluke Komisije iz stavka 1. *mutatis mutandis*. Sigurnosna pravila ACER-a između ostalog obuhvaćaju odredbe o razmjeni, obradi i čuvanju klasificiranih podataka Europske unije i osjetljivih neklasificiranih podataka.

Članak 43.

Sporazumi o suradnji

1. U radu ACER-a mogu sudjelovati treće zemlje koje su s Unijom sklopile sporazume i koje su usvojile i primjenjuju relevantna pravila prava Unije u području energetike, uključujući posebno pravila o neovisnim regulatornim tijelima, pristupu treće strane infrastrukturi i razdvajanju, trgovanju energijom i upravljanju sustavom te sudjelovanju i zaštiti potrošača, kao i relevantna pravila u području okoliša i tržišnog natjecanja.
2. Pod uvjetom da je sklopljen sporazum u tu svrhu između Unije i trećih zemalja kako je navedeno u stavku 1., ACER može izvršavati svoje zadaće iz članaka od 3. do 13. i u odnosu na treće zemlje ako su te zemlje usvojile relevantna pravila u skladu sa stavkom 1. i primjenjuju ih te ako su ACER ovlastile da koordinira aktivnosti njihovih regulatornih tijela s aktivnostima regulatornih tijela država članica. Jedino se u takvim slučajevima upućivanja na pitanja prekogranične prirode odnose na granice između Unije i trećih zemalja, a ne na granice između dviju država članica.
3. U sporazumima iz stavka 1. utvrđuju se aranžmani kojima se određuju, osobito, priroda, opseg i postupovni aspekti uključenja tih zemalja u rad ACER-a, između ostalog odredbe u vezi s financijskim doprinosima i osobljem.
4. Nakon što je dobio pozitivno mišljenje Odbora regulatora, Upravni odbor donosi poslovnik za odnose s trećim zemljama iz stavka 1. Komisija osigurava da ACER djeluje u okviru svojega mandata i postojećeg institucionalnog okvira sklapanjem odgovarajućeg radnog dogovora s ravnateljem ACER-a.

Članak 44.

Dogovori u vezi s jezicima

1. Na ACER se primjenjuju odredbe Uredbe Vijeća br. 1. ⁽³⁰⁾
2. Upravni odbor odlučuje o ACER-ovim unutarnjim dogovorima u vezi s jezicima.
3. Usluge prevođenja koje su potrebne za funkcioniranje ACER-a osigurava Prevoditeljski centar za tijela Europske unije.

Članak 45.

Evaluacija

1. Do 5. srpnja 2024. i svakih pet godina nakon toga, Komisija uz pomoć neovisnog vanjskog stručnjaka provodi evaluaciju radi ocjenjivanje rezultata ACER-a u pogledu njegovih ciljeva, mandata i zadaća. Tom se evaluacijom osobito ocjenjuje moguća potreba za izmjenom mandata ACER-a i financijski učinci svake takve izmjene.

⁽²⁸⁾ Odluka Komisije (EU, Euratom) 2015/443 od 13. ožujka 2015. o sigurnosti u Komisiji (SL L 72, 17.3.2015., str. 41.).

⁽²⁹⁾ Odluka Komisije (EU, Euratom) 2015/444 od 13. ožujka 2015. o sigurnosnim propisima za zaštitu klasificiranih podataka EU-a (SL L 72, 17.3.2015., str. 53.).

⁽³⁰⁾ Uredba Vijeća br. 1. o određivanju jezika koji se upotrebljavaju u Europskoj ekonomskoj zajednici (SL 17, 6.10.1958., str. 385.).

2. Ako Komisija smatra da daljnje postojanje ACER-a više nije opravdano s obzirom na ciljeve, mandat i zadaće koji su mu dodijeljeni, može nakon provođenja odgovarajućeg savjetovanja s dionicima i Odborom regulatora predložiti da se ova Uredba u skladu s tim izmijeni ili stavi izvan snage.
3. Komisija podnosi nalaze evaluacije iz stavka 1. Europskom parlamentu, Vijeću i ACER-ovu Odboru regulatora zajedno sa svojim zaključcima. Nalaze evaluacije trebalo bi objaviti.
4. Do 31. listopada 2025. i barem svakih pet godina nakon toga Komisija podnosi Europskom parlamentu i Vijeću izvješće u kojem se evaluira ova Uredba, a posebno zadaće ACER-a koje uključuju pojedinačne odluke. Tim se izvješćem, prema potrebi, uzimaju u obzir rezultati procjene na temelju članka 69. stavka 1. Uredbe (EU) 2019/943.

Komisija, prema potrebi, tom izvješću prilaže zakonodavni prijedlog.

Članak 46.

Stavljanje izvan snage

Uredba (EZ) br. 713/2009 stavlja se izvan snage.

Upućivanja na uredbu stavljenu izvan snage smatraju se upućivanjima na ovu Uredbu i čitaju se u skladu s korelacijskom tablicom iz Priloga II.

Članak 47.

Stupanje na snagu

Ova Uredba stupa na snagu dvadesetog dana od dana objave u *Službenom listu Europske unije*.

Ova je Uredba u cijelosti obvezujuća i izravno se primjenjuje u svim državama članicama.

Sastavljeno u Bruxellesu 5. lipnja 2019.

Za Europski parlament
Predsjednik
A. TAJANI

Za Vijeće
Predsjednik
G. CIAMBA

PRILOG I.

Uredba stavljena izvan snage i njezina izmjena

Uredba (EZ) br. 713/2009 Europskog parlamenta i Vijeća od 13. srpnja 2009. o osnivanju Agencije za suradnju energetske regulatora (SL L 211, 14.8.2009., str. 1.)	
Uredba (EU) br. 347/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. travnja 2013. o smjernicama za transeuropsku energetske infrastrukturu te stavljanju izvan snage Odluke br. 1364/2006/EZ i izmjeni uredaba (EZ) br. 713/2009, (EZ) br. 714/2009 i (EZ) br. 715/2009 (SL L 115, 25.4.2013., str. 39.)	Samo u vezi s upućivanjem iz članka 20. Uredbe (EU) br. 347/2013 na članak 22. stavak 1. Uredbe (EU) br. 713/2009.

PRILOG II.

Korelacijska tablica

Uredba (EZ) br. 713/2009	Ova Uredba
Članak 1.	Članak 1.
Članak 4.	Članak 2.
Članak 5.	Članak 3.
Članak 6. stavci od 1. do 3. i stavak 4. prvi podstavak	Članak 4.
Članak 6. stavak 4. podstavci od drugog do petog i stavci 5., 6. i 9.	Članak 5.
Članci 7. i 8.	Članak 6.
—	Članak 7.
—	Članak 8.
—	Članak 9.
Članak 9. stavci od 1. do 2. prvi podstavak	Članak 10.
Članak 6. stavci 7. i 8.	Članak 11.
—	Članak 12.
Članak 9. stavak 2. drugi podstavak	Članak 13.
Članak 10.	Članak 14.
Članak 11.	Članak 15.
Članak 2.	Članak 16.
Članak 3.	Članak 17.
Članak 12.	Članak 18.
Članak 13.	Članak 19.
—	Članak 20.
Članak 14. stavci 1. i 2.	Članak 21.
Članak 14. stavci od 3. do 6.	Članak 22. stavci od 1. do 4.
Članak 15.	Članak 22. stavci 5. i 6.
Članak 16.	Članak 23.
Članak 17.	Članak 24.
Članak 18. stavci 1. i 2.	Članak 25. stavci 1., 2. i 4.
Članak 19. stavak 6.	Članak 25. stavak 3.
Članak 18. stavak 3.	Članak 26.
Članak 18. stavci od 4. do 7.	Članak 27.
Članak 19. stavci od 1. do 5. i stavak 7.	Članak 28.
Članak 20.	—
—	Članak 29.
—	Članak 30.
Članak 21.	Članak 31.
Članak 22.	Članak 32.
Članak 23.	Članak 33.
Članak 24. stavci 1. i 2.	Članak 34.

Uredba (EZ) br. 713/2009	Ova Uredba
Članak 24. (stavak 3. i sljedeći stavci)	Članak 35.
Članak 25.	Članak 36.
—	Članak 37.
Članak 27.	Članak 38.
Članak 28.	Članak 39.
Članak 29.	Članak 40.
Članak 30.	Članak 41. stavci od 1. do 3.
—	Članak 42.
Članak 31.	Članak 43.
Članak 33.	Članak 44.
Članak 34.	Članak 45.
—	Članak 46.
Članak 35.	Članak 47.

UREDBA (EU) 2019/943 EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA**od 5. lipnja 2019.****o unutarnjem tržištu električne energije****(preinaka)****(Tekst značajan za EGP)**

EUROPSKI PARLAMENT I VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 194. stavak 2.,

uzimajući u obzir prijedlog Europske komisije,

nakon prosljeđivanja nacrtu zakonodavnog akta nacionalnim parlamentima,

uzimajući u obzir mišljenje Europskoga gospodarskog i socijalnog odbora ⁽¹⁾,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora regija ⁽²⁾,

u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom ⁽³⁾,

budući da:

- (1) Uredba (EZ) br. 714/2009 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽⁴⁾ značajno je izmijenjena nekoliko puta. S obzirom na daljnje izmjene, tu bi Uredbu radi jasnoće trebalo preinačiti.
- (2) Cilj je energetske unije osigurati krajnjim kupcima, to jest kućanstvima i poduzećima, sigurnu, zaštićenu, održivu, konkurentnu i pristupačnu energiju. Povijesno gledano, elektroenergetskim sustavom dominirali su vertikalno integrirani monopoli s velikim, centraliziranim nuklearnim elektranama ili elektranama na fosilna goriva koji su često bili u državnom vlasništvu. Cilj je unutarnjeg tržišta električne energije, koje se postupno uvodi od 1999. godine, osiguravanje stvarnog izbora za sve potrošače u Uniji, novih poslovnih mogućnosti i više prekogranične trgovine, kako bi se postigla veća učinkovitost, konkurentne cijene i viši standardi usluga te doprinijelo sigurnosti opskrbe i održivosti. Unutarnje tržište električne energije dovelo je do jačanja tržišnog natjecanja, posebno na veleprodajnoj razini, i prekizonske trgovine. Ono ostaje temelj učinkovitog tržišta energije.
- (3) Energetski sustav Unije prolazi kroz najdublju promjenu zadnjih desetljeća, a tržište električne energije u središtu je te promjene. Zajednički cilj dekarbonizacije energetske sustava donosi sudionicima na tržištu nove mogućnosti i izazove. Istodobno se tehnološkim dostignućima omogućuju novi oblici sudjelovanja kupaca i prekogranične suradnje.
- (4) Ovom se Uredbom uspostavljaju pravila radi osiguravanja funkcioniranja unutarnjeg tržišta električne energije i uključuju zahtjevi koji se odnose na razvoj obnovljivih oblika energije i politiku u području zaštite okoliša, posebice specifična pravila u vezi s određenim vrstama postrojenja za proizvodnju obnovljive energije, koja se odnose na uravnoteženje odgovornosti te dispečiranje i redispečiranje, kao i na prag za emisije CO₂ iz novih proizvodnih kapaciteta kada takvi kapaciteti podliježu privremenim mjerama kojima se nastoji osigurati nužna razina adekvatnosti resursa, to jest mehanizmima za razvoj kapaciteta.
- (5) Obnovljivim izvorima energije iz malih postrojenja za proizvodnju energije trebalo bi dati prioritet pri dispečiranju bilo određivanjem posebnog redosljeda prednosti u dispečiranju bilo pravnim ili regulatornim zahtjevima za tržišne operatere da tu električnu energiju stave na tržište. Prioritetno dispečiranje koje je dodijeljeno u okviru usluga upravljanja sustavom pod istim gospodarskim uvjetima trebalo bi smatrati

⁽¹⁾ SL C 288, 31.8.2017., str. 91.

⁽²⁾ SL C 342, 12.10.2017., str. 79.

⁽³⁾ Stajalište Europskog parlamenta od 26. ožujka 2019. (još nije objavljeno u Službenom listu) i Odluka Vijeća od 22. svibnja 2019.

⁽⁴⁾ Uredba (EZ) br. 714/2009 Europskog parlamenta i Vijeća od 13. srpnja 2009. o uvjetima za pristup mreži za prekograničnu razmjenu električne energije i stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 1228/2003 (SL L 211, 14.8.2009., str. 15.).

usklađenim s ovom Uredbom. U svakom slučaju, prioritarno dispečiranje trebalo bi se smatrati sukladnim sa sudjelovanjem na tržištu električne energije postrojenja za proizvodnju energije koja se služe obnovljivim izvorima energije.

- (6) Državne intervencije, koje su često nekoordinirane, dovele su do rastućih poremećaja na veleprodajnom tržištu električne energije, što se negativno odrazilo na ulaganja i prekograničnu trgovinu.
- (7) U prošlosti su kupci električne energije bili pasivni te su često kupovali električnu energiju po reguliranim cijenama bez izravne veze s tržištem. U budućnosti kupcima treba omogućiti puno sudjelovanje na tržištu, ravnopravno s drugim sudionicima na tržištu, te im omogućiti da sami upravljaju svojom potrošnjom energije. Kako bi se integrirao rastući udio energije iz obnovljivih izvora, u budućem elektroenergetskom sustavu trebalo bi iskoristiti sve dostupne izvore fleksibilnosti, posebno rješenja u vezi s potrošnjom i skladištenje energije, te bi trebalo iskoristiti digitalizaciju preko integracije inovativnih tehnologija u elektroenergetski sustav. Kako bi se postigla djelotvorna dekarbonizacija uz najniži trošak, budućim elektroenergetskim sustavom treba poticati i energetska učinkovitost. Dovođenjem unutarnjeg eneretskog tržišta uz pomoć stvarne integracije energije iz obnovljivih izvora mogu se potaknuti dugoročna ulaganja i može se doprinijeti ostvarivanju ciljeva energetske unije te Okvira za klimatsku i energetska politiku do 2030, kako su navedeni u Komunikaciji Komisije od 22. siječnja 2014. pod nazivom „Okvir za klimatsku i energetska politiku u razdoblju 2020. – 2030.“, i podržani zaključcima koje je usvojilo Europsko Vijeće na svojem sastanku 23. i 24. listopada 2014.
- (8) Veća integracija tržišta i prijelaz na promjenjiviju proizvodnju električne energije zahtijevaju pojačan napor kako bi se nacionalne energetske politike koordinirale sa susjedima i iskoristile prilike za prekograničnu trgovinu električnom energijom.
- (9) Razvijeni su regulatorni okviri koji omogućuju da se u Uniji trguje električnom energijom. Taj je razvoj poduprlo donošenje nekoliko mrežnih pravila i smjernica za integraciju tržišta električne energije. Ta mrežna pravila i smjernice sadržavaju odredbe o tržišnim pravilima, pogonu sustava i mrežnoj vezi. Kako bi se osigurala potpuna transparentnost i povećala pravna sigurnost, trebalo bi donijeti i glavna načela funkcioniranja tržišta i dodjele kapaciteta u vremenskim okvirima tržišta električne energije uravnoteženja, unutardnevnog tržišta, tržišta dan unaprijed i dugoročnog tržišta na temelju redovnog zakonodavnog postupka i objediniti ih u jedinstveni zakonodavni akt Unije.
- (10) U članku 13. Uredbe Komisije (EU) 2017/2195 ⁽⁵⁾ uspostavlja se proces s pomoću kojeg operatori prijenosnih sustava mogu trećoj strani delegirati sve svoje zadaće ili dio njih. Operatori prijenosnih sustava koji delegiraju svoje zadaće trebali bi ostati odgovorni za osiguravanje usklađenosti s ovom Uredbom. Pored toga, države članice trebale bi moći dodijeliti zadaće i obveze trećoj strani. Takva dodjela trebala bi biti ograničena na zadaće i obveze koje se izvršavaju na nacionalnoj razini, poput obračuna odstupanja. Ograničenja takve dodjele ne bi trebala dovesti do nepotrebnih promjena u postojećim nacionalnim aranžmanima. Međutim, operatori prijenosnih sustava trebali bi ostati odgovorni za zadaće koje su im povjerene u skladu s člankom 40. Direktive (EU) 2019/944 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽⁶⁾.
- (11) S obzirom na tržišta uravnoteženja, za učinkovito i nenarušavajuće formiranje cijena u nabavi rezerviranog kapaciteta za uravnoteženje sustava i energije uravnoteženja potrebno je da se ugovorima o rezerviranom kapacitetu za uravnoteženje sustava ne utvrđuje cijena energije uravnoteženja. Time se ne dovode u pitanje dispečerski sustavi koji se koriste integriranim sustavom planiranja u skladu s Uredbom (EU) 2017/2195.
- (12) U člancima 18., 30. i 32. Uredbe (EU) 2017/2195 utvrđuje se da bi se metodom određivanja cijena kako standardnih tako i specifičnih proizvoda za energiju uravnoteženja trebali stvoriti pozitivni poticaji za sudionike na tržištu da održavaju vlastitu ravnotežu ili trebalo pomoći ponovnoj uspostavi ravnoteže sustava na svojem području definiranja cijene odstupanja čime se smanjuju odstupanja u sustavu i troškovi za društvo. Takav bi pristup određivanju cijena trebao težiti ekonomičnoj upotrebi upravljanja potrošnjom i drugih sredstava za uravnoteženje u okviru graničnih vrijednosti pogonskih veličina.

⁽⁵⁾ Uredba Komisije (EU) 2017/2195 od 23. studenoga 2017. o uspostavljanju smjernica za električnu energiju uravnoteženja (SL L 312, 28.11.2017., str. 6.).

⁽⁶⁾ Direktiva (EU) 2019/944 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. lipnja 2019. o zajedničkim pravilima za unutarnje tržište električne energije i izmjeni Direktive 2012/27/EU (vidjeti stranicu 125. ovoga Službenog lista).

- (13) Integracijom tržišta energije uravnoteženja trebalo bi se olakšati učinkovito funkcioniranje unutardnevnog tržišta kako bi se sudionicima na tržištu pružila mogućnost da se uravnotežuju što je moguće bliže stvarnom vremenu što je omogućeno rokovima za ponude energije uravnoteženja predviđenima u članku 24. Uredbe (EU) 2017/2195. Operatori prijenosnih sustava na tržištima uravnoteženja trebali bi uravnoteživati samo odstupanja preostala nakon kraja unutardnevnog tržišta. Člankom 53. Uredbe (EU) 2017/2195 također se predviđa usklađivanje razdoblja obračuna odstupanja u Uniji na 15 minuta. Namjera takvog usklađivanja jest pružiti potporu unutardnevnom trgovanju i potaknuti razvoj niza proizvoda za trgovanje s istim rokovima isporuke.
- (14) Kako bi se operatorima prijenosnih sustava omogućilo da rezervirani kapacitet za uravnoteženje sustava nabavljaju i upotrebljavaju na učinkovit, ekonomičan i tržišno utemeljen način, potrebno je poticati integraciju tržišta. U tom pogledu, u glavi IV. Uredbe (EU) 2017/2195 utvrđene su tri metode prema kojima operatori prijenosnih sustava imaju pravo dodjeljivati prekozonski kapacitet za razmjenu kapaciteta za uravnoteženje i dijeljenje rezervi ako je to opravdano na temelju analize troškova i koristi: proces suoptimiranja, tržišno utemeljeni postupak dodjele i dodjela na temelju analize ekonomske učinkovitosti. Suoptimirani postupak dodjele trebalo bi provoditi prema načelu dan unaprijed. Protivno tome, tržišno utemeljeni postupak dodjele može se provoditi kada se ugovor sklapa najviše jedan tjedan prije pružanja rezerviranog kapaciteta za uravnoteženje sustava i radi provedbe dodjele na temelju analize gospodarske učinkovitosti kada se ugovor sklapa više od jednog tjedna prije nabave rezerviranog kapaciteta za uravnoteženje sustava pod uvjetom da su količine koje se dodjeljuju ograničene i da se procjena provodi svake godine. Nakon što relevantna regulatorna tijela odobre metodologiju za postupak dodjele prekozonskog kapaciteta, najmanje dva operatora prijenosnih sustava mogla bi je pokusno uvesti kako bi im se omogućilo stjecanje iskustva i omogućilo da u budućnosti više operatora prijenosnih sustava bez poteškoća primjenjuje tu metodologiju. Bez obzira na to, svi operatori prijenosnih sustava trebali bi radi poticanja integracije tržišta uskladiti primjenu takvih metodologija.
- (15) U glavi V. Uredbe (EU) 2017/2195 utvrđuje se da je opći cilj obračuna odstupanja osigurati da subjekti odgovorni za odstupanje održavaju vlastitu ravnotežu ili pomažu ponovno uspostaviti ravnotežu sustava i pružiti poticaje sudionicima na tržištu da održavaju ili pomažu ponovno uspostaviti ravnotežu sustava. Kako bi tržišta uravnoteženja i cjelokupni energetski sustav bili prikladni za integraciju sve većih udjela energije iz nestalnih obnovljivih izvora energije, cijene odstupanja trebale bi održavati vrijednost energije u stvarnom vremenu. Svi sudionici na tržištima trebali bi biti financijski odgovorni za odstupanja koja uzrokuju u sustavu, a koja predstavljaju razliku između dodijeljene količine i konačnog položaja na tržištu. Za agregatore za upravljanje potrošnjom dodijeljena količina sastoji se od količine energije koju fizički aktivira teret uključenih kupaca na temelju utvrđene metodologije mjerenja i temeljne metodologije.
- (16) Uredbom Komisije (EU) 2015/1222 ⁽⁷⁾ utvrđuju se detaljne smjernice za dodjelu prekozonskog kapaciteta i upravljanje zagušenjima na tržištima dan unaprijed i unutardnevnim tržištima, uključujući zahtjeve za izradu zajedničkih metodologija za određivanje količina kapaciteta istodobno raspoloživih između zona trgovanja i kriterija za ocjenjivanje učinkovitosti te preispitivanje određivanja zona trgovanja. U člancima 32. i 34. Uredbe (EU) 2015/1222 utvrđuju se pravila o preispitivanju konfiguracija zona trgovanja, u njezinim člancima 41. i 54. utvrđuju se usklađena ograničenja maksimalnih i minimalnih ravnotežnih cijena za vremenski okvir dana unaprijed i unutardnevni vremenski okvir, u njezinom članku 59. utvrđuju se pravila za vremena prekozonskog zatvaranja unutardnevnog tržišta, dok se u njezinom članku 74. utvrđuju pravila o metodologiji dijeljenja troškova redispečiranjem i trgovanjem u suprotnom smjeru.
- (17) U Uredbi Komisije (EU) 2016/1719 ⁽⁸⁾ utvrđuju se detaljna pravila za dodjelu prekozonskih kapaciteta na dugoročnim tržištima, za uspostavu zajedničke metodologije za utvrđivanje dugoročnog prekozonskog kapaciteta, za uspostavu jedinstvene platforme za dodjelu na europskoj razini na kojoj se nude dugoročna prava prijenosa te za mogućnost povrata dugoročnih prava prijenosa radi naknadne dodjele dugoročnih kapaciteta ili za mogućnost prijenosa dugoročnih prava prijenosa između sudionika na tržištu. U članku 30. Uredbe Komisije (EU) 2016/1719 utvrđuju se pravila o proizvodima za zaštitu od rizika.

⁽⁷⁾ Uredba Komisije (EU) 2015/1222 od 24. srpnja 2015. o uspostavljanju smjernica za dodjelu kapaciteta i upravljanje zagušenjima, (SL L 197, 25.7.2015., str. 24.).

⁽⁸⁾ Uredba Komisije (EU) 2016/1719 od 26. rujna 2016. o uspostavljanju smjernica za dugoročnu dodjelu kapaciteta (SL L 259, 27.9.2016., str. 42.).

- (18) Uredbom Komisije (EU) 2016/631 ^(*) utvrđuju se pravila u vezi sa zahtjevima za priključenje elektrana na mrežu međusobno povezanog sustava, posebno s obzirom na sinkrone proizvodne module, module elektroenergetskog parka i pučinske module elektroenergetskog parka. Tim se pravilima pomaže u osiguravanju poštenih uvjeta tržišnog natjecanja na unutarnjem tržištu električne energije, sigurnosti sustava i integracije električne energije iz obnovljivih izvora te olakšavanju trgovine električnom energijom diljem Unije. U člancima 66. i 67. Uredbe (EU) 2016/631 utvrđuju se pravila za tehnologije u nastajanju u proizvodnji električne energije.
- (19) Zone trgovanja koje odražavaju raspodjelu ponude i potražnje temelj su tržišnog trgovanja električnom energijom i preduvjet za ostvarivanje punog potencijala metoda dodjele kapaciteta, uključujući i pristup temeljen na tokovima. Stoga je zone trgovanja potrebno odrediti tako da se osigura likvidnost tržišta, učinkovito upravljanje zagušenjima i opća učinkovitost tržišta. Kada samo jedno regulatorno tijelo ili samo jedan operator prijenosnog sustava pokreće preispitivanje postojeće konfiguracije zone trgovanja, uz odobrenje njegova nadležnog regulatornog tijela, za zone trgovanja unutar područja kontrole operatora prijenosnog sustava i ako konfiguracija zona trgovanja ima zanemariv učinak na područja kontrole susjednih prijenosnih sustava, uključujući interkonekcijske vodove, a preispitivanje konfiguracije zone trgovanja potrebno je kako bi se poboljšala učinkovitost, maksimizirale prekogranične mogućnosti trgovanja ili održala pogonska sigurnost, operator prijenosnog sustava relevantnog područja kontrole i nadležno regulatorno tijelo trebali bi, svaki zasebno, biti jedini operator prijenosnog sustava koji sudjeluje u preispitivanju, odnosno jedino regulatorno tijelo koje sudjeluje u preispitivanju. Relevantni operator prijenosnog sustava i nadležno regulatorno tijelo trebali bi susjedne operatore prijenosnih sustava prethodno obavijestiti o preispitivanju, a rezultati preispitivanja trebali bi biti objavljeni. Postupak preispitivanja regionalne zone trgovanja trebao bi se moći pokrenuti nakon tehničkog izvješća o zagušenju u skladu s člankom 14. ove Uredbe ili u skladu s postojećim postupcima utvrđenima u Uredbi (EU) 2015/1222.
- (20) Kada regionalni koordinacijski centri provode izračun kapaciteta, trebali bi maksimizirati kapacitet uzimajući u obzir korektivne mjere koje ne izazivaju troškove i vodeći računa o poštovanju graničnih vrijednosti pogonskih veličina operatora prijenosnih sustava pojedine regije za izračun kapaciteta. Ako se izračunom ne postigne kapacitet jednak minimalnom kapacitetu ili iznad minimalnog kapaciteta utvrđenog u ovoj Uredbi, regionalni koordinacijski centri trebali bi u obzir uzeti sve dostupne skupe korektivne mjere za dodatno povećanje kapaciteta do minimalnog kapaciteta, uključujući potencijal redišpećiranja unutar regija za izračun kapaciteta ili među njima, vodeći računa o poštovanju graničnih vrijednosti pogonskih veličina operatora prijenosnih sustava pojedinih regija za izračun kapaciteta. Operatori prijenosnih sustava bi trebali precizno i transparentno izvješćivati o svim aspektima izračuna kapaciteta u skladu s obvezama ovom Uredbom i osigurati da sve informacije poslane regionalnim koordinacijskim centrima budu točne i prikladne svrsi.
- (21) Pri provedbi izračuna kapaciteta regionalni koordinacijski centri trebali bi izračunavati prekozonske kapacitete koristeći se podacima operatora prijenosnih sustava kojima se poštuju granične vrijednosti pogonskih veličina odgovarajućih područja kontrole operatora prijenosnih sustava. Operatori prijenosnih sustava trebali bi moći donijeti odluku o otklonu od koordiniranog izračuna kapaciteta u slučajevima u kojima bi njegova provedba rezultirala nepoštovanjem graničnih vrijednosti pogonskih veličina mrežnih elemenata u njihovu području kontrole. Te bi otklone trebalo pažljivo pratiti te bi se o njima trebalo transparentno izvješćivati kako bi se spriječila zlouporaba i osiguralo da obujam kapaciteta međusobnog povezivanja koji se stavlja na raspolaganje sudionicima na tržištu nije ograničen kako bi se mogao riješiti problem zagušenja unutar zone trgovanja. Ako je uspostavljen akcijski plan, u okviru njega u obzir bi trebalo uzeti otklone te razmotriti njihov uzrok.
- (22) U ključnim bi tržišnim načelima trebalo biti navedeno da se cijene električne energije trebaju odrediti potražnjom i ponudom. Te bi cijene trebale ukazivati na to kada je potrebna električna energija, na taj način pružajući tržišno utemeljene poticaje za ulaganja u izvore fleksibilnosti kao što su fleksibilna proizvodnja, interkonekcija, upravljanje potrošnjom ili skladištenje energije.

^(*) Uredba Komisije (EU) 2016/631 od 14. travnja 2016. o uspostavljanju mrežnih pravila za zahtjeve za priključivanje proizvođača električne energije na mrežu (SL L 112, 27.4.2016., str. 1.).

- (23) Iako je dekarbonizacija sektora električne energije, pri čemu energija iz obnovljivih izvora postaje veliki dio tržišta, jedan od ciljeva energetske unije, ključno je uklanjanje postojećih prepreka prekograničnoj trgovini na tržištu i poticanje ulaganja u prateću infrastrukturu, primjerice fleksibilniju proizvodnju, interkonekciju, upravljanje potrošnjom i skladištenje energije. Kako bi se poduprlo taj prijelaz na promjenjivu i distribuiranu proizvodnju te osiguralo da načela tržišta energije budu temelj Unijinih tržišta električne energije budućnosti, ključno je obnoviti usmjerenost na kratkoročna tržišta i određivanje cijena u oskudici.
- (24) Kratkoročna tržišta poboljšavaju likvidnost i tržišno natjecanje omogućujući da više resursa, posebno onih fleksibilnijih, potpuno sudjeluje na tržištu. Djelotvornim određivanjem cijena u oskudici ohrabrit će se sudionici na tržištu da reagiraju na tržišne signale i da budu dostupni kada je to tržištu najpotrebnije i osigurati da oni mogu naplatiti svoje troškove na veleprodajnom tržištu. Stoga je ključno osigurati da se uklone administrativna i implicitna ograničenja cijena kako bi se omogućilo određivanje cijena u oskudici. Kada su potpuno ugrađena u tržišnu strukturu, kratkoročna tržišta i određivanje cijena u oskudici pridonose uklanjanju drugih mjera kojima se narušava tržišno natjecanje, poput mehanizama za razvoj kapaciteta, kako bi se osigurala sigurnost opskrbe. Istodobno, određivanjem cijena u oskudici bez ograničenja na veleprodajnom tržištu ne bi se trebala ugroziti mogućnost pružanja pouzdanih i stabilnih cijena za krajnje kupce, posebno kupce iz kategorije kućanstvo, mala i srednja poduzeća (MSP-ove) i industrijske kupce.
- (25) Ne dovodeći u pitanje članke 107., 108. i 109. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU), odstupanja od temeljnih tržišnih načela kao što je odgovornost za odstupanje, dispečiranje utemeljeno na tržištu ili redispečiranje smanjuju signale fleksibilnosti i djeluju kao prepreke za razvoj rješenja poput skladištenja energije, upravljanja potrošnjom ili agregacije. Dok su odstupanja još uvijek potrebna kako bi se izbjeglo nepotrebno administrativno opterećenje za određene sudionike na tržištu, posebno kupce iz kategorije kućanstvo i MSP-e, široka odstupanja koja obuhvaćaju cjelokupne tehnologije nisu usklađena s ciljem postizanja učinkovitih postupaka dekarbonizacije utemeljenih na tržištu te bi stoga trebala biti zamijenjena konkretnijim mjerama.
- (26) Preduvjet za učinkovito tržišno natjecanje na unutarnjem tržištu električne energije su nediskriminirajuće, transparentne i primjerene naknade za korištenje mreže, među ostalim interkonekcijskih vodova u prijenosnom sustavu.
- (27) Nekoordinirana ograničavanja kapaciteta interkonekcijskih vodova sve više ograničavaju razmjenu električne energije među državama članicama te su postala teška prepreka razvoju funkcionalnog unutarnjeg tržišta električne energije. Najveću razinu kapaciteta interkonekcijskih vodova i kritičnih elemenata mreže trebalo bi stoga staviti na raspolaganje, u skladu sa sigurnosnim standardima za siguran rad mreže, istodobno poštujući sigurnosni standard za nepredviđene događaje (N-1). Međutim, postoje određena ograničenja u pogledu određivanja razine kapaciteta u zamkastoj mreži. Potrebno je uspostaviti jasne minimalne razine raspoloživog kapaciteta za potrebu prekozonske trgovine kako bi se smanjili učinci toka petlje i unutarnjih zagušenja na prekozonsku trgovinu te kako bi se omogućila predvidiva vrijednost kapaciteta za sudionike na tržištu. Ako se primjenjuje pristup temeljen na tokovima, tim bi minimalnim kapacitetom trebalo odrediti minimalni udio kapaciteta prekozonskog ili unutarnjeg kritičnog elementa mreže, poštujući granične vrijednosti pogonskih veličina, koji bi se upotrebljavao kao ulazna vrijednost za koordinirani izračun kapaciteta u skladu s Uredbom (EU) 2015/1222, uzimajući u obzir nepredviđene događaje. Preostali ukupni udio kapaciteta može se upotrijebiti za granice pouzdanosti, tokove petlje i unutarnje tokove. Nadalje, u slučaju predvidivih problema u osiguravanju sigurnosti mreže, trebala bi biti moguća odstupanja za ograničenu prijelaznu fazu. Takva odstupanja trebala bi biti popraćena metodologijom i projektima kojima se predviđa dugoročno rješenje.
- (28) Kapacitet prijenosa na koji se primjenjuje kriterij 70-postotnog minimalnog kapaciteta u pristupu neto kapaciteta prijenosa (NTC) jest najveći prijenos aktivne energije kojim se poštuju granične vrijednosti pogonskih veličina i uzimaju u obzir nepredviđeni događaji. Koordiniranim izračunom tog kapaciteta također se uzima u obzir da su tokovi električne energije neravnomjerno raspodijeljeni među pojedinim elementima i ne dodaju se kapaciteti interkonekcijskih vodova. Tim kapacitetom ne uzimaju se u obzir granice pouzdanosti, tokovi petlje ili unutarnji tokovi koji se uzimaju u obzir u okviru preostalih 30 %.

- (29) Važno je izbjeći narušavanje tržišnog natjecanja koje proizlazi iz različitih sigurnosnih standarda te standarda za djelovanje i planiranje koje koriste operatori prijenosnih sustava u državama članicama. Nadalje, sudionicima na tržištu trebalo bi osigurati transparentnost u pogledu raspoloživih kapaciteta prijenosa i sigurnosnih standarda te standarda za djelovanje i planiranje, koji utječu na raspoložive kapacitete prijenosa.
- (30) Kako bi se učinkovito usmjerila potrebna ulaganja, cijene trebaju također ukazivati na to gdje je električna energija najpotrebnija. U zonskom elektroenergetskom sustavu postizanje točnih lokacijskih signala zahtijeva usklađeno, objektivno i pouzdano utvrđivanje zona trgovanja u transparentnom postupku. Zone trgovanja trebale bi odražavati zagušenje kako bi se osigurao učinkovit rad i planiranje Unijine elektroenergetske mreže i pružili djelotvorni cjenovni signali za nov proizvodni kapacitet, upravljanje potrošnjom i prijenosnu infrastrukturu. Posebno se ne bi trebao smanjiti prekozonski kapacitet kako bi se smanjilo unutarnje zagušenje.
- (31) Kako bi se uzela u obzir nepodudarna načela optimizacije zona trgovanja, a da se pritom ne ugrožavaju likvidna tržišta i ulaganja u mreže, trebalo bi predvidjeti dvije mogućnosti za rješavanje zagušenja. Države članice trebale bi moći birati između rekonfiguracije svoje zone trgovanja ili mjera poput jačanja mreže ili optimizacije mreže. Polazište za takvu odluku trebalo bi biti utvrđivanje dugoročnih strukturalnih zagušenja od strane operatora prijenosnih sustava ili operatora države članice, izvješćem o zagušenjima Europske mreže operatora prijenosnih sustava za električnu energiju („ENTSO za električnu energiju”) ili preispitivanjem zone trgovanja. Države članice trebale bi najprije pokušati pronaći zajedničko rješenje za najbolji način rješavanja zagušenja. Pritom države članice mogu donijeti multinacionalne ili nacionalne akcijske planove za rješavanje zagušenja. Za države članice koje donesu akcijski plan za rješavanje zagušenja trebalo bi se primjenjivati razdoblje postupnog otvaranja interkonekcijskih vodova u obliku linearne putanje. Po završetku provedbe takvog akcijskog plana države članice trebale bi imati mogućnost odabrati žele li se opredijeliti za rekonfiguraciju zone/zona trgovanja ili za rješavanje preostalih zagušenja korektivnim djelovanjima za koje same snose troškove. U potonjem slučaju njihova zone trgovanja ne bi trebale biti rekonfigurirane protiv volje dotične države članice pod uvjetom da je dosegnut minimalni kapacitet. Minimalni kapacitet koji bi se trebao upotrebljavati za koordinirani izračun kapaciteta trebali bi biti postotak kapaciteta kritičnog elementa mreže, kako je to definirano nakon postupka odabira u skladu s Uredbom (EU) 2015/1222, nakon što su poštovane granične vrijednosti pogonskih veličina u slučaju nepredviđenog događaja, ili u slučaju pristupa temeljenog na tokovima, prilikom poštovanja graničnih vrijednosti pogonskih veličina u slučajevima ispada. Odluka Komisije o konfiguraciji zone trgovanja trebala bi biti moguća kao mjera zadnjeg izbora i njome bi se konfiguracija zone trgovanja mijenjala samo u onim državama članicama koje su se opredijelile za podjelu zone trgovanja ili koje još nisu dosegnule minimalnu razinu kapaciteta.
- (32) Učinkovita dekarbonizacija elektroenergetskog sustava putem tržišne integracije zahtijeva sustavno napuštanje prepreka prekozonskoj trgovini kako bi se prevladala fragmentacija tržišta, a kupcima energije u Uniji omogućilo da se potpuno koriste prednostima integriranih tržišta električne energije i tržišnog natjecanja.
- (33) Ovom bi se Uredbom trebala utvrditi temeljna načela u pogledu određivanja tarifa i dodjele kapaciteta, uz istodobno osiguravanje donošenja smjernica u kojima se detaljno navode daljnja relevantna načela i metodologije, kako bi se omogućila brza prilagodba promijenjenim okolnostima.
- (34) Upravljanje problemima zagušenja trebalo bi osigurati ispravne ekonomske signale operatorima prijenosnih sustava i sudionicima na tržištu te se temeljiti na tržišnim mehanizmima.
- (35) Na otvorenom i konkurentnom tržištu operatori prijenosnih sustava trebali bi primiti naknadu troškova, nastalih radi prenošenja prekograničnog protoka električne energije na njihovim mrežama, i to od operatora prijenosnih sustava iz kojih prvobitno potječu prekogranični protoci i sustava u kojima ti protoci završavaju.
- (36) Pri određivanju nacionalnih mrežnih tarifa trebalo bi uzeti u obzir plaćanja i primitke koji proizlaze iz naknada između operatora prijenosnih sustava.
- (37) Stvarni iznos za plaćanje za prekogranični pristup sustavu može značajno varirati, ovisno o uključenim operatorima prijenosnih sustava te radi razlika u strukturi tarifnih sustava koji se primjenjuju u državama članicama. Stoga je potreban određeni stupanj usklađenja kako bi se izbjegli poremećaji u trgovini.

- (38) Trebala bi postojati pravila o uporabi prihoda iz postupaka upravljanja zagušenjem, osim ako posebna narav dotičnog interkonekcijskog voda opravdava izuzeće od tih pravila.
- (39) Kako bi se pružili ravnopravni uvjeti za sve sudionike na tržištu, mrežne bi se tarife trebale primjenjivati na način kojim se niti pozitivno niti negativno ne diskriminiraju proizvodnja spojena na distribucijskoj razini i proizvodnja spojena na prijenosnoj razini. Mrežnim tarifama ne bi trebalo diskriminirati skladištenje energije, odvracati od sudjelovanja u upravljanju potrošnjom te one ne bi trebale biti prepreka poboljšanjima energetske učinkovitosti.
- (40) Kako bi se povećala transparentnost i usporedivost u određivanju tarifa ako obvezujuće usklađivanje nije ocijenjeno primjerenim, Agencija Europske unije za suradnju energetskih regulatora („ACER”), osnovana Uredbom (EU) 2019/942 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽¹⁰⁾, trebala bi izdati izvješće o najboljoj praksi u području tarifnih metodologija.
- (41) Kako bi se bolje osiguralo optimalno ulaganje u transeuropsku mrežu i bolje odgovorilo na izazov kada se održivi interkonekcijski projekti ne mogu izgraditi zbog manjka određivanja prioriteta na nacionalnoj razini, trebalo bi ponovno razmotriti uporabu naknada za zagušenje i doprinijeti jamčenju dostupnosti te zadržavanja ili povećavanja interkonekcijskih kapaciteta.
- (42) Kako bi se osiguralo optimalno upravljanje mrežom za prijenos električne energije i omogućilo prekogranično trgovanje i opskrba električnom energijom u Uniji, trebalo bi osnovati ENTSO za električnu energiju. Zadaće ENTSO-a za električnu energiju trebali bi se izvršavati u skladu s pravilima Unije o tržišnom natjecanju, koja se i dalje primjenjuju na odluke ENTSO-a za električnu energiju. Zadaće ENTSO-a za električnu energiju trebale bi biti jasno definirane, a njegove radne metode trebale bi osigurati učinkovitost, transparentnost i reprezentativnost ENTSO-a za električnu energiju. Mrežna pravila koja pripremi ENTSO za električnu energiju nisu namijenjena da zamijene potrebna nacionalna mrežna pravila za pitanja koja nisu prekograničnog karaktera. S obzirom na to da se učinkovitiji napredak može postići kroz pristup na regionalnoj razini, operatori prijenosnih sustava trebali bi uspostaviti regionalne strukture unutar cjelokupne strukture suradnje, istodobno osiguravajući da su rezultati na regionalnoj razini kompatibilni s mrežnim pravilima i neobvezujućim desetogodišnjim planovima razvoja mreže na razini Unije. Države članice trebale bi promicati suradnju i pratiti učinkovitost mreže na regionalnoj razini. Suradnja na regionalnoj razini trebala bi biti usklađena s napretkom prema konkurentnom i učinkovitom unutarnjem tržištu električne energije.
- (43) ENTSO za električnu energiju trebao bi radi pružanja objektivne osnove za procjenu zabrinutosti u pogledu adekvatnosti provesti opsežnu srednjoročnu do dugoročnu europsku procjenu adekvatnosti resursa. Zabrinutost u pogledu adekvatnosti resursa koja se uklanja mehanizmima za razvoj kapaciteta trebala bi se temeljiti na europskoj procjeni adekvatnosti resursa. Ta procjena može biti upotpunjena nacionalnim procjenama.
- (44) Svrha metodologije za dugoročnu procjenu adekvatnosti resursa (od 10 godina unaprijed do jedne godine unaprijed) utvrđene u ovoj Uredbi razlikuje se od sezonskih procjena adekvatnosti (šest mjeseci unaprijed) kako je utvrđeno u članku 9. Uredbe (EU) 2019/941 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽¹¹⁾. Srednjoročne do dugoročne procjene uglavnom se upotrebljavaju kako bi se utvrdile zabrinutosti u pogledu adekvatnosti i procijenila potreba za mehanizmima za razvoj kapaciteta dok se sezonske procjene adekvatnosti upotrebljavaju kako bi se upozorilo na kratkoročne rizike do kojih bi moglo doći u sljedećih šest mjeseci i koji bi vjerojatno mogli rezultirati znatnim pogoršanjem stanja opskrbe električnom energijom. Uz to, regionalni koordinacijski centri provode i regionalne procjene adekvatnosti o radu elektroenergetskog prijenosnog sustava. To su vrlo kratkoročne procjene adekvatnosti (od tjedna unaprijed do dana unaprijed) koje se upotrebljavaju u kontekstu pogona sustava.
- (45) Prije uvođenja mehanizama za razvoj kapaciteta države članice trebale bi ocijeniti regulatorne poremećaje koji pridonose povezanoj zabrinutosti u pogledu adekvatnosti resursa. Od država članica trebalo bi zahtijevati donošenje mjera za uklanjanje utvrđenih poremećaja i navođenje vremenskog plana za njihovu provedbu. Mehanizme za razvoj kapaciteta trebalo bi uvoditi samo za rješavanje zabrinutosti u pogledu adekvatnosti koje se ne mogu riješiti uklanjanjem takvih poremećaja.

⁽¹⁰⁾ Uredba (EU) 2019/942 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. lipnja 2019. o osnivanju Agencije Europske unije za suradnju energetskih regulatora (vidjeti stranicu 22. ovoga Službenog lista).

⁽¹¹⁾ Uredba (EU) 2019/941 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. lipnja 2019. o pripravnosti na rizike u sektoru električne energije i stavljanju izvan snage Direktive 2005/89/EZ (vidjeti stranicu 1. ovoga Službenog lista).

- (46) Države članice koje namjeravaju uvesti mehanizme za razvoj kapaciteta trebale bi odrediti ciljeve adekvatnosti resursa temeljem transparentnog postupka koji se može provjeriti. Države članice trebale bi imati slobodu u određivanju svoje željene razine sigurnosti opskrbe.
- (47) U skladu s člankom 108. UFEU-a Komisija ima isključivu nadležnost za ocjenjivanje spojivosti s unutarnjim tržištem mjera državne potpore koje države članice mogu uspostaviti. Ta se ocjena provodi na temelju članka 107. stavka 3. UFEU-a i u skladu s relevantnim odredbama i smjernicama koje Komisija može donijeti u tu svrhu. Ovom se Uredbom ne dovodi u pitanje isključiva nadležnost Komisije koja joj je dodijeljena UFEU-om.
- (48) U kontekstu ove Uredbe trebalo bi preispitati već uvedene mehanizme za razvoj kapaciteta.
- (49) U ovoj bi Uredbi trebalo utvrditi detaljna pravila za olakšavanje djelotvornog prekograničnog sudjelovanja u mehanizmima za razvoj kapaciteta. Operatori prijenosnih sustava trebali bi olakšati prekogranično sudjelovanje zainteresiranih proizvođača u mehanizmima za razvoj kapaciteta u drugim državama članicama. Stoga bi trebali izračunati kapacitete do kojih bi bilo moguće prekogranično sudjelovanje, omogućiti sudjelovanje i provjeriti dostupnosti. Regulatorna tijela bi trebala u državama članicama provoditi prekogranična pravila.
- (50) Mehanizmi za razvoj kapaciteta ne bi trebali dovesti do prekomjerne naknade te bi istodobno trebali jamčiti sigurnost opskrbe. U tom pogledu mehanizmi za razvoj kapaciteta koji nisu strateške rezerve trebali bi biti izrađeni tako da osiguraju da cijena koja se plaća za dostupnost automatski teži nuli ako se očekuje da će razina kapaciteta koji bi bio isplativ na energetsom tržištu u nedostatku mehanizma za razvoj kapaciteta biti primjerena za ispunjenje razine kapaciteta koji se potražuje.
- (51) Kako bi podržala države članice i regije koje se suočavaju sa socijalnim, industrijskim i gospodarskim izazovima zbog energetske tranzicije, Komisija je uspostavila inicijativu za regije s velikom potrošnjom ugljena i velikim emisijama ugljika. Komisija bi u tom kontekstu, i ako je to dostupno, trebala pomoći državama članicama pružanjem ciljane financijske potpore kako bi se omogućila „pravedna tranzicija” u tim regijama.
- (52) S obzirom na razlike među nacionalnim energetske sustavima i tehnička ograničenja postojećih mreža električne energije, najbolji je pristup za postizanje napretka u integraciji tržišta često na regionalnoj razini. Regionalnu suradnju operatora prijenosnih sustava trebalo bi stoga ojačati. Kako bi se osigurala učinkovita suradnja, novim bi regulatornim okvirom koji uključuje jačanje ovlasti ACER-a u odnosu na donošenje odluka povezanih s prekograničnim pitanjima trebalo omogućiti snažnije regionalno upravljanje i regulatorni nadzor. Moguće je da je u kriznim situacijama radi povećanja sigurnosti opskrbe i ograničavanja tržišnih poremećaja također potrebna bliskija suradnja država članica.
- (53) Koordinacija među operatorima prijenosnih sustava na regionalnoj razini formalizirana je obveznim sudjelovanjem operatora prijenosnih sustava u regionalnim koordinatorima za sigurnost. Koordinaciju među operatorima prijenosnih sustava na regionalnoj razini potrebno je dodatno razviti poboljšanim institucionalnim okvirom, odnosno uspostavljanjem regionalnih koordinacijskih centara. Pri uspostavi regionalnih koordinacijskih centara trebalo bi uzeti u obzir postojeće ili planirane inicijative za regionalnu koordinaciju i poduprijeti sve integriraniji rad elektroenergetskih sustava u cijeloj Uniji, uz osiguravanje njihova učinkovitog i sigurnog rada. Stoga je potrebno osigurati da se koordinacija operatora prijenosnih sustava preko regionalnih koordinacijskih centara odvija diljem Unije. Ako operatori prijenosnih sustava određene regije još nisu koordinirani u okviru postojećeg ili planiranog regionalnog koordinacijskog centra, operator prijenosnih sustava te regije trebao bi uspostaviti ili odrediti regionalni koordinacijski centar.
- (54) Zemljopisni djelokrug regionalnih koordinacijskih centara trebao bi im omogućiti djelotvoran doprinos koordinaciji rada operatora prijenosnih sustava diljem regija i trebao bi dovesti do povećanja sigurnosti sustava i učinkovitosti tržišta. Regionalni koordinacijski centri trebali bi imati fleksibilnost za obavljanje zadaća u regiji na način najbolje prilagođen prirodi pojedinačnih zadaća koje su im povjerene.

- (55) Regionalni koordinacijski centri trebali bi izvršavati zadaće ako njihova regionalizacija donosi dodanu vrijednost u usporedbi sa zadaćama koje se izvršavaju na nacionalnoj razini. Zadaće regionalnih koordinacijskih centara trebale bi obuhvaćati zadaće koje izvršavaju regionalni koordinatori za sigurnost u skladu s Uredbom Komisije (EU) 2017/1485 ⁽¹²⁾, kao i dodatne zadaće povezane s pogonom sustava, radom tržišta i pripravnosću za rizike. Zadaće koje izvršavaju regionalni koordinacijski centri ne bi trebale uključivati pogon elektroenergetskog sustava u stvarnom vremenu.
- (56) Pri izvršavanju svojih zadaća regionalni koordinacijski centri trebali bi doprinosti ostvarenju ciljeva za 2030. i 2050. utvrđenih u okviru klimatske i energetske politike.
- (57) Regionalni koordinacijski centri trebali bi prije svega djelovati u interesu pogona sustava i rada tržišta regije. Stoga bi regionalnim koordinacijskim centrima trebalo povjeriti ovlasti nužne za koordiniranje aktivnosti koje trebaju poduzeti operatori prijenosnih sustava u regiji pogona sustava za određene funkcije, te poboljšanu savjetničku ulogu za preostale funkcije.
- (58) Ljudski, tehnički, fizički i financijski resursi regionalnih koordinacijskih centara ne bi trebali nadilaziti ono što je nužno potrebno za izvršenje njihovih zadaća.
- (59) ENTSO za električnu energiju trebao bi osigurati koordinaciju aktivnosti regionalnih koordinacijskih centara preko granica regija.
- (60) Kako bi se povećala učinkovitost distribucijskih mreža električne energije u Uniji i osigurala bliska suradnja s operatorima prijenosnih sustava i ENTSO-om za električnu energiju, trebalo bi osnovati europsko tijelo za operatore distribucijskih sustava u Uniji („tijelo EU-a za ODS-ove“). Zadaće tijela EU-a za ODS-ove trebale bi biti jasno definirane, a njegove radne metode trebale bi osigurati učinkovitost, transparentnost i reprezentativnost među operatorima distribucijskih sustava Unije. Tijelo EU-a za ODS-ove trebalo bi u pripremi i provedbi mrežnih pravila blisko surađivati s ENTSO-om za električnu energiju, ako je to primjenjivo, te bi trebalo raditi na pružanju smjernica o integraciji, među ostalim, distribuirane proizvodnje i skladištenja energije u distribucijske mreže ili o drugim područjima koja su povezana s upravljanjem distribucijskim mrežama. Tijelo EU-a za ODS-ove također bi trebalo uzeti u obzir posebnosti svojstvene distribucijskim sustavima priključenima silazno s elektroenergetskim sustavima na otocima koji s drugim elektroenergetskim sustavima nisu povezani interkonekcijskim vodovima.
- (61) Potrebna je povećana suradnja i koordinacija među operatorima prijenosnih sustava kako bi se oblikovala mrežna pravila za osiguravanje učinkovitog i transparentnog pristupa prijenosnim mrežama preko granica i upravljanje njime te kako bi se osiguralo koordinirano i dovoljno dalekovidno planiranje i dobar tehnički razvoj prijenosnog sustava u Uniji, uključujući oblikovanje interkonekcijskih kapaciteta, uz odgovarajuće poštovanje zaštite okoliša. Ta bi mrežna pravila trebala biti u skladu s neobvezujućim okvirnim smjernicama koje je razvio ACER. ACER bi trebao imati ulogu pri pregledavanju, na temelju činjeničnog stanja, nacрта mrežnih pravila, uključujući njihovu usklađenost s okvirnim smjernicama, i trebalo bi mu biti omogućeno da ih preporuči za donošenje Komisiji. ACER bi trebao ocijeniti predložene izmjene mrežnih pravila i trebalo bi mu biti omogućeno da ih preporuči za donošenje Komisiji. Operatori prijenosnih sustava trebali bi upravljati svojim mrežama u skladu s navedenim mrežnim pravilima.
- (62) Na temelju iskustva u razvoju i donošenju mrežnih pravila pokazalo se da je korisno pojednostavniti razvojni postupak pojašnjavanjem da ACER ima pravo preispitati nacрте pravila elektroenergetske mreže prije njihova podnošenja Komisiji.
- (63) Kako bi se osiguralo neometano funkcioniranje unutarnjeg tržišta električne energije, trebalo bi predvidjeti postupke koji omogućuju donošenje odluka i smjernica u pogledu, među ostalim, određivanja tarifa i dodjele kapaciteta od strane Komisije, uz istodobno osiguravanje uključenosti regulatornih tijela država članica u taj proces, kada je to prikladno kroz njihovo udruženje na razini Unije. Regulatorna tijela, zajedno s drugim relevantnim tijelima u državama članicama, imaju važnu ulogu u pružanju doprinosa pravilnom funkcioniranju unutarnjeg tržišta električne energije.

⁽¹²⁾ Uredba Komisije (EU) 2017/1485 od 2. kolovoza 2017. o uspostavljanju smjernica za pogon elektroenergetskog prijenosnog sustava (SL L 220, 25.8.2017., str. 1.).

- (64) Svi sudionici na tržištu zainteresirani su za rad koji se očekuje od ENTSO-a za električnu energiju. Stoga je od ključnog značenja učinkovito savjetovanje te bi postojeće strukture koje su uspostavljene za olakšavanje i racionalizaciju procesa savjetovanja, poput onih uspostavljenih putem regulatornih tijela ili ACER-a, trebale igrati važnu ulogu.
- (65) Kako bi se osigurala veća transparentnost u vezi s cijelom mrežom za prijenos električne energije u Uniji, ENTSO za električnu energiju trebao bi sastaviti, objaviti i redovito ažurirati neobvezujući desetogodišnji plan razvoja mreže na razini Unije. U taj bi plan razvoja mreže trebalo uključiti održive mreže za prijenos električne energije i potrebne regionalne interkonekcije, koje su relevantne s poslovnoga gledišta ili gledišta sigurnosti opskrbe.
- (66) Trebalo bi snažno promicati ulaganja u velike nove infrastrukture, uz istodobno osiguravanje pravilnog funkcioniranja unutarnjeg tržišta električne energije. Kako bi se povećao pozitivni učinak izuzetih interkonekcijskih vodova istosmjerne struje na tržišno natjecanje i sigurnost opskrbe, trebalo bi ispitati tržišni interes u fazi planiranja projekta i donijeti pravila o upravljanju zagušenjem. Ako su interkonekcijski vodovi jednosmjerne struje smješteni na državnom području više država članica, ACER bi kao zadnji izbor trebao razmotriti zahtjev za izuzeće kako bi bolje uzeo u obzir njegove prekogranične posljedice i olakšao administrativno postupanje po njemu. Nadalje, s obzirom na izniman profil rizika pri konstrukciji takvih izuzetih velikih infrastrukturnih projekata, trebalo bi omogućiti poduzećima zainteresiranima za opskrbu i proizvodnju privremeno odstupanje od pravila o potpunom razdvajanju za dotične projekte. Izuzeća odobrena u skladu s Uredbom (EZ) br. 1228/2003 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽¹³⁾ nastavljaju se primjenjivati do predviđenog isteka valjanosti, kako je odlučeno u odluci o odobrenju izuzeća. Odobalna elektroenergetska infrastruktura s dvostrukom funkcionalnošću (takozvana „hibridna odobalna imovina“) koja kombinira prijevoz energije vjetra na moru do obale i interkonekcijskih vodova također bi trebala biti prihvatljiva za izuzeće slično onome koje se, u skladu s pravilima koja se na njih primjenjuju, odnosi na nove interkonekcijske vodove istosmjerne struje. U sklopu regulatornog okvira trebalo bi prema potrebi na odgovarajući način razmotriti poseban slučaj te imovine kako bi se prevladale prepreke ostvarenju društveno i troškovno učinkovite hibridne odobalne imovine.
- (67) Kako bi se povećalo povjerenje u tržište, sudionici trebaju biti sigurni da su za one koji sudjeluju u zlouporabama osigurane učinkovite, proporcionalne i odvraćajuće sankcije. Nadležna tijela trebala bi biti ovlaštena učinkovito istražiti optužbe za zlouporabu tržišta. U tom smislu, potrebno je da nadležna tijela imaju pristup podacima koji daju informacije o operativnim odlukama opskrbljivača. Na tržištu električne energije mnoge relevantne odluke donose proizvođači, koji bi informacije povezane s tim odlukama trebali stavljati na raspolaganje nadležnim tijelima tijekom određenog razdoblja, tako da su im lako pristupačne. Nadležna bi tijela nadalje trebala redovito pratiti pridržavaju li se operatori prijenosnih sustava pravila. Mali proizvođači energije, koji nemaju realnu mogućnost narušavanja tržišta, trebali bi biti izuzeti od te obveze.
- (68) Države članice i nadležna tijela trebali bi biti obvezni Komisiji pružati relevantne informacije. Komisija bi s takvim informacijama trebala postupati kao s povjerljivima. Prema potrebi, Komisija bi trebala imati mogućnost zatražiti relevantne informacije izravno od dotičnih poduzeća, pod uvjetom da su obaviještena nadležna tijela.
- (69) Države članice trebale bi utvrditi pravila o sankcijama koje se primjenjuju na kršenje odredaba ove Uredbe i osigurati njihovu provedbu. Te bi sankcije trebale biti učinkovite, proporcionalne i odvraćajuće.
- (70) Države članice, ugovorne stranke Energetske zajednice i druge treće zemlje u kojima se primjenjuje ova Uredba ili koje su dio sinkronog područja kontinentalne Europe trebale bi blisko surađivati na svim pitanjima koja se odnose na razvoj integrirane regije trgovanja električnom energijom i ne bi trebale poduzimati mjere kojima se ugrožava daljnja integracija tržišta električne energije ili sigurnost opskrbe država članica i ugovornih stranaka.
- (71) U vrijeme donošenja Uredbe (EZ) br. 714/2009 na razini Unije postojalo je samo nekoliko propisa za unutarnje tržište električne energije. U međuvremenu je unutarnje tržište Unije postalo složenije zbog temeljne promjene kroz koju tržišta prolaze, posebice u pogledu pokretanja proizvodnje električne energije iz promjenjivih obnovljivih izvora energije. Mrežna pravila i smjernice stoga su postale iscrpne i sveobuhvatne te obuhvaćaju i tehnička i opća pitanja.

⁽¹³⁾ Uredba (EZ) br. 1228/2003 Europskog parlamenta i Vijeća od 26. lipnja 2003. o uvjetima za pristup mreži za prekograničnu razmjenu električne energije (SL L 176, 15.7.2003., str. 1).

- (72) Kako bi se osigurao najniži stupanj usklađenja nužan za djelotvorno funkcioniranje tržišta, ovlast za donošenje akata u skladu s člankom 290. UFEU-a trebalo bi delegirati Komisiji s obzirom na nesusštinske elemente određenih posebnih područja koja su temeljna za integraciju tržišta. Ti akti trebali bi uključivati donošenje i izmjenu određenih mrežnih pravila i smjernica u slučajevima u kojima oni dopunjuju ovu Uredbu, regionalnu suradnju operatora prijenosnih sustava i regulatornih tijela, financijske naknade među operatorima prijenosnih sustava, kao i primjenu odredaba o izuzeću za nove interkonekcijske vodove. Posebno je važno da Komisija tijekom svojeg pripremnog rada provede odgovarajuća savjetovanja, uključujući ona na razini stručnjaka, te da se ta savjetovanja provedu u skladu s načelima utvrđenima u Međuinstitucijskom sporazumu o boljoj izradi zakonodavstva od 13. travnja 2016. ⁽¹⁴⁾. Osobito, s ciljem osiguravanja ravnopravnog sudjelovanja u pripremi delegiranih akata, Europski parlament i Vijeće primaju sve dokumente istodobno kada i stručnjaci iz država članica te njihovi stručnjaci sustavno imaju pristup sastancima stručnih skupina Komisije koji se odnose na pripremu delegiranih akata.
- (73) Radi osiguranja jedinstvenih uvjeta za provedbu ove Uredbe, provedbene ovlasti trebalo bi dodijeliti Komisiji u skladu s člankom 291. UFEU-a. Te bi ovlasti trebalo izvršavati u skladu s Uredbom (EU) br. 182/2011 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽¹⁵⁾. Postupak ispitivanja trebalo bi koristiti za donošenje tih provedbenih akata.
- (74) S obzirom na to da cilj ove Uredbe, to jest osiguravanje usklađenog okvira za prekograničnu razmjenu električne energije, ne mogu dostatno ostvariti države članice, nego se zbog njegovog opsega i učinaka on na bolji način može ostvariti na razini Unije, Unija može donijeti mjere u skladu s načelom supsidijarnosti utvrđenim u članku 5. Ugovora o Europskoj uniji. U skladu s načelom proporcionalnosti utvrđenim u tom članku, ova Uredba ne prelazi ono što je potrebno za ostvarivanje tog cilja,
- (75) Zbog razloga dosljednosti i pravne sigurnosti nijednom odredbom u ovoj Uredbi ne bi se trebala priječiti primjena odstupanja koja proizlaze iz članka 66. Direktive (EU) 2019/944,

DONIJELI SU OVU UREDBU:

POGLAVLJE I.

PREDMET, PODRUČJE PRIMJENE I DEFINICIJE

Članak 1.

Predmet i područje primjene

Cilj je ove Uredbe:

- (a) odrediti osnovu za učinkovito postizanje ciljeva energetske unije i posebno okvira klimatske i energetske politike do 2030. omogućivanjem prenošenja tržišnih signala za povećanu učinkovitost, veći udio izvora obnovljive energije, sigurnost opskrbe, fleksibilnost, održivost, dekarbonizaciju i inovacije;
- (b) odrediti temeljna načela za dobro funkcionirajuća, integrirana tržišta električne energije, kojima se svim pružateljima resursa i kupcima električne energije omogućuje nediskriminirajući pristup mreži, osnažuju kupci, osigurava konkurentnost na globalnom tržištu, kao i upravljanje potrošnjom, skladištenje energije i energetska učinkovitost, te olakšava agregacija distribuirane potražnje i ponude i omogućuje integracija tržišta i sektorska integracija te na tržištu utemeljene naknade za električnu energiju proizvedenu iz obnovljivih izvora;

⁽¹⁴⁾ SL L 123, 12.5.2016., str. 1.

⁽¹⁵⁾ Uredba (EU) br. 182/2011 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. veljače 2011. o utvrđivanju pravila i općih načela u vezi s mehanizmima nadzora država članica nad izvršavanjem provedbenih ovlasti Komisije (SL L 55, 28.2.2011., str. 13.).

- (c) odrediti poštena pravila za prekograničnu razmjenu električne energije te tako povećati konkurentnost na unutarnjem tržištu električne energije, uzimajući u obzir posebne karakteristike nacionalnih i regionalnih tržišta, uključujući uspostavljanje mehanizma naknade za prekogranični protok električne energije i određivanje usklađenih načela za naknade za prekogranični prijenos i dodjelu raspoloživih kapaciteta interkonekcija između nacionalnih prijenosnih sustava;
- (d) olakšati nastanak dobro funkcionirajućeg i transparentnog veleprodajnog tržišta koje doprinosi visokoj razini sigurnosti opskrbe električnom energijom te predvidjeti mehanizme za usklađivanje pravila za prekograničnu razmjenu električne energije.

Članak 2.

Definicije

Primjenjuju se sljedeće definicije:

1. „interkonekcijski vod” znači prijenosni vod koji prelazi ili premošćuje granicu između država članica i koji povezuje nacionalne prijenosne sustave država članica;
2. „regulatorno tijelo” znači regulatorno tijelo koje je odredila svaka država članica na temelju članka 57. stavka 1. Direktive (EU) 2019/944;
3. „prekogranični protok” znači fizički protok električne energije u prijenosnoj mreži države članice koji proizlazi iz učinaka aktivnosti proizvođača, kupaca ili oboje, te države članice na njezinoj prijenosnoj mreži;
4. „zagušenje” znači situacija u kojoj se ne može udovoljiti svim zahtjevima sudionika na tržištu za trgovinu između mrežnih zona jer bi znatno utjecali na fizičke protoke na mrežnim elementima koji ne mogu prihvatiti te protoke;
5. „novi interkonekcijski vod” znači interkonekcijski vod koji nije dovršen do 4. kolovoza 2003.;
6. „strukturno zagušenje” znači zagušenje u prijenosnom sustavu koje se može nedvosmisleno definirati, koje je predvidljivo, zemljopisno stabilno tijekom vremena i često se ponavlja u uvjetima normalnog električnog pogona sustava;
7. „operator tržišta” znači subjekt koji pruža uslugu kojom se ponude električne energije za prodaju povezuju s ponudama za njezinu kupovinu;
8. „nominirani operator tržišta električne energije” ili „NEMO” znači operator tržišta kojeg je nadležno tijelo odredilo za obavljanje zadaća povezanih s jedinstvenim povezivanjem dan unaprijed ili jedinstvenim unutardnevnim povezivanjem;
9. „vrijednost neisporučene energije” znači procjena u EUR/MWh najviše cijene električne energije koju su kupci voljni platiti kako bi izbjegli prekid opskrbe;
10. „uravnoteženje” znači sve aktivnosti i svi postupci, u svim vremenskim planovima, kojima operatori prijenosnih sustava kontinuirano osiguravaju održavanje frekvencije sustava unutar unaprijed definiranog raspona stabilnosti i usklađenost s količinom rezervi koje su potrebne s obzirom na traženu kvalitetu;
11. „energija uravnoteženja” znači energija kojom operatori prijenosnih sustava izvode uravnoteženje;
12. „pružatelj usluge uravnoteženja” znači sudionik na tržištu koji operatorima prijenosnih sustava pruža energiju uravnoteženja i rezervirani kapacitet za uravnoteženje sustava;
13. „rezervirani kapacitet za uravnoteženje sustava” znači količina kapaciteta koju je pružatelj usluge uravnoteženja pristao čuvati i s obzirom na koju je pristao podnositi ponude za odgovarajuću količinu energije uravnoteženja operatoru prijenosnog sustava za vrijeme trajanja ugovora;
14. „subjekt odgovoran za odstupanje” znači sudionik na tržištu, ili njegov odabrani zastupnik, odgovoran za svoja odstupanja na tržištu električne energije;
15. „razdoblje obračuna odstupanja” znači vremenska jedinica za obračun odstupanja subjekata odgovornih za odstupanja;

16. „cijena odstupanja” znači cijena, koja može biti pozitivna, jednaka nuli ili negativna, u svakom razdoblju obračuna odstupanja za odstupanje u bilo kojem smjeru;
17. „područje definiranja cijene odstupanja” znači područje unutar kojeg se obračunava cijena odstupanja;
18. „pretkvalifikacijski postupak” znači postupak za provjeru sukladnosti pružatelja rezerviranog kapaciteta za uravnoteženje sustava sa zahtjevima koje utvrde operatori prijenosnih sustava;
19. „kapacitet rezerve” znači količina rezerve za održavanje frekvencije, rezerve za ponovnu uspostavu zadane frekvencije ili spore rezerve koja treba biti dostupna operatoru prijenosnog sustava;
20. „prioritetno dispečiranje” znači, s obzirom na samostalni dispečerski model, dispečiranje elektrana na temelju kriterija koji se razlikuju od ekonomskog poretka ponuda, a, s obzirom na središnji dispečerski model, dispečiranje elektrana na temelju kriterija koji se razlikuju od ekonomskog poretka ponuda i od mrežnih ograničenja, kojim se daje prednost dispečiranju posebnih proizvodnih tehnologija;
21. „regija za izračun kapaciteta” znači zemljopisno područje na kojem se primjenjuje koordinirani izračun kapaciteta;
22. „mehanizam za razvoj kapaciteta” znači privremena mjera kojom se osigurava postizanje potrebne razine adekvatnosti resursa plaćanjem za dostupnost resursa, isključujući mjere povezane s pomoćnim uslugama ili upravljanjem zagušenjima;
23. „visokoučinkovita kogeneracija” znači kogeneracija koja ispunjava kriterije utvrđene u Prilogu II. Direktivi 2012/27/EU Europskog parlamenta i Vijeća ⁽¹⁶⁾;
24. „demonstracijski projekt” znači projekt koji demonstrira neku tehnologiju kao prvu te vrste u Uniji i koji je važna inovacija koja uvelike nadmašuje trenutačnu vrhunsku tehnologiju;
25. „sudionik na tržištu” znači fizička ili pravna osoba, koja kupuje, prodaje ili proizvodi električnu energiju, koja se bavi agregiranjem ili koja je operator usluga upravljanja potrošnjom ili skladištenja energije, među ostalim davanjem naloga za trgovanje, na jednom ili više tržišta električne energije, između ostalog na tržištima energije uravnoteženja;
26. „redispečiranje” znači mjera, uključujući ograničavanje, koju aktivira jedan ili više operatora prijenosnih sustava ili operatora distribucijskih sustava promjenom proizvodnog obrasca, obrasca opterećenja, ili oboje, kako bi se promijenili fizički protoci u elektroenergetskom sustavu i smanjilo fizičko zagušenje ili na neki drugi način zajamčila sigurnost sustava;
27. „trgovanje u suprotnom smjeru” znači prekozonska razmjena koju su pokrenuli operatori sustava između dviju zona trgovanja radi smanjenja fizičkog zagušenja;
28. „proizvodno postrojenje” znači postrojenje u kojem se primarna energija pretvara u električnu energiju, a koje se sastoji od jednog ili više modula za proizvodnju električne energije priključenih na mrežu;
29. „središnji dispečerski model” znači model planiranja i dispečiranja po kojem operator prijenosnog sustava u okviru integriranog sustava planiranja određuje planove proizvodnje i potrošnje te dispečiranje proizvodnih postrojenja i postrojenja kupaca, s obzirom na postrojenja koja se mogu dispečirati;
30. „samostalni dispečerski model” znači model planiranja i dispečiranja u kojem se planovi proizvodnje i potrošnje te dispečiranje proizvodnih postrojenja i postrojenja kupaca određuju od strane agenata za planiranje tih postrojenja;
31. „standardni proizvod za uravnoteženje” znači usklađeni proizvod za uravnoteženje koji su svi operatori prijenosnih sustava definirali u svrhu razmjene usluga uravnoteženja;
32. „posebni proizvod za uravnoteženje” znači proizvod za uravnoteženje koji se razlikuje od standardnog proizvoda za uravnoteženje;
33. „delegirani operator” znači subjekt kojem je posebne zadaće ili obveze povjerene operatoru prijenosnog sustava ili nominiranom operatoru tržišta električne energije na temelju ove Uredbe ili drugog pravnog akta Unije delegirao taj operator prijenosnog sustava ili taj nominirani operator tržišta električne energije, ili su mu te zadaće ili obveze dodijelili država članica ili regulatorno tijelo;

⁽¹⁶⁾ Direktiva 2012/27/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 25. listopada 2012. o energetske učinkovitosti, izmjeni direktiva 2009/125/EZ i 2010/30/EU i stavljanju izvan snage direktiva 2004/8/EZ i 2006/32/EZ (SL L 315, 14.11.2012., str. 1.).

34. „kupac” znači kupac kako je definiran u članku 2. točki 1. Direktive (EU) 2019/944,
35. „krajnji kupac” znači krajnji kupac kako je definiran u članku 2. točki 3. Direktive (EU) 2019/944;
36. „veleprodajni kupac” znači veleprodajni kupac kako je definiran u članku 2. točki 2. Direktive (EU) 2019/944;
37. „kupac iz kategorije kućanstvo” znači kupac iz kategorije kućanstvo kako je definiran u članku 2. točki 4. Direktive (EU) 2019/944;
38. „malo poduzeće” znači malo poduzeće kako je definirano u članku 2. točki 7. Direktive (EU) 2019/944;
39. „aktivni kupac” znači aktivni kupac kako je definiran u članku 2. točki 8. Direktive (EU) 2019/944;
40. „tržišta električne energije” znači tržišta električne energije kako su definirana u članku 2. točki 9. Direktive (EU) 2019/944;
41. „opskrba” znači opskrba kako je definirana u članku 2. točki 12. Direktive (EU) 2019/944;
42. „ugovor o opskrbi električnom energijom” znači ugovor o opskrbi električnom energijom kako je definiran u članku 2. točki 13. Direktive (EU) 2019/944;
43. „agregiranje” znači agregiranje kako je definirano u članku 2. točki 18. Direktive (EU) 2019/944;
44. „upravljanje potrošnjom” znači upravljanje potrošnjom kako je definirano u članku 2. točki 20. Direktive (EU) 2019/944;
45. „sustav pametnog mjerenja” znači sustav pametnog mjerenja kako je definiran u članku 2. točki 23. Direktive (EU) 2019/944;
46. „interoperabilnost” znači interoperabilnost kako je definirana u članku 2. točki 24. Direktive (EU) 2019/944;
47. „distribucija” znači distribucija kako je definirana u članku 2. točki 28. Direktive (EU) 2019/944;
48. „operator distribucijskog sustava” znači operator distribucijskog sustava kako je definiran u članku 2. točki 29. Direktive (EU) 2019/944;
49. „energetska učinkovitost” znači energetska učinkovitost kako je definirana u članku 2. točki 30. Direktive (EU) 2019/944;
50. „energija iz obnovljivih izvora” ili „obnovljiva energija” znači energija iz obnovljivih izvora ili obnovljiva energija kako je definirano u članku 2. točki 31. Direktive (EU) 2019/944;
51. „distribuirana proizvodnja” znači distribuirana proizvodnja kako je definirana u članku 2. točki 32. Direktive (EU) 2019/944;
52. „prijenos” znači prijenos kako je definiran u članku 2. točki 34. Direktive (EU) 2019/944;
53. „operator prijenosnog sustava” znači operator prijenosnog sustava kako je definiran u članku 2. točki 35. Direktive (EU) 2019/944;
54. „korisnik sustava” znači korisnik sustava kako je definiran u članku 2. točki 36. Direktive (EU) 2019/944;
55. „proizvodnja” znači proizvodnja kako je definirana u članku 2. točki 37. Direktive (EU) 2019/944;
56. „proizvođač” znači proizvođač kako je definiran u članku 2. točki 38. Direktive (EU) 2019/944;
57. „međusobno povezani sustav” znači međusobno povezani sustav kako je definiran u članku 2. točki 40. Direktive (EU) 2019/944;
58. „mali izolirani sustav” znači mali izolirani sustav kako je definiran u članku 2. točki 42. Direktive (EU) 2019/944;
59. „mali povezani sustav” znači mali povezani sustav kako je definiran u članku 2. točki 43. Direktive (EU) 2019/944;
60. „pomoćna usluga” znači pomoćna usluga kako je definirana u članku 2. točki 48. Direktive (EU) 2019/944;
61. „nefrekvencijska pomoćna usluga” znači nefrekvencijska pomoćna usluga kako je definirana u članku 2. točki 49. Direktive (EU) 2019/944;

62. „skladištenje energije” znači skladištenje energije usluga kako je definirano u članku 2. točki 59. Direktive (EU) 2019/944;
63. „regionalni koordinacijski centar” znači regionalni koordinacijski centar u skladu s člankom 35. ove Uredbe;
64. „veleprodajno tržište energije” znači veleprodajno tržište energije kako je definirano u članku 2. točki 6. Uredbe (EU) br. 1227/2011 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽¹⁷⁾;
65. „zona nadmetanja” znači najveće zemljopisno područje unutar kojeg sudionici na tržištu mogu razmjenjivati energiju bez raspodjele kapaciteta;
66. „raspodjela kapaciteta” znači prekozonska dodjela kapaciteta;
67. „kontrolno područje” znači usklađen dio međusobno povezanog sustava, kojim upravlja jedan operator sustava i obuhvaća povezana fizička opterećenja i/ili proizvodne jedinice ako ih ima;
68. „usklađeni neto kapacitet prijenosa” znači metoda izračuna kapaciteta na temelju načela procjene i utvrđivanja unaprijed (ex ante) najveće razmjene energije između susjednih zona nadmetanja;
69. „kritični element mreže” znači element mreže bilo unutar zone nadmetanja ili između zona nadmetanja koji je uzet u obzir u postupku izračuna kapaciteta, ograničavajući količinu električne energije koja se može razmjenjivati;
70. „kapacitet između zona” znači sposobnost međusobno povezanog sustava da prihvati prijenos energije između zona nadmetanja;
71. „proizvodna jedinica” znači jedinstveni generator električne energije koji pripada jedinici proizvodnje.

POGLAVLJE II.

OPĆA PRAVILA ZA TRŽIŠTE ELEKTRIČNE ENERGIJE

Članak 3.

Načela koja se odnose na funkcioniranje tržišta električne energije

Države članice, regulatorna tijela, operatori prijenosnih sustava, operatori distribucijskih sustava, operatori tržišta i delegirani operatori osiguravaju da se na tržištima električne energije djeluje u skladu sa sljedećim načelima:

- (a) cijene se formiraju na temelju potražnje i ponude;
- (b) tržišnim se pravilima potiče slobodno formiranje cijena te se izbjegavaju aktivnosti kojima se sprječava formiranje cijena na temelju potražnje i ponude;
- (c) tržišnim se pravilima olakšava razvoj fleksibilnije proizvodnje, održive proizvodnje s niskom razinom emisije ugljika i fleksibilnije potražnje;
- (d) kupcima se omogućuje da se koriste tržišnim mogućnostima i snažnijim tržišnim natjecanjem na maloprodajnim tržištima te su ovlaštene da djeluju kao sudionici na tržištu energije i u energetske tranziciji;
- (e) tržišno se sudjelovanje krajnjih kupaca i malih poduzeća omogućuje agregacijom proizvodnje iz postrojenja s višestrukom proizvodnjom ili iz postrojenja za upravljanje potrošnjom za više kupaca kako bi na tržištu električne energije bile dane zajedničke ponude te kako bi se njima zajednički upravljalo u elektroenergetskom sustavu, u skladu s pravom tržišnog natjecanja Unije;
- (f) tržišnim se pravilima omogućuje dekarbonizacija elektroenergetskog sustava, a time i gospodarstva, uključujući, omogućivanjem integracije električne energije iz obnovljivih izvora i pružanjem poticaja za energetske učinkovitost;
- (g) tržišnim pravilima postižu se primjereni poticaji za ulaganja u proizvodnju, osobito dugoročna ulaganja za dekarbonizirani i održivi elektroenergetski sustav, skladištenje energije, energetske učinkovitost i upravljanje potrošnjom za zadovoljavanje potreba tržišta, te se olakšava pošteno tržišno natjecanje, čime se osigurava sigurnost opskrbe;

⁽¹⁷⁾ Uredba (EU) br. 1227/2011 Europskog parlamenta i Vijeća od 25. listopada 2011. o cjelovitosti i transparentnosti veleprodajnog tržišta energije (SL L 326, 8.12.2011., str. 1.).

- (h) postepeno se uklanjaju prepreke prekograničnim protocima električne energije između zona trgovanja ili država članica, i prekograničnim transakcijama na tržištima električne energije te povezanim tržištima usluga;
- (i) tržišnim se pravilima omogućuje regionalna suradnja ako je ona djelotvorna;
- (j) sigurnom i održivom proizvodnjom, skladištenjem energije i upravljanjem potrošnjom ravnopravno se sudjeluju na tržištu na temelju zahtjeva predviđenih pravom Unije;
- (k) svi su proizvođači izravno ili neizravno odgovorni za prodaju energije koju proizvode;
- (l) tržišnim se pravilima omogućuje razvoj demonstracijskih projekata u izvore energije, tehnologije ili sustave koji su održivi, sigurni i imaju niske emisije ugljika, čija je realizacija i uporaba u korist društva;
- (m) tržišnim se pravilima omogućuje učinkovito dispečiranje proizvodnih sredstava, skladištenje energije i upravljanje potrošnjom;
- (n) tržišnim se pravilima omogućuje ulaz i izlaz poduzeća za proizvodnju električne energije, skladištenje energije i opskrbu električnom energijom na temelju ocjene ekonomske i financijske održivosti njihova rada koju provode ta poduzeća;
- (o) kako bi se sudionicima na tržištu omogućila zaštita od rizika u pogledu nestabilnosti cijena na tržišnoj osnovi te ublažila nesigurnost povezana s budućim povratom ulaganja, u razmjenama se može transparentno trgovati dugoročnim proizvodima za zaštitu od rizika, a o dugoročnim ugovorima o opskrbi električnom energijom može se pregovarati izvan burze, pod uvjetom da se poštuje pravo tržišnog natjecanja Unije;
- (p) tržišnim se pravilima olakšava trgovina proizvodima diljem Unije a u okviru regulatornih izmjena u obzir se uzimaju kratkoročni i dugoročni učinci na terminska tržišta i proizvode;
- (q) sudionici na tržištu imaju pravo dobiti pristup prijenosnim mrežama i distribucijskim mrežama pod objektivnim, transparentnim i nediskriminirajućim uvjetima.

Članak 4.

Pravedna tranzicija

Komisija podupire države članice koje uspostavljaju nacionalne strategije za postupno smanjenje postojećih proizvodnih i rudarskih kapaciteta na ugljen i druga kruta fosilna goriva svim raspoloživim sredstvima kako bi se omogućila pravedna tranzicija u regijama pogođenim strukturnim promjenama. Komisija pomaže državama članicama u rješavanju posljedica koje prijelaz na čistu energiju ima na društvo i gospodarstvo.

Komisija blisko surađuje s dionicima u regijama s velikom potrošnjom ugljena i velikim emisijama ugljika, olakšava pristup raspoloživim fondovima i programima i njihovo korištenje te potiče razmjene dobrih praksi, što uključuje rasprave o industrijskim planovima i potrebnim prekvalifikacijama.

Članak 5.

Odgovornost za odstupanja

1. Svi sudionici na tržištu odgovorni su za odstupanja koja uzrokuju u sustavu („odgovornost za odstupanja”). U tu svrhu sudionici na tržištu ili su subjekti odgovorni za odstupanja ili svoju odgovornost ugovorno prenose na subjekt po vlastitom izboru odgovoran za odstupanje. Svaki subjekt odgovoran za odstupanje financijski je odgovoran za svoja odstupanja i nastoji održavati ravnotežu ili pomagati da elektroenergetski sustav bude uravnotežen.
2. Države članice mogu odobriti odstupanja od odgovornosti za odstupanja samo za:
  - (a) demonstracijske projekte za inovativne tehnologije, podložno odobrenju regulatornog tijela, pod uvjetom da su ta odstupanja ograničena na vrijeme i opseg za koje su potrebna kako bi se ispunile demonstracijske svrhe;

- (b) postrojenja za proizvodnju energije koja se služe obnovljivim izvorima energije s instaliranim kapacitetom električne energije manjim od 400 kW;
- (c) postrojenja koja dobivaju potporu koju je Komisija odobrila u skladu s pravilima Unije o državnim potporama na temelju članaka 107., 108. i 109. UFEU-a i koja su stavljena u pogon prije 4. srpnja 2019.

Države članice, ne dovodeći u pitanje članke 107. i 108. UFEU-a, mogu pružiti poticaje sudionicima na tržištu koji su potpuno ili djelomično izuzeti od odgovornosti za odstupanja da prihvate punu odgovornost za odstupanja.

3. Ako država članica odobri odstupanje u skladu s člankom 5. stavkom 2., osigurava da neki drugi sudionik na tržištu ispuní financijsku odgovornost za odstupanja.

4. Za postrojenja za proizvodnju energije stavljena u pogon od 1. siječnja 2026. stavak 2. točka (b) primjenjuje se samo na proizvodna postrojenja koja se služe obnovljivim izvorima energije s instaliranim kapacitetom električne energije manjim od 200 kW.

Članak 6.

Tržište električne energije uravnoteženja

1. Tržišta električne energije uravnoteženja, uključujući pretkvalifikacijske postupke, organiziraju se tako da:
  - (a) osiguravaju djelotvornu nediskriminaciju među sudionicima na tržištu, uzimajući u obzir različite tehničke potrebe elektroenergetskog sustava i različite tehničke sposobnosti izvora proizvodnje, skladištenja energije i upravljanja potrošnjom;
  - (b) osiguravaju transparentnu i tehnološki neutralnu definiciju usluga i njihovu nabavu na transparentan, tržišno utemeljen način;
  - (c) osiguravaju nediskriminirajući pristup svim sudionicima na tržištu, pojedinačno ili zajednički, između ostalog u odnosu na električnu energiju proizvedenu iz raznih obnovljivih izvora energije, upravljanje potrošnjom i skladištenje energije;
  - (d) poštuju potrebu za prihvaćanjem povećanja udjela promjenjive proizvodnje, povećanu razinu upravljanja potrošnjom i pojavu novih tehnologija.
2. Cijena energije uravnoteženja ne određuje se unaprijed u ugovoru za rezervirani kapacitet za uravnoteženje sustava. Postupci nabave transparentni su u skladu s člankom 40. stavkom 4. Direktive (EU) 2019/944, uz istodobno poštovanje povjerljivosti poslovno osjetljivih informacija.
3. Tržišta uravnoteženja osiguravaju pogonsku sigurnost te istodobno omogućuju najveću moguću uporabu i učinkovitu dodjelu prekozonskog kapaciteta po vremenskim okvirima u skladu s člankom 17.
4. Obračun energije uravnoteženja za standardne proizvode za uravnoteženje i posebne proizvode za uravnoteženje temelji se na načelu granične cijene (plaćanju postignute cijene) osim ako sva regulatorna tijela odobravaju alternativnu metodu određivanja cijena na temelju zajedničkog prijedloga svih operatora prijenosnih sustava utemeljenog na analizi kojom je dokazano da je ta alternativna metoda određivanja cijena učinkovitija.

Sudionicima na tržištu dopušteno je podnositi ponude što je bliže moguće stvarnom vremenu, a rok za ponude energije uravnoteženja ne smije prethoditi vremenu zatvaranja unutardnevnog prekozonskog tržišta.

Operatori prijenosnih sustava koji primjenjuje središnji dispečerski model mogu utvrditi dodatna pravila u skladu sa smjernicom za električnu energiju uravnoteženja donesenom na temelju članka 6. stavka 11. Uredbe (EZ) 714/2009.

5. Za odstupanja se obračunava cijena koja odražava vrijednost energije u stvarnom vremenu.
6. Područje definiranja cijene odstupanja jednako je zoni trgovanja, osim u slučaju središnjeg dispečerskog modela kada područje cijene odstupanja može biti dijelom zone trgovanja.
7. Dimenzioniranje kapaciteta rezerve provode operatori prijenosnih sustava te se ono olakšava na regionalnoj razini.

8. Nabavu rezerviranog kapaciteta za uravnoteženje sustava provode operatori prijenosnih sustava te se nju može olakšavati na regionalnoj razini, a rezervacija prekograničnog kapaciteta se u tu svrhu može ograničiti. Nabava rezerviranog kapaciteta za uravnoteženje sustava tržišno je utemeljena i organizirana tako da se njome sudionici na tržištu u pretkvalifikacijskom postupku ne diskriminiraju u skladu s člankom 40. stavkom 4. Direktive (EU) 2019/944, bilo da sudionici na tržištu sudjeluju pojedinačno ili zajednički.

Nabava rezerviranog kapaciteta za uravnoteženje temelji se na primarnom tržištu osim ako i u mjeri u kojoj regulatorno tijelo omogući odstupanje kako bi dozvolilo korištenje drugih oblika tržišno utemeljene nabave zbog nedostatka tržišnog natjecanja na tržištu usluga uravnoteženja. Odstupanja od obveze temeljenja nabave rezerviranog kapaciteta na primjeni primarnih tržišta preispituju se svake tri godine.

9. Nabava rezerviranog kapaciteta za uravnoteženje sustava regulacijom prema gore i prema dolje provodi se odvojeno, osim ako regulatorno tijelo odobri odstupanje od tog načela na temelju toga da bi se time ostvarila veća gospodarska učinkovitost, što je dokazano evaluacijom koju je proveo operator prijenosnog sustava. Ugovori za rezervirani kapacitet za uravnoteženje sustava ne sklapaju se više od jednog dana prije osiguravanja rezerviranog kapaciteta za uravnoteženje sustava, a ugovorno razdoblje ne smije biti dulje od jednog dana, osim ako i u mjeri u kojoj je regulatorno tijelo odobrilo ranije sklapanje ugovora ili dulja razdoblja sklapanja ugovora kako bi se zajamčila sigurnost opskrbe ili poboljšala gospodarska učinkovitost.

Ako je odobreno odstupanje, za najmanje 40 % standardnih proizvoda za uravnoteženje i najmanje 30 % svih proizvoda koji se upotrebljavaju za rezervirani kapacitet za uravnoteženje sustava, ugovori za rezervirani kapacitet za uravnoteženje sustava sklapaju se najmanje jedan dan prije osiguravanja rezerviranog kapaciteta za uravnoteženje sustava, a ugovorno razdoblje iznosi najviše jedan dan. Sklapanje ugovora za preostali dio rezerviranog kapaciteta za uravnoteženje sustava provodi se za najviše jedan mjesec prije pružanja rezerviranog kapaciteta za uravnoteženje sustava i iznosi najviše jedan mjesec.

10. Na zahtjev operatora prijenosnog sustava regulatorno tijelo može odlučiti produljiti ugovorno razdoblje preostalog dijela rezerviranog kapaciteta za uravnoteženje sustava iz stavka 9. na najviše dvanaest mjeseci pod uvjetom da je takva odluka vremenski ograničena i da će pozitivni učinci u smislu snižavanja troškova za krajnje kupce premašiti negativne učinke na tržište. Taj zahtjev sadržava:

- (a) određeno vremensko razdoblje tijekom kojeg bi se izuzeće primjenjivalo;
- (b) određeni opseg rezerviranog kapaciteta za uravnoteženje na koji bi se izuzeće primjenjivalo;
- (c) analizu učinka izuzeća na sudjelovanje resursa za uravnoteženje; i
- (d) obrazloženje izuzeća u kojem se dokazuje da bi to izuzeće rezultiralo nižim troškovima za krajnje kupce.

11. Neovisno o stavku 10., počevši od 1. siječnja 2026. ugovorna razdoblja ne smiju biti dulja od šest mjeseci.

12. Regulatorna tijela do 1. siječnja 2028. Komisiji i ACER-u podnose izvješće o udjelu ukupnog kapaciteta obuhvaćenog ugovorima s trajanjem ili razdobljem nabave duljim od jednog dana.

13. Operatori prijenosnih sustava ili njihovi delegirani operatori objavljuju, što je bliže moguće stvarnom vremenu, ali uz odgodu od najviše 30 minuta nakon isporuke, informacije o trenutnoj ravnoteži sustava na svojim područjima planiranja razmjene, procijenjenim cijenama odstupanja i procijenjenim cijenama energije uravnoteženja.

14. Kada standardni proizvodi za uravnoteženje nisu dovoljni za jamčenje operativne sigurnosti ili neki resursi za uravnoteženje ne mogu sudjelovati na tržištu uravnoteženja putem standardnih proizvoda za uravnoteženje, operatori prijenosnih sustava mogu predložiti, a regulatorna tijela mogu odobriti odstupanja od stavaka 2. i 4. za posebne proizvode za uravnoteženje koji se aktiviraju lokalno bez razmjene s drugim operatorima prijenosnih sustava.

Prijedlozi odstupanja uključuju opis mjera predloženih kako bi se uporaba posebnih proizvoda svela na najmanju moguću mjeru podložno njihovoj gospodarskoj učinkovitosti, dokaz da posebni proizvodi ne uzrokuju znatne neučinkovitosti i poremećaje na tržištu uravnoteženja unutar ili izvan područja planiranja razmjene, kao i, prema potrebi, pravila i informacije za postupak konverzije ponuda energije uravnoteženja iz posebnih proizvoda za uravnoteženje u ponude energije uravnoteženja iz standardnih proizvoda za uravnoteženje.

Članak 7.

Tržište dan unaprijed i unutardnevno tržište

1. Operatori prijenosnih sustava i nominirani operatori tržišta električne energije zajednički organiziraju upravljanje integriranim tržištem dan unaprijed i unutardnevnim tržištem u skladu s Uredbom (EU) 2015/1222. Operatori prijenosnih sustava i nominirani operatori tržišta električne energije surađuju na razini Unije ili, ako je primjerenije, na regionalnoj razini kako bi što više povećali učinkovitost i djelotvornost trgovanja električnom energijom Unije dan unaprijed i unutar jednog dana. Obvezom suradnje ne dovodi se u pitanje primjena prava tržišnog natjecanja Unije. Funkcije operatora prijenosnih sustava i nominiranih operatora tržišta električne energije koje su povezane s trgovanjem električnom energijom podliježu regulatornom nadzoru regulatornih tijela na temelju članka 59. Direktive (EU) 2019/944 i ACER-a na temelju članka 4. i 8. Uredbe (EU) 2019/942.
2. Tržište dan unaprijed i unutardnevno tržište:
  - (a) organiziraju se tako da se na njima ne diskriminira;
  - (b) čim više povećavaju sposobnost svih sudionika na tržištu da kontroliraju svoja odstupanja;
  - (c) čim više povećavaju prilike za sve sudionike na tržištu da sudjeluju u prekozonskoj trgovini što je bliže moguće stvarnom vremenu u svim zonama trgovanja;
  - (d) osiguravaju cijene koje odražavaju tržišne osnove, uključujući vrijednost energije u stvarnom vremenu, na koje se sudionici na tržištu mogu osloniti pri dogovaranju o dugoročnijim proizvodima za zaštitu od rizika;
  - (e) osiguravaju pogonsku sigurnost te istodobno omogućuju čim veću uporabu prijenosnog kapaciteta;
  - (f) transparentni su uz istodobnu zaštitu povjerljivosti poslovno osjetljivih informacija i osiguravanje da se trgovina odvija anonimno;
  - (g) na njima se trgovine unutar zone trgovanja ne razlikuju od trgovina koje prelaze granice zona trgovanja; i
  - (h) organiziraju se na način kako bi se zajamčilo da svi sudionici na tržištu mogu tržištu pristupiti pojedinačno ili zajednički.

Članak 8.

Trgovina na tržištu dan unaprijed i na unutardnevnom tržištu

1. Nominirani operatori tržišta električne energije omogućuju sudionicima na tržištu da trguju energijom što je bliže moguće stvarnom vremenu, a najmanje do vremena zatvaranja unutardnevnog prekozonskog tržišta.
2. Nominirani operatori tržišta električne energije sudionicima na tržištu pružaju priliku da trguju energijom u vremenskim intervalima koji su kratki barem kao razdoblje obračuna odstupanja i na tržištu dan unaprijed i na unutardnevnom tržištu.
3. Nominirani operatori tržišta električne energije osiguravaju proizvode za trgovanje na tržištu dan unaprijed i unutardnevnom tržištu koji su dovoljno mali, s najmanjim veličinama ponude od 500 kW ili manje, kako bi omogućili djelotvorno sudjelovanje upravljanja potrošnjom, skladištenja energije i manjih obnovljivih izvora, među ostalim i izravno sudjelovanje kupaca.
4. Do 1. siječnja 2021. razdoblje obračuna odstupanja je 15 minuta na svim područjima planiranja razmjene osim ako su regulatorna tijela odobrila odstupanje ili izuzeće. Odstupanja se mogu odobriti samo do 31. prosinca 2024.

Od 1. siječnja 2025. razdoblje obračuna odstupanja ne smije biti dulje od 30 minuta kada su pojedino izuzeće odobrila sva regulatorna tijela nekog sinkronog područja.

Članak 9.**Dugoročna tržišta**

1. U skladu s Uredbom (EU) 2016/1719 operatori prijenosnih sustava izdaju dugoročna prava prijenosa ili poduzimaju jednakovrijedne mjere kako bi omogućili sudionicima na tržištu, među ostalim vlasnicima postrojenja za proizvodnju energije koja se služe obnovljivim izvorima energije, da se zaštite od rizika u pogledu cijena u različitim zonama trgovanja osim ako se procjenom dugoročnog tržišta koju je na granicama zona trgovanja provelo nadležno regulatorno tijelo pokaže da postoji dovoljno prilika za zaštitu od rizika u dotičnim zonama trgovanja.
2. Dugoročna prava prijenosa dodjeljuju se transparentno, utemeljeno na tržištu i bez diskriminacije na jedinstvenoj platformi za dodjelu.
3. Uz uvjet da se poštuje pravo tržišnog natjecanja Unije, operatori tržišta slobodno razvijaju proizvode za zaštitu od rizika, uključujući dugoročne proizvode za zaštitu od rizika, kako bi sudionicima na tržištu, među ostalim vlasnicima postrojenja za proizvodnju energije koja se služe obnovljivim izvorima energije, pružili primjerene mogućnosti da se zaštite od financijskog rizika fluktuacije cijena. Države članice ne ograničuju takvu aktivnost zaštite od rizika na trgovine unutar države članice ili zone trgovanja.

Članak 10.**Tehnička ograničenja trgovanja**

1. Nema gornjeg ni donjeg ograničenja za veleprodajnu cijenu električne energije. Ova se odredba, među ostalim, primjenjuje na podnošenje ponuda i obračun u svim vremenskim okvirima i uključuje energiju uravnoteženja i cijene odstupanja, ne dovodeći u pitanje tehnička ograničenja cijena koja se mogu primijeniti u vremenskom okviru za uravnoteženje te u vremenskom okviru dana unaprijed i unutardnevnom vremenskom okviru u skladu sa stavkom 2.
2. Nominirani operatori tržišta električne energije mogu primjenjivati usklađena ograničenja na maksimalne i minimalne postignute cijene za vremenske okvire dan unaprijed i unutar jednog dana. Ta su ograničenja dovoljno visoka da se nepotrebno ne ograničava trgovina, usklađena su za područje zajedničkog tržišta te se njima u obzir uzima maksimalna vrijednost neisporučene energije. Nominirani operatori tržišta električne energije provode transparentan mehanizam radi pravodobne automatske prilagodbe tehničkih ograničenja trgovanja u slučaju da se očekuje dostizanje utvrđenih ograničenja. Prilagođene više razine ograničenja ostaju primjenjive dok ne budu potrebna daljnja povećanja u okviru tog mehanizma.
3. Operatori prijenosnih sustava ne poduzimaju nikakve mjere s ciljem promjene veleprodajnih cijena.
4. Regulatorna tijela ili, ako je država članica za tu svrhu imenovala drugo nadležno tijelo, tako određena nadležna tijela utvrđuju politike i mjere koje se primjenjuju na njihovim državnim područjima i koje bi mogle pridonijeti neizravnom ograničenju formiranja veleprodajnih cijena, uključujući ograničavanje ponuda koje se odnose na aktivaciju energije uravnoteženja, mehanizme za razvoj kapaciteta, mjere koje poduzimaju operatori prijenosnih sustava, mjere kojima se dovode u pitanje postojeći tržišni rezultati ili sprječavaju zlouporabe dominantnih položaja ili neučinkovito definiranih zona trgovanja.
5. Ako regulatorno tijelo ili određeno nadležno tijelo utvrdi politiku ili mjeru kojom bi se moglo ograničiti formiranje veleprodajnih cijena, poduzima primjerene aktivnosti kako bi uklonilo učinak te politike ili mjere na podnošenje ponuda ili, ako to nije moguće, kako bi ublažila taj učinak. Države članice podnose izvješće Komisiji do 5. siječnja 2020. u kojem detaljno navode mjere i aktivnosti koje su poduzele ili namjeravaju poduzeti.

Članak 11.**Vrijednost neisporučene energije**

1. Do 5. srpnja 2020., ako je to potrebno za utvrđivanje standarda pouzdanosti u skladu s člankom 25., regulatorna tijela ili, ako je država članica u tu svrhu imenovala drugo nadležno tijelo, tako određena nadležna tijela utvrđuju jedinstvenu procjenu vrijednosti neisporučene energije za svoje državno područje. Ta se procjena objavljuje. Regulatorna tijela ili druga određena nadležna tijela mogu utvrditi različite procjene po zonama trgovanja ako na svojem državnom području imaju nekoliko zona trgovanja. Ako se zona trgovanja sastoji od državnih područja više od jedne države

članice, dotična regulatorna tijela ili druga određena nadležna tijela utvrđuju jedinstvenu procjenu vrijednosti neisporučene energije za tu zonu trgovanja. Pri utvrđivanju jedinstvene procjene vrijednosti neisporučene energije regulatorna tijela ili druga određena nadležna tijela primjenjuju metodologiju iz članka 23. stavka 6.

2. Regulatorna tijela i određena nacionalna tijela ažuriraju svoju procjenu vrijednosti neisporučene energije najmanje svakih pet godina ili ranije ako se primijeti znatna promjena.

Članak 12.

Dispečiranje proizvodnje i upravljanje potrošnjom

1. Dispečiranje postrojenja za proizvodnju električne energije i upravljanje potrošnjom ne smije biti diskriminirajuće, mora biti transparentno i, osim ako je drugačije predviđeno u stavcima od 2. do 6., mora biti utemeljeno na tržištu.

2. Ne dovodeći u pitanje članke 107., 108. i 109. UFEU-a, države članice osiguravaju da pri dispečiranju proizvodnih postrojenja električne energije operatori sustava daju prioritet postrojenjima za proizvodnju koja se služe obnovljivim izvorima energije u mjeri u kojoj to omogućuje sigurno funkcioniranje nacionalnog elektroenergetskog sustava, na temelju transparentnih i nediskriminirajućih kriterija i ako su takva postrojenja za proizvodnju energije:

- (a) postrojenje za proizvodnju energije koja se služe obnovljivim izvorima energije i imaju instalirani kapacitet električne energije manji od 400 kW; ili
- (b) demonstracijski projekti za inovativne tehnologije, podložno odobrenju regulatornog tijela, pod uvjetom da je takav prioritet ograničen na ono vrijeme i onaj opseg koji su potrebni kako bi se ispunile demonstracijske svrhe.

3. Država članica može odlučiti da ne primijeni prioritetno dispečiranje na postrojenja za proizvodnju električne energije kako su navedena u stavku 2. točki (a) s početkom rada najmanje šest mjeseci nakon te odluke ili da primijeni niži minimalni kapacitet od onog utvrđenog u stavku 2. točki (a), pod uvjetima da:

- (a) ima funkcionalna unutardnevna i druga veleprodajna tržišta i tržišta uravnoteženja te da su ta tržišta potpuno dostupna svim sudionicima na tržištu u skladu s ovom Uredbom;
- (b) su pravila o redispečiranju i upravljanje zagušenjima transparentna za sve sudionike na tržištu;
- (c) nacionalni doprinosi države članice obvezujućem općem cilju Unije za udio energije iz obnovljivih izvora na temelju članka 3. stavka 2. Direktive (EU) 2018/2001 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽¹⁸⁾ i članka 4. točke (a) podtočke 2. Uredbe (EU) 2018/1999 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽¹⁹⁾ barem je jednak odgovarajućem rezultatu formule iz Priloga II. Uredbi (EU) 2018/1999, a udio energije države članice iz obnovljivih izvora nije niži od referentnih vrijednosti na temelju članka 4. točke (a) podtočke 2. Uredbe (EU) 2018/1999. ili, kao alternativa, udio energije iz obnovljivih izvora energije države članice u ukupnoj konačnoj potrošnji električne energije iznosi barem 50 %;
- (d) država članica prijavila je Komisiji planirano odstupanje detaljno navodeći da su uvjeti utvrđeni u točkama (a), (b) i (c) ispunjeni; i
- (e) država članica objavila je planirano odstupanje, uključujući detaljno obrazloženje za dodjelu odstupanja, uzimajući u obzir zaštitu poslovno osjetljivih informacija kada je to potrebno.

U svakom odstupanju izbjegavaju se retroaktivne izmjene koje utječu na proizvodna postrojenja koja već imaju koristi od prioritetnog dispečiranja, neovisno o eventualnom sporazumu na dobrovoljnoj osnovi između države članice i proizvodnog postrojenja.

⁽¹⁸⁾ Direktiva (EU) 2018/2001 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2018. o promicanju uporabe energije iz obnovljivih izvora (SL L 328, 21.12.2018., str. 82.).

⁽¹⁹⁾ Uredba (EU) 2018/1999 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2018. o upravljanju energetskom unijom i djelovanjem u području klime, izmjeni uredaba (EZ) br. 663/2009 i (EZ) br. 715/2009 Europskog parlamenta i Vijeća, direktiva 94/22/EZ, 98/70/EZ, 2009/31/EZ, 2009/73/EZ, 2010/31/EU, 2012/27/EU i 2013/30/EU Europskog parlamenta i Vijeća, direktiva Vijeća 2009/119/EZ i (EU) 2015/652 te stavljanju izvan snage Uredbe (EU) br. 525/2013 Europskog parlamenta i Vijeća (SL L 328, 21.12.2018., str. 1.).

Ne dovodeći u pitanje članke 107., 108. i 109. UFEU-a, države članice mogu pružiti poticaje postrojenjima koja ispunjavaju uvjete za prioritarno dispečiranje da dobrovoljno odustanu od prioritarnog dispečiranja.

4. Ne dovodeći u pitanje članke 107., 108. i 109. UFEU-a, države članice mogu predvidjeti prioritarno dispečiranje električne energije proizvedene u postrojenjima za proizvodnju električne energije koja se koriste visokoučinkovitom kogeneracijom s instaliranim kapacitetom električne energije manjim od 400 kW.

5. Za postrojenja za proizvodnju električne energije stavljena u pogon od 1. siječnja 2026. stavak 2. točka (a) primjenjuje se samo na postrojenja za proizvodnju električne energije koja se služe obnovljivim izvorima energije i imaju instalirani kapacitet električne energije manji od 200 kW.

6. Ne dovodeći u pitanje ugovore sklopljene prije 4. srpnja 2019., postrojenja za proizvodnju električne energije koja se služe obnovljivim izvorima energije ili visokoučinkovitom kogeneracijom koja su stavljena u pogon prije 4. srpnja 2019. te su, nakon stavljanja u pogon, bilo predmetom prioritarnog dispečiranja u skladu s člankom 15. stavkom 5. Direktive 2012/27/EU ili člankom 16. stavkom 2. Direktive 2009/28/EZ Europskog parlamenta i Vijeća ⁽²⁰⁾ i dalje imaju koristi od prioritarnog dispečiranja. Prioritetno se dispečiranje na takva postrojenja za proizvodnju električne energije ne primjenjuje od datuma na koji se postrojenje za proizvodnju električne energije znatno izmijeni, za što se smatra da se dogodilo barem kada je potreban novi ugovor o priključenju ili se poveća kapacitet proizvodnje postrojenja za proizvodnju električne energije.

7. Prioritetnim se dispečiranjem ne ugrožava sigurno funkcioniranje elektroenergetskog sustava, ono se ne upotrebljava kao opravdanje za ograničavanje kapaciteta između zona u većoj mjeri od one koja je predviđena u članku 16. te se temelji na transparentnim i nediskriminirajućim kriterijima.

Članak 13.

Redispečiranje

1. Redispečiranje proizvodnje i redispečiranje upravljanja potrošnjom temelji se na objektivnim, transparentnim i nediskriminirajućim kriterijima. Otvoreno je svim tehnologijama proizvodnje, svim oblicima skladištenja energije i upravljanja potrošnjom, uključujući one smještene u drugim državama članicama osim ako je to tehnički neizvedivo.

2. Resursi koji su redispečirani biraju se među postrojenjima za proizvodnju energije, postrojenjima za skladištenje energije ili postrojenjima za upravljanje potrošnjom koristeći se mehanizmima utemeljenima na tržištu te se za njih pružaju financijske naknade. Ponudama energije uravnoteženja koje se upotrebljavaju za redispečiranje ne utvrđuju se cijene energije uravnoteženja.

3. Redispečiranje proizvodnje, redispečiranje skladištenja energije i redispečiranje upravljanja potrošnjom koje nije utemeljeno na tržištu smije se upotrebljavati samo ako:

(a) nijedna tržišno utemeljena alternativa nije dostupna;

(b) iskorišteni su svi dostupni tržišno utemeljeni resursi;

(c) broj dostupnih postrojenja za proizvodnju, postrojenja za skladištenje energije ili postrojenja za upravljanje potrošnjom dostupnih na području na kojem su smještena odgovarajuća postrojenja za proizvodnju, skladištenje energije ili upravljanje potrošnjom za pružanje usluge prenikaz je da bi se osiguralo djelotvorno tržišno natjecanje; ili

(d) trenutačno stanje mreže dovodi do zagušenja tako redovito i predvidljivo da bi tržišno utemeljeno redispečiranje dovelo do redovitog strateškog trgovanja čime bi se povećala razina unutarnjeg zagušenja, a dotična država članica donijela je akcijski plan za rješavanje tog zagušenja ili osigurava da minimalni dostupni kapacitet za prekozonsku trgovinu bude u skladu s člankom 16. stavkom 8.

4. Operatori prijenosnih sustava i operatori distribucijskih sustava najmanje jednom godišnje podnose izvješće nadležnom regulatornom tijelu o:

(a) razini razvoja i učinkovitosti mehanizama utemeljenih na tržištu za redispečiranje za postrojenja za proizvodnju energije, skladištenje energije i upravljanje potrošnjom;

⁽²⁰⁾ Direktiva 2009/28/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 23. travnja 2009. o promicanju uporabe energije iz obnovljivih izvora te o izmjeni i kasnijem stavljanju izvan snage Direktiva 2001/77/EZ i 2003/30/EZ (SL L 140, 5.6.2009., str. 16.).

- (b) razlozima, količinama u MWh i vrsti izvora proizvodnje koji podliježu redispečiranju;
- (c) mjerama koje su poduzete kako bi se u budućnosti smanjila potreba za redispečiranjem prema dolje proizvodnih postrojenja koja se služe obnovljivim izvorima energije ili visokoučinkovitom kogeneracijom, uključujući ulaganja u digitalizaciju mrežne infrastrukture i usluge kojima se povećava fleksibilnost.

Regulatorno tijelo podnosi izvješće ACER-u i objavljuje sažetak podataka iz prvog podstavka točaka (a), (b) i (c), prema potrebi zajedno s preporukama za poboljšanja.

5. Uz poštovanje zahtjeva koji se odnose na održavanje pouzdanosti i sigurnosti mreže, na temelju transparentnih i nediskriminirajućih kriterija koje su odredila regulatorna tijela, operatori prijenosnih sustava i operatori distribucijskih sustava:

- (a) jamče mogućnost prijenosnih mreža i distribucijskih mreža da prenesu električnu energiju proizvedenu iz obnovljivih izvora ili visokoučinkovite kogeneracije uz najmanje moguće redispečiranje, čime se ne sprječava da se pri planiranju mreže uzme u obzir ograničeno redispečiranje ako operatori prijenosnih sustava i operatori distribucijskih sustava mogu na transparentan način dokazati da je to gospodarski učinkovitije te da ne premašuje 5 % godišnje proizvodnje električne energije u postrojenjima koja se služe obnovljivim izvorima energije i koja su izravno povezana na njihovu mrežu, osim ako je drukčije predviđeno u državi članici u kojoj električna energija iz proizvodnih postrojenja koja se služe obnovljivim izvorima energije ili visokoučinkovitom kogeneracijom čini više od 50 % godišnje bruto konačne potrošnje električne energije;
- (b) poduzimaju odgovarajuće operativne mjere povezane s mrežom i tržištem kako bi sveli na najmanju moguću mjeru redispečiranje prema dolje električne energije proizvedene iz obnovljivih izvora energije ili visokoučinkovite kogeneracije;
- (c) jamče da su njihove mreže dovoljno fleksibilne tako da mogu njima upravljati.

6. Ako se upotrebljava redispečiranje prema dolje koje nije utemeljeno na tržištu, primjenjuju se sljedeća načela:

- (a) postrojenja za proizvodnju električne energije koja se služe obnovljivim izvorima energije podliježu redispečiranju prema dolje samo ako ne postoji druga mogućnost ili ako bi druga rješenja rezultirala znatno nerazmjernim troškovima ili ozbiljnim rizicima u pogledu sigurnosti mreže;
- (b) električna energija proizvedena u procesu visokoučinkovite kogeneracije podliježe redispečiranju prema dolje samo ako, izuzevši redispečiranje prema dolje postrojenja za proizvodnju električne energije koja se služe obnovljivim izvorima energije, ne postoje druge mogućnosti ili ako bi druga rješenja rezultirala nerazmjernim troškovima ili ozbiljnim rizicima u pogledu sigurnosti mreže;
- (c) električna energija koju su proizvela proizvodna postrojenja koja se služe obnovljivim izvorima energije ili visokoučinkovitom kogeneracijom i koja nije predana u prijenosnu ili distribucijsku mrežu ne podliježu redispečiranju prema dolje osim ako nema drugog načina za rješavanje pitanja mrežne sigurnosti;
- (d) redispečiranje prema dolje koje je navedeno u točkama (a), (b) i (c) mora se propisno i transparentno obrazložiti. Obrazloženje se uključuje u izvješće iz stavka 3.

7. Ako se koristi redispečiranje koje nije utemeljeno na tržištu, operator sustava koji zahtijeva redispečiranje podliježe plaćanju financijske naknade operatoru postrojenja za proizvodnju, postrojenja za skladištenje energije ili postrojenja za upravljanje potrošnjom koje je redispečirano, osim u slučaju proizvođača koji su prihvatili ugovor o priključenju prema kojem nema jamstva pouzdane isporuke energije. Takva financijska naknada jednaka je barem višem od sljedećih elemenata ili njihovoj kombinaciji ako bi primjena samo višeg među njima dovela do neopravdano niske ili neopravdano visoke naknade:

- (a) dodatnim operativnim troškovima zbog redispečiranja, poput dodatnih troškova goriva ako se radi o redispečiranju prema gore, ili osiguravanja rezervne topline ako se radi o redispečiranju prema dolje postrojenja za proizvodnju električne energije koja se služe visokoučinkovitom kogeneracijom;
- (b) neto prihoda od prodaje električne energije na tržištu dan unaprijed koju bi postrojenje za proizvodnju energije, skladištenje energije ili upravljanje potrošnjom proizvelo bez zahtjeva za redispečiranje; ako je postrojenjima za proizvodnju energije, skladištenje energije ili upravljanje potrošnjom odobrena financijska potpora na temelju količine proizvedene ili potrošene električne energije, financijska potpora koja bi bila primljena da nije bilo zahtjeva za redispečiranje smatra se dijelom neto prihoda.

POGLAVLJE III.

PRISTUP MREŽI I UPRAVLJANJE ZAGUŠENJEM

ODJELJAK 1.

Dodjela kapaciteta

Članak 14.

Preispitivanje zone trgovanja

1. Države članice poduzimaju sve prikladne mjere za rješavanje zagušenja. Granice zona trgovanja temelje se na dugoročnim strukturnim zagušenjima u prijenosnoj mreži. Zone trgovanja ne smiju sadržavati takva strukturna zagušenja osim ako ona nemaju nikakav učinak na susjedne zone trgovanja ili ako se, kao privremeno izuzeće, njihov učinak na susjedne zone trgovanja ne ublaži upotrebom korektivnih djelovanja i ako ta strukturna zagušenja ne dovode do smanjenja kapaciteta prekozonske trgovine u skladu sa zahtjevima iz članka 16. Zone trgovanja u Uniji konfiguriraju se tako da se što je moguće više poveća gospodarska učinkovitost i što je moguće više povećaju mogućnosti prekozonske trgovine u skladu s člankom 16., istodobno održavajući sigurnosti opskrbe.
2. Svake tri godine, ENTSO za električnu energiju izvješćuje o strukturnim zagušenjima i drugim velikim fizičkim zagušenjima između i unutar zona trgovanja, između ostalog o lokaciji i učestalosti takvih zagušenja u skladu sa smjernicom za dodjelu kapaciteta i upravljanje zagušenjima donesenom na temelju članka 18. stavka 5. Uredbe (EZ) br. 714/2009. To izvješće sadržava ocjenu o tome je li kapacitet prekozonske trgovine dosegnuo linearnu putanju na temelju članak 15. ili minimalni kapacitet na temelju članka 16. ove Uredbe.
3. Kako bi se osigurala optimalna konfiguracija zone trgovanja provodi se preispitivanje zone trgovanja. Tim preispitivanjem utvrđuju se sva strukturna zagušenja te ono uključuje analizu različitih konfiguracija zona trgovanja na koordinirani način uz sudjelovanje dionika na koje to utječe iz svih relevantnih država članica, u skladu sa smjernicom za dodjelu kapaciteta i upravljanje zagušenjima donesenom na temelju članka 18. stavka 5. Uredbe (EZ) br. 714/2009. Aktualne zone trgovanja ocjenjuju se s obzirom na njihovu mogućnost stvaranja pouzdanog tržišnog okruženja, što uključuje fleksibilnu proizvodnju i kapacitet opterećenja, i što je od ključne važnosti za izbjegavanje uskih grla u mrežama, uravnoteženje ponude i potražnje električne energije te osiguravanje dugoročne sigurnosti ulaganja u infrastrukturu mreže.
4. Za potrebe ovog članka i članka 15. ove Uredbe relevantne države članice, operatori prijenosnih sustava ili regulatorna tijela jesu one države članice, oni operatori prijenosnih sustava i ona regulatorna tijela koji sudjeluju u preispitivanju konfiguracije zone trgovanja, kao i oni koji se nalaze u istoj regiji za izračun kapaciteta u skladu sa smjernicom za dodjelu kapaciteta i upravljanje zagušenjima donesenom na temelju članka 18. stavka 5. Uredbe (EZ) br. 714/2009.
5. Do 5. listopada 2019. svi relevantni operatori prijenosnih sustava podnose na odobrenje relevantnim regulatornim tijelima prijedlog metodologije i pretpostavki koji trebaju biti korišteni u postupku preispitivanja zone trgovanja i za alternativne konfiguracije zone trgovanja koje treba razmotriti. Relevantna regulatorna tijela donose jednoglasnu odluku o prijedlogu u roku od tri mjeseca od podnošenja prijedloga. Ako u tom roku regulatorna tijela nisu u mogućnosti postići jednoglasnu odluku o prijedlogu, ACER u roku od dodatna tri mjeseca odlučuje o metodologiji i pretpostavkama, kao i o alternativnim konfiguracijama zone trgovanja koje treba razmotriti. Metodologija se temelji na strukturnim zagušenjima čije se uklanjanje ne očekuje u naredne tri godine, pri čemu se na odgovarajući način uzima u obzir stvarni napredak projekata za razvoj infrastrukture čija se realizacija očekuje u roku od sljedeće tri godine.
6. Na temelju metodologije i pretpostavki koje su odobrene u skladu sa stavkom 4., operatori prijenosnih sustava koji sudjeluju u preispitivanju zone trgovanja relevantnim državama članicama ili njihovim imenovanim nadležnim tijelima podnose zajednički prijedlog izmjene ili zadržavanja konfiguracije zone trgovanja najkasnije 12 mjeseci nakon odobrenja metodologije i pretpostavki u skladu sa stavkom 4. Druge države članice, ugovorne stranke Energetske zajednice ili ostale treće zemlje koje dijele isto sinkrono područje s bilo kojom relevantnom državom članicom mogu podnijeti primjedbe.
7. Ako je u izvješću u skladu sa stavkom 2. ovog članka utvrđeno strukturno zagušenje ili su prilikom preispitivanja zone trgovanja u skladu s ovim člankom jedan ili više operatora prijenosnih sustava u svojim područjima kontrole utvrdili strukturno zagušenje u izvješću koje je odobrilo nadležno regulatorno tijelo, država članica s utvrđenim strukturnim zagušenjem, u suradnji sa svojim operatorima prijenosnih sustava, u roku od šest mjeseci od primitka

izvješća donosi odluku o utvrđivanju nacionalnih ili multinacionalnih akcijskih planova u skladu s člankom 15. ili odluku o preispitivanju i izmjeni svoje konfiguracije zone trgovanja. O tim se odlukama odmah obavješćuju Komisija i ACER.

8. U slučaju onih država članica koje su se odlučile izmijeniti konfiguraciju zone trgovanja u skladu sa stavkom 7., relevantne države članice o tome donose jednoglasnu odluku u roku od šest mjeseci od slanja obavijesti iz stavka 7. Druge države članice mogu dostaviti primjedbe relevantnim državama članicama koje bi pri donošenju odluke trebale uzeti u obzir te primjedbe. Odluka mora biti obrazložena te se o njoj moraju obavijestiti Komisija i ACER. Ako relevantne države članice ne uspiju donijeti jednoglasnu odluku u roku od navedenih šest mjeseci, odmah o tome obavješćuju Komisiju. Nakon savjetovanja s ACER-om Komisija, kao mjeru zadnjeg izbora, donosi odluku o izmjeni ili zadržavanju konfiguracije zone trgovanja u tim državama članicama i među njima u roku od šest mjeseci nakon primitka takve obavijesti.

9. Države članice i Komisija savjetuju se s relevantnim dionicima prije donošenja odluke u skladu s ovim člankom.

10. U svim odlukama donesenima u skladu s ovim člankom navodi se datum provedbe promjene. Taj datum provedbe odražava ravnotežu između potrebe za brzinom postupanja i praktičnih aspekata, uključujući dugoročnu trgovinu električnom energijom. U okviru odluke mogu se odrediti odgovarajući prijelazni dogovori.

11. Kada su daljnja preispitivanja zone trgovanja pokrenuta na temelju smjernice za dodjelu kapaciteta i upravljanje zagušenjima donesenom na temelju članka 18. stavka 5. Uredbe (EZ) br. 714/2009, primjenjuje se ovaj članak.

Članak 15.

Akcijski planovi

1. Nakon donošenja odluke na temelju članka 14. stavka 7., država članica s utvrđenim strukturnim zagušenjem izrađuje akcijski plan u suradnji sa svojim regulatornim tijelom. Taj akcijski plan sadržava konkretan raspored za donošenje mjera za smanjenje strukturnih zagušenja utvrđenih u roku od četiri godine od donošenja te odluke na temelju članka 14. stavka 7.

2. Neovisno o konkretnom napretku akcijskog plana države članice osiguravaju da se, ne dovodeći u pitanje odstupanja odobrena u skladu s člankom 16. stavkom 9. ili otklone iz članka 16. stavka 3., prekozonski trgovinski kapacitet povećava svake godine do postizanja minimalnog kapaciteta predviđenog u članku 16. stavku 8. Taj minimalni kapacitet mora se postići do 31. prosinca 2025.

Ta se godišnja povećanja postižu s pomoću linearne putanje. Početna točka te putanje je ili kapacitet dodijeljen na granici ili na nekom kritičnom elementu mreže u godini prije donošenja akcijskog plana ili prosjek kapaciteta tijekom tri zadnje godine prije donošenja akcijskog plana, ovisno o tome koji je iznos viši. Države članice osiguravaju da je tijekom provedbe njihovih akcijskih planova kapacitet koji je dostupan za prekozonsku trgovinu u skladu s člankom 16. stavkom 8. barem jednak vrijednostima linearne putanje, među ostalim uporabom korektivnih mjera u regiji za izračun kapaciteta.

3. Troškove korektivnih mjera nužnih za ostvarivanje linearne putanje iz stavka 2. ili za osiguravanje dostupnosti prekozonskog kapaciteta na granicama ili na kritičnim elementima mreže na koje se odnosi akcijski plan snosi država članica ili države članice koje provode akcijski plan.

4. Svake godine, tijekom provedbe akcijskog plana te u roku od šest mjeseci nakon njegova isteka, relevantni operatori prijenosnih sustava ocjenjuju, za prethodnih 12 mjeseci, je li dostupan prekogranični kapacitet dosegnuo linearnu putanju ili su, počevši od 1. siječnja 2026., ostvareni minimalni kapaciteti predviđeni u članku 16. stavku 8. Oni podnose ACER-u i relevantnim regulatornim tijelima svoje izvješće o procjeni. Prije sastavljanja izvješća svaki operator prijenosnog sustava podnosi svoj doprinos za izvješće, uključujući sve relevantne podatke, na odobrenje svojem regulatornom tijelu.

5. Za one države članice za koje se u procjenama iz stavka 4. pokaže da operator prijenosnog sustava nije usklađen s linearnom putanjom, relevantne države članice u roku od šest mjeseci od primitka izvješća o procjeni iz stavka 4. donose jednoglasnu odluku o tome hoće li izmijeniti ili zadržati konfiguraciju zone trgovanja u tim državama članicama i među njima. U svojoj odluci relevantne države članice trebale bi uzeti u obzir sve primjedbe koje su podnijele druge države članice. Odluka relevantnih država članica mora biti obrazložena te se o njoj moraju obavijestiti Komisija i ACER.

Ako relevantne države članice ne uspiju donijeti jednoglasnu odluku u utvrđenom roku, odmah o tome obavješćuju Komisiju. U roku od šest mjeseci nakon primitka takve obavijesti Komisija donosi, kao mjeru zadnjeg izbora i nakon savjetovanja s ACER-om i relevantnim dionicima, odluku o tome hoće li izmijeniti ili zadržati konfiguracije zone trgovanja u tim državama članicama i među njima.

6. Šest mjeseci prije isteka akcijskog plana država članice s utvrđenim strukturnim zagušenjem odlučuje hoće li nastojati riješiti preostalo zagušenje izmjenom svoje zone trgovanja ili će preostalo unutarnje zagušenje nastojati riješiti korektivnim mjerama za koje ona snosi troškove.

7. Ako u roku od šest mjeseci od utvrđivanja strukturnog zagušenja u skladu s člankom 14. stavkom 7. nije utvrđen akcijski plan, relevantni operatori prijenosnih sustava u roku od 12 mjeseci nakon utvrđivanja takvog strukturnog zagušenja procjenjuju je li dostupan prekozonski kapacitet dosegnoo minimalne kapacitete predviđene u članku 16. stavku 8. tijekom prethodnih 12 mjeseci te podnose izvješće o procjeni relevantnim regulatornim tijelima i ACER-u.

Prije sastavljanja izvješća svaki operator prijenosnog sustava šalje svoj doprinos za izvješće, uključujući sve relevantne podatke, na odobrenje svojem nacionalnom tijelu. Kada procjena pokaže da operator prijenosnog sustava nije usklađen s minimalnim kapacitetom, primjenjuje se postupak donošenja odluke utvrđen u stavku 5. ovog članka.

Članak 16.

Opća načela dodjele kapaciteta i upravljanja zagušenjem

1. Pri rješavanju problema zagušenja mreže koriste se nediskriminirajuća rješenja utemeljena na tržištu koja daju učinkovite ekonomske signale uključenim sudionicima na tržištu i operatorima prijenosnih sustava. Problemi zagušenja mreže rješavaju se uporabom netransijskih metoda, odnosno metoda koje ne uključuju odabir između ugovora pojedinačnih sudionika na tržištu. Pri poduzimanju operativnih mjera kako bi osigurao održavanje normalnog stanja svojeg prijenosnog sustava operator prijenosnog sustava uzima u obzir učinak tih mjera na susjedna regulacijska područja i koordinira takve mjere s drugim operatorima prijenosnih sustava na koje to utječe, kako je utvrđeno u Uredbi (EU) 2015/1222.

2. Postupci za ograničavanje transakcija koriste se samo u izvanrednim situacijama, posebice onda kada operator prijenosnog sustava mora ekspeditivno djelovati, a redispečiranje ili kompenzacija nisu mogući. Svaki takav postupak primjenjuje se bez diskriminacije. Osim u slučajevima više sile, sudionicima na tržištu kojima je dodijeljen kapacitet kompenzira se svako takvo ograničavanje.

3. Regionalni koordinacijski centri provode koordinirani izračun kapaciteta u skladu sa stavicama 4. i 8. ovog članka, kako je predviđeno u članku 37. stavku 1. točki (a) i u članku 42. stavku 1.

Regionalni koordinacijski centri izračunavaju prekozonske kapacitete poštujući granične vrijednosti pogonskih veličina i koristeći se podacima operatora prijenosnih sustava, uključujući podatke o tehničkoj dostupnosti korektivnih mjera, osim onih o smanjenju opterećenja. Ako regionalni koordinacijski centri zaključe da navedene dostupne korektivne mjere u regiji za izračun kapaciteta ili među regijama za izračun kapaciteta nisu dostatne za postizanje linearne putanje na temelju članka 15. stavka 2. ili minimalnih kapaciteta predviđenih u stavku 8. ovog članka, uz istodobno poštovanje graničnih vrijednosti pogonskih veličina, ona mogu, kao mjeru zadnjeg izbora, odrediti koordinirane mjere za adekvatno smanjenje prekozonskih kapaciteta. Operatori prijenosnih sustava mogu odstupiti od koordiniranih mjera u pogledu koordiniranog izračuna kapaciteta i koordinirane analize sigurnosti samo u skladu s člankom 42. stavkom 2.

U roku od tri mjeseca nakon puštanja u rad regionalnih koordinacijskih centara na temelju članka 35. stavka 2. i svaka tri mjeseca nakon toga regionalni koordinacijski centri podnose izvješće relevantnim regulatornim tijelima i ACER-u o svakom smanjenju kapaciteta ili otklonu od koordiniranih mjera na temelju drugog podstavka te procjenjuje te slučajeve i, ako je to potrebno, daju preporuke o tome kako u budućnosti izbjeći takve otklone. Ako ACER zaključi da preduvjeti za otklon na temelju ovog stavka nisu ispunjeni ili su strukturne naravi, ACER dostavlja mišljenje relevantnim regulatornim tijelima i Komisiji. Nadležna regulatorna tijela poduzimaju odgovarajuće mjere protiv operatora prijenosnih sustava ili regionalnih koordinacijskih centara u skladu s člankom 59. ili člankom 62. Direktive (EU) 2019/944 ako nisu bili ispunjeni preduvjeti za otklon u skladu s ovim stavkom.

Otkloni strukturne naravi rješavaju se u okviru akcijskog plana iz članka 14. stavka 7. ili u ažuriranju postojećeg akcijskog plana.

4. Najveća razina kapaciteta interkonekcija i prijenosnih mreža na koju utječe prekogranični kapacitet stavlja se na raspolaganje sudionicima na tržištu, u skladu sa sigurnosnim standardima sigurnog rada mreže. Trgovanje u suprotnom smjeru i redispčiranje, uključujući prekogranično redispčiranje, upotrebljavaju se radi najvećeg mogućeg povećanja raspoloživih kapaciteta za postizanje minimalnog kapaciteta u skladu sa stavkom 8. Koordinirani i nediskriminirajući postupak za prekogranične korektivne mjere primjenjuje se kako bi se omogućilo takvo povećavanje, nakon provedbe metodologije dijeljenja troškova redispčiranja i trgovanja u suprotnom smjeru.

5. Kapacitet se dodjeljuje na eksplicitnim dražbama kapaciteta ili na implicitnim dražbama koje uključuju i kapacitet i energiju. Obje metode mogu zajedno postojati na istoj interkonekciji. Za unutardnevnu trgovinu upotrebljava se kontinuirano trgovanje, koje se može dopuniti dražbama.

6. U slučaju zagušenja izabiru se valjane ponude, bilo implicitne ili eksplicitne, s najvišom vrijednosti za kapacitet mreže, kojima se u određenom vremenskom okviru nudi najviša vrijednost za oskudan prijenosni kapacitet. Osim u slučaju novih interkonekcijskih vodova koji se koriste izuzećem u skladu s člankom 7. Uredbe (EZ) br. 1228/2003, člankom 17. Uredbe (EZ) br. 714/2009 ili člankom 63. ove Uredbe, u metodama dodjele kapaciteta je zabranjeno je utvrđivanje rezervnih cijena.

7. Kapacitetom je moguće slobodno sekundarno trgovati pod uvjetom da je operator prijenosnog sustava pravodobno unaprijed obaviješten. Kada operator prijenosnog sustava odbije sekundarnu trgovinu (transakciju), on to jasno i transparentno priopćuje i objašnjava svim sudionicima na tržištu te o tome obavješćuje regulatorno tijelo.

8. Operatori prijenosnih sustava ne smiju ograničavati količinu kapaciteta interkonekcije koju treba staviti na raspolaganje sudionicima na tržištu kao sredstvo za rješavanje zagušenja unutar njihove vlastite zone trgovanja ili kao sredstvo upravljanja tokovima koji su rezultat transakcija unutar zona trgovanja. Ne dovodeći u pitanje primjenu odstupanja u skladu sa stavcima 3. i 9. ovog članka i primjenu članka 15. stavka 2., smatra se da se ovaj stavak poštuje ako su postignute sljedeće minimalne razine raspoloživog kapaciteta za prekozonsku trgovinu:

(a) za granice koje se služe pristupom temeljenim na koordiniranom mrežnom kapacitetu prijenosa, minimalni kapacitet iznosi 70 % kapaciteta prijenosa uz poštovanje graničnih vrijednosti pogonskih veličina nakon što je umanjen za količinu za nepredviđene događaje, kako je utvrđen u skladu sa smjernicom za dodjelu kapaciteta i upravljanje zagušenjima donesenom na temelju članka 18. stavka 5. Uredbe (EZ) br. 714/2009;

(b) za granice koje se služe pristupom temeljenom na tokovima, minimalni kapacitet je marža određena u procesu izračuna kapaciteta dostupnog za tokove izazvane prekozonskom razmjenom. Marža iznosi 70 % kapaciteta uz poštovanje graničnih vrijednosti pogonskih veličina unutarnjih i prekozonskih kritičnih elemenata mreže, uzimajući u obzir nepredviđene događaje, kako je utvrđena u skladu sa smjernicom za dodjelu kapaciteta i upravljanje zagušenjima donesenom na temelju članka 18. stavka 5. Uredbe (EZ) br. 714/2009.

Ukupni iznos od 30 % može se upotrijebiti za granice pouzdanosti, tokove petlje i unutarnje tokove na svakom kritičnom elementu mreže.

9. Na zahtjev operatora prijenosnih sustava regije za izračun kapaciteta relevantna regulatorna tijela mogu odobriti odstupanje od stavka 8. iz predvidivih razloga ako je to potrebno za održavanje pogonske sigurnosti. Takvo odstupanje, koje se ne odnosi na ograničavanje prethodno dodijeljenih kapaciteta na temelju stavka 2., odobrava se svaki put na godinu dana ili na najviše dvije godine ako se razina odstupanja znatno smanji nakon prve godine. Opseg takvih odstupanja strogo je ograničen na ono što je nužno za pogonsku sigurnost te se njima izbjegava diskriminacija između unutarnjih i prekozonskih razmjena.

Prije odobravanja odstupanja relevantno regulatorno tijelo savjetuje se s regulatornim tijelima drugih država članica koje čine dio regije za izračun kapaciteta na koju to utječe. Ako se regulatorno tijelo ne slaže s predloženim odstupanjem, ACER odlučuje o njegovu odobravanju na temelju članka 6. stavka 10. točke (a) Uredbe (EU) 2019/942. Obrazloženje i razlozi za odstupanje objavljuju se.

Ako se odstupanje odobri, relevantni operatori prijenosnih sustava razvijaju i objavljuju metodologiju i projekte koji pružaju dugoročno rješenje za pitanje koje se odstupanjem nastoji riješiti. Odstupanje istječe kada istekne rok za odstupanje ili kada se primijeni rješenje, ovisno o tome što nastupi ranije.

10. Sudionici na tržištu pravodobno unaprijed obavješćuju operatore prijenosnih sustava prije relevantnog razdoblja rada namjeravaju li koristiti dodijeljeni kapacitet. Svaki dodijeljeni kapacitet koji se neće upotrijebiti ponovno se vraća na tržište, na otvoren i transparentan način i bez diskriminacije.

11. Operatori prijenosnih sustava, koliko je to tehnički moguće, udružuju sve zahtjeve za kapacitet protoka električne energije u suprotnom smjeru preko zagušenog interkonekcijskog voda kako bi iskoristili taj vod do njegova najvećeg kapaciteta. Vodeći u potpunosti računa o sigurnosti mreže, transakcije koje olakšavaju zagušenje nikada se ne odbijaju.

12. Financijske posljedice neispunjavanja obveza povezanih s dodjelom kapaciteta snose operatori prijenosnih sustava ili nominirani operatori tržišta električne energije koji su odgovorni za takvo neispunjavanje. Kada se sudionici na tržištu ne koriste kapacitetom kojim su se obvezali koristiti ili, u slučaju eksplicitne dražbe kapaciteta, ne trguju kapacitetom na sekundarnoj osnovi ili pravodobno ne vrate kapacitet, takvi sudionici na tržištu gube prava na taj kapacitet i plaćaju naknadu koja odražava troškove. Sve naknade koje odražavaju troškove za nekorištenje kapaciteta moraju biti opravdane i proporcionalne. Ako operator prijenosnog sustava ne ispuni svoju obvezu osiguravanja čvrstog kapaciteta prijenosa, dužan je sudioniku na tržištu nadoknaditi gubitak prava na kapacitet. Neizravni se gubici pritom ne uzimaju u obzir. Ključni koncepti i metode utvrđivanja odgovornosti koje nastaju radi neispunjavanja obveza utvrđuju se unaprijed s obzirom na financijske posljedice i podliježu preispitivanju od strane relevantnog regulatornog tijela.

13. Pri raspodjeli troškova korektivnih mjera među operatorima prijenosnih sustava, regulatorna tijela analiziraju u kojoj mjeri tokovi koji su rezultat transakcija unutar zona trgovanja doprinose zagušenju između dviju promatranih zona trgovanja te na temelju doprinosa zagušenju raspodjeljuju troškove operatorima prijenosnih sustava zona trgovanja koji su odgovorni za stvaranje takvih tokova, izuzev troškova koji nastaju zbog tokova koji su rezultat transakcija unutar zona trgovanja koje su ispod razine koju bi se moglo očekivati bez strukturnog zagušenja u zoni trgovanja.

Tu razinu zajednički analiziraju i utvrđuju svi operatori prijenosnih sustava regije za izračun kapaciteta za svaku pojedinačnu granicu zone trgovanja i ona podliježe odobrenju svih regulatornih tijela regije za izračun kapaciteta.

Članak 17.

Dodjela prekozonskog kapaciteta po vremenskim okvirima

1. Operatori prijenosnih sustava ponovno izračunavaju dostupni prekozonski kapacitet barem nakon vremena zatvaranja tržišta dan unaprijed i nakon vremena zatvaranja unutardnevnog tržišta između zona. Operatori prijenosnih sustava dodjeljuju dostupni prekozonski kapacitet plus svaki preostali prekozonski kapacitet koji nije prethodno dodijeljen i svaki prekozonski kapacitet koji su oslobodili nositelji prava na fizički prijenos iz prethodnih dodjela u narednom postupku dodjele prekozonskog kapaciteta.

2. Operatori prijenosnih sustava predlažu primjerenu strukturu za dodjelu prekozonskog kapaciteta po vremenskim okvirima, uključujući za dan unaprijed, unutardnevni vremenski okvir i vremenski okvir za uravnoteženje. Ta struktura dodjele podliježe ispitivanju od strane relevantnih regulatornih tijela. Pri sastavljanju svojeg prijedloga operatori prijenosnih sustava uzimaju u obzir:

(a) karakteristike tržišta;

- (b) operativne uvjete elektroenergetskog sustava, kao što su posljedice netiranja jasno objavljenih rasporeda;
- (c) razinu usklađenosti postotaka dodijeljenih različitim vremenskim okvirima i vremenske okvire usvojene za različite već postojeće mehanizme dodjele prekozonskih kapaciteta.
3. Ako je prekozonski kapacitet dostupan nakon vremena zatvaranja unutardnevnog tržišta između zona, operatori prijenosnih sustava upotrebljavaju prekozonski kapacitet za razmjenu energije uravnoteženja ili za upravljanje postupkom netiranja odstupanja.
4. Ako je prekozonski kapacitet dodijeljen za razmjenu rezerviranog kapaciteta za uravnoteženje sustava ili dijeljenje rezervi na temelju članka 6. stavka 8. ove Uredbe operatori prijenosnih sustava upotrebljavaju metodologije razrađene u mrežnim pravilima i smjernicama o uravnoteženju donesenih na temelju članka 6. stavka 11. Uredbe (EZ) br 714/2009.
5. Operatori prijenosnih sustava ne povećavaju granicu pouzdanosti izračunanu na temelju Uredbe (EU) 2015/1222 zbog razmjene rezerviranog kapaciteta za uravnoteženje ili dijeljenja rezervi.

ODJELJAK 2.

Naknade za mrežu i prihod od zagušenja

Članak 18.

Naknade za pristup mrežama, upotrebu mreža i jačanje mreža

1. Naknade koje naplaćuju operatori mreže za pristup mrežama, uključujući naknade za priključenje na mrežu, naknade za korištenje mreže i, ako je primjenjivo, naknade za povezana jačanja mreže, moraju biti transparentne, odražavati troškove, uzimati u obzir potrebu za sigurnošću mreže te fleksibilnošću i odražavati stvarne dotadašnje troškove u mjeri u kojoj se podudaraju s troškovima učinkovitog i strukturno usporedivog operatora mreže i primjenjivati se na nediskriminirajući način. Te naknade ne smiju obuhvaćati nepovezane troškove kojima se podržavaju nepovezani politički ciljevi.

Ne dovodeći u pitanje članak 15. stavke 1. i 6. Direktive 2012/27/EU i kriterije iz Priloga XI. toj direktivi, metodom primijenjenom za određivanje naknada za mrežu mora se neutralno cjenovnim signalima upućenima kupcima i proizvođačima poduprijeti cjelokupna dugoročna učinkovitost sustava te se ona posebice mora primjenjivati na način kojim se proizvodnja priključena na distribucijskoj razini niti pozitivno niti negativno ne diskriminira u odnosu na proizvodnju priključenu na prijenosnoj razini. Naknadama za mrežu ne smije se diskriminirati, bilo pozitivno bilo negativno, skladištenje ili agregacija energije i ne smije se odvrćati od vlastite proizvodnje, vlastite potrošnje energije ili sudjelovanja u upravljanju potražnjom. Ne dovodeći u pitanje stavak 3. ovog članka, te naknade ne smiju ovisiti o udaljenosti.

2. Tarifne metodologije odražavaju fiksne troškove operatora prijenosnih i distribucijskih sustava te operatorima prijenosnih i distribucijskih sustava pružaju odgovarajuće kratkoročne i dugoročne poticaje, kako bi se povećala učinkovitost, uključujući energetska učinkovitost, poticala integracija tržišta, sigurnost opskrbe i podupirala učinkovita ulaganja, podupirale povezane aktivnosti istraživanja i olakšale inovacije u interesu kupaca u područjima kao što su digitalizacija, usluge fleksibilnosti i interkonekcije.

3. Prema potrebi, razinom tarifa koje se primjenjuju na proizvođače ili krajnje kupce, ili i na jedne i na druge, osiguravaju se lokacijski signali na razini Unije i uzimaju u obzir količina gubitaka u mreži i prouzročeno zagušenje te troškovi ulaganja za infrastrukturu.

4. Pri određivanju naknada za pristup mreži u obzir se uzima sljedeće:

- (a) isplate i primici koji proizlaze iz mehanizma naknade među operatorima prijenosnih sustava;
- (b) stvarno izvršene i primljene isplate, kao i isplate koje se očekuju u budućim razdobljima, procijenjene na temelju ranijih razdoblja.
5. Određivanjem naknada za pristup mreži na temelju ovog članka ne dovode se u pitanje naknade koje proizlaze iz upravljanja zagušenjem iz članka 16.

6. Ne postoji posebna naknada za mrežu na individualne transakcije za prekozonsku trgovinu električnom energijom.

7. Tarife za distribuciju odražavaju troškove uzimajući u obzir uporabu distribucijske mreže od strane korisnika sustava, između ostalog aktivnih kupaca. Tarife za distribuciju mogu sadržavati elemente kapaciteta priključenja na mrežu te se mogu diferencirati na temelju potrošnje korisnika sustava ili profila proizvodnje. Ako su države članice provele postavljanje sustava za pametno mjerenje, regulatorna tijela uzimaju u obzir vremenski diferencirane mrežne tarife pri određivanju ili odobravanju tarifa za prijenos i tarifa za distribuciju ili svojih metodologija u skladu s člankom 59. Direktive (EU) 2019/ 944 te se, prema potrebi, mogu uvesti vremenski diferencirane mrežne tarife tako da odražavaju uporabu mreže, na transparentan, troškovno učinkovit i predvidljiv način za krajnjeg kupca.

8. Tarifnim metodologijama za distribuciju pružaju se poticaji za operatore distribucijskih sustava za troškovno najučinkovitiji rad i razvoj njihovih mreža, uključujući i nabavom usluga. U tu svrhu regulatorna tijela sve relevantne troškove prepoznaju, uključuju te troškove u tarife za distribuciju te mogu uvesti ciljeve performansi kako bi pružili poticaje za operatore distribucijskih sustava da podignu učinkovitost u svojim mrežama, uključujući kroz energetska učinkovitost, fleksibilnost i razvoj pametnih mreža i sustava za pametno mjerenje.

9. Do 5. listopada 2019. radi ublažavanja rizika od rascjepkanosti tržišta ACER dostavlja izvješće o najboljoj praksi u području tarifnih metodologija za prijenos i distribuciju, uzimajući u obzir nacionalne posebnosti. U izvješću o najboljoj praksi govori se barem o:

- (a) omjeru tarifa koje se primjenjuju na proizvođače i tarifa koje se primjenjuju na krajnje kupce;
- (b) troškovima koje tarife moraju pokriti;
- (c) vremenski diferenciranim mrežnim tarifama;
- (d) lokacijskim signalima;
- (e) odnosu između tarifa za prijenos i tarifa za distribuciju;
- (f) metodama za osiguravanje transparentnosti u određivanju i strukturi tarifa;
- (g) skupinama korisnika mreže koji podliježu tarifama, uključujući po potrebi karakteristike tih skupina, oblike potrošnje i sva izuzeća od tarifa;
- (h) gubicima u visoko-, srednje- i niskonaponskim mrežama.

ACER izvješće o najboljoj praksi ažurira najmanje jedanput svake dvije godine.

10. Regulatorna tijela propisno razmatraju izvješće o najboljoj praksi pri određivanju ili odobravanju tarifa za prijenos i tarifa za distribuciju ili svojih metodologija u skladu s člankom 59. Direktive (EU) 2019/944.

Članak 19.

Prihod od zagušenja

1. Postupci upravljanja zagušenjem povezani s unaprijed određenim vremenskim okvirom mogu ostvarivati prihode samo u slučaju zagušenja do kojeg dolazi u tom vremenskom okviru, osim u slučaju novih interkonekcijskih vodova koji se koriste izuzećem u skladu s člankom 63. ove Uredbe, člankom 17. Uredbe (EZ) br. 714/2009 ili člankom 7. Uredbe (EZ) br. 1228/2003. Postupak raspodjele tih prihoda podliježe preispitivanju od strane regulatornih tijela i ne smije remetiti proces dodjele u korist bilo koje stranke koja je zatražila kapacitet ili energiju niti smije imati destimulirajući utjecaj na smanjenje zagušenja.

2. Sljedeći ciljevi imaju prioritet s obzirom na dodjelu bilo kojih prihoda koji proizlaze iz dodjele prekozonskog kapaciteta:

- (a) jamčenje stvarne raspoloživosti dodijeljenog kapaciteta, među ostalim naknade za jamstvo; ili
- (b) održavanje ili povećanje prekozonskih kapaciteta optimiziranim korištenjem postojećih interkonekcijskih vodova, po potrebi putem koordiniranih korektivnih protumjera; ili pokrivanje troškova ulaganja u mrežu relevantnih za smanjenje zagušenja interkonekcijskog voda.

3. Ako su prioritetni ciljevi navedeni u stavku 2. ispunjeni na primjeren način, prihodi se mogu koristiti kao prihod koji nacionalna regulatorna tijela uzimaju u obzir pri odobravanju metodologije za izračunavanje mrežnih tarifa ili određivanje mrežnih tarifa, ili oboje. Preostali se prihodi stavljaju na poseban interni račun, sve dok ih ne bude moguće upotrijebiti u svrhe navedene u stavku 2.

4. Uporaba prihoda u skladu sa stavkom 2. točkama (a) ili (b) podliježe metodologiji koju predlažu operatori prijenosnih sustava nakon savjetovanja s nacionalnim regulatornim tijelima i relevantnim dionicima i nakon što je odobri ACER. Operatori prijenosnih sustava podnose prijedlog metodologije ACER-u do 5. srpnja 2020., a ACER o predloženoj metodologiji donosi odluku u roku od šest mjeseci nakon primitka prijedloga metodologije.

ACER može od operatora prijenosnih sustava zatražiti da izmijene ili ažuriraju metodologiju iz prvog podstavka. ACER odlučuje o izmijenjenoj ili ažuriranoj metodologije najkasnije šest mjeseci nakon njezina podnošenja.

Metodologijom se detaljno utvrđuju barem uvjeti pod kojima se prihodi mogu upotrebljavati za svrhe iz stavka 2., uvjeti pod kojima se, i na koje razdoblje, ti prihodi mogu staviti na odvojeni interni račun za buduću uporabu u te svrhe, te koliko dugo ti prihodi mogu ostati na takvom internom računu.

5. Operatori prijenosnih sustava unaprijed jasno utvrđuju na koji će se način upotrebljavati prihod od zagušenja te izvješćuju regulatorna tijela o stvarnoj uporabi tog prihoda. Najkasnije do 1. ožujka svake godine regulatorna tijela informiraju ACER i objavljuju izvješće u kojem se navode:

- (a) iznos prihoda prikupljenog u dvanaestomjesečnom razdoblju koje završava 31. prosinca prethodne godine;
- (b) način na koji je taj prihod upotrijebljen na temelju stavka 2., uključujući posebne projekte za koje je prihod upotrijebljen i iznos koji je stavljen na odvojeni račun;
- (c) iznos koji je iskorišten pri izračunu mrežnih tarifa, i
- (d) dokaz da je iznos iz točke (c) u skladu s ovom Uredbom i metodologijom koja je razvijena na temelju stavaka 3. i 4.

Kada je dio prihoda od zagušenja upotrijebljen pri izračunu mrežnih tarifa, u izvješću se prema potrebi navodi način na koji su operatori prijenosnih sustava ispunili prioritetne ciljeve utvrđene u članku 2.

POGLAVLJE IV.

ADEKVATNOST RESURSA

Članak 20.

Adekvatnost resursa na unutarnjem tržištu električne energije

1. Države članice nadziru adekvatnost resursa unutar svojeg državnog područja na temelju europske procjene adekvatnosti resursa iz članka 23. U svrhu dopunjavanja europske procjene adekvatnosti resursa države članice također mogu provesti nacionalne provjere adekvatnosti resursa u skladu s člankom 24.

2. Ako se europskom procjenom adekvatnosti resursa iz članak 23. ili nacionalnom procjenom adekvatnosti resursa iz članka 24. utvrdi zabrinutost u pogledu adekvatnosti resursa, zainteresirane države članice utvrđuju sve regulatorne poremećaje ili tržišne nedostatke koji su prouzročili nastajanje zabrinutosti ili mu pridonijeli.

3. Države članice s utvrđenim zabrinutostima u pogledu adekvatnosti resursa izrađuju i objavljuju plan provedbe, kao dio postupka državnih potpora, s vremenskim rasporedom za donošenje mjera kojima se uklanjaju svi utvrđeni regulatorni ili tržišni nedostaci. Pri uklanjanju zabrinutosti u pogledu adekvatnosti resursa države članice uzimaju u obzir načela utvrđena u članku 3. i razmatraju sljedeće:

- (a) uklanjanje regulatornih poremećaja;
- (b) uklanjanje ograničenja cijena u skladu s člankom 10.;

- (c) uvođenje funkcije određivanja cijena manjka za energiju uravnoteženja kako je navedeno u članku 44. stavku 3. Uredbe 2017/2195;
  - (d) povećanje kapaciteta interkonekcije i unutarnje mreže radi ostvarivanja barem svojih interkonekcijskih ciljeva kako je navedeno u članku 4. stavku 1. točki (d) Uredbe (EU) 2018/1999;
  - (e) omogućivanje vlastite proizvodnje, skladištenja energije, mjera povezanih s potrošnjom i energetske učinkovitosti donošenjem mjera za uklanjanje svih utvrđenih regulatornih poremećaja;
  - (f) osiguravanje troškovno učinkovite i tržišno utemeljene nabave usluga uravnoteženja i pomoćnih usluga;
  - (g) ukidanje reguliranih cijena kada se to zahtijeva člankom 5. Direktive (EU) 2019/944.
4. Dotične države članice podnose Komisiji plan provedbe na preispitivanje.
5. U roku od četiri mjeseca od primitka plana provedbe Komisija donosi mišljenje o tome jesu li mjere dovoljne za uklanjanje regulatornih poremećaja ili tržišnih nedostataka utvrđenih u skladu sa stavkom 2. te države članice može pozvati da sukladno s time izmijene plan provedbe.
6. Dotične države članice prate primjenu plana provedbe i objavljuje rezultate praćenja u godišnjem izvješću koje podnose Komisiji.
7. Komisija donosi mišljenje o tome jesu li provedbeni planovi u dovoljnoj mjeri provedeni te jesu li zabrinutosti u pogledu adekvatnosti resursa uklonjene.
8. I nakon što se riješi pitanje utvrđene zabrinutosti u pogledu adekvatnosti resursa, države članice nastavljaju primjenjivati plan provedbe.

Članak 21.

Opća načela mehanizama za razvoj kapaciteta

1. Kako bi se uklonile preostale zabrinutosti u pogledu adekvatnosti resursa, države članice mogu, kao zadnji izbor, uz provedbu mjera iz članka 20. stavka 3. ove Uredbe, u skladu s člancima 107., 108. i 109. UFEU-a uvesti mehanizme za razvoj kapaciteta.
2. Prije uvođenja mehanizama za razvoj kapaciteta dotične države članice provode sveobuhvatnu studiju o mogućim učincima takvih mehanizama na susjedne države članice savjetujući se barem sa susjednim državama članicama s kojima imaju izravnu mrežnu vezu i s dionicima tih država članica.
3. Države članice procjenjuju je li mehanizam za razvoj kapaciteta u obliku strateške rezerve sposoban riješiti zabrinutosti u pogledu adekvatnosti resursa. Ako nije sposoban, države članice mogu uvesti drugu vrstu mehanizma za razvoj kapaciteta.
4. Države članice ne smiju uvesti mehanizme za razvoj kapaciteta ako se ni u europskim procjenama adekvatnosti resursa ni u nacionalnim procjenama adekvatnosti resursa ili, u nedostatku nacionalne procjene adekvatnosti resursa, samo u europskoj procjeni adekvatnosti resursa ne utvrde zabrinutosti u pogledu adekvatnosti resursa.
5. Države članice ne uvode mehanizme za razvoj kapaciteta prije nego što se u okviru plana provedbe, kako je to navedeno u članku 20. stavku 3., zaprimi mišljenje Komisije kako je navedeno u članku 20. stavku 5.
6. Ako država članica primjenjuje mehanizam za razvoj kapaciteta, ona taj mehanizam za razvoj kapaciteta preispituje i osigurava da se u okviru tog mehanizma ne potpisuju novi ugovori ako se ni u europskoj procjeni adekvatnosti resursa ni u nacionalnoj procjeni adekvatnosti resursa ili, u nedostatku nacionalne procjene adekvatnosti resursa, samo u europskoj procjeni adekvatnosti resursa ne utvrdi zabrinutost u pogledu adekvatnosti resursa ili ako u odnosu na plan provedbe, kako je navedeno u članku 20. stavku 3., nije dobiveno mišljenje Komisije kako je navedeno u članku 20. stavku 5.
7. Pri osmišljavanju mehanizama za razvoj kapaciteta države članice uključuju odredbu kojom se omogućuje učinkovito administrativno postupno ukidanje mehanizma za razvoj kapaciteta u slučaju da tijekom tri uzastopne godine nisu sklopljeni novi ugovori u skladu sa stavkom 6.

8. Mehanizmi za razvoj kapaciteta su privremeni. Komisija ih odobrava na najviše 10 godina. Postupno se ukidaju ili se količina kapaciteta za koju su preuzete obveze smanjuje na temelju planova provedbe iz članka 20. Države članice nastavljaju primjenjivati plan provedbe nakon uvođenja mehanizma za razvoj kapaciteta.

Članak 22.

Načela osmišljavanja mehanizama za razvoj kapaciteta

1. Mehanizam za razvoj kapaciteta:

- (a) privremen je;
- (b) ne stvara nepotrebne tržišne poremećaje te se njima ne ograničava prekozonska trgovina;
- (c) ne nadilazi ono što je potrebno kako bi se uklonila zabrinutost u pogledu adekvatnosti iz članka 20.;
- (d) takav je da se pružatelji kapaciteta odabiru transparentnim, nediskriminirajućim i natjecateljskim postupkom;
- (e) takav je da se u okviru njega pružateljima kapaciteta pružaju poticaji da budu dostupni u vrijeme očekivanog opterećenja sustava;
- (f) jamči da je naknada određena natjecateljskim postupkom;
- (g) određuje tehničke uvjete za sudjelovanje pružatelja kapaciteta prije postupka odabira;
- (h) omogućuje sudjelovanje svih resursa kojima se može pružiti potrebna tehnička izvedba, uključujući skladištenje i upravljanje potrošnjom;
- (i) takav je da se u okviru njega pružateljima kapaciteta određuju primjerene sankcije ako nisu dostupni u vrijeme opterećenja sustava;

2. Načela osmišljavanja za strateške rezerve udovoljavaju sljedećim zahtjevima:

- (a) kada je mehanizam za razvoj kapaciteta osmišljen kao strateška rezerva, njegovi resursi dispečiraju se samo ako je izgledno da će operatori prijenosnih sustava iscrpiti svoje resurse za uravnoteženje kako bi se uspostavila ravnoteža između ponude i potražnje;
- (b) tijekom razdoblja obračuna odstupanja, kada su resursi u strateškoj rezervi bili dispečirani, odstupanja na tržištu namiruju se barem po vrijednosti neisporučene energije ili po vrijednosti koja je veća od unutardnevnog ograničenja tehničkih cijena kako je navedeno u članku 10. stavku 1., ovisno o tome što je više.
- (c) uspješnost strateške rezerve nakon dispečiranja pripisuje se subjektima odgovornima za odstupanje s pomoću mehanizma obračuna odstupanja.
- (d) za resurse koji sudjeluju u strateškim rezervama naknadu ne primaju iz veleprodajnih tržišta električne energije ili tržišta uravnoteženja.
- (e) resursi u strateškoj rezervi čuvaju se izvan tržišta barem tijekom ugovornog razdoblja.

Zahtjevom iz prvog podstavka točke (a) ne dovodi se u pitanje aktiviranje resursa prije samog dispečiranja kako bi se poštovala njihova ograničenja gradijenta i operativni zahtjevi resursa. Uspješnost strateške rezerve tijekom aktivacije ne pripisuje se uravnotežujućim skupinama na veleprodajnim tržištima niti mijenja njihova odstupanja.

3. Osim zahtjeva utvrđenih u stavku 1., mehanizmi za razvoj kapaciteta koji nisu strateške rezerve:

- (a) izrađeni su tako da se njima osigurava da cijena koja se plaća za dostupnost automatski teži nuli kada se očekuje da će razina dostavljenog kapaciteta biti primjerena za ispunjenje razine kapaciteta koji se potražuje;
- (b) sudjelujućim resursima isplaćuju naknadu samo za njihovu dostupnost te jamče da naknada ne utječe na odluke pružatelja kapaciteta o tome hoće li proizvoditi električnu energiju ili ne;
- (c) jamče da se obveze u pogledu kapaciteta mogu prenositi između prihvatljivih pružatelja kapaciteta.

4. Mehanizmi za razvoj kapaciteta ispunjavaju sljedeće zahtjeve u vezi s graničnim vrijednostima emisija CO₂:
- (a) najkasnije od 4. srpnja 2019. proizvodni kapacitet koji je započeo s komercijalnom proizvodnjom i koji emitira više od 550 gr CO₂ iz fosilnih goriva po kWh električne energije ne preuzima obveze niti prima plaćanja ili obveze za buduća plaćanja u okviru mehanizma za razvoj kapaciteta;
  - (b) najkasnije od 1. srpnja 2025. proizvodni kapacitet koji je započeo s komercijalnom proizvodnjom prije 4. srpnja 2019. i koji emitira više od 550 gr CO₂ iz fosilnih goriva po kWh električne energije i više od prosječno 350 kg CO₂ iz fosilnih goriva godišnje po instaliranom kW ne preuzima obveze niti prima plaćanja ili obveze za buduća plaćanja u okviru mehanizma za razvoj kapaciteta.

Granična vrijednost emisija od 550 gr CO₂ iz fosilnih goriva po kWh električne energije i ograničenje godišnjih emisija od prosječno 350kg CO₂ iz fosilnih goriva godišnje po instaliranom kW iz prvog podstavka točaka (a) i (b) izračunava se na temelju učinkovitosti izrade proizvodne jedinice, to jest neto učinkovitost pod nazivnim kapacitetom u skladu s relevantnim standardima Međunarodne organizacije za standardizaciju.

Do 5. siječnja 2020. ACER objavljuje mišljenje s tehničkim smjernicama povezanim s izračunom vrijednosti iz prvog podstavka.

5. Države članice koje primjenjuju mehanizme za razvoj kapaciteta 4. srpnja 2019. prilagođavaju svoje mehanizme kako bi se uskladile s poglavljem 4. bez dovođenja u pitanje obveza ili ugovora sklopljenih do 31. prosinca 2019.

Članak 23.

Europska procjena adekvatnosti resursa

1. Europskom procjenom adekvatnosti resursa utvrđuje se zabrinutost u pogledu adekvatnosti resursa procjenom ukupne adekvatnosti elektroenergetskog sustava da odgovori na tekuću i predviđenu potražnju za električnom energijom na razini Unije, na razini država članica i, po potrebi, na razini pojedinih zona trgovanja. Europska procjena adekvatnosti resursa pokriva svaku godinu u desetogodišnjem razdoblju od dana te procjene.
2. Europsku procjenu adekvatnosti resursa provodi ENTSO za električnu energiju.
3. Do 5. siječnja 2020. ENTSO za električnu energiju podnosi Koordinacijskoj skupini za električnu energiju osnovanoj člankom 1. Odluke Komisije od 15. studenoga 2012. ⁽²¹⁾ i ACER-u nacrt metodologije za europsku procjenu adekvatnosti resursa na temelju načela koja su navedena u stavku 5. ovog članka.
4. Operatori prijenosnih sustava ENTSO-u za električnu energiju dostavljaju podatke koji su mu potrebni da bi proveo europsku procjenu adekvatnosti resursa.

ENTSO za električnu energiju svake godine provodi europsku procjenu adekvatnosti resursa. Proizvođači i ostali sudionici na tržištu operatorima prijenosnih sustava dostavljaju podatke o očekivanoj upotrebi proizvodnih resursa, uzimajući u obzir raspoloživost primarnih resursa i odgovarajući scenarij predviđene potražnje i ponude.

5. Europska procjena adekvatnosti resursa temelji se na transparentnoj metodologiji kojom se osigurava sljedeće:
  - (a) procjena se provodi na svakoj razini zone trgovanja koja obuhvaća barem sve države članice;
  - (b) procjena se temelji na primjerenim središnjim referentnim scenarijima predviđene potražnje i ponude, uključujući ekonomsku procjenu vjerojatnosti trajnog povlačenja, konzerviranja, novih proizvodnih sredstava i mjera za postizanje ciljeva energetske učinkovitosti i elektroenergetske međupovezanosti i ekstremnih vremenskih i hidroloških uvjeta, veleprodajnih cijena i kretanja cijene ugljika;
  - (c) sadržava zasebne scenarije koji odražavaju različite vjerojatnosti pojave zabrinutosti u pogledu adekvatnosti proizvodnje, a osmišljene su za rješavanje različitih vrsta mehanizama za razvoj kapaciteta;

⁽²¹⁾ Odluka Komisije od 15. studenoga 2012. o osnivanju Koordinacijske skupine za električnu energiju (SL C 353, 17.11.2012., str. 2.).

- (d) procjenom se primjereno uzima u obzir doprinos svih resursa koji uključuju postojeće i buduće mogućnosti za proizvodnju, skladištenje energije, sektorsku integraciju, upravljanje potrošnjom te uvoz i izvoz te njihov doprinos fleksibilnom pogonu sustava;
  - (e) procjenom se predviđa vjerojatan učinak mjera iz članka 20. stavka 3.;
  - (f) procjena sadržava varijante bez postojećih ili planiranih mehanizama za razvoj kapaciteta, a kada je primjenjivo i varijante s takvim mehanizmima;
  - (g) procjena se temelji na tržišnom modelu u kojem se upotrebljava pristup temeljen na tokovima, ako je to primjenjivo;
  - (h) u procjeni se primjenjuju probabilistički izračuni;
  - (i) u procjeni se primjenjuje jedinstveni alat za izradu modela;
  - (j) u procjenu se uključuju barem sljedeći pokazatelji iz članka 25.:
    - „očekivana neisporučena energija”, i
    - „očekivani gubitak opterećenja”;
  - (k) procjenom se utvrđuju izvori mogućih zabrinutosti u pogledu adekvatnosti resursa, posebno radi li se o ograničenju mreže ili ograničenju resursa, ili o oboje;
  - (l) procjenom se uzima u obzir stvarni razvoj mreže;
  - (m) procjenom se osigurava primjereno uzimanje u obzir nacionalnih karakteristika proizvodnje, fleksibilnosti potrošnje i skladištenja energije, raspoloživosti primarnih resursa i razine interkonekcija.
6. Do 5. siječnja 2020. ENTSO za električnu energiju ACER-u podnosi nacrt metodologije za izračun:
- (a) vrijednosti neisporučene energije;
  - (b) troška uvođenja novog postrojenja za proizvodnju, ili upravljanje potrošnjom i
  - (c) standarda pouzdanosti iz članka 25.

Metodologija se temelji na transparentnim i objektivnim kriterijima koji se mogu provjeriti.

7. Prijedlozi iz stavaka 3. i 6. za nacrt metodologije, scenarije, osjetljivosti i pretpostavke na kojima se temelje te rezultati europske procjene adekvatnosti resursa iz stavka 4. podliježu prethodnom savjetovanju s državama članicama, Koordinacijskom skupinom za električnu energiju i relevantnim dionicima te odobrenju od strane ACER-a u skladu s postupkom utvrđenim u članku 27.

Članak 24.

Nacionalna procjena adekvatnosti resursa

1. Nacionalna procjena adekvatnosti resursa ima regionalno područje primjene i temelji se na metodologiji iz članka 23. stavka 3., a posebno članka 23. stavka 5. točaka od (b) do (m).

Nacionalne procjene adekvatnosti resursa sadržavaju referentne središnje scenarije kako su navedeni u članku 23. stavku 5. točki (b).

Nacionalnim procjenama adekvatnosti resursa mogu se uzeti u obzir dodatne osjetljivosti osim osjetljivosti iz članka 23. stavka 5. točke (b). U takvim slučajevima nacionalne procjene adekvatnosti resursa mogu:

- (a) formulirati pretpostavke uzimajući u obzir posebnosti nacionalne opskrbe i potražnje za električnom energijom;
- (b) upotrebljavati alate i dosljedne najnovije podatke koji su komplementarni s onima koje ENTSO za električnu energiju upotrebljava za europsku procjenu adekvatnosti resursa.

Povrh toga, u nacionalnim procjenama adekvatnosti resursa, pri procjeni doprinosa pružatelja kapaciteta smještenih u drugoj državi članici sigurnosti opskrbe zona trgovanja koje su obuhvaćene tim procjenama adekvatnosti resursa, koristi se metodologija kako je predviđena u članku 26. stavku 11. točki (a).

2. Nacionalne procjene adekvatnosti resursa te, kada je to primjenjivo, europska procjena adekvatnosti resursa i mišljenje ACER-a na temelju stavka 3. stavljaju se na raspolaganje javnosti.

3. Ako se nacionalnom procjenom adekvatnosti resursa utvrdi zabrinutost u vezi sa zonom trgovanja koja nije utvrđena u europskoj procjeni adekvatnosti resursa, nacionalna procjena adekvatnosti resursa uključuje obrazloženje nepodudarnosti između tih dviju procjena adekvatnosti resursa, uključujući pojedinosti o korištenim osjetljivostima i osnovnim pretpostavkama. Države članice objavljuju to izvješće o procjeni i podnose ga ACER-u.

U roku od dva mjeseca od datuma primitka izvješća ACER daje mišljenje o tome jesu li razlike između nacionalne procjene adekvatnosti resursa i europske procjene adekvatnosti resursa opravdane.

Tijelo odgovorno za nacionalnu procjenu adekvatnosti resursa uzima u obzir mišljenje ACER-a i prema potrebi izmjenjuje svoju ocjenu. Ako odluči ne uzeti u obzir u potpunosti mišljenje ACER-a, tijelo odgovorno za nacionalnu procjenu adekvatnosti resursa objavljuje izvješće s detaljnim obrazloženjem.

Članak 25.

Standard pouzdanosti

1. Države članice se pri primjeni mehanizama za razvoj kapaciteta koriste utvrđenim standardom pouzdanosti. Standard pouzdanosti na transparentan način sadržava potrebnu razinu sigurnosti opskrbe države članice. U slučaju prekograničnih zona trgovanja relevantna tijela zajednički utvrđuju te standarde pouzdanosti.

2. Država članica ili nadležno tijelo koje odredi država članica na prijedlog regulatornog tijela utvrđuje standard pouzdanosti. Standard pouzdanosti temelji se na metodologiji utvrđenoj u članku 23. stavku 6.

3. Standard pouzdanosti izračunava se uporabom barem vrijednosti neisporučene energije i troška uvođenja novog postrojenja u određenom vremenskom okviru te se izražava kao „očekivana neisporučena energija” i „očekivani gubitak opterećenja”.

4. Pri primjeni mehanizama za razvoj kapaciteta parametre za utvrđivanje količine kapaciteta koju osigurava mehanizam za razvoj kapaciteta odobrava država članica ili neko drugo nadležno tijelo koje odredi država članica na temelju prijedloga regulatornog tijela.

Članak 26.

Prekogranično sudjelovanje u mehanizmima za razvoj kapaciteta

1. Mehanizmi za razvoj kapaciteta koji nisu strateške rezerve i, ako je to tehnički izvedivo, strateške rezerve, otvoreni su za izravno prekogranično sudjelovanje pružatelja kapaciteta smještenih u drugoj državi članici, podložno uvjetima utvrđenima u ovom članku.

2. Države članice osiguravaju da strani kapacitet koji može pružiti jednakovrijednu tehničku izvedbu kao i domaći kapaciteti ima priliku sudjelovati u istom natjecateljskom postupku kao i domaći kapacitet. U slučaju mehanizama za razvoj kapaciteta koji je u funkciji 4. srpnja 2019., države članice mogu interkonekcijskim vodovima dopustiti da izravno sudjeluju u istom natjecateljskom postupku kao strani kapaciteti u razdoblju od najviše četiri godine nakon 4. srpnja 2019. ili dvije godine nakon odobrenja metodologija iz stavka 11., ovisno o tome što nastupi prije.

Države članice mogu zahtijevati da se strani kapacitet nalazi u državi članici s izravnom mrežnom vezom s državom članicom koja primjenjuje mehanizam.

3. Države članice ne smiju onemogućavati kapacitet koji se nalazi na njihovu državnom području u sudjelovanju u mehanizmima za razvoj kapaciteta drugih država članica.

4. Prekogranicznym sudjelovanjem u mehanizmima za razvoj kapaciteta ne smije se mijenjati, izmjenjivati ili na drugi način utjecati na prekozonske rasporede i fizičke protoke između država članica. Ti se rasporede i protoci utvrđuju isključivo ishodom dodjele kapaciteta na temelju članka 16.

5. Pružatelji kapaciteta mogu sudjelovati u više od jednog mehanizma za razvoj kapaciteta.

Ako pružatelji kapaciteta sudjeluju u više mehanizama za razvoj kapaciteta u istom razdoblju isporuke, oni sudjeluju do očekivane dostupnosti interkonekcije i vjerojatnog podudaranja opterećenja sustava između sustava u kojem se mehanizam primjenjuje i sustava u kojem se nalazi strani kapacitet u skladu s metodologijom iz stavka 11. točke (a).

6. Pružatelji kapaciteta dužni su vršiti isplate za nedostupnost ako njihov kapacitet nije dostupan.

Kada pružatelji kapaciteta sudjeluju u više mehanizama za razvoj kapaciteta u istom razdoblju isporuke, oni su dužni vršiti višestruke isplate za nedostupnost ako nisu u mogućnosti ispuniti višestruke obveze.

7. Za potrebe davanja preporuka operatorima prijenosnih sustava regionalni koordinacijski centri osnovani na temelju članka 35. na godišnjoj razini izračunavaju najviši ulazni kapacitet dostupan za sudjelovanje stranog kapaciteta. Tim se izračunom uzima u obzir očekivana dostupnost interkonekcije i vjerojatno podudaranje opterećenja sustava između sustava u kojem se mehanizam primjenjuje i sustava u kojem se nalazi strani kapacitet. Takav je izračun potreban za svaku granicu zone trgovanja.

Operatori prijenosnih sustava na godišnjoj razini određuju maksimalni ulazni kapacitet dostupan za sudjelovanje stranog kapaciteta na temelju preporuke regionalnog koordinacijskog centra.

8. Države članice osiguravaju da se ulazni kapacitet iz stavka 7. dodjeljuje prihvatljivim pružateljima kapaciteta na transparentan, nediskriminirajući način koji je utemeljen na tržištu.

9. Ako postoje mehanizmi za razvoj kapaciteta koji omogućuju prekogranično sudjelovanje u dvjema susjednim državama članicama, svi prihodi koji proizlaze iz dodjele iz stavka 8. dodjeljuju se dotičnim operatorima prijenosnih sustava, a oni ih međusobno dijele u skladu s metodologijom iz stavka 11. točke (b) ovog članka ili zajedničkom metodologijom koju su odobrila oba relevantna regulatorna tijela. Ako susjedna država članica ne primjenjuje mehanizam za razvoj kapaciteta ili primjenjuje mehanizam za razvoj kapaciteta koji nije otvoren prekograničnom sudjelovanju, udio prihoda odobrava nadležno nacionalno tijelo države članice u kojoj se mehanizam za razvoj kapaciteta provodi nakon što zatraži mišljenje regulatornih tijela susjednih država članica. Operatori prijenosnih sustava upotrebljavaju takve prihode za potrebe utvrđene u članku 19. stavku 2.

10. Operator prijenosnog sustava na čijem se području nalazi strani kapacitet:

(a) utvrđuje mogu li zainteresirani pružatelji kapaciteta pružiti potrebnu tehničku izvedbu za mehanizam za razvoj kapaciteta u kojem pružatelj kapaciteta namjerava sudjelovati te upisuje pružatelja kapaciteta u za to uspostavljeni registar prihvatljivih pružatelja kapaciteta;

(b) provodi provjere dostupnosti;

(c) operatoru prijenosnih sustava u državi članici koja primjenjuje mehanizam za razvoj kapaciteta dostavlja informacije koje je primio u skladu s točkama (a) i (b) ovog podstavka i s drugim podstavkom.

Dotični pružatelj kapaciteta bez odgode obavješćuje operatora prijenosnih sustava o svojem sudjelovanju u stranom mehanizmu za razvoj kapaciteta.

11. Do 5. srpnja 2020. ENTSO za električnu energiju podnosi ACER-u:

(a) metodologiju za izračun najvišeg ulaznog kapaciteta za prekogranično sudjelovanje kako je navedeno u stavku 7.;

- (b) metodologiju za dijeljenje prihoda iz stavka 9.;
- (c) zajednička pravila za provođenje provjera dostupnosti iz stavka 10. točke (b);
- (d) zajednička pravila za utvrđivanje situacije u kojoj se mora provesti plaćanje za nedostupnost;
- (e) uvjete djelovanja registra kako je navedeno u stavku 10. točki (a);
- (f) zajednička pravila za utvrđivanje kapaciteta koji je prihvatljiv za sudjelovanje u mehanizmu za razvoj kapaciteta kako je navedeno u stavku 10. točki (a).

Prijedlog podliježe prethodnom savjetovanju i odobrenju od strane ACER-a u skladu s člankom 27.

12. Dotična regulatorna tijela provjeravaju jesu li kapaciteti izračunani u skladu s metodologijom iz stavka 11. točke (a).
13. Regulatorna tijela osiguravaju da se prekogranično sudjelovanje u mehanizmima za razvoj kapaciteta organizira na djelotvoran i nediskriminirajući način. Posebno osiguravaju primjerene administrativne aranžmane za provedbu plaćanja za nedostupnost preko granica.
14. Kapaciteti dodijeljeni u skladu sa stavkom 8. mogu se prenositi među prihvatljivim pružateljima kapaciteta. Prihvatljivi pružatelji kapaciteta prijavljuju svaki takav prijenos registru kako je navedeno u stavku 10. točki (a).
15. Do 5. srpnja 2021. ENTSO za električnu energiju uspostavlja registar iz stavka 10. točke (a) i upravlja njime. Registar je otvoren za sve prihvatljive pružatelje kapaciteta, sustave koji primjenjuju mehanizme za razvoj kapaciteta i njihove operatore prijenosnih sustava.

Članak 27.

Postupak odobrenja

1. Pri upućivanju na ovaj članak postupak utvrđen u stavcima 2., 3. i 4. primjenjuje se na odobrenje prijedloga koje podnosi ENTSO za električnu energiju.
2. Prije podnošenja prijedloga ENTSO za električnu energiju provodi savjetovanje koje uključuje sve relevantne dionike, uključujući regulatorna tijela i druga nacionalna tijela. Na odgovarajući način u svojem prijedlogu uzima u obzir rezultate tog savjetovanja.
3. U roku od tri mjeseca od datuma primitka prijedloga iz stavka 1. ACER ga odobrava ili izmjenjuje. U potonjem se slučaju ACER savjetuje s ENTSO-om za električnu energiju prije odobravanja izmijenjenog prijedloga. ACER doneseni prijedlog objavljuje na svojim internetskim stranicama najkasnije tri mjeseca nakon datuma primitka predloženih dokumenata.
4. ACER može bilo kada zahtijevati izmjene odobrenog prijedloga. U roku od šest mjeseci od datuma primitka takvog zahtjeva ENTSO za električnu energiju ACER-u podnosi nacrt predloženih promjena. U roku od tri mjeseca od datuma primitka nacrt ACER te promjene izmjenjuje ili odobrava promjene i objavljuje te promjene na svojim internetskim stranicama.

POGLAVLJE V.

RAD DISTRIBUCIJSKOG SUSTAVA

Članak 28.

Europska mreža operatora prijenosnih sustava za električnu energiju

1. Operatori prijenosnih sustava surađuju na razini Unije preko ENTSO-a za električnu energiju kako bi promicali dovršenje i funkcioniranje unutarnjeg tržišta električne energije i prekozonsku trgovinu te osigurali optimalno upravljanje, koordinirano poslovanje i odgovarajući tehnički razvoj europske mreže za prijenos električne energije.

2. Pri izvršavanju svojih funkcija u skladu s pravom Unije, ENTSO za električnu energiju postupa s ciljem uspostave funkcionalnog i integriranog unutarnjeg tržišta električne energije i doprinosi učinkovitim i održivom postizanju ciljeva utvrđenih u okviru klimatske i energetske politike za razdoblje od 2020. do 2030., posebice doprinosom u učinkovitoj integraciji električne energije iz obnovljivih izvora i povećanju energetske učinkovitosti uz istodobno održavanje sigurnosti sustava. ENTSO za električnu energiju raspolaze primjerenim ljudskim i financijskim resursima za izvršavanje svojih dužnosti.

Članak 29.

ENTSO za električnu energiju

1. Operatori prijenosnih sustava za električnu energiju podnose Komisiji i ACER-u sve nacрте izmjena statuta ENTSSO-a za električnu energiju, sve nacрте izmjena popisa članova i sve nacрте izmjena poslovnika.
2. U roku od dva mjeseca od primitka nacрта izmjena statuta, popisa članova i poslovnika, nakon savjetovanja s organizacijama koje predstavljaju sve dionike, posebno korisnike sustava, uključujući kupce, ACER Komisiji daje mišljenje o tim nacртima izmjena statuta, popisa članova ili poslovnika.
3. Komisija donosi mišljenje o nacrtu izmjena statuta, popisa članova ili poslovnika uzimajući u obzir mišljenje ACER-a iz stavka 2. i u roku od tri mjeseca od primitka mišljenja ACER-a.
4. Operatori prijenosnih sustava u roku od tri mjeseca od primitka pozitivnog mišljenja Komisije donose i objavljuju izmijenjeni statut ili poslovnik.
5. Dokumenti iz stavka 1. podnose se Komisiji i ACER-u u slučaju njihovih izmjena ili na obrazložen zahtjev Komisije ili ACER-a. Komisija i ACER donose mišljenje u skladu sa stavicima 2., 3. i 4.

Članak 30.

Zadaće ENTSSO-a za električnu energiju

1. ENTSO za električnu energiju:
  - (a) razrađuje mrežna pravila u područjima navedenima u članku 59. stavicima 1. i 2. s ciljem postizanja ciljeva navedenih u članku 28.;
  - (b) donosi i objavljuje neobvezujući desetogodišnji plan razvoja mreže na razini Unije („plan razvoja mreže na razini Unije”) svake dvije godine;
  - (c) priprema i donosi prijedloge u pogledu europske procjene adekvatnosti resursa na temelju članka 23. te prijedloge tehničkih specifikacija za prekogranično sudjelovanje u mehanizmima za razvoj kapaciteta na temelju članka 26. stavka 11.;
  - (d) donosi preporuke u vezi s koordinacijom tehničke suradnje Unije i operatora prijenosnih sustava trećih zemalja;
  - (e) donosi okvir za suradnju i koordinaciju među regionalnim koordinacijskim centrima;
  - (f) donosi prijedlog kojim se određuje regija pogona sustava u skladu s odredbama iz članka 36.;
  - (g) surađuje s operatorima distribucijskih sustava i tijelom EU-a za operatore distribucijskih sustava;
  - (h) promiče digitalizaciju prijenosnih mreža, uključujući uvođenje pametnih mreža, učinkovito prikupljanje podataka u stvarnom vremenu i sustave za pametno mjerenje;
  - (i) donosi zajedničke instrumente za rad mreže kako bi se osigurala koordinacija rada mreže u uobičajenim i izvanrednim uvjetima, uključujući zajedničku ljestvicu klasifikacije incidenata, i planove istraživanja, među ostalim primjenu tih planova putem učinkovitog programa istraživanja. Tim se instrumentima, među ostalim, određuje sljedeće:
    - i. informacije, uključujući odgovarajuće informacije za dan unaprijed, unutardnevne informacije i informacije u stvarnom vremenu, korisne za poboljšanje operativne koordinacije, kao i optimalna učestalost prikupljanja i razmjene takvih informacija;

- ii. tehnološka platforma za razmjenu informacija u stvarnom vremenu i, prema potrebi, tehnološke platforme za prikupljanje, obradu i prijenos ostalih informacija iz podtočke i., kao i za provedbu postupaka kojima se može povećati operativna koordinacija između operatora prijenosnih sustava kako bi se takva koordinacija proširila po cijeloj Uniji;
  - iii. načini na koji operatori prijenosnih sustava stavljaju na raspolaganje operativne informacije drugim operatorima prijenosnih sustava ili bilo kojem subjektu ovlaštenom da ih podupire u postizanju operativne koordinacije i ACER-u; i
  - iv. da operatori prijenosnih sustava određuju osobu za kontakt zaduženu za odgovaranje na upite drugih operatora prijenosnih sustava ili bilo kojeg ovlaštenog subjekta iz podtočke iii. ili ACER-a u vezi s takvim informacijama;
- (j) donosi godišnji program rada;
  - (k) pridonosi utvrđivanju zahtjeva za interoperabilnost te nediskriminirajućim i transparentnim postupcima za pristup podacima kako je predviđeno u članku 24. Direktive (EU) 2019/944;
  - (l) donosi godišnje izvješće;
  - (m) izrađuje i donosi sezonske procjene adekvatnosti na temelju članka 9. stavka 2. Uredbe (EU) 2019/941;
  - (n) promiče kibersigurnost i zaštitu podataka u suradnji s relevantnim tijelima i reguliranim subjektima;
  - (o) uzima u obzir razvoj odgovora na potražnju pri ispunjavanju svojih zadaća.
2. ENTSO za električnu energiju izvješćuje ACER o utvrđenim nedostacima u pogledu osnivanja i rada regionalnih koordinacijskih centara.
  3. ENTSO za električnu energiju objavljuje zapisnike svoje skupštine, sastanaka upravnog vijeća i odbora te redovito obavješćuje javnost o svojim odlukama i aktivnostima.
  4. Godišnji program rada iz stavka 1. točke (j) sadržava popis i opis mrežnih pravila koja treba pripremiti, plan koordinacije rada mreže i aktivnosti istraživanja i razvoja koje se trebaju realizirati u toj godini te indikativni kalendar.
  5. ENTSO za električnu energiju stavlja na raspolaganje ACER-u sve informacije koje su mu potrebne za ispunjenje njegovih zadaća u skladu s člankom 32. stavkom 1. Kako bi ENTSO-u za električnu energiju omogućili da ispuni taj zahtjev, operatori prijenosnih sustava ENTSO za električnu energiju stavljaju na raspolaganje potrebne informacije.
  6. ENTSO za električnu energiju Komisiji na njezin zahtjev daje mišljenje o donošenju smjernica kako je utvrđeno u članku 61.

Članak 31.

Savjetovanje

1. Prilikom pripremanja prijedloga u skladu sa zadaćama iz članka 30. stavka 1. ENTSO za električnu energiju provodi opsežan proces savjetovanja. Proces savjetovanja strukturiran je na način koji omogućuje prihvaćanje komentara dionika prije konačnog usvajanja te je otvoren i transparentan, uključujući sve relevantne dionike te posebno organizacije koje predstavljaju takve dionike u skladu s pravilima postupka iz članka 29. To savjetovanje također uključuje nacionalna regulatorna tijela i druga nacionalna tijela, poduzeća za opskrbu i proizvodnju, korisnike sustava uključujući kupce, operatore distribucijskih sustava, uključujući odgovarajuća granska udruženja, tehnička tijela i platforme dionika. Cilj je savjetovanja identificiranje mišljenja i prijedloga svih odgovarajućih relevantnih strana tijekom procesa odlučivanja.
2. Svi se dokumenti i zapisnici sastanaka povezani sa savjetovanjima iz stavka 1. objavljuju.

3. Prije donošenja prijedloga iz članka 30. stavka 1. ENTSO za električnu energiju navodi način na koji su primjedbe primljene tijekom savjetovanja uzete u obzir. Ako primjedbe nisu uzete u obzir, navodi razloge za to.

Članak 32.

Praćenje koje provodi ACER

1. ACER prati izvršavanje zadaća ENTSO-a za električnu energiju iz članka 30. stavaka 1., 2. i 3. i o svojim zaključcima izvješćuje Komisiju.

ACER prati kako ENTSO za električnu energiju provodi mrežna pravila razrađena u skladu s člankom 59. Ako ENTSO za električnu energiju nije proveo takva mrežna pravila, ACER zahtijeva od ENTSO-a za električnu energiju da dostavi valjano obrazloženo objašnjenje zašto to nije učinio. ACER obavješćuje Komisiju o tom objašnjenju i dostavlja svoje mišljenje o njemu.

ACER prati i analizira provedbu mrežnih pravila i smjernica koje je donijela Komisija kako je utvrđeno u članku 58. stavku 1. te njihov učinak na usklađivanje primjenjivih pravila usmjerenih na olakšavanje integracije tržišta kao i na nediskriminaciju, djelotvorno tržišno natjecanje i učinkovito funkcioniranje tržišta te o tome izvješćuje Komisiju.

2. ENTSO za električnu energiju podnosi ACER-u na mišljenje nacrt plana razvoja mreže na razini Unije, nacrt godišnjeg programa rada, uključujući informacije u pogledu procesa savjetovanja i druge dokumente iz članka 30. stavka 1.

Ako smatra da nacrt godišnjeg programa rada ili nacrt plana razvoja mreže na razini Unije, koje je podnio ENTSO za električnu energiju, ne doprinose nediskriminaciji, stvarnom tržišnom natjecanju, učinkovitom funkcioniranju tržišta ili dovoljnoj razini prekogranične interkonekcije otvorene pristupu treće strane, ACER u roku od dva mjeseca ENTSO-u za električnu energiju i Komisiji dostavlja valjano obrazloženo mišljenje i preporuke.

Članak 33.

Troškovi

Troškove povezane s aktivnostima ENTSO-a za električnu energiju iz članaka od 28. do 32. i od 58. do 61. ove Uredbe i članka 11. Uredbe (EU) br. 347/2013 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽²⁾ snose operatori prijenosnih sustava te se ti troškovi uzimaju u obzir pri izračunu tarifa. Regulatorna tijela odobravaju te troškove samo ako su razumni i primjereni.

Članak 34.

Regionalna suradnja operatora prijenosnih sustava

1. Operatori prijenosnih sustava uspostavljaju regionalnu suradnju s ENTSO-om za električnu energiju kako bi doprinijeli aktivnostima iz članka 30. stavaka 1., 2. i 3. Posebno svake dvije godine objavljuju regionalni plan ulaganja i mogu donositi odluke o ulaganju na temelju tog regionalnog plana ulaganja. ENTSO za električnu energiju promiče suradnju operatora prijenosnih sustava na regionalnoj razini kako bi se osigurali interoperabilnost, komunikacija i praćenje regionalnih rezultata u područjima koja još nisu usklađena na razini Unije.

2. Operatori prijenosnih sustava promiču operativne dogovore kako bi osigurali optimalno upravljanje mrežom i promiču razvoj burza energije, koordiniranu dodjelu prekograničnih kapaciteta kroz nediskriminirajuća rješenja utemeljena na tržištu, vodeći na odgovarajući način računa o specifičnim zaslugama implicitnih dražbi za kratkoročne dodjele, i integraciju mehanizama uravnoteženja i pričuvne snage.

⁽²⁾ Uredba (EU) br. 347/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. travnja 2013. o smjernicama za transeuropsku energetska infrastrukturu te stavljanju izvan snage Odluke br. 1364/2006/EZ i izmjeni uredaba (EZ) br. 713/2009, (EZ) br. 714/2009 i (EZ) br. 715/2009 (SL L 115, 25.4.2013., str. 39.).

3. Za potrebe postizanja ciljeva navedenih u stavcima 1. i 2., zemljopisno područje koje obuhvaća svaka struktura regionalne suradnje može odrediti Komisija, uzimajući u obzir postojeće strukture regionalne suradnje. Svaka država članica može promicati suradnju u više od jednog zemljopisnog područja.

Komisija je ovlaštena za donošenje delegiranih akata u skladu s člankom 68. kojima se dopunjuje ova Uredba određivanjem zemljopisnoga područja koje obuhvaća svaka struktura regionalne suradnje. U tu se svrhu Komisija savjetuje s regulatornim tijelima, ACER-om i ENTSO-om za električnu energiju.

Delegiranim aktima iz ovog stavka ne dovodi se u pitanje članak 36.

Članak 35.

Osnivanje i zadaća regionalnih koordinacijskih centara

1. Do 5. srpnja 2020. svi operatori prijenosnih sustava u regiji pogona sustava podnose dotičnim regulatornim tijelima prijedlog za osnivanje regionalnih koordinacijskih centara u skladu s mjerilima utvrđenima u ovom poglavlju.

Regulatorna tijela regije pogona sustava preispituju i odobravaju prijedlog.

Prijedlog uključuje najmanje sljedeće elemente:

- (a) državu članicu budućeg sjedišta regionalnih koordinacijskih centara i sudjelujuće operatore prijenosnih sustava;
- (b) organizacijske, financijske i operativne dogovore potrebne za osiguravanje učinkovitog, sigurnog i pouzdanog rada međusobno povezanog prijenosnog sustava;
- (c) plan provedbe za puštanje u rad regionalnih koordinacijskih centara;
- (d) statute i poslovničke regionalnih koordinacijskih centara;
- (e) opis kooperativnih postupaka u skladu s člankom 38.;
- (f) opis dogovora o odgovornosti regionalnih koordinacijskih centara u skladu s člankom 47.;
- (g) kada se dva regionalna koordinacijska centra održavaju naizmjenice u skladu s člankom 36. stavkom 2., opis mehanizama kojima se tim regionalnim koordinacijskim centrima osiguravaju jasne odgovornosti i postupci pri izvršavanju njihovih zadaća.

2. Nakon što regulatorna tijela odobre prijedlog iz stavka 1., regionalni koordinacijski centri zamjenjuju regionalne koordinate za sigurnost koji su uspostavljeni u skladu sa smjernicama za pogon sustava donesenima na temelju članka 18. stavka 5. Uredbe (EZ) br. 714/2009 i počinju s radom do 1. srpnja 2022.

3. Regionalni koordinacijski centri organiziraju se u pravnom obliku navedenom u Prilogu II. Direktivi (EU) 2017/1132 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽²³⁾.

4. Pri izvršavanju svojih zadaća u skladu s pravom Unije regionalni koordinacijski centri djeluju neovisno o pojedinačnim nacionalnim interesima i interesima operatora prijenosnih sustava.

5. Regionalni koordinacijski centri dopunjuju ulogu operatora prijenosnih sustava obavljanjem zadaća od regionalne važnosti koje su im dodijeljene u skladu s člankom 37. Operatori prijenosnih sustava odgovorni su za upravljanje tokovima električne energije i jamčenje sigurnog, pouzdanog i učinkovitog elektroenergetskog sustava u skladu s člankom 40. stavkom 1. točkom (d) Direktive (EU) 2019/944.

⁽²³⁾ Direktiva (EU) 2017/1132 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. lipnja 2017. o određenim aspektima prava društava (SL L 169, 30.6.2017., str. 46.).

Članak 36.

Zemljopisno područje regionalnih koordinacijskih centara

1. Do 5. siječnja 2020. ENTSO za električnu energiju ACER-u podnosi prijedlog u kojem se navodi koji su operatori prijenosnih sustava, zone trgovanja, granice zona trgovanja, regije za izračun kapaciteta i regije koordinacije isključenja obuhvaćeni svakom od regija pogona sustava. U prijedlogu se uzima u obzir topologija mreže, uključujući stupanj međusobne povezanosti i međuovisnost elektroenergetskog sustava u pogledu tokova i veličine regije koja obuhvaća barem jednu regiju za izračun kapaciteta.
2. Operatori prijenosnih sustava regije pogona sustava sudjeluju u regionalnom koordinacijskom centru uspostavljenom u toj regiji. U iznimnim okolnostima, ako je regulacijsko područje operatora prijenosnog sustava dio raznolikih sinkronih područja, dva regionalna koordinacijska centra mogu sudjelovati u radu operatora prijenosnog sustava. Za granice zone trgovanja u susjedstvu regijâ pogona sustava, u prijedlogu iz stavka 1. navodi se način provođenja koordinacije među regionalnim koordinacijskim centrima za te granice. Za sinkrono područje kontinentalne Europe, ako se aktivnosti dvaju regionalnih koordinacijskih centara mogu preklapati u regiji pogona sustava, operatori prijenosnih sustava te regije pogona sustava odlučuju hoće li odrediti jedinstveni regionalni koordinacijski centar u toj regiji ili dva regionalna koordinacijska centra koja obavljaju pojedine ili sve zadaće od regionalne važnosti u cijeloj regiji pogona sustava naizmjenice dok druge zadaće obavlja jedan određeni regionalni koordinacijski centar.
3. U roku od tri mjeseca od primitka prijedloga iz stavka 1. kojim se određuju regije pogona sustava ACER ga odobrava ili predlaže njegove izmjene. U potonjem slučaju se ACER savjetuje s ENTSO-om za električnu energiju prije donošenja izmjena. Doneseni prijedlog objavljuje se na internetskim stranicama ACER-a.
4. Predmetni operatori prijenosnih sustava mogu ACER-u podnijeti prijedlog za izmjenu regija pogona sustava utvrđenih u skladu sa stavkom 1. Primjenjuje se postupak iz stavka 3.

Članak 37.

Zadaće regionalnih koordinacijskih centara

1. Svaki regionalni koordinacijski centar u cjelokupnoj regiji pogona sustava u kojoj je uspostavljen izvršava barem sljedeće zadaće od regionalne važnosti:
  - (a) provedbu koordiniranog izračuna kapaciteta u skladu s metodologijama izrađenima na temelju smjernice za dodjelu kapaciteta i upravljanje zagušenjima donesene na temelju članka 18. stavka 5. Uredbe (EZ) br. 714/2009;
  - (b) provedbu koordinirane analize sigurnosti u skladu s metodologijama izrađenima na temelju smjernice za pogon sustava donesene na temelju članka 18. stavka 5. Uredbe (EZ) br. 714/2009;
  - (c) stvaranje zajedničkih modela mreže u skladu s metodologijama i postupcima izrađenima na temelju smjernice za pogon sustava donesene na temelju članka 18. stavka 5. Uredbe (EZ) br. 714/2009;
  - (d) podupiranje procjene dosljednosti planova za obranu i planova za ponovnu uspostavu sustava operatora prijenosnih sustava u skladu s postupkom utvrđenim u mrežnom pravilu za poremećeni pogon i ponovnu uspostavu donesenom na temelju članka 6. stavka 11. Uredbe (EZ) br. 714/2009;
  - (e) provedbu regionalnih predviđanja adekvatnosti sustava u rasponu od tjedna unaprijed do barem dana unaprijed i pripremu aktivnosti za smanjenje rizika u skladu s metodologijom utvrđenom u članku 8. Uredbe (EU) 2019/941 i postupcima utvrđenima u smjernici za pogon sustava donesenoj na temelju članka 18. stavka 5. Uredbe (EZ) br. 714/2009;
  - (f) provedbu regionalne koordinacije planiranja isključenja u skladu s postupcima i metodologijama utvrđenima u smjernici za pogon sustava donesenoj na temelju članka 18. stavka 5. Uredbe (EZ) br. 714/2009;
  - (g) osposobljavanje i certifikaciju osoblja koje radi za regionalne koordinacijske centre;
  - (h) potporu koordinaciji i optimiranju regionalne ponovne uspostave sustava kako zatraže operatori prijenosnih sustava;

- (i) provedbu analiza i izvješćivanje nakon pogona i nakon poremećaja;
- (j) regionalno određivanje veličine kapaciteta rezerve;
- (k) olakšavanje regionalne nabave rezerviranog kapaciteta za uravnoteženje;
- (l) podršku operatorima prijenosnih sustava, na njihov zahtjev, u optimizaciji međusobnih namirenja operatora prijenosnih sustava;
- (m) provedbu zadaća povezanih s utvrđivanjem regionalnih elektroenergetskih kriznih scenarija ako i u mjeri u kojoj su delegirani regionalnim koordinacijskim centrima u skladu s člankom 6. stavkom 1. Uredbe (EU) 2019/941;
- (n) provedbu zadaća povezanih sa sezonskim procjenama adekvatnosti ako i u mjeri u kojoj su delegirane regionalnim koordinacijskim centrima u skladu s člankom 9. stavkom 2. Uredbe (EU) 2019/941;
- (o) izračun vrijednosti za najveći ulazni kapacitet dostupan za sudjelovanje stranog kapaciteta u mehanizmima za razvoj kapaciteta u svrhu izdavanja preporuke na temelju članka 26. stavka 7.
- (p) provedbu zadaća povezanih s potporom operatorima prijenosnih sustava u utvrđivanju potreba za novim prijenosnim kapacitetima, dogradnjom postojećih kapaciteta ili njihovih alternativa, koji se predstavljaju regionalnim skupinama osnovanima u skladu s Uredbom (EU) br. 347/2013 i koji su uvršteni u desetogodišnji plan razvoja mreže iz članka 51. Direktive (EU) 2019/944.

Zadaće iz prvog podstavka detaljnije su utvrđene u Prilogu I.

2. Na temelju prijedloga Komisije ili države članice Odbor osnovan člankom 68. Direktive (EU) 2019/944 izdaje mišljenje o dodjeli novih savjetodavnih zadaća regionalnim koordinacijskim centrima. Ako Odbor izda pozitivno mišljenje o dodjeli novih savjetodavnih zadaća, regionalni koordinacijski centri izvršavaju te zadaće na temelju prijedloga koji je izradio ENTSO za električnu energiju i koji je odobrio ACER u skladu s postupkom utvrđenim u članku 27.

3. Operatori prijenosnih sustava pružaju svojem regionalnom koordinacijskom centru sve informacije potrebne za obavljanje njegovih zadaća.

4. Regionalni koordinacijski centri pružaju operatorima prijenosnih sustava u regiji pogona sustava sve informacije potrebne za provedbu koordiniranih aktivnosti i preporuka koje su donijeli regionalni koordinacijski centra.

5. Za zadaće utvrđene u ovom članku koje nisu obuhvaćene relevantnim mrežnim pravilima ili smjernicama ENTSO za električnu energiju izrađuje prijedlog u skladu s postupkom utvrđenim u članku 27. Regionalni koordinacijski centri provode te zadaće na temelju prijedloga nakon što ga je odobrio ACER.

Članak 38.

Suradnja unutar i između regionalnih koordinacijskih centara

Svakodnevnom koordinacijom unutar regionalnih koordinacijskih centara i među njima upravlja se kooperativnim postupcima između operatora prijenosnih sustava u regiji, uključujući, kada je to potrebno, i dogovore o koordinaciji među regionalnim koordinacijskim centrima. Kooperativni postupak temelji se na:

- (a) radnim dogovorima radi rješavanja aspekata planiranja te operativnih aspekata relevantnih za zadaće iz članka 37.;
- (b) postupku za razmjenu analize i savjetovanje o prijedlozima regionalnih koordinacijskih centara s operatorima prijenosnih sustava u regiji pogona sustava i relevantnim dionicima te s drugim regionalnim koordinacijskim centrima, na učinkovit i uključiv način, u provedbi operativnih dužnosti i zadaća u skladu s člankom 40.;
- (c) postupku za donošenje koordiniranih aktivnosti i preporuka u skladu s člankom 42.

*Članak 39.***Radni dogovori**

1. Regionalni koordinacijski centri postižu učinkovite, uključive i transparentne radne dogovore kojima se potiče konsenzus, radi rješavanja aspekata planiranja i rada povezanih sa zadaćama koje trebaju obavljati, uzimajući posebice u obzir posebnosti i zahtjeve tih zadaća kako su navedeni u Prilogu I. Regionalni koordinacijski centri razvijaju i postupak za reviziju tih radnih dogovora.
2. Regionalni koordinacijski centri osiguravaju da radni dogovori iz stavka 1. sadržavaju pravila o obavješćivanju predmetnih strana.

*Članak 40.***Postupak savjetovanja**

1. Regionalni koordinacijski centri osmišljavaju postupak za organizaciju, u okviru izvršavanja svojih svakodnevnih dužnosti i zadaća, primjerenog i redovitog savjetovanja s operatorima prijenosnih sustava regije pogona sustava, drugim regionalnim koordinacijskim centrima i relevantnim dionicima. Kako bi se osiguralo rješavanje regulatornih pitanja u to se, prema potrebi, uključuju regulatorna tijela.
2. Regionalni koordinacijski centri savjetuju se s državama članicama regije pogona sustava i, ako postoji regionalni forum, sa svojim regionalnim forumima o politički važnim pitanjima osim o svakodnevnim aktivnostima regionalnih koordinacijskih centara i o provedbi njihovih zadaća. Regionalni koordinacijski centri uzimaju u obzir preporuke država članica i, prema potrebi, njihovih regionalnih foruma.

*Članak 41.***Transparentnost**

1. Regionalni koordinacijski centri razvijaju postupak za uključivanje dionika i organiziraju redovne sastanke s dionicima kako bi se raspravljalo o pitanjima u pogledu učinkovitog, sigurnog i pouzdanog rada međusobno povezanog sustava te kako bi se utvrdili nedostaci i predložila poboljšanja.
2. ENTSO za električnu energiju i regionalni koordinacijski centri djeluju potpuno transparentno prema dionicima i građanima. Na internetskim stranicama ENTSO-a za električnu energiju i dotičnog regionalnog koordinacijskog centra objavljuju svu relevantnu dokumentaciju.

*Članak 42.***Donošenje i preispitivanje koordiniranih aktivnosti i preporuka**

1. Operatori prijenosnih sustava u regiji pogona sustava osmišljavaju postupak za donošenje i revidiranje koordiniranih aktivnosti i preporuka koje su predložili regionalni koordinacijski centri u skladu s kriterijima utvrđenima u stavicama 2., 3. i 4.
2. Regionalni koordinacijski centri donose koordinirane aktivnosti za operatore prijenosnih sustava u pogledu zadaća iz članka 37. stavka 1. točaka (a) i (b). Operatori prijenosnih sustava provode te koordinirane aktivnosti, osim ako bi provedba koordiniranih aktivnosti dovela do kršenja graničnih vrijednosti pogonskih veličina koje definira svaki operator prijenosnog sustava u skladu sa smjernicom za pogon sustava donesenom na temelju članka 18. stavka 5. Uredbe (EZ) br. 714/2009.

Ako operator prijenosnog sustava odluči ne provesti koordiniranu aktivnost zbog razloga navedenih u ovom stavku, on bez nepotrebne odgode na transparentan način obavješćuje regionalni koordinacijski centar i operatore prijenosnih sustava u regiji pogona sustava o detaljnim razlozima. U takvim slučajevima regionalni koordinacijski centar procjenjuje učinak te odluke na druge operatore prijenosnih sustava u regiji pogona sustava i može predložiti drugačiji niz koordiniranih aktivnosti koje podliježu postupku iz stavka 1.

3. Regionalni koordinacijski centri izdaju preporuke operatorima prijenosnih sustava u vezi sa zadaćama navedenima u članku 37. stavku 1. točkama od (c) do (p) ili dodijeljenima u skladu s člankom 37. stavkom 2.

Ako operator prijenosnog sustava odluči odstupiti od preporuke iz stavka 1., bez odgode dostavlja obrazloženje svoje odluke regionalnom koordinacijskom centru i drugim operatorima prijenosnih sustava u regiji pogona sustava.

4. Preispitivanje koordiniranih aktivnosti ili preporuke pokreće se na zahtjev jednog ili više operatora prijenosnih sustava regije pogona sustava. Nakon preispitivanja koordinirane aktivnosti ili preporuke regionalni koordinacijski centri potvrđuju ili mijenjaju tu mjeru.

5. Ako koordinirana aktivnost podliježe preispitivanju u skladu sa stavkom 4. ovog članka, zahtjevom za preispitivanje koordinirana aktivnost ne suspendira se, osim ako bi provedba koordiniranih aktivnosti dovela do kršenja graničnih vrijednosti pogonskih veličina koje definira svaki pojedinačni operator prijenosnog sustava u skladu sa smjernicom za pogon sustava donesenom na temelju članka 18. stavka 5. Uredbe (EZ) br. 714/2009.

6. Na prijedlog države članice ili Komisije i nakon savjetovanja s Odborom osnovanim člankom 68. Direktive (EU) 2019/944 države članice u regiji pogona sustava mogu zajednički odlučiti svojim regionalnim koordinacijskim centrima dati ovlast da utvrđuju koordinirana djelovanja za jednu ili više zadaća predviđenih u članku 37. stavku 1. točkama od (c) do (p) ove Uredbe.

Članak 43.

Upravno vijeće regionalnih koordinacijskih centara

1. Radi donošenja mjera povezanih s upravljanjem regionalnim koordinacijskim centrima te praćenja njihova rada regionalni koordinacijski centri uspostavljaju svoja upravna vijeća.

2. Upravno vijeće sastoji se od članova koji predstavljaju sve operatore prijenosnih sustava regije pogona sustava koji sudjeluju u dotičnom regionalnom koordinacijskom centru.

3. Upravno vijeće odgovorno je za:

(a) izradu i odobravanje statuta i poslovnika regionalnih koordinacijskih centara;

(b) odlučivanje o organizacijskoj strukturi i njezinu provedbu;

(c) pripremu i odobravanje godišnjeg proračuna;

(d) osmišljavanje i odobravanje kooperativnih procesa u skladu s člankom 38.

4. Među nadležnostima upravnog vijeća nisu one koje se odnose na svakodnevne aktivnosti regionalnih koordinacijskih centara i obavljanje njihovih zadaća.

Članak 44.

Organizacijska struktura

1. Operatori prijenosnih sustava regije pogona sustava uspostavljaju organizacijsku strukturu regionalnih koordinacijskih centara kojom se podupire sigurnost njihovih zadaća.

U njihovoj se organizacijskoj strukturi određuju:

(a) ovlasti, dužnosti i odgovornosti osoblja;

(b) odnosi i linije izvješćivanja među različitim dijelovima i procesima organizacije.

2. Regionalni koordinacijski centri mogu osnovati regionalne urede u svrhu rješavanja podregionalnih posebnosti ili osnovati pričuvne regionalne koordinacijske centre radi učinkovitog i pouzdanog obavljanja njihovih zadaća ako je dokazano da je to strogo potrebno.

Članak 45.**Oprema i osoblje**

Regionalni koordinacijski centri raspolažu ljudskim, tehničkim, fizičkim i financijskim resursima potrebnima za ispunjavanje svojih obveza u skladu s ovom Uredbom i neovisno i nepristrano obavljanje svojih zadaća.

Članak 46.**Praćenje i izvješćivanje**

1. Regionalni koordinacijski centri uspostavljaju postupak za stalno praćenje barem:
  - (a) uspješnosti svoje operativne izvedbe;
  - (b) koordiniranih aktivnosti i izdanih preporuka, stupnja provedbe koordiniranih aktivnosti i preporuka od strane operatora prijenosnih sustava te njihovih rezultata;
  - (c) svoje djelotvornosti i učinkovitosti u svakoj od zadaća za koju su odgovorni i, ako je primjenjivo, izmjenično obavljanje tih zadaća.
2. Regionalni koordinacijski centri odgovaraju za svoje troškove na transparentan način i o njima obavješćuju ACER i regulatorna tijela regije pogona sustava.
3. Regionalni koordinacijski centri podnose godišnje izvješće o rezultatima praćenja iz stavka 1. i informacije o svojoj uspješnosti ENTSO-u za električnu energiju, ACER-u, regulatornim tijelima regije pogona sustava i Koordinacijskoj skupini za električnu energiju.
4. Regionalni koordinacijski centri izvješćuju ENTSO za električnu energiju, regulatorna tijela regije pogona sustava, ACER i druga nadležna tijela država članica odgovorna za sprječavanje i upravljanje kriznim situacijama o svim nedostacima koje utvrde u postupku praćenja u skladu sa stavkom 1. Na temelju tog izvješća relevantna regulatorna tijela regije pogona sustava mogu regionalnim koordinacijskim centrima predložiti mjere za uklanjanje nedostataka.
5. Ne dovodeći u pitanje potrebu da se zaštite sigurnost i povjerljivost poslovno osjetljivih informacija, regionalni koordinacijski centri objavljuju izvješća iz stavaka 3. i 4.

Članak 47.**Odgovornost**

U prijedloge za uspostavu regionalnih koordinacijskih centara u skladu s člankom 35. operatori prijenosnih sustava u regiji pogona sustava uključuju potrebne korake za pokriće odgovornosti povezane s izvršavanjem zadaća regionalnih koordinacijskih centara. Metodom koja je odabrana za osiguravanje pokrića moraju se uzeti u obzir pravni status regionalnih koordinacijskih centara i razina dostupnog pokrića komercijalnog osiguranja.

Članak 48.**Desetogodišnji plan razvoja mreže**

1. Plan razvoja mreže na razini Unije iz članka 30. stavka 1. točke (b) uključuje oblikovanje integrirane mreže, razvoj scenarija i procjenu otpornosti sustava.

Plan razvoja mreže na razini Unije posebno:

- (a) temelji se na nacionalnim planovima ulaganja, uzimajući u obzir regionalne planove ulaganja iz članka 34. stavka 1. ove Uredbe i, prema potrebi, aspekte planiranja mreže u Uniji kako je navedeno u Uredbi (EU) br. 347/2013; podliježe analizi troškova i koristi primjenom metodologije utvrđene kako je navedeno u članku 11. te uredbe;

- (b) u pogledu prekograničnih interkonekcija, također se temelji na opravdanim potrebama različitih korisnika sustava i integrira dugoročne obveze ulagača iz članka 44. i 51. Direktive (EU) 2019/944; i
- (c) identificira prekide ulaganja, posebice u pogledu prekograničnih kapaciteta.

U pogledu prvog podstavka točke (c), pregled prepreka povećanju prekograničnih kapaciteta mreže koje proizlaze iz različitih postupaka i praksi odobrenja može se priložiti planu razvoja mreže na razini Unije.

2. ACER daje mišljenje o nacionalnim desetogodišnjim planovima razvoja mreže kako bi procijenio njihovu usklađenost s planom razvoja mreže na razini Unije. Ako ACER utvrdi neusklađenost između nacionalnog desetogodišnjeg plana razvoja mreže i plana razvoja mreže na razini Unije, preporučuje izmjenu nacionalnog desetogodišnjeg plana razvoja mreže ili plana razvoja mreže na razini Unije, ovisno o slučaju. Ako je takav nacionalni desetogodišnji plan razvoja mreže razrađen u skladu s člankom 51. Direktive (EU) 2019/944, ACER preporuča predmetnim nacionalnim tijelima da izmijene nacionalni desetogodišnji plan razvoja mreže u skladu s člankom 51. stavkom 7. te direktive te o tome obavješćuje Komisiju.

Članak 49.

Mehanizam naknade među operatorima prijenosnih sustava

1. Operatori prijenosnih sustava primaju naknadu za troškove nastale kao posljedicu prenošenja prekograničnih protoka električne energije na svojim mrežama.
2. Naknadu iz stavka 1. plaćaju operatori nacionalnih prijenosnih sustava iz kojih potječu prekogranični protoci i sustava u kojima ti protoci završavaju.
3. Isplate naknade izvršavaju se na redovitoj osnovi s obzirom na određeno razdoblje u prošlosti. Prema potrebi provode se naknadne prilagodbe isplaćene naknade, kako bi odražavale stvarno nastale troškove.

Prvo razdoblje za koje se moraju izvršiti isplate naknade određuje se u smjernicama iz članka 61.

4. Komisija donosi delegirane akte u skladu s člankom 68. kojima se dopunjuje ova Uredba, određivanjem iznosa naknada koje treba platiti.
5. Opseg prenesenih prekograničnih protoka i opseg prekograničnih tokova određenih kao da potječu ili završavaju u nacionalnim prijenosnim sustavima utvrđuju se na temelju fizičkih protoka električne energije koji su stvarno izmjereni tijekom određenog razdoblja.
6. Troškovi nastali kao posljedica prenošenja prekograničnih protoka ustanovljuju se na temelju predviđenih dugoročnih prosječnih dodatnih troškova, uzimajući u obzir gubitke, ulaganje u novu infrastrukturu i odgovarajući udio troškova postojeće infrastrukture, u mjeri u kojoj se takva infrastruktura koristi za prijenos prekograničnih protoka, posebno imajući u vidu potrebu jamčenja sigurnosti opskrbe. Pri ustanovljivanju nastalih troškova koriste se priznate standardne metode za izračun troškova. Koristi koje mreža dobije kao posljedica prenošenja prekograničnih protoka uzimaju se u obzir za smanjenje primljene naknade.
7. Samo za potrebe mehanizma naknade među operatorima prijenosnih sustava, ako prijenosne mreže dviju ili više država članica čine dio jednog kontrolnog bloka, u cijelosti ili djelomično, kontrolni blok u cjelini smatra se tvorbenim dijelom prijenosne mreže jedne od dotičnih država članica, kako bi se izbjeglo da se protok unutar kontrolnih blokova smatra prekograničnim protokom iz članka 2. stavka 2. točke (b) te kako ne bi došlo do plaćanja naknade u skladu sa stavkom 1. ovog članka. Regulatorna tijela dotičnih država članica mogu odlučiti koja od dotičnih država članica će biti ona čiji se kontrolni blok u cjelini smatra dijelom prijenosne mreže.

Članak 50.

Pružanje informacija

1. Operatori prijenosnih sustava uspostavljaju mehanizme za koordinaciju i razmjenu informacija radi osiguravanja sigurnosti mreže u kontekstu upravljanja zagušenjem.

2. Sigurnosni i operativni standardi te standardi planiranja koje koriste operatori prijenosnih sustava objavljuju se. Objavljene informacije uključuju opći sustav za izračun ukupnog kapaciteta prijenosa i granice pouzdanosti prijenosa, koji se temelji na električnim i fizičkim karakteristikama mreže. Takvi sustavi podliježu odobrenju od strane regulatornih tijela.
3. Operatori prijenosnih sustava objavljuju procjene raspoloživih kapaciteta prijenosa za svaki dan, navodeći sve raspoložive kapacitete prijenosa koji su već rezervirani. Te se objave provode u određenim intervalima prije dana prijenosa i uključuju, u svakom slučaju, procjene za tjedan dana unaprijed i mjesec dana unaprijed, kao i kvantitativnu indikaciju očekivane pouzdanosti raspoloživog kapaciteta.
4. Operatori prijenosnih sustava objavljuju odgovarajuće podatke o ukupnom predviđanju i stvarnoj potražnji, o raspoloživosti i stvarnoj uporabi proizvodnih sredstava i sredstava opterećenja, o raspoloživosti i uporabi mreža i interkonekcija, o uravnoteženju električne energije i kapacitetu rezerve te o dostupnosti i fleksibilnosti. Za raspoloživost i stvarnu uporabu malih proizvodnih jedinica i jedinica opterećenja mogu se upotrijebiti ukupni procijenjeni podaci.
5. Dotični sudionici na tržištu operatorima prijenosnih sustava osiguravaju odgovarajuće podatke.
6. Poduzeća za proizvodnju koja su vlasnici proizvodnih sredstava ili njima upravljaju, od kojih najmanje jedno proizvodno sredstvo ima instaliran kapacitet od najmanje 250 MW ili koja imaju portfelj koji se sastoji od najmanje 400 MW proizvodnih sredstava, pet godina čuvaju podatke za svaki sat po pogonu, koji su potrebni za provjeru svih operativnih odluka o dispečiranju i ponudbene strategije na burzama električne energije, interkonekcijskim dražbama, tržištima rezervne energije i izvanburzovnim tržištima, tako da su na raspolaganju regulatornom tijelu, nacionalnom tijelu za tržišno natjecanje i Komisiji. Podaci po pogonu i po satu koji se trebaju čuvati uključuju, ali se ne ograničuju na podatke o raspoloživom kapacitetu proizvodnje i predviđenim rezervama, uključujući dodjele tih predviđenih rezerva na razini pogona, u trenutku dražbe ili proizvodnje.
7. Operatori prijenosnih sustava redovito razmjenjuju niz dovoljno točnih podataka o mreži i podataka o toku opterećenja kako bi omogućili da svaki operator prijenosnog sustava može izračunati tok opterećenja u svojem odgovarajućem području. Isti se niz podataka stavlja na raspolaganje regulatornim tijelima i Komisiji te državama članicama na zahtjev. Regulatorna tijela, države članice i Komisija povjerljivo postupaju s tim nizom podataka i jamče da s njima povjerljivo postupaju i svaki savjetnik koji na njihov zahtjev obavlja analizu na temelju tih podataka.

Članak 51.

Certificiranje operatora prijenosnih sustava

1. Komisija razmatra svaku obavijest o odluci o certificiranju operatora prijenosnih sustava kako je utvrđeno u članku 52. stavku 6. Direktive (EU) 2019/944 čim je primi. U roku od dva mjeseca od primitka takve obavijesti Komisija daje svoje mišljenje relevantnom regulatornom tijelu o njegovoj usklađenosti s člankom 43. i člankom 52. stavkom 2. ili člankom 53. Direktive (EU) 2019/944.

Prilikom pripreme mišljenja iz prvog podstavka Komisija može od ACER-a zatražiti da dostavi svoje mišljenje o odluci regulatornog tijela. U tom se slučaju dvomjesečno razdoblje iz prvog podstavka produljuje za još dva mjeseca.

Ako Komisija u rokovima iz prvog i drugog podstavka ne izda mišljenje, smatra se da se Komisija ne protivi odluci regulatornog tijela.

2. U roku od dva mjeseca od dobivanja mišljenja Komisije regulatorno tijelo donosi svoju konačnu odluku u vezi s certificiranjem operatora prijenosnog sustava, pri čemu u što većoj mjeri uzima u obzir mišljenje Komisije. Odluka regulatornog tijela i mišljenje Komisije objavljuju se zajedno.
3. U bilo kojoj fazi postupka regulatorna tijela ili Komisija mogu zatražiti od operatora prijenosnog sustava ili poduzeća koje obavlja bilo koju od funkcija proizvodnje ili opskrbe sve informacije koje su potrebne za ispunjenje njihovih zadaća na temelju ovog članka.

4. Regulatorna tijela i Komisija štite povjerljivost poslovno osjetljivih informacija.
5. Ako Komisija primi obavijest o certificiranju operatora prijenosnog sustava na temelju članka 43. stavka 9. Direktive (EU) 2019/944, Komisija donosi odluku u vezi s certificiranjem. Regulatorna tijela poštuju odluku Komisije.

POGLAVLJE VI.

RAD DISTRIBUCIJSKOG SUSTAVA

Članak 52.

Europsko tijelo za operatore distribucijskih sustava

1. Operatori distribucijskih sustava surađuju na razini Unije u okviru tijela EU-a za ODS-ove kako bi promicali dovršenje i funkcioniranje unutarnjeg tržišta električne energije te optimalno upravljanje distribucijskim i prijenosnim sustavima i njihov koordinirani rad. Operatori distribucijskih sustava koji žele sudjelovati u okviru tijela EU-a za ODS-ove imaju pravo postati registrirani članovi tijela.

Registrirani članovi mogu izravno sudjelovati u aktivnostima tijela EU-a za ODS-ove ili ih može zastupati nacionalna udruga koju je imenovala država članica ili udruga na razini Unije.

2. Operatori distribucijskih sustava imaju pravo udružiti se osnivanjem tijela EU-a za ODS-ove. Tijelo EU-a za ODS-ove provodi zadaće i postupke u skladu s člankom 55. Kao stručno tijelo koje radi u zajedničkom interesu Unije, tijelo EU-a za ODS-ove ne zastupa posebne interese niti nastoji utjecati na postupak donošenja odluka radi promicanja određenih interesa.

3. Članovi tijela EU-a za ODS-ove podliježu registraciji i plaćanju pravične i razmjerne članarine koja odgovara broju kupaca povezanih s dotičnim operatorom distribucijskog sustava.

Članak 53.

Osnivanje tijela EU-a za ODS-ove

1. Tijelo EU-a za ODS-ove sastoji se od, najmanje, glavne skupštine, upravnog vijeća, strateške savjetodavne skupine, stručnih skupina i glavnog tajnika.

2. Do 5. srpnja 2020. operatori distribucijskih sustava podnose Komisiji i ACER-u nacrt statuta u skladu s člankom 54, uključujući kodeks ponašanja, popis registriranih članova, nacrt poslovnika, uključujući poslovnik za savjetovanja s ENTSO-om za električnu energiju i drugim dionicima te pravila financiranja za tijelo EU-a za ODS-ove koje se osniva.

Nacrtom poslovnika tijela EU-a za ODS-ove osigurava se uravnotežena zastupljenost svih operatora distribucijskog sustava koji sudjeluju.

3. U roku od dva mjeseca od primitka nacrta statuta, popisa članova i nacrta poslovnika ACER Komisiji daje svoje mišljenje, nakon savjetovanja s organizacijama koje predstavljaju sve dionike, posebice korisnike distribucijskog sustava.

4. Komisija u roku od tri mjeseca od dana primitka mišljenja ACER-a donosi mišljenje o nacrtu statuta, popisu članova i nacrtu poslovnika, uzimajući u obzir mišljenje ACER-a iz stavka 3.

5. Operatori distribucijskih sustava u roku od tri mjeseca od primitka pozitivnog mišljenja Komisije osnivaju tijelo EU-a za ODS-ove te donose i objavljuju njegov statut i poslovnik.

6. Dokumenti iz stavka 2. podnose se Komisiji i ACER-u u slučaju njihovih izmjena ili na obrazložen zahtjev bilo Komisije ili ACER-a. Komisija i ACER daju mišljenje u skladu s postupcima utvrđenima u stavcima 2., 3. i 4.

7. Troškove povezane s aktivnostima tijela EU-a za ODS-ove snose operatori distribucijskih sustava koji su registrirani članovi te se ti troškovi uzimaju u obzir pri izračunu tarifa. Regulatorna tijela odobravaju samo one troškove koji su razumni i proporcionalni.

Članak 54.

Glavna pravila i postupci za tijelo EU-a za ODS-ove

1. Statutom tijela EU-a za ODS-ove donesenim u skladu s člankom 53. jamče se sljedeća načela:
  - (a) sudjelovanje u radu tijela EU-a za ODS-ove ograničeno je na registrirane članove uz mogućnost delegiranja u okviru članstva;
  - (b) strateške odluke u vezi s aktivnostima tijela EU-a za ODS-ove te političke smjernice za upravno vijeće donosi opća skupština;
  - (c) odluke opće skupštine donose se u skladu sa sljedećim pravilima:
    - i. svaki član raspolaže brojem glasova koji je razmjernan broju njegovih kupaca;
    - ii. ako je dano 65 % glasova dodijeljenih članovima opće skupštine; i
    - iii. odluku je donijela većina koju čini najmanje 55 % članova opće skupštine;
  - (d) odluke opće skupštine odbacuju se u skladu sa sljedećim pravilima:
    - i. svaki član raspolaže brojem glasova koji je razmjernan broju njegovih kupaca;
    - ii. dano je 35 % glasova dodijeljenih članovima opće skupštine, i
    - iii. odluku je odbacilo najmanje 25 % članova opće skupštine;
  - (e) upravno vijeće bira opća skupština na mandat od najviše četiri godine;
  - (f) upravno vijeće imenuje predsjednika i troje potpredsjednika iz redova članova vijeća;
  - (g) suradnju između operatora distribucijskih sustava i operatora prijenosnih sustava u skladu s člancima 56. i 57. vodi upravno vijeće;
  - (h) odluke upravnog vijeća donose se apsolutnom većinom;
  - (i) na temelju prijedloga upravnog vijeća opća skupština imenuje glavnog tajnika iz redova svojih članova na mandat od četiri godine koji se može jedanput obnoviti;
  - (j) na temelju prijedloga upravnog vijeća opća skupština imenuje stručne skupine pri čemu nijedna skupina ne premašuje 30 članova uz mogućnost da jednu trećinu njih ne čine članovi tijela EU-a za ODS-ove; povrh toga, osniva se skupina nacionalnih stručnjaka koja se sastoji od jednog predstavnika operatora distribucijskih sustava iz svake države članice.
2. Postupcima koje donese tijelo EU-a za ODS-ove osigurava se pravično i razmjerno postupanje prema njegovim članovima i odražava se različita zemljopisna i gospodarska struktura njegova članstva. Postupcima se posebno predviđa sljedeće:
  - (a) upravno vijeće sastoji se od predsjednika upravnog vijeća i 27 predstavnika članova, od kojih je:
    - i. devet predstavnika članova s više od jednog milijuna korisnika mreže;
    - ii. devet predstavnika članova s više od 100 000, a manje od jednog milijuna korisnika mreže; i
    - iii. devet predstavnika članova s manje od 100 000 korisnika mreže;
  - (b) predstavnicima postojećih udruga ODS-ova dopušteno je sudjelovati na sastancima upravnog vijeća u svojstvu promatrača;
  - (c) upravno vijeće ne smije se sastojati od više od tri predstavnika članova sa sjedištem u istoj državi članici ili predstavnika iste industrijske grupe;

- (d) svaki potpredsjednik upravnog vijeća mora biti imenovan iz redova predstavnika članova u svakoj kategoriji opisanoj u točki (a);
- (e) predstavnici članova sa sjedištem u jednoj državi članici ili predstavnici iste industrijske grupe ne smiju činiti većinu sudionika stručne skupine;
- (f) upravno vijeće osniva stratešku savjetodavnu skupinu koja daje svoje mišljenje upravnom vijeću i stručnim skupinama i sastoji se od predstavnika europskih udruga ODS-ova i predstavnika onih država članica koje nisu zastupljene u upravnom vijeću.

Članak 55.

Zadaci tijela EU-a za ODS-ove

1. Zadaci su tijela EU-a za ODS-ove sljedeće:
  - (a) promicanje rada i planiranja distribucijskih mreža u koordinaciji s radom i planiranjem prijenosnih mreža;
  - (b) olakšavanje integracije obnovljivih izvora energije, distribuirane proizvodnje i drugih resursa ugrađenih u distribucijsku mrežu, primjerice skladištenje energije;
  - (c) olakšavanje fleksibilnosti potrošnje i upravljanja potrošnjom te pristupa tržištima za korisnike distribucijskih mreža;
  - (d) doprinosenje digitalizaciji distribucijskih sustava, uključujući razvoj pametnih mreža i sustava za pametno mjerenje;
  - (e) podupiranje razvoja upravljanja podacima, kibersigurnosti i zaštite podataka u suradnji s relevantnim tijelima i reguliranim subjektima;
  - (f) sudjelovanje u razvoju mrežnih pravila koja su relevantna za rad i planiranje distribucijskih mreža i koordiniran rad prijenosnih mreža i distribucijskih mreža u skladu s člankom 59.
2. Osim toga, tijelo EU-a za ODS-ove:
  - (a) surađuje s ENTSO-om za električnu energiju u praćenju i provedbi mrežnih pravila i smjernica donesenih u skladu s ovom Uredbom koji su relevantni za rad i planiranje distribucijskih mreža i koordiniran rad prijenosnih i distribucijskih mreža;
  - (b) surađuje s ENTSO-om za električnu energiju i donosi najbolje prakse za koordiniran rad i koordinirano planiranje prijenosnih i distribucijskih sustava, uključujući pitanja kao što su razmjena podataka među operatorima i koordiniranje distribuiranih izvora energije;
  - (c) radi na utvrđivanju najboljih praksi u područjima navedenima u stavku 1. i uvođenju poboljšanja energetske učinkovitosti u distribucijskoj mreži;
  - (d) donosi godišnji program rada i godišnje izvješće;
  - (e) djeluje u skladu s pravom tržišnog natjecanja i osigurava neutralnost.

Članak 56.

Savjetovanja u postupku izrade mrežnih pravila

1. Tijekom sudjelovanja u razvoju novih mrežnih pravila u skladu s člankom 59. tijelo EU-a za ODS-ove provodi opsežan proces savjetovanja, u ranoj fazi i na otvoren i transparentan način, uključujući sve relevantne dionike i posebice organizacije koje predstavljaju takve dionike, u skladu s poslovníkom iz članka 53. To savjetovanje također uključuje regulatorna tijela i druga nacionalna tijela, poduzeća za opskrbu i proizvodnju, korisnike sustava uključujući kupce, tehnička tijela i platforme dionika. Cilj je savjetovanja identificiranje mišljenja i prijedloga svih odgovarajućih relevantnih strana tijekom procesa odlučivanja.

2. Svi dokumenti i zapisnici sastanaka povezani sa savjetovanjima iz stavka 1. objavljuju se.
3. Tijelo EU-a za ODS-ove uzima u obzir mišljenja dostavljena tijekom savjetovanja. Prije donošenja prijedloga mrežnih pravila iz članka 59. tijelo EU-a za ODS-ove navodi na koji su način primjedbe primljene tijekom savjetovanja uzete u obzir. Ako primjedbe nisu uzete u obzir, navodi razloge za to.

Članak 57.

Suradnja operatora distribucijskih sustava i operatora prijenosnih sustava

1. Operatori distribucijskih sustava i operatori prijenosnih sustava surađuju međusobno u planiranju i upravljanju svojim mrežama. Osobito, operatori distribucijskih sustava i operatori prijenosnih sustava razmjenjuju sve potrebne informacije i podatke o radu proizvodnih sredstava i upravljanju potrošnjom, svakodnevnom pogonu svojih mreža i dugoročnom planiranju ulaganja u mrežu radi osiguravanja troškovno učinkovitog, sigurnog i pouzdanog razvoja i pogona svojih mreža.
2. Operatori distribucijskih sustava i operatori prijenosnih sustava surađuju međusobno radi postizanja koordiniranog pristupa resursima kao što su distribuirana proizvodnja, skladištenje energije i upravljanje potrošnjom, koji bi mogli podupirati posebne potrebe i operatora distribucijskih sustava i operatora prijenosnih sustava.

POGLAVLJE VII.

MREŽNA PRAVILA I SMJERNICE

Članak 58.

Donošenje mrežnih pravila i smjernica

1. Komisija može, podložno ovlaštenjima iz članaka 59., 60. i 61., donositi provedbene ili delegirane akte. Takvi akti mogu se donositi kao mrežna pravila na temelju teksta prijedloga koje je izradio ENTSO za električnu energiju ili, ako je tako utvrđeno na popisu prioriteta na temelju članka 59. stavka 3., tijelo EU-a za ODS-ove, prema potrebi u suradnji s ENTSO-om za električnu energiju, te ACER na temelju postupka iz članka 59., ili kao smjernice na temelju postupka iz članka 61.
2. Mrežnim pravilima i smjernicama:
  - (a) osigurava se najmanji stupanj usklađivanja potreban za postizanje ciljeva ove Uredbe;
  - (b) uzimaju se u obzir regionalne posebnosti, ako je primjereno;
  - (c) ne prelazi se ono što je potrebno u svrhu iz točke (a); i
  - (d) ne dovodi se u pitanje pravo država članica da uspostave nacionalna mrežna pravila koja ne utječu na prekozonsku trgovinu.

Članak 59.

Utvrđivanje mrežnih pravila

1. Komisija je ovlaštena za donošenje provedbenih akata kako bi se osigurali jedinstveni uvjeti za provedbu ove Uredbe utvrđivanjem mrežnih pravila u sljedećim područjima:
  - (a) pravila o sigurnosti i pouzdanosti mreže uključujući pravila za tehnički prijenos rezervnog kapaciteta za operativnu sigurnost mreže, kao i pravila o interoperabilnosti kojima se provode članci od 34. do 47. i članak 57. ove Uredbe i članak 40. Direktive (EU) 2019/944, među ostalim stanje sustava, korektivne mjere i granične vrijednosti pogonskih veličina, regulacija napona i upravljanje jalovom snagom, upravljanje strujom kratkog spoja, upravljanje protokom električne energije, analiza ispada i postupanje s ispadima, zaštitna oprema i sustavi, razmjena podataka, usklađenost, osposobljavanje, operativno planiranje i sigurnosna analiza, regionalna koordinacija pogonske sigurnosti, koordinacija isključenja, planovi raspoloživosti relevantnih sredstava, analiza adekvatnosti, pomoćne usluge, planiranje te platforme za razmjenu podataka za planiranje pogona;

- (b) pravila o dodjeli kapaciteta i o upravljanju zagušenjem kojima se provodi članak 6. Direktive (EU) 2019/944 i članci od 7. do 10., članci od 13. do 17. i članci 35., 36 i 37. ove Uredbe, među ostalim metodologije i procesi za izračun kapaciteta za dan unaprijed, unutar dana i unaprijed, modeli mreže, konfiguracija zone trgovanja, redispečiranje i trgovanje u suprotnom smjeru, algoritmi trgovanja, jedinstveno povezivanje za dan unaprijed ili jedinstveno unutarodnevno povezivanje, jamčenje dodijeljenog prekozonskog kapaciteta, raspodjela prihoda od zagušenja, ograničavanje rizika prekozonskog prijenosa, postupci nominacije te nadoknada troškova nastalih pri dodjeli kapaciteta i upravljanjem zagušenjima;
- (c) pravila za trgovanje u vezi s tehničkim i operativnim pružanjem usluga pristupa mreži i uravnoteženjem sustava kojima se provode članci 5., 6. i 17., uključujući pravila o pričuvnoj snazi povezanoj s mrežom, među ostalim funkcije i odgovornosti, platforme za razmjenu energije uravnoteženja, rokova zatvaranja tržišta, zahtjevi za standardne i specifične proizvode uravnoteženja, nabava usluga uravnoteženja, dodjela prekozonskog kapaciteta za razmjenu usluga uravnoteženja ili za dijeljenje rezervi, obračun energije uravnoteženja, obračun razmjena energije između operatora sustava, obračun odstupanja te obračun rezerviranog kapaciteta za uravnoteženje sustava, regulacija frekvencije i snage razmjene, parametri za definiranje kvalitete frekvencije i ciljani parametri, rezerve za održavanje frekvencije, rezerve za ponovnu uspostavu frekvencije, razmjena i dijeljenje rezervi, prekogranični aktivacijski procesi rezervi, procesi korekcije sinkronog vremena i transparentnost informacija;
- (d) pravila kojima se provode članci 36., 40. i 54. Direktive (EU) 2019/944 s obzirom na pravila za nediskriminirajuće, transparentno pružanje nefrekvencijskih pomoćnih usluga, uključujući pravila o regulaciji napona u stacionarnom stanju, tromosti, injektiranju brzodjelujuće jalove struje, tromosti za osiguranje stabilnosti mreže, struji kratkog spoja, sposobnosti crnog starta i sposobnosti otočnog pogona;
- (e) pravila kojima se provodi članak 57. ove Uredbe i članci 17., 31., 32., 36., 40. i 54. Direktive (EU) 2019/944 s obzirom na upravljanje potrošnjom, što obuhvaća pravila za agregaciju potrošnje, skladištenje energije i ograničavanje potražnje.

Ti se provedbeni akti donose u skladu s postupkom ispitivanja iz članka 67. stavka 2.

2. Komisija je ovlaštena za donošenje delegiranih akata u skladu s člankom 68. kojima se dopunjuje ova Uredba u odnosu na utvrđivanje mrežnih pravila u sljedećim područjima:

- (a) pravila o mrežnoj povezanosti, među ostalim pravila o priključenju postrojenja kupca priključenih na prijenosni sustav, distribucijskih postrojenja priključenih na prijenosni sustav i distribucijskih sustava, priključenju elemenata postrojenja kupca koji se upotrebljavaju za upravljanje potrošnjom, zahtjevima za priključivanje proizvođača električne energije na mrežu, zahtjevima za priključivanje na mrežu s visokonaponskom istosmjernom strujom, zahtjevima za istosmjerno priključene EEP module i krajnje ISVN pretvaračke stanice te operativnim postupci obavješćivanja za priključenje na mrežu;
- (b) pravila za razmjenu podataka, namiru i transparentnost, uključujući osobito pravila o kapacitetima za prijenos tijekom relevantnih vremenskih razdoblja, procjene i stvarne vrijednosti raspodjele i korištenja kapaciteta za prijenos, predviđanja i stvarne potražnje za objektima i njihovog agregiranja, uključujući nedostupnost objekata, predviđanje i stvarnu generaciju jedinica za proizvodnju i njihovo zbrajanje, uključujući nedostupnost jedinica, raspoloživost i korištenje mreža, mjere za upravljanje zagušenjem i podatke o uravnoteženju na tržištu. Pravila bi trebala uključivati načine na koje se informacije objavljuju, vremenski raspored objave, subjekte odgovorne za rukovanje;
- (c) pravila za pristup treće strane;
- (d) operativni postupci za poremećeni pogon i ponovnu uspostavu u hitnim slučajevima, među ostalim planovi za obranu sustava, planovi za ponovnu uspostavu, tržišne interakcije, razmjena informacija i komunikacija te alati i infrastruktura;
- (e) sektorska pravila za aspekte kibersigurnosti u vezi s prekograničnim protocima električne energije, uključujući pravila o zajedničkim minimalnim zahtjevima, planiranju, praćenju, izvješćivanju i upravljanju krizama.

3. Nakon savjetovanja s ACER-om, ENTSO-om za električnu energiju, tijelom EU-a za ODS-ove i drugim relevantnim dionicima, Komisija svake tri godine izrađuje popis prioriteta utvrđujući područja navedena u stavcima 1. i 2. koja treba uključiti u razvoj mrežnih pravila.

Ako je predmet mrežnog pravila izravno povezan s radom distribucijskog sustava i nije primarno relevantan za prijenos, Komisija može zatražiti da tijelo EU-a za ODS-ove u suradnji s ENTSO-om za električnu energiju sazove odbor za izradu nacrtu te podnese prijedlog mrežnog pravila ACER-u.

4. Komisija zahtijeva od ACER-a da joj u razumnom roku koji nije dulji od šest mjeseci nakon primitka zahtjeva Komisije podnese neobvezujuću okvirnu smjernicu u kojoj se navode jasna i objektivna načela za razvoj mrežnih pravila za područja koja su utvrđena na popisu prioriteta (okvirna smjernica). Zahtjev Komisije može sadržavati stanja koja se moraju obuhvatiti okvirnim smjernicama. Svaka okvirna smjernica doprinosi integraciji tržišta, nediskriminaciji, stvarnom tržišnom natjecanju i učinkovitom funkcioniranju tržišta. Komisija može na obrazložen zahtjev ACER-a produljiti rok za podnošenje smjernica.
5. ACER se u roku od najmanje dva mjeseca na otvoren i transparentan način savjetuje s ENTSO-om za električnu energiju, tijelom EU-a za ODS-ove i drugim relevantnim dionicima o okvirnoj smjernici.
6. ACER Komisiji podnosi neobvezujuću okvirnu smjernicu ako je to od njega zatraženo u skladu sa stavkom 4.
7. Ako Komisija smatra da okvirna smjernica ne doprinosi integraciji tržišta, nediskriminaciji, stvarnom tržišnom natjecanju i učinkovitom funkcioniranju tržišta, može zatražiti od ACER-a da preispita okvirnu smjernicu u razumnom roku te da je ponovno podnese Komisiji.
8. Ako ACER ne podnese ili ponovno ne podnese okvirnu smjernicu u roku koji je odredila Komisija u skladu sa stavkom 4. ili stavkom 7., Komisija razrađuje dotičnu okvirnu smjernicu.
9. Komisija zahtijeva od ENTSO-a za električnu energiju ili, ako je tako utvrđeno na popisu prioriteta iz stavka 3., tijela EU-a za ODS-ove u suradnji s ENTSO-om za električnu energiju da podnese ACER-u prijedlog mrežnog pravila u skladu s odgovarajućom okvirnom smjernicom u razumnom roku koji nije dulji od 12 mjeseci od primitka zahtjeva Komisije.
10. ENTSO za električnu energiju ili, ako je tako utvrđeno na popisu prioriteta iz stavka 3., tijelo EU-a za ODS-ove, u suradnji s ENTSO-om za električnu energiju, saziva odbor za izradu nacрта kako bi ih podupirao u procesu razvoja mrežnog pravila. Odbor za izradu nacрта čine predstavnici ACER-a, ENTSO-a za električnu energiju, ako je to primjereno, tijela EU-a za ODS-ove te nominirani operatori tržišta električne energije i ograničen broj glavnih dionika na koje to utječe. ENTSO za električnu energiju ili, ako je tako utvrđeno na popisu prioriteta iz stavka 3., tijelo EU-a za ODS-ove, u suradnji s ENTSO-om za električnu energiju, razvija prijedloge mrežnih pravila u područjima iz stavaka 1. i 2. ako to zahtijeva Komisija u skladu sa stavkom 9.
11. ACER revidira predloženo mrežno pravilo kako bi osigurao da je mrežno pravilo koje se treba usvojiti sukladno odgovarajućoj okvirnoj smjernici te da doprinosi integraciji tržišta, nediskriminaciji, stvarnom tržišnom natjecanju i učinkovitom funkcioniranju tržišta i, podnosi revidirano mrežno pravilo Komisiji u roku od šest mjeseci od primitka prijedloga. U prijedlogu koji je podnijela Komisiji ACER uzima u obzir mišljenja koja su joj dostavile sve zainteresirane strane tijekom izrade prijedloga pod vodstvom ENTSO-a ili tijela EU-a za ODS-ove i savjetuje se s relevantnim dionicima o verziji koja se podnosi Komisiji.
12. Ako ENTSO za električnu energiju ili tijelo EU-a za ODS-ove ne razvije mrežno pravilo u roku koji je odredila Komisija u skladu sa stavkom 9., Komisija može zahtijevati od ACER-a da pripremi nacrt mrežnog pravila na temelju odgovarajuće okvirne smjernice. ACER može u tijeku pripreme nacрта mrežnog pravila pokrenuti daljnje savjetovanje u skladu s ovim stavkom. ACER podnosi Komisiji nacrt mrežnog pravila pripremljen u skladu s ovim stavkom i može ga preporučiti za donošenje.
13. Komisija može na vlastitu inicijativu, ako ENTSO za električnu energiju ili tijelo EU-a za ODS-ove nije razvilo mrežno pravilo ili ACER nije razvio nacrt mrežnog pravila iz stavka 12., ili na prijedlog ACER-a u skladu sa stavkom 11., donijeti jedno mrežno pravilo ili više njih za područja navedena u stavcima 1. i 2.
14. Ako Komisija predloži donošenje mrežnog pravila na vlastitu inicijativu, Komisija se savjetuje s ACER-om, ENTSO-om za električnu energiju i drugim relevantnim zainteresiranim stranama u pogledu nacрта mrežnog pravila tijekom razdoblja od najmanje dva mjeseca.
15. Ovim se člankom ne dovodi u pitanje pravo Komisije da donese i izmijeni smjernice, kako je utvrđeno u članku 61. Njime se ne dovodi se u pitanje mogućnost da ENTSO za električnu energiju razvije neobvezujuće smjernice u područjima utvrđenima u stavcima 1. i 2. ako se te smjernice ne odnose na područja obuhvaćena zahtjevom koji je Komisija uputila ENTSO-u za električnu energiju. ENTSO za električnu energiju sve smjernice podnosi ACER-u na mišljenje i na odgovarajući način uzima u obzir to mišljenje.

Članak 60.**Izmjene mrežnih pravila**

1. Komisija je ovlaštena izmijeniti mrežna pravila u područjima navedenima u članku 59. stavcima 1. i 2. u skladu s odgovarajućim postupkom utvrđenim u tom članku. Izmjene mrežnih pravila može predložiti i ACER u skladu sa stavcima 2. i 3. ovog članka.
2. Osobe koje mogu imati interes povezan s bilo kojim mrežnim pravilom donesenim u skladu s člankom 59., uključujući ENTSO za električnu energiju, tijelo EU-a za ODS-ove, regulatorna tijela, operatore prijenosnih sustava, operatore distribucijskih sustava, korisnike sustava i kupce, mogu ACER-u predložiti nacrt izmjene tog mrežnog pravila. ACER također može predložiti izmjene na vlastitu inicijativu.
3. ACER može Komisiji podnijeti obrazložene prijedloge izmjena, objašnjavajući na koji su način takvi prijedlozi usklađeni s ciljevima mrežnih pravila iz članka 59. stavka 3. ove Uredbe. ACER se o prijedlogu izmjena, ako smatra da je dopušten te kada izmjene predlaže na vlastitu inicijativu, savjetuje sa svim dionicima u skladu s člankom 14. Uredbe (EU) 2019/942.

Članak 61.**Smjernice**

1. Komisija je ovlaštena za donošenje obvezujućih smjernica u područjima navedenima u ovom članku.
2. Komisija je ovlaštena za donošenje smjernica u područjima u kojima se takvi akti mogu izraditi prema postupku za mrežna pravila na temelju članka 59. stavaka 1. i 2. Te se smjernice donose u obliku delegiranog ili provedbenog akta, ovisno o odgovarajućem ovlaštenju predviđenom u ovoj Uredbi.
3. Komisija je ovlaštena za donošenje delegiranih akata u skladu s člankom 68. kojima se dopunjuje ova Uredba navođenjem smjernica koje se odnose na mehanizam naknade među operatorima prijenosnih sustava. Tim se smjernicama u skladu s načelima utvrđenima u člancima 18. i 49. određuju:
  - (a) detalji postupka za utvrđivanje koji operatori prijenosnih sustava podliježu plaćanju kompenzacije za prekogranične protoke, uključujući podjelu između operatora nacionalnih prijenosnih sustava iz kojih potječu prekogranični protoci i sustava u kojima ti protoci završavaju, u skladu s člankom 49. stavkom 2.;
  - (b) detalji postupka plaćanja koji treba slijediti, uključujući utvrđivanje prvog razdoblja za koje se kompenzacija treba platiti, u skladu s člankom 49. stavkom 3. drugim podstavkom;
  - (c) detalji metodologije za utvrđivanje prenošenja prekograničnih protoka za koje se kompenzacija treba platiti u skladu s člankom 49., u smislu i kvantitete i vrste protoka, i određivanje opsega takvih protoka koji potječu iz prijenosnih sustava pojedinačnih država članica ili završavaju u tim sustavima, u skladu s člankom 49. stavkom 5.;
  - (d) detalji metodologije za utvrđivanje troškova i koristi nastalih kao posljedica prenošenja prekograničnih protoka, u skladu s člankom 49. stavkom 6.;
  - (e) detalji tretmana električnih protoka koji potječu iz zemalja izvan Europskoga gospodarskog prostora ili završavaju u tim zemljama u kontekstu mehanizma naknade među operatorima prijenosnih sustava; i
  - (f) aranžmana za sudjelovanje nacionalnih sustava koji su međusobno povezani vodovima istosmjerne struje, u skladu s člankom 49.
4. Komisija prema potrebi može donijeti provedbene akte kojima se određuju smjernice kojima se osigurava minimalni stupanj usklađenosti potreban za postizanje cilja ove Uredbe. Tim se smjernicama mogu odrediti:
  - (a) detalji pravila o trgovini električnom energijom kojima se provodi članak 6. Direktive (EU) 2019/944 i članci od 5. do 10., članci od 13. do 17. i članci 35., 36. i 37. ove Uredbe;
  - (b) detalji pravila o poticanju ulaganja za kapacitet interkonekcijskog voda uključujući lokacijske signale kojima se provodi članak 19.

Ti se provedbeni akti donose u skladu s postupkom ispitivanja iz članka 67. stavka 2.

5. Komisija može donijeti provedbene akte kojima se određuju smjernice za operativnu koordinaciju između operatora prijenosnih sustava na razini Unije. Navedene smjernice sukladne su i temelje se na mrežnim pravilima iz članka 59., kao i na donesenim specifikacijama iz članka 30. stavka 1. točke (i). Prilikom donošenja tih smjernica Komisija uzima u obzir različite regionalne i nacionalne operativne zahtjeve.

Navedeni provedbeni akti se donose u skladu s postupkom ispitivanja iz članka 67. stavka 2.

6. Pri donošenju ili izmjeni smjernica Komisija se savjetuje s ACER-om, ENTSO-om za električnu energiju, tijelom EU-a za ODS-ove te prema potrebi s drugim dionicima.

Članak 62.

Pravo država članica da predvide detaljnije mjere

Ovom se Uredbom ne dovode u pitanje prava država članica da ostave na snazi ili uvedu mjere koje sadržavaju detaljnije odredbe od onih utvrđenih u ovoj Uredbi, u smjernicama iz članka 61. ili u mrežnim pravilima iz članka 59. pod pretpostavkom da su te mjere u skladu s pravom Unije.

POGLAVLJE VIII.

ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 63.

Novi interkonekcijski vodovi

1. Novi spojni vodovi jednosmjerne struje mogu se na zahtjev izuzeti, na ograničeno razdoblje, od članka 19. stavka 2. i stavka 3. ove Uredbe i od članaka 6. i 43., članka 59. stavka 7. i članka 60. stavka 1. Direktive (EU) 2019/944 ako su ispunjeni sljedeći uvjeti:

- (a) ulaganje ojačava tržišno natjecanje u opskrbi električnom energijom;
- (b) razina rizika koja je povezana s ulaganjem takva je da do ulaganja ne bi došlo da nije odobreno izuzeće;
- (c) interkonekcijski vod je u vlasništvu fizičke ili pravne osobe koja je odvojena, barem u smislu svojeg pravnog oblika, od operatora sustava u čijim će se sustavima graditi taj interkonekcijski vod;
- (d) naknade se ubiru od korisnika tog interkonekcijskog voda;
- (e) od djelomičnog otvaranja tržišta iz članka 19. Direktive 96/92/EZ Europskog parlamenta i Vijeća ⁽²⁴⁾ ni jedan dio kapitala ili operativnih troškova interkonekcijskog voda nije vraćen od bilo koje komponente naknada za uporabu prijenosnih sustava ili distribucijskih sustava povezanih tim interkonekcijskim vodom; i
- (f) izuzeće ne bi bilo štetno za tržišno natjecanje ni za djelotvorno funkcioniranje unutarnjeg tržišta električne energije ni za učinkovito funkcioniranje reguliranog sustava na koji je vezan interkonekcijski vod.

2. Stavak 1. također se primjenjuje, u iznimnim slučajevima, na interkonekcijske vodove izmjenične struje pod uvjetom da su troškovi i rizici predmetnog ulaganja posebno visoki kada se usporede s troškovima i rizicima koji obično nastanu kada se spajaju dva susjedna nacionalna prijenosna sustava interkonekcijskim vodom izmjenične struje.

3. Stavak 1. primjenjuje se i na značajna povećanja kapaciteta u postojećim interkonekcijskim vodovima.

⁽²⁴⁾ Direktiva 96/92/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 19. prosinca 1996. o zajedničkim pravilima za unutarnje tržište električne energije (SL L 27, 30.1.1997., str. 20.).

4. Odluku o davanju izuzeća iz stavaka 1., 2. i 3. regulatorno tijelo dotične države članice donosi posebno za svaki slučaj. Izuzeće može obuhvatiti cijeli ili dio kapaciteta novog interkonekcijskog voda ili postojećeg interkonekcijskog voda sa značajno povećanim kapacitetom.

U roku od dva mjeseca od primitka zahtjeva za izuzeće od strane zadnjeg od dotičnih regulatornih tijela, ACER može tim regulatornim tijelima dati savjetodavno mišljenje. Regulatorna tijela mogu svoje odluke temeljiti na tom mišljenju.

Prilikom odlučivanja o odobrenju izuzeća regulatorna tijela uzimaju u obzir, za svaki slučaj posebno, potrebu nametanja uvjeta u vezi s trajanjem izuzeća i nediskriminacijskim pristupom interkonekcijskom vodu. Prilikom odlučivanja o tim uvjetima regulatorna tijela posebno vode računa o dodatnom kapacitetu koji će se graditi ili modifikaciji postojećeg kapaciteta, vremenskom okviru projekta i nacionalnim okolnostima.

Prije odobravanja izuzeća regulatorna tijela dotičnih država članica odlučuju o pravilima i mehanizmima za upravljanje kapacitetima i njihovu dodjelu. Ta pravila o upravljanju zagušenjem uključuju obvezu da se neupotrijebljeni kapaciteti ponude na tržištu, a korisnici uređaja imaju pravo trgovati svojim ugovorenim kapacitetima na sekundarnom tržištu. Pri procjeni kriterija iz stavka 1. točaka (a), (b) i (f) uzimaju se u obzir rezultati postupka dodjele kapaciteta.

Ako su sva dotična regulatorna tijela postigla dogovor o odluci o izuzeću u roku od šest mjeseci od primitka zahtjeva, ona o toj odluci obavješćuju ACER.

Odluka o izuzeću, uključujući uvjete iz trećeg podstavka ovog stavka, mora se valjano obrazložiti i objaviti.

5. Odluku iz stavka 4. donosi ACER:

- (a) ako dotična regulatorna tijela nisu mogla postići dogovor u roku od šest mjeseci od dana kada je zadnje od tih regulatornih tijela primilo zahtjev za izuzeća; ili
- (b) na zajednički zahtjev dotičnih regulatornih tijela.

Prije donošenja takve odluke ACER se savjetuje s dotičnim regulatornim tijelima i podnositeljima zahtjeva.

6. Neovisno o stavcima 4. i 5., države članice mogu predvidjeti da regulatorno tijelo ili ACER, ovisno o slučaju, treba podnijeti svoje mišljenje o zahtjevu za izuzeće relevantnom tijelu u državi članici s ciljem donošenja formalne odluke. To se mišljenje objavljuje zajedno s odlukom.

7. Regulatorna tijela po primitku bez odgode šalju presliku svakog zahtjeva za izuzeće na znanje Komisiji i ACER-u. Dotična regulatorna tijela ili ACER (tijela obavješćivanja) obavješćuju Komisiju o odluci bez odgode zajedno sa svim relevantnim informacijama u vezi s tom odlukom. Te se informacije mogu dostaviti Komisiji u agregiranom obliku koji Komisiji omogućuje donošenje utemeljene odluke. Te informacije posebno obuhvaćaju:

- (a) detaljan opis razloga na temelju kojih je izuzeće odobreno ili odbijeno, uključujući financijske informacije koje opravdavaju potrebu za izuzećem;
- (b) obavljenju analizu o utjecaju na tržišno natjecanje i na djelotvorno funkcioniranje unutarnjeg tržišta električne energije koji je posljedica odobrenja izuzeća;
- (c) razloge za vremensko razdoblje i udio ukupnog kapaciteta predmetnog interkonekcijskog voda za koje je izuzeće odobreno; i
- (d) rezultat savjetovanja s dotičnim regulatornim tijelima.

8. U roku od 50 radnih dana od dana primitka obavijesti iz stavka 7. Komisija može donijeti odluku kojom zahtijeva da tijela obavješćivanja izmijene ili povuku odluku o odobrenju izuzeća. To se razdoblje može produljiti za dodatnih 50 radnih dana ako Komisija zatraži dodatne informacije. To dodatno razdoblje počinje na dan koji slijedi nakon primitka potpunih informacija. Početno razdoblje može se produljiti i pristankom Komisije i tijela obavješćivanja.

Ako tražene informacije nisu dostavljene u razdoblju navedenom u zahtjevu, obavijest se smatra povučenom osim ako je, prije isteka tog razdoblja, razdoblje produljeno pristankom i Komisije i tijela obavješćivanja ili ako tijela obavješćivanja u valjano obrazloženoj izjavi obavijeste Komisiju da smatraju da je obavješćivanje dovršeno.

Tijela obavješćivanja postupaju u skladu s odlukom Komisije o izmjeni ili povlačenju odluke o izuzeću u roku od mjesec dana od primitka i o tome obavješćuju Komisiju.

Komisija štiti povjerljivost poslovno osjetljivih informacija.

Odobrenje odluke o izuzeću od strane Komisije istječe dvije godine od dana njezina donošenja ako izgradnja interkonekcijskog voda još nije počela do tog dana i pet godina od dana njezina donošenja ako interkonekcijski vod nije počeo s radom do tog dana, osim ako Komisija na temelju obrazloženog zahtjeva tijela obavješćivanja odluči da je do kašnjenja došlo zbog velikih prepreka koje su izvan kontrole osobe kojoj je izuzeće dodijeljeno.

9. Ako regulatorna tijela predmetnih država članica odluče izmijeniti odluku o izuzeću, ona odmah obavješćuju Komisiju o toj odluci i svim relevantnim informacijama u pogledu te odluke. Na odluku o izmjeni odluke o izuzeću primjenjuju se stavci od 1. do 8., uzimajući u obzir posebnosti postojećeg izuzeća.

10. Komisija može, na zahtjev ili na vlastitu inicijativu, ponovo pokrenuti postupak u vezi sa zahtjevom za izuzećem u sljedećim situacijama:

- (a) ako su se, uzimajući u obzir legitimna očekivanja stranaka i gospodarsku ravnotežu postignutu prvotnom odlukom o izuzeću, bitno promijenile činjenice na kojima se odluka temeljila;
- (b) ako su predmetna poduzeća postupala protivno svojim obvezama; ili
- (c) ako se odluka temeljila na nepotpunim, netočnim ili zavaravajućim informacijama koje su dostavile stranke.

11. Komisija je ovlaštena za donošenje delegiranih akata u skladu s člankom 68. kojima se dopunjuje ova Uredba navođenjem smjernica za primjenu uvjeta utvrđenih u stavku 1. ovog članka i određivanjem postupka koji treba slijediti za primjenu stavka 4. i stavaka od 7. do 10. ovog članka.

Članak 64.

Odstupanja

1. Države članice mogu primjenjivati odstupanja od odgovarajućih odredaba članaka 3. i 6., članka 7. stavka 1., članka 8. stavaka 1. i 4., članaka 9., 10. i 11., članaka od 14. do 17., članaka od 19. do 27., članaka od 35. do 47. i članka 51. u sljedećim situacijama:

- (a) pod uvjetom da država članica može dokazati da postoje znatni problemi u radu malih izoliranih sustava i malih povezanih sustava;
- (b) riječ je o najudaljenijim regijama u smislu članka 349. UFEU-a, koje se iz očitih fizičkih razloga ne mogu povezati s energetske tržištem Unije.

U situaciji iz prvog podstavka točke (a) odstupanje je vremenski ograničeno i podložno uvjetima čiji je cilj povećanje konkurentnosti i integracija s unutarnjim tržištem elektroenergije.

U situaciji iz prvog podstavka točke (b) odstupanje je vremenski ograničeno.

Komisija prije donošenja odluke obavješćuje države članice o tim zahtjevima, štiteći povjerljivost poslovno osjetljivih informacija.

Odstupanje odobreno u skladu s ovim člankom ima za cilj osigurati da se njime ne ometaju prijelaz na obnovljive izvore energije, veća fleksibilnost, skladištenje energije, elektromobilnost i upravljanje potrošnjom.

Komisija u svojoj odluci o odobravanju odstupanja navodi do koje se mjere odstupanjem mora uzeti u obzir primjena mrežnih pravila i smjernica.

2. Članci 3., 5. i 6., članak 7. stavak 1., članak 7. stavak 2. točke (c) i (g), članci od 8. do 17., članak 18. stavci 5. i 6., članci 19. i 20., članak 21. stavci 1. i 2. te stavci od 4. do 8., članak 22. stavak 1. točka (c), članak 22. stavak 2. točke (b) i (c), članak 22. stavak 2. zadnji podstavak, članci od 23. do 27., članak 34. stavci 1, 2. i 3., članci od 35. do 47., članak 48. stavak 2. i članci 49. i 51. ne primjenjuju se na Cipar sve dok njegov prijenosni sustav ne bude povezan s prijenosnim sustavima drugih država članica putem međupoveznica.

Ako prijenosni sustav Cipra ne bude povezan s prijenosnim sustavima drugih država članica putem međupoveznica do 1. siječnja 2026., Cipar će procijeniti potrebu za odstupanjem od navedenih odredaba te može Komisiji podnijeti zahtjev za produljenjem odstupanja. Komisija procjenjuje uzrokuje li primjena odredaba rizik od stvaranja znatnih problema za funkcioniranje elektroenergetskog sustava na Cipru ili se očekuje da će se njihovom primjenom na Cipru pogodovati funkcioniranju tržišta. Na temelju te procjene Komisija donosi obrazloženu odluku o potpunom ili djelomičnom produljenju odstupanja. Odluka se objavljuje u *Službenom listu Europske unije*.

3. Ova Uredba ne utječe na primjenu odstupanja odobrenih u skladu s člankom 66. Direktive (EU) 2019/944.

4. Kada je riječ o postizanju cilja međupovezanosti do 2030. kako je utvrđeno Uredbom (EU) 2018/1999, potrebno je propisno uzeti u obzir elektroenergetsku poveznicu između Malte i Italije.

Članak 65.

Pružanje informacija i povjerljivost

1. Države članice i regulatorna tijela na zahtjev pružaju Komisiji sve potrebne informacije za potrebe provedbe ove Uredbe.

Komisija određuje razumni rok za pružanje informacija, uzimajući u obzir složenost i hitnost traženih informacija.

2. Ako dotična država članica ili regulatorno tijelo ne pruže informacije iz stavka 1. u roku iz stavka 1., Komisija može zatražiti sve potrebne informacije za potrebe provedbe ove Uredbe izravno od dotičnih poduzeća.

Kada poduzeću šalje zahtjev za informacije, Komisija istodobno šalje primjerak zahtjeva regulatornim tijelima države članice na čijem se državnom području nalazi sjedište poduzeća.

3. U svojem zahtjevu za informacije u skladu sa stavkom 1. Komisija navodi pravnu osnovu zahtjeva, rok za pružanje informacija, svrhu zahtjeva te sankcije predviđene u članku 66. stavku 2. za pružanje netočnih, nepotpunih ili zavaravajućih informacija.

4. Zatražene informacije dostavljaju vlasnici poduzeća ili njihovi predstavnici te, u slučaju pravnih osoba, fizičke osobe koje su po zakonu ili na temelju akta o osnivanju ovlaštene zastupati poduzeće. Kada su odvjetnici propisno ovlašteni za pružanje informacija u ime svojeg klijenta, klijent ostaje u potpunosti odgovoran ako su pružene informacije nepotpune, netočne ili zavaravajuće.

5. Ako poduzeće ne pruži tražene informacije u roku koji je odredila Komisija ili ako dostavi nepotpune informacije, Komisija može odlukom zatražiti pružanje tih informacija. U toj se odluci navodi koje se informacije traže i postavlja se odgovarajući rok za njihovu dostavu. U odluci se navode sankcije predviđene u članku 66. stavku 2. Navodi se i pravo na to da odluku preispita Sud Europske unije.

Komisija istodobno šalje primjerak svoje odluke regulatornim tijelima države članice na čijem se državnom području nalazi boravište te osobe ili sjedište poduzeća.

6. Informacije iz stavaka 1. i 2. koriste se samo za potrebe provedbe ove Uredbe.

Komisija ne smije otkriti informacije pribavljene na temelju ove Uredbe ako su te informacije obuhvaćene obvezom čuvanja poslovne tajne.

Članak 66.

Sankcije

1. Ne dovodeći u pitanje odredbe stavka 2. ovog članka, države članice utvrđuju pravila o sankcijama koje se primjenjuju na kršenja ove Uredbe, mrežnih pravila donesenih u skladu s člankom 59. i smjernica donesenih u skladu s člankom 61. i poduzimaju sve potrebne mjere radi osiguranja njihove provedbe. Predviđene sankcije moraju biti učinkovite, proporcionalne i odvraćajuće. Države članice bez odgode obavješćuju Komisiju o tim pravilima i tim mjerama te je bez odgode obavješćuju o svim naknadnim izmjenama koje na njih utječu.
2. Komisija može odlukom poduzećima odrediti novčane kazne koje ne prelaze 1 % ukupnog prometa u prethodnoj poslovnoj godini ako su ta poduzeća namjerno ili nepažnjom pružila netočne, nepotpune ili zavaravajuće informacije kao odgovor na zahtjev postavljen na temelju članka 65. stavka 3. ili nisu pružila informacije u roku određenom odlukom donesenom na temelju članka 65. stavka 5. prvog podstavka. Pri određivanju visine novčane kazne Komisija uzima u obzir težinu nepridržavanja zahtjeva iz stavka 1. ovog članka.
3. Sankcije predviđene u skladu sa stavkom 1. i sve odluke donesene u skladu sa stavkom 2. nisu kaznenopravne prirode.

Članak 67.

Postupak odbora

1. Komisiji pomaže odbor osnovan člankom 68. Direktive (EU) 2019/944. Navedeni odbor je odbor u smislu Uredbe (EU) br. 182/2011.
2. Pri upućivanju na ovaj stavak primjenjuje se članak 5. Uredbe (EU) br. 182/2011.

Članak 68.

Izvršavanje delegiranja ovlasti

1. Ovlast za donošenje delegiranih akata dodjeljuje se Komisiji podložno uvjetima utvrđenima u ovom članku.
2. Ovlast za donošenje delegiranih akata iz članka 34. stavka 3., članka 49. stavka 4., članka 59. stavka 2., članka 61. stavka 2. i članka 63. stavka 11. dodjeljuje se Komisiji do 31. prosinca 2028. Komisija izrađuje izvješće o delegiranju ovlasti najkasnije devet mjeseci prije kraja tog razdoblja i, ako je primjenjivo, prije kraja naknadnih razdoblja. Delegiranje ovlasti prešutno se produljuje za razdoblja od osam godina, osim ako se Europski parlament ili Vijeće tom produljenju usprotive najkasnije tri mjeseca prije kraja svakog razdoblja.
3. Europski parlament ili Vijeće u svakom trenutku mogu opozvati delegiranje ovlasti iz članka 34. stavka 3., članka 49. stavka 4., članka 59. stavka 2., članka 61. stavka 2. i članka 63. stavka 11. Odlukom o opozivu prekida se delegiranje ovlasti koje je u njoj navedeno. Opoziv počinje proizvoditi učinke sljedećeg dana od dana objave spomenute odluke u *Službenom listu Europske unije* ili na kasniji datum naveden u spomenutoj odluci. Ona ne utječe na valjanost delegiranih akata koji su već na snazi.
4. Prije donošenja delegiranog akta Komisija se savjetuje sa stručnjacima koje je imenovala svaka država članica u skladu s načelima utvrđenima u Međuinstitucijskom sporazumu o boljoj izradi zakonodavstva od 13. travnja 2016.
5. Čim donese delegirani akt, Komisija ga istodobno priopćuje Europskom parlamentu i Vijeću.
6. Delegirani akt donesen na temelju članka 34. stavka 3., članka 49. stavka 4., članka 59. stavka 2., članka 61. stavka 2. i članka 63. stavka 11. stupa na snagu samo ako ni Europski parlament ni Vijeće u roku od mjesec dana od priopćenja tog akta Europskom parlamentu i Vijeću na njega ne podnesu nikakav prigovor ili ako su prije isteka tog roka i Europski parlament i Vijeće obavijestili Komisiju da neće podnijeti prigovore. Taj se rok produljuje za dva mjeseca na inicijativu Europskog parlamenta ili Vijeća.

Članak 69.**Preispitivanja koja provodi Komisija i izvješća Komisije**

1. Komisija do 1. srpnja 2025. preispituje postojeća mrežna pravila i smjernice kako bi ocijenila koje bi se od njihovih odredbi mogle na primjeren način uvrstiti u zakonodavne akte Unije u vezi s unutarnjim elektroenergetskim tržištem i na koji bi se način mogla revidirati ovlaštenja za mrežna pravila i smjernice utvrđena u člancima 59. i 61.

Komisija do istog datuma podnosi detaljno izvješće o svojoj ocjeni Europskom parlamentu i Vijeću.

Komisija do 31. prosinca 2026. prema potrebi podnosi zakonodavne prijedloge na temelju svoje ocjene.

2. Komisija do 31. prosinca 2030. preispituje ovu Uredbu i na temelju tog preispitivanja podnosi izvješće Europskom parlamentu i Vijeću, te mu po potrebi prilaže zakonodavni prijedlog.

Članak 70.**Stavljanje izvan snage**

Uredba (EZ) br. 714/2009 stavlja se izvan snage. Upućivanja na uredbu stavljenju izvan snage smatraju se upućivanjima na ovu Uredbu i čitaju se u skladu s korelacijskom tablicom iz Priloga III.

Članak 71.**Stupanje na snagu**

1. Ova Uredba stupa na snagu dvadesetog dana od dana objave u *Službenom listu Europske unije*.

2. Primjenjuje se od 1. siječnja 2020.

Neovisno o prvom podstavku, članak 14., članak 15., članak 22. stavak 4., članak 23. stavci 3. i 6., članci 35., 36. i 62. primjenjuju se od datuma stupanja na snagu ove Uredbe. Za potrebe provedbe članka 14. stavka 7. i članka 15. stavka 2., članak 16. primjenjuje se od tog datuma.

Ova je Uredba u cijelosti obvezujuća i izravno se primjenjuje u svim državama članicama.

Sastavljeno u Bruxellesu 5. lipnja 2019.

Za Europski parlament
Predsjednik
A. TAJANI

Za Vijeće
Predsjednik
G. CIAMBA

PRILOG I.

ZADAĆE REGIONALNIH KOORDINACIJSKIH CENTARA

1. Koordinirani izračun kapaciteta
  - 1.1. Regionalni koordinacijski centri provode koordinirani izračun prekozonskih kapaciteta.
  - 1.2. Koordinirani izračun kapaciteta provodi se za vremenski okvir dana unaprijed i unutar dnevnog vremenskog okvira.
  - 1.3. Koordinirani izračun kapaciteta provodi se u skladu s metodologijama izrađenima na temelju smjernice o dodjelu kapaciteta i upravljanju zagušenjima donesene na temelju članka 18. stavka 5. Uredbe (EZ) br. 714/2009.
  - 1.4. Koordinirani izračun kapaciteta provodi se na temelju zajedničkog modela mreže u skladu s točkom 3.
  - 1.5. Koordiniranim izračunom kapaciteta osigurava se učinkovito upravljanje zagušenjem u skladu s načelima upravljanja zagušenjem utvrđenima u ovoj Uredbi.
2. Koordinirana analiza sigurnosti
  - 2.1. Regionalni koordinacijski centri obavljaju koordiniranu analizu sigurnosti radi osiguravanja sigurnog rada sustava.
  - 2.2. Analiza sigurnosti obavlja se za sve vremenske okvire operativnog planiranja, između vremenskog okvira dana unaprijed i unutar dnevnog vremenskog okvira, upotrebom zajedničkih modela mreže.
  - 2.3. Koordinirana analiza sigurnosti obavlja se u skladu s metodologijama izrađenima na temelju smjernice za pogon sustava donesene na temelju članka 18. stavka 5. Uredbe (EZ) br. 714/2009.
  - 2.4. Regionalni koordinacijski centri dijele rezultate koordinirane analize sigurnosti barem s operatorima prijenosnih sustava u svojoj regiji pogona sustava.
  - 2.5. Kada na temelju rezultata koordinirane analize sigurnosti regionalni koordinacijski centar otkrije moguće ograničenje, ono osmišljava korektivne protumjere kojima se maksimizira djelotvornost i gospodarska učinkovitost.
3. Izrada zajedničkih modela mreže
  - 3.1. Regionalni koordinacijski centri za sigurnost osmišljavaju učinkovite postupke za stvaranje zajedničkog modela mreže za svaki vremenski okvir operativnog planiranja između vremenskog okvira dana unaprijed i unutar dnevnog vremenskog okvira.
  - 3.2. Operatori prijenosnih sustava imenuje jedan regionalni centar za sigurnost radi izrade zajedničkih modela mreže na razini Unije.
  - 3.3. Usklađivanje modela mreža provodi se u skladu s metodologijama razvijenima na temelju smjernice za pogon sustava dodjelu kapaciteta i smjernice za dodjelu kapaciteta i upravljanje zagušenjima donesene na temelju članka 18. stavka 5. Uredbe (EZ) br. 714/2009.
  - 3.4. Zajednički modeli mreže sadržavaju relevantne podatke za učinkovito operativno planiranje i izračun kapaciteta u svim vremenskim okvirima operativnog planiranja između vremenskog okvira dana unaprijed i unutar dnevnog vremenskog okvira.
  - 3.5. Zajednički modeli mreže stavljaju se na raspolaganje svim regionalnim koordinacijskim centrima, operatorima prijenosnih sustava, ENTSO-u za električnu energiju i ACER-u, na njegov zahtjev.
4. Potpora obrani i planovima za ponovnu uspostavu sustava operatora prijenosnih sustava s obzirom na procjenu dosljednosti
  - 4.1. Regionalni koordinacijski centri pružaju potporu operatorima prijenosnih sustava u regiji pogona sustava u provedbi procjene dosljednosti planova za obranu i planova za ponovnu uspostavu sustava operatora prijenosnih sustava na temelju postupaka utvrđenih u mrežnim pravilima za poremećeni pogon i ponovnu uspostavu donesenima na temelju članka 6. stavka 11. Uredbe (EZ) br. 714/2009.

- 4.2. Svi se operatori prijenosnih sustava dogovaraju o pragu iznad kojeg se učinak mjera jednog ili više operatora prijenosnih sustava u hitnim slučajevima, pri raspadu ili ponovnoj uspostavi sustava smatra bitnim za druge operatore prijenosnih sustava, sinkrono ili nesinkrono povezane.
- 4.3. Pri pružanju potpore operatorima prijenosnih sustava regionalni koordinacijski centar mora:
  - (a) utvrđivati moguće nesukladnosti;
  - (b) predlagati mjere ublažavanja.
- 4.4. Operatori prijenosnih sustava procjenjuju i uzimaju u obzir predložene mjere ublažavanja.
5. Potpora koordinaciji i optimiranju regionalne ponovne uspostave sustava.
  - 5.1. Svaki mjerodavan regionalni koordinacijski centar podupire imenovane operatore prijenosnih sustava zadužene za frekvenciju i resinkronizaciju u skladu s mrežnim pravilima za poremećeni pogon i ponovnu uspostavu donesenima na temelju članka 6. stavka 11. Uredbe (EZ) br. 714/2009 kako bi se poboljšala učinkovitost i djelotvornost ponovne uspostave sustava. Operatori prijenosnih sustava regije pogona sustava uspostavljaju ulogu regionalnog koordinacijskog centra koja se odnosi na potporu koordinaciji i optimiranju ponovne regionalne uspostave sustava.
  - 5.2. Operatori prijenosnih sustava mogu zatražiti pomoć od regionalnih koordinacijskih centara ako im je sustav u stanju raspada ili ponovne uspostave.
  - 5.3. Regionalni koordinacijski centri opremljeni su sustavima nadzora i prikupljanja podataka bliskim stvarnom vremenu s nadzornim mogućnostima utvrđenima primjenom praga iz točke 4.2.
6. Analiza i izvješćivanje nakon pogona i nakon poremećaja.
  - 6.1. Regionalni koordinacijski centri istražuju svaki incident iznad praga iz točke 4.2 i izrađuju izvješće o njemu. Regulatorna tijela regije pogona sustava i ACER mogu se uključiti u istragu na svoj zahtjev. Izvješće mora sadržavati preporuke za izbjegavanje sličnih incidenata u budućnosti.
  - 6.2. Regionalni koordinacijski centri objavljuju izvješće. ACER može izdati preporuke za izbjegavanje sličnih incidenata u budućnosti.
7. Regionalno određivanje veličine kapaciteta rezerve
  - 7.1. Regionalni koordinacijski centri izračunavaju zahtjeve u pogledu kapaciteta rezerve za regiju pogona sustava. Kada je riječ o određivanju zahtjeva u pogledu kapaciteta rezerve:
    - (a) ono služi postizanju općeg cilja održavanja pogonske sigurnosti na troškovno najučinkovitiji način;
    - (b) ono se provodi u vremenskom okviru dana unaprijed ili unutardnevnom vremenskom okviru, ili oba;
    - (c) njime se računa ukupna količina zahtijevanog kapaciteta rezerve za regiju pogona sustava;
    - (d) njime se određuju minimalni zahtjevi u pogledu kapaciteta rezerve za svaku vrstu kapaciteta rezerve;
    - (e) u njemu se uzimaju u obzir moguće zamjene različitih vrsta kapaciteta rezerve s ciljem smanjenja troška nabave;
    - (f) njime se utvrđuju nužni zahtjevi za zemljopisnu raspodjelu zahtijevanog kapaciteta rezerve, ako ih ima.
8. Olakšavanje regionalne nabave rezerviranog kapaciteta za uravnoteženje
  - 8.1. Regionalni koordinacijski centri podupiru operatore prijenosnih sustava u regiji pogona sustava pri određivanju količine rezerviranog kapaciteta za uravnoteženje koju treba nabaviti. Kada je riječ o određivanju količine rezerviranog kapaciteta za uravnoteženje:
    - (a) ono se provodi se u vremenskom okviru dana unaprijed ili unutardnevnom vremenskom okviru, ili oba;

- (b) u njemu se uzimaju u obzir moguće zamjene različitih vrsta kapaciteta rezerve s ciljem smanjenja troška nabave;
  - (c) u njemu se uzimaju u obzir količine potrebnog kapaciteta rezerve za koje se očekuje da će se pribaviti ponudama energije za uravnoteženje, a koje nisu podnesene na temelju ugovora o rezerviranom kapacitetu za uravnoteženje.
- 8.2. Regionalni koordinacijski centri pružaju podršku operatorima prijenosnih sustava svoje regije pogona sustava u nabavi potrebne količine rezerviranog kapaciteta za uravnoteženje određene u skladu s točkom 8.1.1. Kada je riječ o nabavi rezerviranog kapaciteta za uravnoteženje:
- (a) ono se provodi se u vremenskom okviru dana unaprijed ili unutardnevnom vremenskom okviru, ili oba;
  - (b) u njoj se uzimaju u obzir moguće zamjene različitih vrsta rezerviranog kapaciteta za uravnoteženje s ciljem smanjenja troškova nabave.
9. Procjene regionalne adekvatnosti sustava od tjedna unaprijed do barem dana unaprijed te priprema aktivnosti za smanjenje rizika
- 9.1 Regionalni koordinacijski centri obavljaju procjene regionalne adekvatnosti od tjedna unaprijed do barem dana unaprijed u skladu s postupcima utvrđenima u Uredbi (EU) 2017/1485 i na osnovi metodologije izrađene na temelju članka 8. Uredbe (EU) 2019/941.
- 9.2. Regionalni koordinacijski centri temelje kratkoročne regionalne procjene adekvatnosti na informacijama koje su im pružili operatori prijenosnih sustava iz regije pogona sustava s ciljem otkrivanja situacija u kojima se očekuje nedostatak adekvatnosti u bilo kojem od regulacijskih područja ili na regionalnoj razini. Regionalni koordinacijski centri uzimaju u obzir moguće prekozonske razmjene i granične vrijednosti pogonskih veličina u svim relevantnim vremenskim okvirima operativnog planiranja.
- 9.3. Kada provodi procjenu regionalne adekvatnosti sustava, svaki regionalni koordinacijski centar koordinira se s drugim regionalnim koordinacijskim centrima kako bi se:
- (a) provjerile temeljne pretpostavke i predviđanja;
  - (b) otkrile moguće situacije prekozonskog nedostatka adekvatnosti.
- 9.4. Svaki regionalni koordinacijski centar operatorima prijenosnih sustava u regiji pogona sustava i drugim regionalnim koordinacijskim centrima dostavlja rezultate procjene regionalne adekvatnosti sustava zajedno s mjerama koje predlaže kako bi se smanjili rizici nedostatka adekvatnosti.
10. Regionalna koordinacija planiranja isključenja
- 10.1. Svaki regionalni koordinacijski centar obavlja regionalnu koordinaciju isključivanja u skladu s postupcima utvrđenima u smjernici za pogon sustava donesenoj na temelju članka 18. stavka 5. Uredbe (EZ) br. 714/2009 kako bi se pratilo raspoloživost relevantnih sredstava i koordiniralo njihove planove raspoloživosti radi osiguravanja pogonske sigurnosti prijenosnog sustava uz istodobno maksimalno proširenje kapaciteta interkonekcijskih vodova i prijenosnih sustava koji utječu na prekozonske tokove.
- 10.2. Svaki regionalni koordinacijski centar vodi jedan popis relevantnih elemenata mreže, modula za proizvodnju električne energije i postrojenja kupca u regiji pogona sustava i stavlja ga na raspolaganje na platformi za razmjenu podataka za planiranje pogona ENTSO-a za električnu energiju.
- 10.3. Svaki regionalni koordinacijski centar provodi sljedeće aktivnosti povezane s koordinacijom isključenja u regiji pogona sustava:
- (a) procjenjuje usklađenost planiranja isključenja koristeći se planovima raspoloživosti za godinu unaprijed svih operatora prijenosnih sustava;
  - (b) operatorima prijenosnih sustava u regiji pogona sustava dostavlja popis otkrivenih neusklađenosti planiranja i rješenja koje predlaže za njih.
11. Optimiranje mehanizama naknade među operatorima prijenosnih sustava
- 11.1. Operatori prijenosnih sustava u regiji pogona sustava mogu zajednički odlučiti primati potporu regionalnog koordinacijskog centra pri upravljanju financijskim tokovima povezanim s međusobnim namirenjima operatora prijenosnih sustava u koja su uključena više od dva operatora prijenosnih sustava poput troškova redispečiranja, prihoda od zagušenja, troškova nenamjernih otklona i nabave rezerve.

12. Osposobljavanje i certifikaciju osoblja koje radi za regionalne koordinacijske centre
    - 12.1. Regionalni koordinacijski centri pripremaju i provode programe za osposobljavanje i certifikaciju kojima se usredotočuje na rad regionalnog sustava za osoblje koje radi za regionalne koordinacijske centre.
    - 12.2. Program za osposobljavanje obuhvaća sve relevantne elemente rada sustava, ako regionalni koordinacijski centar obavlja zadaće, uključujući scenarije regionalne krize.
  13. Utvrđivanje regionalnih elektroenergetskih kriznih scenarija
    - 13.1. Ako ENTSO za električnu energiju delegira tu funkciju, regionalni koordinacijski centri utvrđuju regionalne elektroenergetske krizne scenarije u skladu s mjerilima utvrđenima u članku 6. stavku 1. Uredbe (EU) 2019/941.

Utvrđivanje regionalnih elektroenergetskih kriznih scenarija obavlja se u skladu s metodologijom utvrđenom u članku 5. Uredbe (EU) 2019/941.
    - 13.2. Regionalni koordinacijski centri podupiru nadležna tijela svake regije pogona sustava na njihov zahtjev u pripremi i provedbi dvogodišnjih kriznih simulacija u skladu s člankom 12. stavkom 3. Uredbe (EU) 2019/941.
  14. Utvrđivanje potreba za novim prijenosnim kapacitetima, za dogradnjom postojećih prijenosnih kapaciteta ili njihovih alternativa.
    - 14.1. Regionalni koordinacijski centri podupiru operatore prijenosnih sustava u utvrđivanju potreba za novim kapacitetima, za dogradnjom postojećih kapaciteta ili njihovih alternativa, koji se predstavljaju regionalnim skupinama osnovanim u skladu s Uredbom (EU) br. 347/2013 i koji su uvršteni u desetogodišnji plan razvoja mreže iz članka 51. Direktive (EU) 2019/944.
  15. Izračun najvećeg ulaznog kapaciteta dostupnog za sudjelovanje stranog kapaciteta u mehanizmima za razvoj kapaciteta.
    - 15.1. Regionalni koordinacijski centri podupiru operatore prijenosnih sustava pri izračunu najvišeg ulaznog kapaciteta dostupnog za sudjelovanje stranog kapaciteta u mehanizmima za razvoj kapaciteta uzimajući u obzir očekivanu dostupnost interkonekcije i vjerojatno podudaranje opterećenja sustava između sustava u kojem se mehanizam primjenjuje i sustava u kojem se nalazi strani kapacitet.
    - 15.2. Izračun se obavlja u skladu s metodologijom utvrđenom u članku 26. stavku 11. točki (a).
  - 15.3. Regionalni koordinacijski centri dostavljaju izračun za svaku granicu zone trgovanja obuhvaćenu regijom pogona sustava.
  16. Priprema sezonskih procjena adekvatnosti.
    - 16.1. Ako ENTSO za električnu energiju delegira ovu funkciju na temelju članka 9. Uredbe (EU) 2019/941, regionalni koordinacijski centri provode regionalne sezonske procjene adekvatnosti.
    - 16.2. Priprema sezonskih procjena adekvatnosti provodi se na temelju metodologije izrađene u na temelju članka 8. Uredbe (EU) 2019/941.
-

PRILOG II.

DIREKTIVA STAVLJENA IZVAN SNAGE I POPIS NJEZINIH NAKNADNIH IZMJENA

Uredba (EU) br. 347/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. travnja 2013. o smjernicama za transeuropsku energetska infrastrukturu te stavljanju izvan snage Odluke br. 1364/2006/EZ i izmjeni uredaba (EZ) br. 713/2009, (EZ) br. 714/2009 i (EZ) br. 715/2009 (SL L 115, 25.4.2013., str. 39.)	Članak 8. stavak 3. točka (a) Članak 8. stavak 10. točka (a) Članak 11. Članak 18. stavak 4.a Članak 23. stavak 3.
Uredba Komisije (E) br. 543/2013 od 14. lipnja 2013. o dostavi i objavi podataka na tržištima električne energije i o izmjeni Priloga I. Uredbi (EZ) br. 714/2009 Europskog parlamenta i Vijeća (SL L 163, 15.6.2013., str. 1.)	Točke od 5.5. do 5.9. Priloga I.

PRILOG III.

KORELACIJSKA TABLICA

Uredba (EZ) br. 714/2009	Ova Uredba
—	Članak 1. točka (a)
—	Članak 1. točka (b)
Članak 1. točka (a)	Članak 1. točka (c)
Članak 1. točka (b)	Članak 1. točka (d)
Članak 2. stavak 1.	Članak 2. stavak 1.
Članak 2. stavak 2. točka (a)	Članak 2. stavak 2.
Članak 2. stavak 2. točka (b)	Članak 2. stavak 3.
Članak 2. stavak 2. točka (c)	Članak 2. stavak 4.
Članak 2. stavak 2. točka (d)	—
Članak 2. stavak 2. točka (e)	—
Članak 2. stavak 2. točka (e)	—
Članak 2. stavak 2. točka (g)	Članak 2. stavak 5.
—	Članak 2. stavci od 6. do 71.
—	Članak 3.
—	Članak 4.
—	Članak 5.
—	Članak 6.
—	Članak 7.
—	Članak 8.
—	Članak 9.
—	Članak 10.
—	Članak 11.
—	Članak 12.
—	Članak 13.
—	Članak 14.
—	Članak 15.
Članak 16. stavci od 1. do 3.	Članak 16. stavci od 1. do 4.
—	Članak 16. stavci od 5. do 8.
Članak 16. stavci od 4. do 5.	Članak 16. stavci od 9. do 11.
—	Članak 16. stavci 12. i 13.
—	Članak 17.
Članak 14. stavak 1.	Članak 18. stavak 1.
—	Članak 18. stavak 2.
Članak 14. stavci od 2. do 5.	Članak 18. stavci od 3. do 6.
—	Članak 18. stavci od 7. do 11.
—	Članak 19. stavak 1.
Članak 16. stavak 6.	Članak 19. stavci 2. i 3.
—	Članak 19. stavci 4. i 5.
—	Članak 20.

Uredba (EZ) br. 714/2009	Ova Uredba
—	Članak 21.
—	Članak 22.
Članak 8. stavak 4.	Članak 23. stavak 1.
—	Članak 23. stavci od 2. do 7.
—	Članak 25.
—	Članak 26.
—	Članak 27.
Članak 4.	Članak 28. stavak 1.
—	Članak 28. stavak 2.
Članak 5.	Članak 29. stavci od 1. do 4.
—	Članak 29. stavak 5.
Članak 8. stavak 2. (prva rečenica)	Članak 30. stavak 1. točka (a)
Članak 8. stavak 3. točka (b)	Članak 30. stavak 1. točka (b)
—	Članak 30. stavak 1. točka (c)
Članak 8. stavak 3. točka (c)	Članak 30. stavak 1. točka (d)
—	Članak 30. stavak 1. točke (e) i (f)
—	Članak 30. stavak 1. točke (g) i (h)
Članak 8. stavak 3. točka (a)	Članak 30. stavak 1. točka (i)
Članak 8. stavak 3. točka (d)	Članak 30. stavak 1. točka (j)
—	Članak 30. stavak 1. točka (k)
Članak 8. stavak 3. točka (e)	Članak 30. stavak 1. točka (l)
—	Članak 30. stavak 1. točke od (m) do (o)
—	Članak 30. stavci 2. i 3.
Članak 8. stavak 5.	Članak 30. stavak 4.
Članak 8. stavak 9.	Članak 30. stavak 5.
Članak 10.	Članak 31.
Članak 9.	Članak 32.
Članak 11.	Članak 33.
Članak 12.	Članak 34.
—	Članak 35.
—	Članak 36.
—	Članak 37.
—	Članak 38.
—	Članak 39.
—	Članak 40.
—	Članak 41.
—	Članak 42.
—	Članak 43.
—	Članak 44.
—	Članak 45.
—	Članak 46.
—	Članak 47.
Članak 8. stavak 10.	Članak 48.

Uredba (EZ) br. 714/2009	Ova Uredba
Članak 13.	Članak 49.
Članak 2. stavak 2. (zadnji podstavak)	Članak 49. stavak 7.
Članak 15.	Članak 50. stavci od 1. do 6.
Prilog I. točka 5.10	Članak 50. stavak 7.
Članak 3.	Članak 51.
—	Članak 52.
—	Članak 53.
—	Članak 54.
—	Članak 55.
—	Članak 56.
—	Članak 57.
—	Članak 58.
Članak 8. stavak 6.	Članak 59. stavak 1. točke (a), (b) i (c)
—	Članak 59. stavak 1. točke (d) i (e)
—	Članak 59. stavak 2.
Članak 6. stavak 1.	Članak 59. stavak 3.
Članak 6. stavak 2.	Članak 59. stavak 4.
Članak 6. stavak 3.	Članak 59. stavak 5.
—	Članak 59. stavak 6.
Članak 6. stavak 4.	Članak 59. stavak 7.
Članak 6. stavak 5.	Članak 59. stavak 8.
Članak 6. stavak 6.	Članak 59. stavak 9.
Članak 8. stavak 1.	Članak 59. stavak 10.
Članak 6. stavak 7.	—
Članak 6. stavak 8.	—
Članak 6. stavci 9. i 10.	Članak 59. stavci 11. i 12.
Članak 6. stavak 11.	Članak 59. stavci 13. i 14.
Članak 6. stavak 12.	Članak 59. stavak 15.
Članak 8. stavak 2.	Članak 59. stavak 15.
—	Članak 60. stavak 1.
Članak 7. stavak 1.	Članak 60. stavak 2.
Članak 7. stavak 2.	Članak 60. stavak 3.
Članak 7. stavak 3.	—
Članak 7. stavak 4.	—
—	Članak 61. stavak 1.
—	Članak 61. stavak 2.
Članak 18. stavak 1.	Članak 61. stavak 3.
Članak 18. stavak 2.	—
Članak 18. stavak 3.	Članak 61. stavak 4.
Članak 18. stavak 4.	—
Članak 18. stavak 4.a	Članak 61. stavak 5.
Članak 18. stavak 5.	Članak 61. stavci 5. i 6.
Članak 19.	—

Uredba (EZ) br. 714/2009	Ova Uredba
Članak 21.	Članak 62.
Članak 17.	Članak 63.
—	Članak 64.
Članak 20.	Članak 65.
Članak 22.	Članak 66.
Članak 23.	Članak 67.
Članak 24.	—
—	Članak 68.
—	Članak 69.
Članak 25.	Članak 70.
Članak 26.	Članak 71.

DIREKTIVE

DIREKTIVA (EU) 2019/944 EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA

od 5. lipnja 2019.

o zajedničkim pravilima za unutarnje tržište električne energije i izmjeni Direktive 2012/27/EU (preinaka)

(Tekst značajan za EGP)

EUROPSKI PARLAMENT I VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 194. stavak 2.,

uzimajući u obzir prijedlog Europske komisije,

nakon prosljeđivanja nacрта zakonodavnog akta nacionalnim parlamentima,

uzimajući u obzir mišljenje Europskoga gospodarskog i socijalnog odbora ⁽¹⁾,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora regija ⁽²⁾,

u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom ⁽³⁾,

budući da:

- (1) Potreban je veći broj izmjena Direktive 2009/72/EZ Europskog parlamenta i Vijeća ⁽⁴⁾. Radi jasnoće tu bi direktivu trebalo preinačiti.
- (2) Unutarnje tržište električne energije, koje se od 1999. godine postupno uvodi diljem Unije, uspostavom konkurentnih prekograničnih tržišta električne energije teži pružanju stvarnog izbora svim krajnjim kupcima Unije, bez obzira na to radi li se o građanima ili o poslovnim subjektima, stvaranju novih poslovnih mogućnosti, postizanju konkurentnih cijena, učinkovitih signala za ulaganja i viših standarda usluge te pridonosenju sigurnosti opskrbe i održivosti.
- (3) Direktiva 2003/54/EZ Europskog parlamenta i Vijeća ⁽⁵⁾ i Direktiva 2009/72/EZ dale su znatan doprinos stvaranju unutarnjeg tržišta električne energije. Međutim, u energetske sustavu Unije trenutačno se događaju korjenite promjene. Zajednički cilj dekarbonizacije energetske sustava donosi nove mogućnosti i izazove sudionicima na tržištu. Istodobno se tehnološkim dostignućima omogućavaju novi oblici sudjelovanja potrošača i prekogranične suradnje. Tržišna pravila Unije potrebno je prilagoditi novom stanju na tržištu.
- (4) U Komunikaciji Komisije od 25. veljače 2015. pod nazivom „Okvirna strategija za otpornu energetske uniju s naprednom klimatskom politikom” utvrđuje se vizija energetske unije u čijem su središtu građani, koji preuzimaju odgovornost za energetske tranziciju, iskorištavaju nove tehnologije kako bi smanjili svoje račune i aktivno sudjeluju na tržištu, a ugroženi potrošači su zaštićeni.

⁽¹⁾ SL C 288, 31.8.2017., str. 91.

⁽²⁾ SL C 342, 12.10.2017., str. 79.

⁽³⁾ Stajalište Europskog parlamenta od 26. ožujka 2019. (još nije objavljeno u Službenom listu) i Odluka Vijeća od 22. svibnja 2019.

⁽⁴⁾ Direktiva 2009/72/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 13. srpnja 2009. o zajedničkim pravilima za unutarnje tržište električne energije i stavljanju izvan snage Direktive 2003/54/EZ (SL L 211, 14.8.2009., str. 55.).

⁽⁵⁾ Direktiva 2003/54/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 26. lipnja 2003. o zajedničkim pravilima za unutarnje tržište električne energije i stavljanju izvan snage Direktive 96/92/EZ (SL L 176, 15.7.2003., str. 37.) stavljena izvan snage i zamijenjena, s učinkom od 2. ožujka 2011., Direktivom 2009/72/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 13. srpnja 2009. o zajedničkim pravilima za unutarnje tržište električne energije i stavljanju izvan snage Direktive 2003/54/EZ (SL L 211, 14.8.2009., str. 55.).

- (5) U Komunikaciji Komisije od 15. srpnja 2015. pod nazivom „Ostvarivanje novih pogodnosti za potrošače energije” iznosi se vizija Komisije o maloprodajnom tržištu koje bolje služi potrošače energije, među ostalim boljim povezivanjem veleprodajnih i maloprodajnih tržišta. Iskorištavanjem nove tehnologije nova bi i inovativna trgovačka društva za energetske usluge trebala svim potrošačima omogućiti da u potpunosti sudjeluju u energetske tranziciji upravljajući vlastitom potrošnjom radi provedbe energetske učinkovitih rješenja kojima će uštedjeti novac i pridonijeti ukupnom smanjenju potrošnje energije.
- (6) U Komunikaciji Komisije od 15. srpnja 2015. pod nazivom „Pokretanje postupka javnog savjetovanja o novom modelu energetskog tržišta” naglašeno je da prelazak s proizvodnje u velikim centraliziranim proizvodnim postrojenjima na decentraliziranu proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora i na dekarbonizirana tržišta zahtijeva prilagodbu postojećih pravila trgovanja električnom energijom i promjenu postojećih tržišnih uloga. U toj je Komunikaciji istaknuta potreba za fleksibilnijom organizacijom tržišta električne energije i potpunom integracijom svih sudionika na tržištu, uključujući proizvođače obnovljive energije, nove pružatelje energetskih usluga, skladištenje energije i fleksibilnu potražnju. Jednako je važno da Unija hitno uloži u međupovezanost na razini Unije za prijenos energije preko visokonaponskih sustava prijenosa električne energije.
- (7) Radi stvaranja unutarnjeg tržišta električne energije, države članice trebale bi poticati integraciju svojih nacionalnih tržišta i suradnju među operatorima sustava na razini Unije i na regionalnoj razini te obuhvatiti izolirane sustave koji čine elektroenergetske otoke u Uniji, a koji su i dalje prisutni.
- (8) Osim novih izazova s kojima nastoji suočiti, ovom Direktivom nastoje se ukloniti i dugotrajne prepreke uspostavi unutarnjeg tržišta električne energije. Poboļšan regulatorni okvir treba pridonijeti rješavanju trenutačnih problema rascjepkanih nacionalnih tržišta, koja još uvijek karakteriziraju brojne regulatorne intervencije. Takve su intervencije dovodile do prepreka opskrbom električnom energijom pod jednakim uvjetima i do većih troškova u usporedbi s rješenjima utemeljenima na prekograničnoj suradnji i tržišnim načelima.
- (9) Unija bi najbolje ispunila svoje ciljeve u pogledu obnovljive energije stvaranjem tržišnog okvira kojim se nagrađuju fleksibilnost i inovacije. Model funkcionalnog tržišta električne energije ključni je element koji omogućuje porast upotrebe obnovljive energije.
- (10) Potrošači imaju ključnu ulogu u postizanju fleksibilnosti koja je potrebna za prilagodbu elektroenergetskog sustava promjenjivoj i distribuiranoj održivoj proizvodnji električne energije. Tehnološkim napretkom u upravljanju mrežom i u proizvodnji obnovljive električne energije potrošačima su otvorene nove mogućnosti. Zdravo će tržišno natjecanje na maloprodajnim tržištima biti ključno kako bi se osiguralo uvođenje novih, inovativnih usluga koje odgovaraju na tržišne promjene i zadovoljavaju promjenjive potrebe i mogućnosti potrošača, uz istodobno povećavanje fleksibilnosti sustava. Međutim, nedostatak informacija o potrošnji energije koje se potrošačima daju u stvarnom vremenu ili u gotovo stvarnom vremenu onemogućuje potrošačima da budu aktivni sudionici na energetskom tržištu i u energetske tranziciji. Namjera je da, osnaživanjem potrošača i pružanjem im alata za snažnijim sudjelovanjem na energetskom tržištu, građani Unije imaju korist od unutarnjeg tržišta električne energije te da se ostvare ciljevi Unije u pogledu obnovljive energije.
- (11) Slobode koje su građanima Unije zajamčene Ugovorom o funkcioniranju Europske unije (UFEU) – među ostalim slobodno kretanje robe, sloboda poslovnog nastana i sloboda pružanja usluga – ostvarive su jedino na potpuno otvorenom tržištu koje svim potrošačima omogućuje slobodan izbor svojih opskrbljivača i svim opskrbljivačima slobodnu isporuku svojim kupcima.
- (12) Promicanje poštenog tržišnog natjecanja i jednostavnog pristupa različitim opskrbljivačima od najvećeg je značaja za države članice radi omogućavanja potrošačima da u cijelosti iskoriste mogućnosti liberaliziranog unutarnjeg tržišta električne energije. Međutim, moguće je da još postoji nefunkcioniranje tržišta u malim, perifernim elektroenergetskim sustavima i sustavima koji nisu povezani s drugim državama članicama, u kojima se cijenama električne energije ne šalje prava poruka za privlačenje ulaganja, i stoga su u tim slučajevima potrebna posebna rješenja kako bi se osigurala odgovarajuća razina sigurnosti opskrbe.
- (13) Radi poticanja tržišnog natjecanja i osiguranja opskrbe električnom energijom po najkonkurentnijoj cijeni, države članice i regulatorna tijela trebali bi omogućiti prekogranični pristup novim opskrbljivačima električnom energijom iz različitih izvora energije te novim pružateljima usluga proizvodnje, skladištenja energije i upravljanja potrošnjom.

- (14) Države članice trebale bi osigurati da na unutarnjem tržištu električne energije ne postoje nepotrebne prepreke u pogledu ulaska na tržište, rada na tržištu i izlaska s tržišta. Istovremeno, trebalo bi biti pojašniti da se tom obvezom ne dovode u pitanje ovlasti koje države članice zadržavaju u odnosu na treće zemlje. Takvo pojašnjenje ne bi se smjelo tumačiti kao da se državi članici omogućuje izvršavanje isključive nadležnosti Unije. Također bi trebalo pojašniti da sudionici na tržištu iz trećih zemalja koji djeluju na unutarnjem tržištu moraju, kao i drugi sudionici na tržištu, biti usklađeni s mjerodavnim pravom Unije i nacionalnim pravom.
- (15) Tržišnim pravilima omogućuje se ulazak i izlazak proizvođača i opskrbljivača električnom energijom na temelju njihove ocjene ekonomske i financijske održivosti njihova poslovanja. To načelo nije nespojivo s mogućnošću da države članice poduzećima koja djeluju u elektroenergetskom sektoru nametnu obveze pružanja javne usluge u općem gospodarskom interesu, u skladu s Ugovorima, posebno s člankom 106. UFEU-a, te s ovom Direktivom i Uredbom (EU) 2019/943 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽⁶⁾.
- (16) Europsko vijeće od 23. i 24. listopada 2014. u svojim je zaključcima navelo da Komisija uz potporu država članica mora poduzeti hitne mjere kako bi se, pod hitno, i to najkasnije do 2020., ostvario minimalni cilj od 10 % postojećih međusobno povezanih elektroenergetskih sustava, barem za države članice koje još nisu ostvarile minimalnu razinu integracije u unutarnje energetske tržište, a to su baltičke države, Portugal i Španjolska, te za države članice koje su njihova glavna točka pristupa unutarnjem energetske tržištu. Također je navelo da Komisija također treba redovito podnositi izvješće Europskom vijeću radi postizanja cilja od 15 % do 2030.
- (17) Dostatna fizička povezanost sa susjednim zemljama važna je kako bi se omogućilo da države članice i susjedne zemlje imaju koristi od pozitivnih učinaka unutarnjeg tržišta kako je naglašeno u Komunikaciji Komisije od 23. studenog 2017. pod nazivom „Komunikacija o jačanju energetske mreže u Europi”, a kako je navedeno u integriranim nacionalnim energetske i klimatske planovima država članica u skladu s Uredbom (EU) 2018/1999 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽⁷⁾.
- (18) Tržišta električne energije razlikuju se od ostalih tržišta kao što je tržište prirodnog plina jer se na njima, primjerice, trguje robom koja se za sada ne može lako skladištiti i koja se proizvodi u vrlo različitim proizvodnim postrojenjima, uključujući distribuiranu proizvodnju. To je dovelo do različitih pristupa regulatornom odnosu prema interkonekcijskim vodovima u sektoru električne energije i plinskom sektoru. Integracija tržišta električne energije zahtijeva visok stupanj suradnje između operatora sustava, sudionika na tržištu i regulatornih tijela, posebno kada se električnom energijom trguje putem uparivanja tržišta.
- (19) Među glavnim ciljevima ove Direktive trebalo bi biti i osiguravanje zajedničkih pravila za istinsko unutarnje tržište te široka ponuda električne energije dostupne svima. U tu bi svrhu nenarušene tržišne cijene dale poticaj prekograničnim međusobnim povezivanjima i ulaganjima u novu proizvodnju električne energije vodeći pritom konvergenciji cijena, dugoročno gledano.
- (20) Tržišne cijene trebale bi dati pravi poticaj razvoju mreže i ulaganjima u novu proizvodnju električne energije.
- (21) Na unutarnjem tržištu električne energije postoje različite vrste organizacije tržišta. Mjere koje bi države članice mogle poduzeti radi osiguravanja ravnopravnih tržišnih pravila trebale bi se temeljiti na neophodnim zahtjevima od općeg interesa. O usklađenosti tih mjera s UFEU-om i s drugim pravom Unije trebalo bi se savjetovati s Komisijom.
- (22) U ostvarivanju ciljeva od općeg gospodarskog interesa države članice trebale bi i dalje imati široko diskrecijsko pravo nametanja obveza pružanja javne usluge elektroenergetskim poduzećima. Države članice trebale bi osigurati da kupci iz kategorije kućanstvo i, u slučajevima u kojima to države članice smatraju primjerenim, mala poduzeća, uživaju pravo na opskrbu električnom energijom određene kvalitete po jasno usporedivim, transparentnim i konkurentnim cijenama. Ipak, određivanje cijene za opskrbu električnom energijom kao obveze pružanja javne usluge čini mjeru kojom se znatno narušava tržišno natjecanje i čija provedba često dovodi do akumulacije tarifnih deficita, ograničavanja izbora potrošača, manjih poticaja za uštedu energije i ulaganja u energetske učinkovitost, nižih standarda usluge, nižih razina uključenosti i zadovoljstva potrošača, ograničavanja tržišnog natjecanja te do manjeg broja inovativnih proizvoda i usluga na tržištu. Stoga bi države članice trebale primjenjivati druge instrumente politike, posebno ciljane mjere socijalne politike, kako bi svojim građanima mogle zajamčiti pristupačnu opskrbu električnom energijom. Javne intervencije u određivanju cijena

⁽⁶⁾ Uredba (EU) 2019/943 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. lipnja 2019. o unutarnjem tržištu električne energije (vidjeti stranicu 54. ovoga Službenog lista).

⁽⁷⁾ Uredba (EU) 2018/1999 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2018. o upravljanju energetske unijom i djelovanjem u području klime, izmjeni uređaba (EZ) br. 663/2009 i (EZ) br. 715/2009 Europskog parlamenta i Vijeća, direktiva 94/22/EZ, 98/70/EZ, 2009/31/EZ, 2009/73/EZ, 2010/31/EU, 2012/27/EU i 2013/30/EU Europskog parlamenta i Vijeća, direktiva Vijeća 2009/119/EZ i (EU) 2015/652 te stavljanju izvan snage Uredbe (EU) br. 525/2013 Europskog parlamenta i Vijeća (SL L 328, 21.12.2018., str. 1.).

za opskrbu električnom energijom trebale bi se provoditi samo u obliku obveze pružanja javne usluge te bi trebale biti podložne posebnim uvjetima utvrđenima u ovoj Direktivi. Potpunom liberalizacijom funkcionalnog maloprodajnog tržišta električne energije potaknulo bi se cjenovno i necjenovno tržišno natjecanje među postojećim opskrbljivačima i ulazak novih sudionika na tržište povećavajući time izbor i zadovoljstvo potrošača.

- (23) Obveze pružanja javne usluge u obliku određivanja cijene opskrbe električnom energijom trebale bi se upotrebljavati bez narušavanja načela otvorenih tržišta u jasno definiranim okolnostima i u korist jasno definiranih korisnika, a njihovo bi trajanje trebalo biti vremenski ograničeno. Takve okolnosti mogle bi se primjerice pojaviti kada je opskrba ozbiljno ograničena te se time uzrokuju značajno više cijene električne energije od uobičajenih ili u slučaju nefunkcioniranja tržišta kada su se intervencije regulatornih tijela i tijela nadležnih za tržišno natjecanje pokazale neučinkovitima. To bi neproporcionalno utjecalo na kućanstva, a posebno na ugrožene kupce, koji u usporedbi s potrošačima s višim dohotkom u pravilu troše veći dio svojeg raspoloživog dohotka na račune za potrošnju energije. Kako bi se ublažili negativni učinci obveza pružanja javne usluge na određivanje cijena opskrbe električnom energijom, države članice koje primjenjuju takve intervencije trebale bi uvesti dodatne mjere, uključujući mjere kojima se sprečavaju poremećaji u određivanju veleprodajnih tržišnih cijena. Države članice trebale bi osigurati da svi korisnici reguliranih cijena mogu, ako to žele, imati punu korist od ponuda dostupnih na konkurentnom tržištu. U tu svrhu ti korisnici na raspolaganju trebaju imati pametan sustav mjerenja i pristup ugovorima s dinamičnim određivanjem cijene električne energije. K tome ih se treba izravno i redovno obavještavati o ponudama i uštedama koje su dostupne na konkurentnom tržištu, posebno o ugovorima s dinamičnim određivanjem cijene električne energije, te im treba osigurati pomoć kako bi prihvatili tržišno utemeljene ponude i od njih imali koristi.
- (24) Pravo korisnika reguliranih cijena da dobiju pojedinačna pametna brojila bez dodatnih troškova ne bi trebalo sprječavati države članice da mijenjaju funkcije pametnog sustava mjerenja ako infrastruktura pametnih brojila ne postoji jer je procjena troškova i koristi uvođenja pametnog sustava mjerenja bila negativna.
- (25) Javne intervencije u određivanju cijena opskrbe električnom energijom ne bi smjele prouzročiti izravno unakrsno subvencioniranje između različitih kategorija kupaca. U skladu s tim načelom sustavi cijena ne smiju izravno uzrokovati da određene kategorije kupaca snose trošak cjenovnih intervencija koje utječu na druge kategorije kupaca. Na primjer, sustav cijena u kojem trošak snose opskrbljivači ili drugi operatori na nediskriminacijski način, ne bi se trebao smatrati izravnim unakrsnim subvencioniranjem.
- (26) Kako bi se u Uniji održali visoki standardi javnih usluga, Komisiju bi trebalo redovito obavješćivati o svim mjerama koje države članice poduzimaju radi postizanja cilja ove Direktive. Komisija bi trebala redovito objavljivati izvješće u kojem se analiziraju mjere poduzete na nacionalnoj razini za postizanje ciljeva pružanja javne usluge i uspoređuje njihova učinkovitost kako bi se sastavile preporuke o mjerama koje bi se na nacionalnoj razini trebale poduzeti radi postizanja visokih standarda javnih usluga.
- (27) Državama članicama trebalo bi omogućiti imenovanje opskrbljivača zadnjeg izbora. Taj opskrbljivač mogao bi biti prodajni odjel vertikalno integriranog poduzeća, koje također obavlja funkcije distribucije, pod uvjetom da udovoljava zahtjevima za razdvajanje iz ove Direktive.
- (28) Trebalo bi omogućiti da mjere koje države članice provode radi postizanja ciljeva socijalne i gospodarske kohezije obuhvaćaju prije svega pružanje odgovarajućih ekonomskih poticaja koristeći se, kada je to primjereno, svim postojećim nacionalnim alatima i alatima Unije. Takvi alati mogu uključivati mehanizme odgovornosti radi jamčenja potrebnih ulaganja.
- (29) Ako mjere koje države članice poduzimaju za ispunjavanje obveza pružanja javne usluge predstavljaju državnu potporu u skladu s člankom 107. stavkom 1. UFEU-a, potrebno je, prema članku 108. stavku 3. UFEU-a, o njima obavijestiti Komisiju.

- (30) Međusektorsko pravo predstavlja jaku osnovu za zaštitu potrošača u pogledu širokog raspona postojećih energetske usluga i onih koje bi se u budućnosti mogle razviti. Međutim, određena osnovna ugovorna prava kupaca trebalo bi se jasno utvrditi.
- (31) Potrošačima bi trebale biti dostupne jasne i nedvosmislene informacije o njihovim pravima u pogledu sektora energetike. Komisija je nakon savjetovanja s relevantnim dionicima, uključujući države članice, regulatorna tijela, udruge potrošača i elektroenergetska poduzeća, izradila kontrolnu listu za potrošače energije kako bi se potrošačima pružile praktične informacije o njihovim pravima. Tu bi kontrolnu listu trebalo redovito ažurirati, dostaviti svim potrošačima i učiniti javno dostupnom.
- (32) Nekoliko je čimbenika koji sprečavaju potrošače u pristupu raznim izvorima tržišnih informacija koje su im dostupne, u njihovu razumijevanju i postupanju u skladu s njima. Slijedom toga, potrebno je poboljšati usporedivost ponuda i svesti na minimum prepreke promjeni opskrbljivača, bez nepotrebnog ograničavanja izbora potrošača.
- (33) Manjim kupcima se zbog promjene opskrbljivača i dalje izravno ili neizravno naplaćuju razne naknade. Zbog takvih je naknada otežano utvrđivanje cijene najboljeg proizvoda ili najbolje usluge, a umanjuje se i neposredna financijska prednost promjene opskrbljivača. Iako bi se ukidanjem takvih naknada mogao ograničiti izbor potrošača isključivanjem proizvoda utemeljenih na nagrađivanju potrošačke vjernosti, daljnjim ograničavanjem njihove uporabe trebali bi se poboljšati dobrobit i uključenost potrošača, kao i tržišno natjecanje.
- (34) Kraće trajanje promjene opskrbljivača može potaknuti potrošače da traže bolje pogodnosti u opskrbi energijom i promijene opskrbljivača. Raširenijom primjenom informacijske tehnologije bi se do 2026. godine tehnički postupak promjene opskrbljivača koji se sastoji od registracije novog opskrbljivača u mjernoj točki tržišnog operatora radnim danom u pravilu mogao obaviti unutar 24 sata u bilo koji radni dan. Ne dovodeći u pitanje druge korake u postupku promjene opskrbljivača koje je potrebno dovršiti prije početka tehničkog postupka promjene opskrbljivača i osiguravajući da se do tog datuma tehnički postupak promjene opskrbljivača može obaviti unutar 24 sata, smanjilo bi se vrijeme potrebno za promjenu opskrbljivača, doprinoseći većem angažmanu potrošača i većoj maloprodajnoj konkurenciji. U svakom slučaju, postupak promjene opskrbljivača ne bi smio trajati dulje od ukupno tri tjedna od datuma zahtjeva kupca.
- (35) Neovisni alati za usporedbu, uključujući internetske stranice, učinkovito su sredstvo s pomoću kojeg manji kupci mogu procijeniti prednosti različitih ponuda za isporuku energije dostupnih na tržištu. Takvim alatima snižavaju se troškovi pretraživanja s obzirom na to da kupci više ne trebaju prikupljati informacije od pojedinačnih opskrbljivača i pružatelja usluga. Takvi alati mogu pružiti pravu ravnotežu između potrebe za jasnim i sažetim informacijama i potrebe za informacijama koje su ujedno cjelovite i sveobuhvatne. Kako bi kupci dobili reprezentativan pregled, ti bi alati trebali pružati najširi mogući raspon dostupnih ponuda i obuhvatiti tržište u što potpunijem opsegu. Ključno je da manji kupci imaju pristup barem jednom od alata za usporedbu i da informacije koje se pružaju s pomoću takvih alata budu vjerodostojne, nepristrane i transparentne. U tu bi svrhu države članice mogle osigurati alat za usporedbu kojim upravlja nacionalno tijelo ili privatno trgovačko društvo.
- (36) Bolja zaštita potrošača jamči se dostupnošću učinkovitih neovisnih mehanizama za izvansudsko rješavanje sporova svim potrošačima, kao što je ombudsman za energetiku, tijelo za zaštitu potrošača ili regulatorno tijelo. Države članice trebale bi uvesti brze i učinkovite postupke obrade pritužbi.
- (37) Svi bi potrošači trebali imati koristi od izravnog sudjelovanja na tržištu, posebno prilagodbom svoje potrošnje prema tržišnim signalima, a zauzvrat bi trebali imati koristi od nižih cijena električne energije ili drugih novčanih poticaja. Koristi od takvog aktivnog sudjelovanja s vremenom će se vjerojatno povećati kako se bude podizala svijest inače pasivnih potrošača o mogućnostima koje imaju kao aktivni kupci te kako se bude povećavala dostupnost informacija o mogućnostima aktivnog sudjelovanja i upoznatost s njima. Potrošačima bi trebali imati mogućnost da sudjelovanja u svim oblicima upravljanja potrošnjom. Oni bi stoga trebali imati mogućnost ostvarivanja koristi od potpunog uvođenja pametnih sustava mjerenja, a kada je takvo uvođenje negativno ocijenjeno, trebali bi imati mogućnost odabira pametnog sustava mjerenja i ugovora s dinamičnim određivanjem cijene električne energije. Na taj bi način potrošači mogli prilagoditi svoju potrošnju cjenovnim signalima u stvarnom vremenu, odnosno signalima koji odražavaju vrijednost i trošak električne energije ili njezina prijenosa u različitim razdobljima, a države članice trebale bi osigurati razumnu izloženost potrošača riziku veleprodajne cijene. Potrošači bi trebali biti obaviješteni o koristima i mogućim cjenovnim rizicima ugovora s

dinamičnim određivanjem cijene električne energije. Države članice trebale bi isto tako osigurati da oni potrošači koji odluče da se neće aktivno uključiti na tržište ne budu sankcionirani. Naprotiv, njihova sposobnost donošenja informiranih odluka o dostupnim mogućnostima trebala bi biti olakšana na način koji najviše odgovara uvjetima na domaćem tržištu.

- (38) Da bi se maksimalno povećale koristi i učinkovitost dinamičnog određivanja cijene električne energije, države članice trebale bi procijeniti potencijal za uvođenje više dinamičnih ili smanjenje udjela nepromjenjivih sastavnica u računima za potrošnju električne energije te bi trebale, ako takav potencijal postoji, poduzeti odgovarajuće mjere.
- (39) Sve skupine kupaca (industrijski i trgovački kupci te kupci iz kategorije kućanstvo) trebale bi imati pristup tržištima električne energije kako bi mogli trgovati svojom fleksibilnošću i električnom energijom koju su sami proizveli. Kupcima bi trebalo omogućiti da iskoriste sve prednosti udruživanja proizvodnje i opskrbe diljem većih regija i da imaju koristi od prekograničnog tržišnog natjecanja. Sudionici na tržištu koji se bave agregiranjem vjerojatno će kao posrednici između skupina kupaca i tržišta imati važnu ulogu. Države članice trebale bi za neovisno agregiranje moći slobodno izabrati odgovarajući provedbeni model i pristup upravljanju, poštujući pritom opća načela utvrđena u ovoj Direktivi. Takav model ili pristup mogli bi obuhvaćati odabir tržišno utemeljenih ili regulatornih načela, kojima se osiguravaju rješenja za usklađenost s ovom Direktivom, kao što su modeli u okviru kojih se rješavaju neravnoteže ili uvode korekcije opsega. Kako bi se neovisnim agregatorima omogućilo izvršavanje njihove posredničke uloge te kako bi se osiguralo da krajnji kupac ostvaruje odgovarajuću korist od njihove aktivnosti, izabrani model trebao bi sadržavati transparentna i poštena pravila. Radi poticanja sudjelovanja u upravljanju potrošnjom, proizvodi bi trebali biti definirani na svim tržištima električne energije, uključujući tržišta pomoćnih usluga i kapaciteta.
- (40) U Komunikaciji Komisije od 20. srpnja 2016., pod nazivom „Europska strategija za mobilnost s niskom razinom emisije” naglašava se potreba za dekarbonizacijom prometnog sektora i smanjenjem emisija iz prometnog sektora, posebno u urbanim područjima te se naglašava važna uloga koju elektromobilnost može imati u doprinosu ostvarenju tih ciljeva. Štoviše, uvođenje elektromobilnosti važan je element energetske tranzicije. Tržišna pravila utvrđena u ovoj Direktivi trebala bi stoga doprinijeti stvaranju povoljnih uvjeta za električna vozila svih vrsta. Nadasve, trebala bi osigurati učinkovito uvođenje javno dostupnih i privatnih mjesta za punjenje električnih vozila te učinkovitu integraciju punjenja vozila u sustav.
- (41) Upravljanje potrošnjom ključno je za omogućivanje pametnog punjenja električnih vozila te omogućivanje učinkovite integracije električnih vozila u elektroenergetsku mrežu, što će biti od presudne važnosti za postupak dekarbonizacije prometa.
- (42) Potrošači bi električnu energiju koju su sami proizveli trebali moći trošiti, skladištiti i prodavati tržištu te sudjelovati na svim tržištima električne energije omogućujući fleksibilnost sustava, primjerice skladištenjem električne energije, na primjer skladištenje korištenjem električnih vozila, upravljanjem potrošnjom ili programima energetske učinkovitosti. U budućnosti će razvoj novih tehnologija olakšati te aktivnosti. Međutim, postoje pravne i komercijalne prepreke poput nerazmjernih naknada za interno potrošenu električnu energiju, obveza predavanja samostalno proizvedene električne energije u energetske sustav i administrativnih opterećenja, kao što je obveza kupaca koji sami proizvode električnu energiju i prodaju je sustavu da ispune zahtjeve za opskrbljivače itd. Trebalo bi ukloniti takve prepreke kojima se potrošače sprečava da sami proizvode električnu energiju te da troše, skladište ili tržištu prodaju električnu energiju koju sami proizvedu te istodobno osigurati da takvi kupci na odgovarajući način doprinose pokrivanju troškova sustava. Države članice trebale bi moći u svojim nacionalnim pravima imati različite odredbe u pogledu poreza i pristojbi za pojedinačne aktivne krajnje kupce i one koji zajedno djeluju te za kućanstva i druge krajnje kupce.
- (43) Zbog distribuiranih energetske tehnologije i osnaživanja potrošača energija zajednice postala je djelotvoran i isplativ način za zadovoljavanje potreba građana i njihovih očekivanja u pogledu izvora energije, usluga i lokalnog sudjelovanja. Energijom zajednice svim se potrošačima nudi uključiva mogućnost izravnog sudjelovanja u proizvodnji, potrošnji ili dijeljenju energije. Inicijative za energiju zajednice prvenstveno su usmjerene na pružanje pristupačne energije posebne vrste, kao što je obnovljiva energija, svojim članovima ili vlasnicima udjela, a ne na ostvarivanje dobiti, kao tradicionalna elektroenergetska poduzeća. Inicijative za energiju zajednice suradnjom s potrošačima dokazuju svoj potencijal u olakšavanju primjene novih tehnologija i obrazaca potrošnje na integrirani način, uključujući pametne distribucijske mreže i upravljanje potrošnjom. Energijom zajednice može se unaprijediti i energetska učinkovitost na razini kućanstva, a ona može pomoći i u sprečavanju energetske siromaštva smanjenom potrošnjom i nižim tarifama za opskrbu. Njome se također određenim skupinama kupaca iz kategorije kućanstvo omogućuje da sudjeluju na tržištima električne energije, što inače ne bi mogli. Takve inicijative, ako su bile uspješno provedene, donijele su gospodarsku, društvenu i okolišnu korist zajednici koja nadilazi puke koristi koje proizlaze iz pružanja energetske usluga. Ovom se Direktivom nastoji priznati određene kategorije građanskih inicijativa za energiju na europskoj razini kao „energetske zajednice građana” kako bi im se omogućio poticajni okvir, pošteno postupanje, jednaki uvjeti i jasno definiran skup prava i obveza. Kupcima iz kategorije kućanstvo potrebno je dopustiti da dobrovoljno sudjeluju

u inicijativama za energiju zajednice te da ih napuste bez gubitka pristupa mreži kojom upravlja inicijativa za energiju zajednice ili bez gubitka prava koja im pripadaju kao potrošačima. Pristup mreži energetske zajednice građana potrebno je omogućiti pod poštenim uvjetima i uvjetima koji odgovaraju troškovima.

- (44) Članstvo u energetskim zajednicama građana trebalo bi biti otvoreno za sve kategorije subjekata. Međutim ovlasti donošenja odluka u okviru energetske zajednice građana trebalo bi ograničiti na one članove ili vlasnike udjela koji nisu uključeni u komercijalne djelatnosti velikog opsega i za koje energetski sektor ne predstavlja glavno područje gospodarske aktivnosti. Energetske zajednice građana smatraju se kategorijom suradnje građana ili lokalnih sudionika koje bi trebalo priznati i zaštititi u skladu s pravom Unije. Odredbama o energetskim zajednicama građana ne sprečava se postojanje drugih građanskih inicijativa, kao što su one koje proizlaze iz sporazuma privatnog prava. Države članice trebale bi moći osigurati da energetske zajednice građana budu subjekt bilo kojeg oblika, na primjer udruga, zadruga, partnerstvo, neprofitnu organizaciju ili malo ili srednje poduzeće, sve dok takav subjekt može, djelujući u svoje ime, izvršavati prava i podlijevati obvezama.
- (45) Odredbe ove Direktive o energetskim zajednicama građana određuju prava i obveza, koje se mogu izvesti iz drugih, već postojećih prava i obveza, kao što su sloboda ugovaranja, pravo promjene opskrbljivača, odgovornost operatora distribucijskih sustava, pravila o mrežnim pristojbama i obveze uravnoteženja.
- (46) Energetske zajednice građana čine novu vrstu subjekta zbog strukture svog članstva, zahtjeva u vezi s upravljanjem i svrhe. Trebalo bi im omogućiti da djeluju na tržištu na temelju ravnopravnih uvjeta bez narušavanja tržišnog natjecanja, te bi se na energetske zajednice građana trebala primjenjivati ista prava i obveze koji su primjenjivi na ostala elektroenergetska poduzeća, nediskriminacijski i proporcionalno. Ta prava i obveze trebalo bi primjenjivati u skladu s njihovim ulogama, kao što su uloge krajnjih kupaca, proizvođača, opskrbljivača ili operatora distribucijskih sustava. Energetske zajednice građana ne bi smjele trpjeti regulatorna ograničenja ako primjenjuju postojeće ili buduće informacijske i komunikacijske tehnologije za razmjenu električne energije dobivene iz proizvodnih sredstava unutar energetske zajednice građana među njezinim članovima ili vlasnicima udjela na temelju tržišnih načela, primjerice prijebom udjela energije članova ili vlasnika udjela upotrebljavajući proizvodnju dostupnu unutar zajednice, čak i putem javne mreže, pod uvjetom da obje mjerne točke pripadaju toj zajednici. Razmjena električne energije članovima ili vlasnicima udjela omogućuje opskrbu električnom energijom iz proizvodnih postrojenja unutar zajednice bez neposredne fizičke blizine proizvodnom postrojenju i vezanosti za zajedničku mjernu točku. Ako se električna energija dijeli, to dijeljenje ne bi smjelo utjecati na prikupljanje mrežnih pristojbi, tarifa i pristojbi koje se odnose na tokove električne energije. To bi dijeljenje trebalo olakšati u skladu s obvezama i točnim vremenskim okvirima za uravnoteženje, mjerenje i namirenje. Odredbama ove Direktive o energetskim zajednicama građana ne zadire se u nadležnost država članica da osmisle i provode svoje politike za energetski sektor u vezi s mrežnim pristojbama i tarifama ili da osmisle i provode sustave financiranja energetske politike i podjelu troškova pod uvjetom da su te politike nediskriminacijske i zakonite.
- (47) Ovom se Direktivom ovlašćuje države članice da omoguće energetskim zajednicama građana da postanu operatori distribucijskog sustava ili u okviru općeg režima ili kao „operatori zatvorenog distribucijskog sustava”. Nakon što se energetskoj zajednici građana dodijeli status operatora distribucijskog sustava, s njom bi trebalo postupati kao i s operatorima distribucijskog sustava te bi trebala podlijevati istim obvezama. Odredbama ove Direktive o energetskim zajednicama građana samo se pojašnjavaju aspekti rada distribucijskog sustava koji bi mogli biti relevantni za energetske zajednice građana, a istodobno se u skladu s pravilima o operatorima distribucijskog sustava primjenjuju drugi aspekti na rad distribucijskog sustava.

- (48) Računi za električnu energiju važno su sredstvo informiranja krajnjih kupaca. Osim podataka o potrošnji i troškovima, mogu sadržavati i druge informacije koje potrošačima mogu pomoći da usporede svoj trenutni aranžman s drugim ponudama. Međutim, sporovi povezani s računima vrlo su čest razlog pritužbi potrošača i čimbenik koji doprinosi trajno niskoj razini zadovoljstva potrošača i uključenosti u elektroenergetski sektor. Stoga je nužno račune učiniti jasnijima i jednostavnijima za razumijevanje te osigurati da se na računima i informacijama o obračunu jasno navodi ograničen broj važnih informacija potrebnih kako bi potrošači mogli regulirati svoju potrošnju energije, usporediti ponude i promijeniti opskrbljivača. Ostale informacije krajnjim bi kupcima trebale biti dostupne na njihovim računima, priložene računima ili bi na računima trebalo navesti upućivanje na njih. Takve bi informacije trebale biti navedene na računu, ili u zasebnom dokumentu priloženom računu ili bi račun trebao sadržavati upućivanje na mjesto gdje krajnji kupac može lako pronaći informacije na internetskoj stranici, putem mobilne aplikacije ili drugih sredstava.
- (49) Redovita dostava točnih informacija o obračunu koje se temelje na stvarnoj potrošnji električne energije, uz pomoć pametnih brojlara, važna je jer se kupcima tako pomaže da kontroliraju svoju potrošnju električne energije i troškove. Međutim, kupci, a osobito kupci iz kategorije kućanstva, trebali bi imati pristup fleksibilnim aranžmanima za stvarno plaćanje svojih računa. Na primjer, kupcima bi se mogle dostavljati učestale informacije o obračunu dok se plaćanje odvija na tromjesečnoj osnovi ili bi mogli postojati proizvodi koji za koje kupac plaća isti iznos svaki mjesec neovisno o stvarnoj potrošnji.
- (50) Odredbe o obračunu iz Direktive 2012/27/EU Europskog parlamenta i Vijeća ⁽⁸⁾ trebalo bi ažurirati, pojednostaviti i premjestiti u ovu Direktivu, u koju se bolje uklapaju.
- (51) Države članice trebale bi poticati modernizaciju distribucijskih mreža, kao što je uvođenje pametnih mreža, koje bi trebalo izgrađivati na način kojim se potiče decentralizirana proizvodnja i energetska učinkovitost.
- (52) Radi uključivanja potrošača potrebni su odgovarajući poticaji i odgovarajuće tehnologije, poput pametnog sustava mjerenja. Pametnim sustavima mjerenja osnažuju se potrošači jer im ti sustavi omogućavaju da dobiju točne povratne informacije o svojoj potrošnji ili proizvodnji energije u gotovo stvarnom vremenu te da bolje upravljaju potrošnjom energije, da sudjeluju u programima upravljanja potrošnjom i drugim uslugama i iskoriste njihove prednosti te da smanje svoje račune za potrošnju električne energije. Isto tako, zahvaljujući pametnom sustavu mjerenja operatori distribucijskih sustava mogu imati bolji uvid u svoju mrežu i stoga smanjiti svoje troškove rada i održavanja i prebaciti te uštede potrošačima u obliku nižih tarife za distribuciju.
- (53) Odluka o uvođenju pametnog mjerenja na nacionalnoj razini trebala bi se moći temeljiti na ekonomskoj ocjeni. Tom ekonomskom procjenom trebale bi se uzeti u obzir dugoročne koristi uvođenja pametnog sustava mjerenja za potrošače i cijeli vrijednosni lanac, među ostalim za bolje upravljanje mrežom, preciznije planiranje i utvrđivanje gubitaka mreže. Ako se procijeni da je uvođenje takvih sustava mjerenja troškovno učinkovito samo za potrošače s određenom razinom potrošnje električne energije, države članice trebale bi imati mogućnost da o tome vode računa pri uvođenju pametnih sustava mjerenja. Međutim, ta bi se procjena trebala redovito revidirati u slučaju znatnih promjena osnovnih pretpostavki ili barem svake četiri godine zbog brzog tehnološkog razvoja.
- (54) Države članice koje pametne sustave mjerenja ne uvode sustavno trebale bi omogućiti potrošačima da imaju koristi od ugradnje pametnog brojila na svoj zahtjev te pod poštenim i razumnim uvjetima, a trebale bi im pružiti i sve relevantne informacije. Ako potrošači nemaju pametno brojilo, trebali bi imati pravo na brojilo koje ispunjava minimalne zahtjeve potrebne za pružanje informacija o obračunu navedenih u ovoj Direktivi.

⁽⁸⁾ Direktiva 2012/27/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 25. listopada 2012. o energetske učinkovitosti, izmjeni direktiva 2009/125/EZ i 2010/30/EU i stavljanju izvan snage direktiva 2004/8/EZ i 2006/32/EZ (SL L 315, 14.11.2012., str. 1.).

- (55) Kako bi se podržalo aktivno sudjelovanje potrošača na tržištima električne energije, pametni sustavi mjerenja koje će uvoditi države članice trebali bi biti interoperabilni i trebali bi moći osigurati podatke potrebne za potrošačke sustave upravljanja energijom. U tu svrhu države članice trebale bi voditi računa o upotrebi odgovarajućih dostupnih standarda, uključujući one standarde kojima se omogućava interoperabilnost na razini podatkovnog modela i sloja primjene, najboljih praksi i važnosti razvoja razmjene podataka, budućih i inovativnih energetske usluga, uvođenja pametnih mreža i unutarnjeg tržišta električne energije. Nadalje, pametni sustavi mjerenja koji će se uvoditi ne bi smjeli otežavati promjenu opskrbljivača i trebali bi biti opremljeni odgovarajućim funkcionalnostima s pomoću kojih bi potrošači imali pristup podacima o svojoj potrošnji u gotovo stvarnom vremenu, s pomoću kojih bi mogli prilagoditi svoju potrošnju energije i ponuditi svoju fleksibilnost mreži i elektroenergetskim poduzećima koliko god je to moguće s obzirom na potpunu infrastrukturu te biti nagrađeni za to i postići uštede na svojim računima za potrošnju električne energije.
- (56) Ključni aspekt opskrbljivanja kupaca je osiguravanje pristupa objektivnim i transparentnim podacima o potrošnji. Stoga bi potrošači trebali imati pristup podacima o svojoj potrošnji te cijenama i troškovima usluga povezanim s njihovom potrošnjom kako bi mogli tražiti od konkurenata da im na temelju tih informacija sastave ponude. Potrošači bi također trebali imati pravo na ispravno informiranje o svojoj potrošnji energije. Predujmovima se korisnici ne bi smjeli staviti u neproporcionalno nepovoljan položaj, a različiti bi sustavi plaćanja trebali biti nediskriminacijski. Informacije o troškovima energije koje se potrošačima pružaju dovoljno često stvorile bi poticaje za uštede energije jer bi kupcima dale direktne povratne informacije o učincima ulaganja u energetske učinkovitost i o promjenama ponašanja. U tom pogledu, potpuna provedba Direktive 2012/27/EU pomoći će potrošačima da smanje svoje troškove energije.
- (57) Nakon uvođenja pametnih sustava mjerenja u državama članicama razvijeni su ili se trenutačno razvijaju različiti modeli upravljanja podacima. Neovisno o modelu upravljanja podacima važno je da države članice uspostave transparentna pravila u skladu s kojima se podacima može pristupiti pod nediskriminacijskim uvjetima i da osiguraju najvišu razinu kibersigurnosti i zaštite podataka, kao i nepristranost subjekata koji obrađuju podatke.
- (58) Države članice trebale bi poduzeti potrebne mjere za zaštitu ugroženih i energetske siromašnih kupaca u kontekstu unutarnjeg tržišta električne energije. Takve se mjere mogu razlikovati ovisno o posebnim okolnostima u predmetnim državama članicama i mogu uključivati mjere socijalne ili energetske politike koje se odnose na plaćanje računa za električnu energiju, ulaganje u energetske učinkovitost stambenih zgrada ili zaštitu potrošača poput zaštitnih mjera protiv isključivanja. U slučajevima u kojima se univerzalne usluge također pružaju malim poduzećima, mjere kojima se osigurava pružanje univerzalnih usluga mogu se razlikovati ovisno o tome jesu li te mjere namijenjene kupcima iz kategorije kućanstvo ili malim poduzećima.
- (59) Energetske su usluge ključne za očuvanje dobrobiti građana Unije. Dostatna količina energije za odgovarajuće grijanje, hlađenje i rasvjetu te napajanje uređaja osnovne su usluge kojima se jamče pristojan životni standard i zdravlje građana. Nadalje, pristup tim energetske uslugama omogućava građanima Unije da iskoriste svoj potencijal i povećava socijalnu uključenost. Energetske siromašne kućanstva ne mogu si priuštiti te energetske usluge zbog kombinacije niskih primanja, velike potrošnje energije i loše energetske učinkovitosti svojih domova. Države članice trebale bi prikupljati odgovarajuće podatke radi praćenja broja energetske siromašnih kućanstava. Točno mjerenje može pomoći država članicama da utvrde koja su kućanstva pogođena energetske siromaštvom kako bi im mogle pružiti ciljanu potporu. Komisija bi trebala aktivno podupirati provedbu odredbi iz ove Direktive o energetske siromaštvu olakšavajući razmjenu dobre prakse među državama članicama.
- (60) Države članice koje su pogođene energetske siromaštvom i koje nisu izradile nacionalne akcijske planove ili druge odgovarajuće okvire za rješavanje problema energetske siromaštva trebale bi to učiniti s ciljem smanjivanja broja energetske siromašnih kupaca. Niska primanja, velika potrošnja energije i loša energetske učinkovitost stambenih objekata relevantni su čimbenici za uspostavu kriterija kojima se mjeri energetske siromaštvo. U svakom slučaju, države članice trebale bi osigurati potrebnu opskrbu za ugrožene i energetske siromašne kupce. Pri tome bi se mogao koristiti integrirani pristup, primjerice u okviru energetske i socijalne politike, a mjere bi mogle uključivati socijalne politike ili poboljšanja energetske učinkovitosti stambenih objekata. Ovom bi se Direktivom trebale poboljšati nacionalne politike koje idu u korist ugroženih i energetske siromašnih kupaca.

- (61) Operatori distribucijskih sustava trebaju na troškovno učinkovit način integrirati nove načine proizvodnje električne energije, posebno postrojenja u kojima se proizvodi električna energija iz obnovljivih izvora i nova opterećenja, kao što su opterećenja koja dolaze od toplinskih crpke i električnih vozila. U tu bi svrhu operatorima distribucijskih sustava trebalo omogućiti, a trebalo bi ih i poticati, da se na temelju tržišnih postupaka koriste uslugama iz distribuiranih izvora energije, kao što su upravljanje potrošnjom i skladištenje energije, kako bi mogli učinkovito upravljati svojim mrežama i izbjeći skupa proširenja mreže. Države članice trebale bi uspostaviti prikladne mjere poput nacionalnih mrežnih pravila i tržišnih pravila te bi trebale osigurati poticaje za operatore distribucijskih sustava mrežnim tarifama kojima se ne sprečava fleksibilnost ni poboljšanje energetske učinkovitosti u mreži. Isto tako, države članice trebale bi uvesti planove razvoja mreže za distribucijske sustave kako bi podržale integraciju postrojenja u kojima se proizvodi električna energija iz obnovljivih izvora, olakšale razvoj postrojenja za skladištenje energije i elektrifikaciju prometnog sektora te pružile korisnicima sustava odgovarajuće informacije u pogledu predviđenih proširenja ili nadogradnji mreže jer trenutačno u većini država članica takav postupak ne postoji.
- (62) Operatori sustava ne bi smjeli biti vlasnici postrojenja za skladištenje energije, niti ih razvijati, voditi ili njima upravljati. U novom modelu tržišta električne energije usluge skladištenja energije trebale bi biti tržišno utemeljene i konkurentne. U skladu s tim, trebalo bi izbjeđavati unakrsno subvencioniranje između skladištenja energije i regulirane funkcije distribucije ili prijenosa. Takvim ograničenjem u pogledu vlasništva postrojenja za skladištenje energije želi se spriječiti narušavanje tržišnog natjecanja, ukloniti rizik od diskriminacije, osigurati pošten pristup uslugama skladištenja energije za sve sudionike na tržištu te potaknuti djelotvorna i učinkovita uporaba postrojenja za skladištenje energije, izvan rada distribucijskog ili prijenosnog sustava. Taj bi se zahtjev trebalo tumačiti i primjenjivati u skladu s pravima i načelima utvrđenima Poveljom Europske unije o temeljnim pravima („Povelja”), a posebno slobodom poduzetništva i pravom na vlasništvo, koji su zajamčeni člancima 16. i 17. Povelje.
- (63) Ako su postrojenja za skladištenje energije u potpunosti integrirane mrežne komponente koje se ne upotrebljavaju za uravnoteženje ili upravljanje zagušenjem, od njih se, uz odobrenje nacionalnog regulatornog tijela, ne bi smjelo zahtijevati da budu u skladu s istim strogim ograničenjima za operatore sustava o vlasništvu, razvijanju i vođenju tih postrojenja ili upravljanju njima. Takve u potpunosti integrirane mrežne komponente mogu obuhvaćati postrojenja za skladištenje energije kao što su kondenzatori ili zamašnjaci koji mogu pružiti važne usluge za sigurnost i pouzdanost mreže te mogu doprinijeti sinkronizaciji različitih dijelova sustava.
- (64) U cilju napretka prema potpuno dekarboniziranom elektroenergetskom sektoru koji je u potpunosti bez emisija potrebno je ostvariti napredak u pogledu sezonskog skladištenja energije. Takvo skladištenje energije je element koji bi služio kao alat za rad elektroenergetskog sustava kojim bi se omogućile i kratkoročne i sezonske prilagodbe, a radi rješavanja problema varijabilnosti proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora i povezanih ispada u tim razdobljima.
- (65) Nediskriminacijski pristup distribucijskoj mreži određuje pristup kupcima na razini maloprodaje. Za stvaranje ravnopravnih tržišnih pravila na razini maloprodaje trebalo bi stoga pratiti djelatnosti operatora distribucijskog sustava kako bi ih se spriječilo da iskoriste prednost svoje vertikalne integracije u vezi sa svojim konkurentnim položajem na tržištu, posebno u odnosu na kupce iz kategorije kućanstvo i male kupce koji nisu kućanstva.
- (66) Kada se zatvoren distribucijski sustav koristi za osiguravanje optimalne učinkovitosti integrirane opskrbe koja zahtijeva specifične pogonske standarde ili kada se zatvoren distribucijski sustav održava ponajprije za potrebe vlasnika sustava, trebalo bi biti omogućeno izuzimanje tog operatora distribucijskog sustava od obveza koje bi predstavljale nepotrebno administrativno opterećenje zbog posebne prirode odnosa između operatora distribucijskog sustava i korisnika sustava. Industrijske i trgovačke lokacije ili lokacije sa zajedničkim uslugama kao što su zgrade željezničkih postaja, zračne luke, bolnice, veliki kampovi s integriranim uređajima ili kemijska industrijska postrojenja mogu obuhvaćati zatvorene distribucijske sustave zbog specijalizirane prirode svojih djelatnosti.
- (67) Bez djelotvornog odvajanja mreža od djelatnosti proizvodnje i opskrbe (djelotvorno razdvajanje) postoji prirodna opasnost diskriminacije ne samo s obzirom na rad mreže, već i s obzirom na poticaje vertikalno integriranim poduzećima za odgovarajuća ulaganja u vlastite mreže.

- (68) Jedino ukidanje poticaja vertikalno integriranim poduzećima za diskriminiranje konkurenata u smislu pristupa mreži i ulaganja može osigurati djelotvorno razdvajanje. Vlasničko razdvajanje, koje implicira imenovanje vlasnika mreže operatorom sustava i njegovu neovisnost o bilo kakvim interesima opskrbe i proizvodnje, očito je učinkovit i stabilan način rješavanja neizbježnog sukoba interesa i osiguravanja sigurnosti opskrbe. Iz tog je razloga Europski parlament u svojoj Rezoluciji od 10. srpnja 2007. o izgledima za unutarnje tržište plina i električne energije uputio na vlasničko razdvajanje na razini prijenosa kao najučinkovitiji alat kojim se promiču ulaganja u infrastrukturu na nediskriminacijski način, pošten pristup mreži za nove sudionike i transparentnost na tržištu. Pri vlasničkom razdvajanju od država bi članica stoga trebalo zahtijevati da osiguraju da ista osoba ili osobe ne budu ovlaštene za provođenje kontrole nad proizvođačem ili opskrbljivačem i da istodobno provode kontrolu ili izvršavaju bilo koje pravo nad operatorom prijenosnog sustava ili prijenosnim sustavom. Obratno, kontrola nad operatorom prijenosnog sustava ili prijenosnim sustavom trebala bi isključiti mogućnost provođenja kontrole ili izvršavanja bilo kojeg prava nad proizvođačem ili opskrbljivačem. Unutar tih ograničenja, proizvođač ili opskrbljivač trebao bi moći imati manjinski vlasnički udjel u operatoru prijenosnog sustava ili prijenosnom sustavu.
- (69) Svaki sustav razdvajanja trebao bi uspješno ukloniti svaki sukob interesa između proizvođača, opskrbljivača i operatora prijenosnih sustava radi stvaranja poticaja za potrebna ulaganja i jamčenja pristupa novim sudionicima na tržištu pod transparentnim i učinkovitim regulatornim režimom te ne bi smio stvoriti pretjerano zahtjevan regulatorni režim za regulatorna tijela.
- (70) Budući da vlasničko razdvajanje u nekim slučajevima zahtijeva restrukturiranje poduzeća, državama članicama koje odluče provesti vlasničko razdvajanje trebalo bi odobriti dodatno vrijeme za primjenu odgovarajućih odredaba. S obzirom na vertikalne veze između sektora električne energije i sektora plina, odredbe o razdvajanju trebalo bi primjenjivati u oba sektora.
- (71) U okviru vlasničkog razdvajanja, radi osiguravanja potpune neovisnosti djelovanja mreže od interesa opskrbe i proizvodnje te sprečavanja razmjene bilo kojih povjerljivih informacija, ista osoba ne bi smjela istodobno biti član upravljačkog odbora operatora prijenosnog sustava ili prijenosnog sustava i poduzeća koje obavlja funkciju proizvodnje ili opskrbe. Iz istog razloga ista osoba ne bi smjela biti ovlaštena imenovati članove upravljačkog odbora operatora prijenosnog sustava ili prijenosnog sustava i provoditi kontrolu ili izvršavati bilo koje pravo nad proizvođačem ili opskrbljivačem.
- (72) Osnivanje operatora sustava ili operatora prijenosa koji je neovisan o interesima opskrbe i proizvodnje trebalo bi vertikalno integriranom poduzeću omogućiti zadržavanje vlasništva nad osnovnim sredstvima mreže uz istodobno osiguravanje djelotvornog odvajanja interesa, pod uvjetom da takav neovisan operator sustava ili neovisan operator prijenosa obavlja sve funkcije operatora sustava te pod uvjetom da se uvedu detaljni propisi i sveobuhvatni mehanizmi regulatorne kontrole.
- (73) Ako je 3. rujna 2009. poduzeće koje u vlasništvu ima prijenosni sustav bilo dio vertikalno integriranog poduzeća, države članice trebale bi imati mogućnost izbora između vlasničkog razdvajanja i osnivanja operatora sustava ili operatora prijenosa koji je neovisan o interesima opskrbe i proizvodnje.
- (74) Radi potpunog očuvanja interesa vlasnika udjela u vertikalno integriranom poduzeću, države članice trebale bi imati mogućnost provedbe vlasničkog razdvajanja bilo direktnim izdvajanjem ili diobom udjela u integriranom poduzeću na udjele u mrežnom poduzeću i udjele u preostalom poduzeću za opskrbu i proizvodnju, pod uvjetom da se poštuju zahtjevi koji proizlaze iz vlasničkog razdvajanja.
- (75) Potpunu učinkovitost rješenja neovisnog operatora sustava ili neovisnog operatora prijenosa trebalo bi osigurati specifičnim dodatnim pravilima. Pravila o neovisnim operatorima prijenosa predviđaju odgovarajući regulatorni okvir kojim se jamče pošteno tržišno natjecanje, dostatno ulaganje, pristup novih sudionika na tržištu i integriranje tržišta električne energije. Djelotvorno razdvajanje putem odredaba o neovisnom operatoru prijenosa trebalo bi se temeljiti na organizacijskim mjerama i mjerama povezanim s upravljanjem operatorima prijenosnih sustava te na mjerama povezanim s ulaganjima, povezivanjem novih proizvodnih kapaciteta s mrežom i integracijom tržišta kroz regionalnu suradnju. Neovisnost operatora prijenosa također bi trebalo, među ostalim, osigurati kroz određena razdoblja „hlađenja” tijekom kojih se u vertikalno integriranom poduzeću ne obavlja nikakva rukovođeća ili druga odgovarajuća funkcija kojom se ostvaruje pristup istim informacijama do kojih bi se moglo doći na rukovodećem položaju.

- (76) Države članice imaju pravo odabrati potpuno vlasničko razdvajanje na svojem državnom području. Ako država članica iskoristi to pravo, poduzeće nema pravo uspostavljanja neovisnog operatora sustava niti neovisnog operatora prijenosa. Nadalje, poduzeće koje obavlja bilo funkciju proizvodnje ili opskrbe ne može izravno ni neizravno provoditi kontrolu niti izvršavati bilo koje pravo nad operatorom prijenosnog sustava iz države članice koja je odabrala potpuno vlasničko razdvajanje.
- (77) Pri provedbi djelotvornog razdvajanja trebalo bi poštovati načela nediskriminacije između javnog i privatnog sektora. Zbog toga ista osoba ne bi smjela imati mogućnost provođenja kontrole niti izvršavanja bilo kojeg prava kojim se krše pravila vlasničkog razdvajanja ili opcije neovisnog operatora sustava, ni samostalno ni zajednički, nad sastavom, glasovanjem ili odlučivanjem tijela operatora prijenosnih sustava ili prijenosnih sustava, kao ni tijela proizvođača ili opskrbljivača. Kad je riječ o vlasničkom razdvajanju i rješenju koje podrazumijeva neovisnog operatora sustava, pod uvjetom da relevantna država članica može dokazati usklađenost s relevantnim zahtjevima, dva odvojena javna tijela trebala bi imati mogućnost kontrole nad djelatnostima proizvodnje i opskrbe s jedne strane i djelatnostima prijenosa s druge.
- (78) Potpuno djelotvorno razdvajanje mrežnih djelatnosti od djelatnosti opskrbe i proizvodnje trebalo bi primijeniti na cijelom području Unije, i na poduzeća iz Unije i na ona koji nisu iz Unije. Radi osiguravanja međusobne neovisnosti mrežnih djelatnosti i djelatnosti opskrbe i proizvodnje na cijelom području Unije, trebalo bi ovlastiti regulatorna tijela da odbiju certificirati operatore prijenosnih sustava koji ne poštuju pravila razdvajanja. Radi osiguravanja dosljedne primjene tih pravila na cijelom području Unije, prilikom donošenja odluka o certifikaciji regulatorna bi tijela trebala u cijelosti uzimati u obzir mišljenje Komisije. Nadalje, radi osiguravanja poštovanja međunarodnih obveza Unije te radi osiguravanja solidarnosti i energetske sigurnosti unutar Unije, Komisija bi trebala imati pravo davanja mišljenja o certifikaciji u vezi s vlasnikom prijenosnog sustava ili operatorom prijenosnog sustava kojeg kontrolira osoba ili osobe iz treće zemlje ili trećih zemalja.
- (79) Postupci davanja odobrenja ne bi smjeli dovesti do administrativnog opterećenja nerazmjernog veličini i mogućem utjecaju proizvođača. Neopravdano dugotrajni postupci davanja odobrenja mogu predstavljati prepreku pristupanju novih sudionika na tržištu.
- (80) Regulatorna tijela trebaju imati mogućnost donošenja odluka povezanih sa svim relevantnim regulatornim pitanjima kako bi unutarnje tržište električne energije funkcioniralo ispravno te moraju biti potpuno neovisni o bilo kojim drugim javnim ili privatnim interesima. Time se ne isključuje ni sudski nadzor ni parlamentarni nadzor u skladu s ustavnim pravima država članica. Osim toga, odobrenje proračuna regulatornog tijela od strane nacionalnog zakonodavca ne predstavlja prepreku proračunskoj autonomiji. Odredbe koje se odnose na autonomiju u provedbi dodijeljenog proračuna regulatornog tijela trebale bi se provoditi u okviru definiranom nacionalnim proračunskim propisima i pravilima. Uz doprinos neovisnosti regulatornih tijela o bilo kojem političkom ili gospodarskom interesu putem odgovarajućeg sustava rotacije, države članice trebale bi moći voditi računa o dostupnosti ljudskih resursa i veličine odbora.
- (81) Regulatorna tijela trebala bi imati mogućnost određivanja ili odobravanja tarifa, ili metodologija koje su temelj za izračunavanje tarifa, na temelju prijedloga operatora prijenosnog sustava ili operatora distribucijskog sustava, ili na temelju prijedloga dogovorenog između tih operatora i korisnika mreže. Prilikom provođenja tih zadataka regulatorna tijela trebala bi osigurati da tarife za prijenos i distribuciju budu nediskriminacijske i da odražavaju troškove te bi trebala uzimati u obzir dugoročne, granične, izbjegnute troškove mreže zbog distribuirane proizvodnje i mjera za upravljanje potrošnjom.
- (82) Regulatorna tijela trebala bi utvrditi ili odobriti pojedinačne mrežne tarife za prijenosne i distribucijske mreže ili metodologiju, ili jedno i drugo. U oba slučaja trebalo bi očuvati neovisnost regulatornih tijela u određivanju mrežnih tarifa u skladu s člankom 57. stavkom 4. točkom (b) podtočkom ii.
- (83) Regulatorna tijela trebala bi osigurati da operatori prijenosnih sustava i operatori distribucijskih sustava poduzimaju odgovarajuće mjere kako bi svoju mrežu učinili otpornijom i fleksibilnijom. U tu svrhu trebali bi pratiti uspješnost tih operatora na temelju pokazatelja kao što su sposobnost operatora prijenosnih sustava i operatora distribucijskih sustava u vođenju vodova u okviru ocjena dinamičkih vodova, razvoj daljinskog praćenja i kontrola podstanica u stvarnom vremenu, smanjenje gubitaka u mreži te učestalost i trajanje prekida električne energije.

- (84) Regulatorna tijela trebala bi biti ovlaštena za donošenje obvezujućih odluka u odnosu na elektroenergetska poduzeća i za izricanje učinkovitih, proporcionalnih i odvraćajućih sankcija elektroenergetskim poduzećima koja ne djeluju u skladu sa svojim obvezama, ili za predlaganje da im takve sankcije izrekne nadležni sud. U tu bi svrhu regulatorna tijela trebala moći zahtijevati relevantne informacije od elektroenergetskih poduzeća, provoditi odgovarajuće i dostatne istrage i rješavati sporove. Regulatorna tijela također bi, bez obzira na primjenu pravila tržišnog natjecanja, trebali biti ovlaštena za donošenje odluka o odgovarajućim mjerama kojima se osigurava korist za kupce promicanjem učinkovitog tržišnog natjecanja nužnog za ispravno funkcioniranje unutarnjeg tržišta električne energije.
- (85) Regulatorna tijela trebala bi se međusobno uskladiti prilikom izvršavanja svojih zadaća kako bi se osigurala usklađenost Europske mreže operatora prijenosnih sustava za električnu energiju („ENTSO za električnu energiju”), Europskog tijela za operatore distribucijskih sustava („tijelo EU-a za ODS-ove”) i regionalnih koordinacijskih centara s njihovim obvezama u skladu s regulatornim okvirom unutarnjeg tržišta energije te s odlukama Agencije za suradnju energetske regulatora („ACER”) uspostavljene Uredbom (EU) 2019/942 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽⁹⁾. Uz širenje operativnih odgovornosti ENTSO-a za električnu energiju, tijela EU-a za ODS-ove i regionalnih koordinacijskih centara, nužno je poboljšati nadzor nad takvim tijelima koja djeluju na razini Unije ili na regionalnoj razini. Regulatorna tijela trebala bi se međusobno savjetovati i koordinirati svoj nadzor kako bi zajednički utvrdili situacije u kojima ENTSO za električnu energiju, tijelo EU-a za ODS-ove i regionalni koordinacijski centri nisu usklađeni sa svojim pojedinačnim obvezama.
- (86) Regulatorna tijela također bi trebala biti ovlaštena da doprinose osiguravanju visokih standarda za obveze univerzalnih i javnih usluga u skladu s otvaranjem tržišta, zaštiti ugroženih kupaca te potpunosti učinkovitosti mjera zaštite potrošača. Te odredbe ne bi smjele dovesti u pitanje niti ovlasti Komisije u vezi s primjenom pravila tržišnog natjecanja, uključujući provjeru koncentracija koja su od značaja za Uniju, niti pravila o unutarnjem tržištu kao što su pravila o slobodnom kretanju kapitala. Neovisno tijelo kojemu strana na koju utječe odluka regulatornog tijela ima pravo podnijeti žalbu može biti sud ili neki drugi pravosuđno tijelo ovlašteno za provođenje sudskog nadzora.
- (87) Ovom Direktivom i Direktivom 2009/73/EZ Europskog parlamenta i Vijeća ⁽¹⁰⁾ državama članicama se ne uskraćuje mogućnost da uspostave i objave svoje nacionalne energetske politike. Slijedom toga, ovisno o ustavnom uređenju države članice, određivanje političkog okvira u kojem regulatorna tijela moraju djelovati, na primjer u pogledu sigurnosti opskrbe, moglo bi biti u nadležnosti države članice. Međutim, općim smjernicama energetske politike koje je izdala država članica ne bi se smjelo zadirati u samostalnost ili neovisnost regulatornih tijela.
- (88) Uredbom (EU) 2019/943 omogućuje se Komisiji da donese smjernice ili mrežna pravila radi postizanja potrebnog stupnja usklađenosti. Takve smjernice i mrežna pravila predstavljaju obvezujuće provedbene mjere, te su u pogledu određenih odredbi ove Direktive koristan alat koji se prema potrebi može brzo prilagoditi.
- (89) Države članice i ugovorne stranke Ugovora o osnivanju Energetske zajednice ⁽¹¹⁾ trebale bi blisko surađivati na svim pitanjima koja se odnose na razvoj integrirane regije trgovanja električnom energijom i ne bi smjele poduzimati mjere kojima se ugrožava daljnja integracija tržišta električne energije ili sigurnost opskrbe država članica i ugovornih strana.
- (90) Ovu je Direktivu potrebno čitati zajedno s Uredbom (EU) 2019/943, u kojoj se utvrđuju ključna načela novog modela tržišta električne energije, a kojima će se funkcionalnih integriranih kratkoročnih tržišta. Uredbom (EU) 2019/943 također se utvrđuju nova pravila u raznim područjima, uključujući mehanizme za razvoj kapaciteta i suradnju operatora prijenosnih sustava.

⁽⁹⁾ Uredba (EU) 2019/942 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. lipnja 2019. o osnivanju Agencije Europske unije za suradnju energetske regulatora (vidjeti stranicu 22. ovoga Službenog lista).

⁽¹⁰⁾ Direktiva 2009/73/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 13. srpnja 2009. o zajedničkim pravilima za unutarnje tržište prirodnog plina i stavljanju izvan snage Direktive 2003/55/EZ (SL L 211, 14.8.2009., str. 94.).

⁽¹¹⁾ SL L 198, 20.7.2006., str. 18.

- (91) Ovom Direktivom poštuju se temeljna prava i načela priznata u Povelji. Stoga bi ovu Direktivu trebalo tumačiti i primjenjivati u skladu s tim pravima i načelima, posebno pravom na zaštitu osobnih podataka, koje se jamči člankom 8. Povelje. Ključno je da svaka obrada osobnih podataka na temelju ove Direktive bude u skladu s Uredbom (EU) 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽¹²⁾.
- (92) Kako bi se osigurao minimalan stupanj usklađenosti potreban za postizanje cilja ove Direktive, Komisiji bi trebalo delegirati ovlast za donošenja akata u skladu s člankom 290. TFEU-a u vezi s uspostavljanjem pravila o opsegu dužnosti regulatornih tijela da surađuju međusobno i s ACER-om te detalji postupka za usklađenost s mrežnim pravilima i smjernicama. Posebno je važno da Komisija tijekom svojeg pripremnog rada provede odgovarajuća savjetovanja, uključujući ona na razini stručnjaka, te da se ta savjetovanja provedu u skladu s načelima utvrđenima u Međuinstitucijskom sporazumu o boljoj izradi zakonodavstva od 13. travnja 2016. ⁽¹³⁾ Osobito, s ciljem osiguravanja ravnopravnog sudjelovanja u pripremi delegiranih akata, Europski parlament i Vijeće primaju sve dokumente istodobno kada i stručnjaci iz država članica te njihovi stručnjaci sustavno imaju pristup sastancima stručnih skupina Komisije koji se odnose na pripremu delegiranih akata.
- (93) Radi osiguranja jedinstvenih uvjeta za provedbu ove Direktive, Komisiji bi trebalo dodijeliti provedbene ovlasti radi utvrđivanja zahtjeva u pogledu interoperabilnosti energetskih usluga i nediskriminacijske i transparentne postupke za pristup podacima o mjerenju i potrošnji te podacima potrebnima ako kupac želi promijeniti opskrbljivača, upravljanje potrošnjom i druge usluge. Te bi ovlasti trebalo izvršavati u skladu s Uredbom (EU) br. 182/2011 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽¹⁴⁾.
- (94) Ako se u skladu s člankom 66. stavkom 3., 4. ili 5. primjenjuje odstupanje, to bi odstupanje trebalo obuhvaćati i sve odredbe ove Direktive koje su dodatne ili kojima se zahtijeva prethodna primjena bilo koje od odredbi od kojih je odobreno odstupanje.
- (95) Odredbe Direktive 2012/27/EU koje se odnose na tržište električne energije, kao na primjer odredbe o mjerenju i naplati električne energije, o upravljanju potrošnjom, o prioritetnom dispečiranju te o pristupu mreži za visokoučinkovitu kogeneraciju, ažurirane su odredbama ove Direktive i Uredbe (EU) 2019/943. Direktivu 2012/27/EU trebalo bi stoga na odgovarajući način izmijeniti.
- (96) S obzirom na to da cilj ove Direktive, odnosno stvaranje potpuno funkcionalnog unutarnjeg tržišta električne energije, ne mogu dostatno ostvariti države članice, nego se zbog svojeg opsega i učinaka on na bolji način može ostvariti na razini Unije, Unija može donijeti mjere u skladu s načelom supsidijarnosti utvrđenim u članku 5. Ugovora o Europskoj uniji. U skladu s načelom proporcionalnosti utvrđenim u tom članku, ova Direktiva ne prelazi ono što je potrebno za ostvarivanje tog cilja.
- (97) U skladu sa Zajedničkom političkom izjavom država članica i Komisije od 28. rujna 2011. o dokumentima s objašnjenjima ⁽¹⁵⁾, države članice obvezale su da će u opravdanim slučajevima uz obavijest o svojim mjerama za prenošenje priložiti jedan ili više dokumenata u kojima se objašnjava odnos između dijelova pojedine direktive i odgovarajućih dijelova nacionalnih instrumenata za prenošenje. U pogledu ove Direktive zakonodavac smatra opravdanim dostavljanje takvih dokumenata.
- (98) Obvezu prenošenja ove Direktive u nacionalno pravo trebalo bi ograničiti na one odredbe koje predstavljaju suštinsku izmjenu u usporedbi s Direktivom 2009/72/EZ. Obveza prenošenja nepromijenjenih odredaba proizlazi iz Direktive 2009/72/EZ.
- (99) Ovom se Direktivom ne bi smjele dovoditi u pitanje obveze država članica u pogledu rokova za prenošenje u nacionalno pravo i datuma primjene Direktive 2009/72/EZ utvrđenih u Prilogu III.,

⁽¹²⁾ Uredba (EU) 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. travnja 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Direktive 95/46/EZ (Opća uredba o zaštiti podataka) (SL L 119, 4.5.2016., str. 1.).

⁽¹³⁾ SL L 123, 12.5.2016., str. 1.

⁽¹⁴⁾ Uredba (EU) br. 182/2011 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. veljače 2011. o utvrđivanju pravila i općih načela u vezi s mehanizmima nadzora država članica nad izvršavanjem provedbenih ovlasti Komisije (SL L 55, 28.2.2011., str. 13.).

⁽¹⁵⁾ SL C 369, 17.12.2011., str. 14.

DONIJELI SU OVU DIREKTIVU:

POGLAVLJE I.

PREDMET I DEFINICIJE

Članak 1.

Predmet

Ovom se Direktivom uspostavljaju zajednička pravila za proizvodnju, prijenos, distribuciju i skladištenje energije te opskrbu električnom energijom, zajedno s odredbama o zaštiti potrošača, radi stvaranja istinski integriranih, konkurentnih, fleksibilnih, poštenih i transparentnih tržišta električne energije u Uniji orijentiranih na potrošače.

Koristeći se prednostima integriranog tržišta, ovom se Direktivom nastoje osigurati prihvatljive i transparentne cijene i troškovi energije za potrošače, visok stupanj sigurnosti opskrbe i neometan prijelaz na održiv energetske sustav s niskom razinom emisije ugljika. Njome se utvrđuju ključna pravila koja se odnose na organizaciju i funkcioniranje elektroenergetskog sektora Unije, posebno pravila o osnaživanju i zaštiti potrošača, otvorenom pristupu integriranom tržištu, pristupu trećih strana infrastrukturi prijenosa i distribucije, zahtjevima za razdvajanjem i pravila o neovisnosti regulatornih tijela država članica.

Ovom Direktivom utvrđuju se i načini suradnje između država članica, regulatornih tijela i operatora prijenosnih sustava u cilju stvaranja potpuno međusobno povezanog unutarnjeg tržišta električne energije na kojem se potiče integracija energije iz obnovljivih izvora, slobodno tržišno natjecanje i sigurnost opskrbe.

Članak 2.

Definicije

Za potrebe ove Direktive primjenjuju se sljedeće definicije:

1. „kupac” znači veleprodajni ili krajnji kupac električne energije;
2. „veleprodajni kupac” znači fizička ili pravna osoba koja kupuje električnu energiju u svrhu daljnje prodaje unutar ili izvan sustava poslovnog nastana te osobe;
3. „krajnji kupac” znači kupac koji kupuje električnu energiju za vlastitu uporabu;
4. „kupac iz kategorije kućanstvo” znači kupac koji kupuje električnu energiju za potrošnju u vlastitom kućanstvu, isključujući komercijalne ili profesionalne djelatnosti;
5. „kupac koji nije kućanstvo” znači fizička ili pravna osoba koja kupuje električnu energiju koja nije za uporabu u njezinu vlastitom kućanstvu, uključujući proizvođače, industrijske kupce, mala i srednja poduzeća, poslovne subjekte i veleprodajne kupce;
6. „mikropoduzeće” znači poduzeće koje zapošljava manje od 10 osoba i čiji godišnji promet i/ili ukupna godišnja bilanca ne prelazi 2 milijuna EUR;
7. „malo poduzeće” znači poduzeće koje zapošljava manje od 50 osoba i čiji godišnji promet i/ili ukupna godišnja bilanca ne prelazi 10 milijuna EUR;
8. „aktivni kupac” znači krajnji kupac ili skupina krajnjih kupaca koji djeluju zajedno i koji troše ili skladište električnu energiju proizvedenu u vlastitom prostoru smještenom unutar definiranih granica ili ako države članice to dopuštaju, u drugom prostoru ili koji prodaju električnu energiju koju sami proizvode ili sudjeluju u programima fleksibilnosti ili energetske učinkovitosti, uz uvjet da te djelatnosti nisu njihova primarna trgovačka ili profesionalna djelatnost;
9. „tržišta električne energije” znači tržišta koja uključuju izvanburzovna tržišta i burze električne energije, za trgovanje električnom energijom, kapacitetima, uslugama uravnoteženja i pomoćnim uslugama u svim vremenskim okvirima, uključujući terminska tržišta, tržišta za dan unaprijed i unutardnevna tržišta;

10. „sudionik na tržištu” znači sudionik na tržištu kako je definiran u članku 2. točki 25. Uredbe (EU) 2019/943;
11. „energetska zajednica građana” znači pravni subjekt:
  - (a) koji se temelji na dobrovoljnom i otvorenom sudjelovanju te je pod stvarnom kontrolom članova ili vlasnika udjela koji su fizičke osobe, lokalna tijela, uključujući općine, ili mala poduzeća,
  - (b) čija je primarna svrha pružanje okolišne, gospodarske ili socijalne koristi svojim članovima ili vlasnicima udjela ili lokalnim područjima na kojima djeluje, a ne stvaranje financijske dobiti, i
  - (c) koji može sudjelovati u proizvodnji, među ostalim iz obnovljivih izvora, distribuciji, opskrbi, potrošnji, agregiranju, skladištenju energije, uslugama energetske učinkovitosti ili uslugama punjenja za električna vozila ili pružati druge usluge svojim članovima ili vlasnicima udjela;
12. „opskrba” znači prodaja električne energije kupcima, uključujući daljnju prodaju;
13. „ugovor o opskrbi električnom energijom” znači ugovor o opskrbi električnom energijom, ali ne uključuje derivate električne energije;
14. „derivat električne energije” znači financijski instrument naveden u Prilogu I. odjeljku C točkama 5., 6. ili 7. Direktive 2014/65/EU Europskog parlamenta i Vijeća ⁽¹⁶⁾, kada se taj instrument odnosi na električnu energiju;
15. „ugovor s dinamičnim određivanjem cijene električne energije” znači ugovor o opskrbi električnom energijom između opskrbljivača i krajnjeg kupca koji odražava promjenu cijena na promptnim tržištima, uključujući tržišta za dan unaprijed i unutardnevna tržišta, u intervalima koji odgovaraju barem učestalosti poravnanja tržišta;
16. „naknada za raskid ugovora” znači pristojba ili novčana kazna koju opskrbljivači ili sudionici na tržištu koji se bave agregiranjem nameću kupcima zbog raskida ugovora o opskrbi električnom energijom ili elektroenergetskim uslugama;
17. „naknada za promjenu opskrbljivača” znači pristojba ili novčana kazna, uključujući naknade za raskid ugovora, koju opskrbljivači ili sudionici na tržištu koji se bave agregiranjem ili operatori sustava izravno ili neizravno nameću kupcima zbog promjene opskrbljivača ili sudionika na tržištu koji se bave agregiranjem;
18. „agregiranje” znači funkcija koju obavlja fizička ili pravna osoba koja kombinira opterećenja većeg broja kupaca ili proizvedenu električnu energiju radi prodaje, kupnje ili dražbe na bilo kojem tržištu električne energije;
19. „neovisni agregator” znači sudionik na tržištu koji se bavi agregiranjem koji nije povezan s opskrbljivačem kupca;
20. „upravljanje potrošnjom” znači promjena u opterećenju električnom energijom kod krajnjih kupaca u odnosu na njihove uobičajene ili trenutne obrasce potrošnje kao odgovor na tržišne signale, uključujući promjenu cijene električne energije ovisno o satu ili novčane poticaje, ili kao odgovor na prihvataj ponude krajnjeg kupca, za prodaju smanjenja ili povećanja potražnje po cijeni na organiziranim tržištima, kako je definirano u članku 2. točki 4. Provedbene uredbe Komisije (EU) br. 1348/2014 ⁽¹⁷⁾, pojedinačno ili u okviru udruženja;
21. „informacije o obračunu” znači sve informacije dostavljene u računima krajnjih kupaca, osim zahtjeva za plaćanje;
22. „konvencionalno brojilo” znači analogno ili elektroničko brojilo koje ne može i prenositi i primati podatke;
23. „pametna mreža za mjerenje” znači elektronički sustav koji može mjeriti električnu energiju koja je predana u mrežu ili električnu energiju potrošenu iz mreže pružajući više informacija od konvencionalnog brojlara te koji može prenositi i primati podatke nekim oblikom elektroničke komunikacije u svrhu informiranja, praćenja i kontrole;

⁽¹⁶⁾ Direktiva 2014/65/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 15. svibnja 2014. o tržištu financijskih instrumenata i izmjeni Direktive 2002/92/EZ i Direktive 2011/61/EU (SL L 173, 12.6.2014., str. 349.).

⁽¹⁷⁾ Provedbena uredba Komisije (EU) br. 1348/2014 od 17. prosinca 2014. o izvješćivanju o podacima i provedbi članka 8. stavaka 2. i 6. Uredbe (EU) br. 1227/2011 Europskog parlamenta i Vijeća o cjelovitosti i transparentnosti veleprodajnog tržišta energije (SL L 363, 18.12.2014., str. 121.).

24. „interoperabilnost” u kontekstu pametnog mjerenja znači sposobnost dvije energetske ili komunikacijske mreže, dva sustava, uređaja, dvije aplikacije ili komponente ili više njih da uzajamno djeluju, razmjenjuju i upotrebljavaju informacije radi izvođenja potrebnih funkcija;
25. „razdoblje obračuna odstupanja” znači razdoblje obračuna odstupanja kako je definirano u članku 2. točki 15. Uredbe (EU) 2019/943;
26. „gotovo stvarno vrijeme” u kontekstu pametnog mjerenja znači kratko vremensko razdoblje, obično u sekundama ili unutar razdoblja obračuna odstupanja na nacionalnom tržištu;
27. „najbolje raspoložive tehnike” u kontekstu zaštite podataka i sigurnosti u okruženju pametnog mjerenja znači najdjelotvornije, najnaprednije i prikladne tehnike za pružanje temelja za sukladnost s pravilima Unije za zaštitu podataka i sigurnosnim pravilima;
28. „distribucija” znači prijenos električne energije visokonaponskim, srednjenaponskim ili niskonaponskim distribucijskim sustavima radi njezine isporuke kupcima, ali ne uključuje opskrbu;
29. „operator distribucijskog sustava” znači fizička ili pravna osoba odgovorna za rad, održavanje i, ako je potrebno, razvoj distribucijskog sustava na danom području i, kada je to primjenjivo, njegovo međusobno povezivanje s drugim sustavima te za osiguravanje dugoročne sposobnosti sustava da udovolji razumnoj potražnji za distribucijom električne energije;
30. „energetska učinkovitost” znači omjer između ostvarenog učinka, usluge, robe ili energije i utroška energije;
31. „energija iz obnovljivih izvora” ili „obnovljiva energija” znači energija iz obnovljivih nefosilnih izvora, primjerice energija vjetra, solarna energija (toplinska i fotonaponska) te geotermalna energija, energija iz okoliša, energija plime, oseke i druga energija oceana, hidroenergija, biomasa, plin dobiven od otpada, plin dobiven iz uređaja za obradu otpadnih voda i bioplin;
32. „distribuirana proizvodnja” znači proizvodna postrojenja priključena na distribucijski sustav;
33. „mjesto za punjenje” znači sučelje putem kojeg je u danom trenutku moguće puniti jedno električno vozilo ili zamijeniti bateriju jednog električnog vozila;
34. „prijenos” znači prijenos električne energije vrlo visokim i visokim naponskim međusobno povezanim sustavom radi njezine isporuke krajnjim kupcima ili distributerima, ali ne uključuje opskrbu;
35. „operator prijenosnog sustava” znači fizička ili pravna osoba odgovorna za rad, održavanje i, ako je potrebno, razvoj prijenosnog sustava za električnu energiju na danom području i, kada je to primjenjivo, njegova međusobna povezivanja s drugim sustavima te za osiguravanje dugoročne sposobnosti sustava da udovolji razumnoj potražnji za prijenosom električne energije;
36. „korisnik sustava” znači fizička ili pravna osoba koja isporučuje u prijenosni sustav ili distribucijski sustav ili iz njega preuzima električnu energiju;
37. „proizvodnja” znači proizvodnja električne energije;
38. „proizvođač” znači fizička ili pravna osoba koja proizvodi električnu energiju;
39. „interkonekcijski vod” znači oprema koja se koristi za povezivanje elektroenergetskih sustava;
40. „međusobno povezani sustav” znači nekoliko prijenosnih i distribucijskih sustava koji su međusobno povezani posredstvom jednog interkonekcijskog voda ili više njih;
41. „izravni vod” znači elektroenergetski vod koji povezuje izoliranu lokaciju proizvodnje s izoliranim kupcem ili elektroenergetski vod koji povezuje proizvođača i poduzeće za opskrbu električnom energijom radi izravne opskrbe njihovih vlastitih prostora, poduzeća kćeri i kupaca;
42. „mali izolirani sustav” znači bilo koji sustav čija je potrošnja u 1996. godini bila manja od 3 000 GWh, pri čemu se manje od 5 % godišnje potrošnje dobiva kroz međusobno povezivanje s drugim sustavima;

43. „mali povezani sustav” znači bilo koji sustav čija je potrošnja u 1996. godini bila manja od 3 000 GWh, pri čemu se više od 5 % godišnje potrošnje dobije kroz međusobno povezivanje s drugim sustavima;
44. „zagušenje” znači zagušenje kako je definirano u članku 2. točki 4. Uredbe (EU) 2019/943;
45. „uravnoteženje” znači uravnoteženje kako je definirano u članku 2. točki 10. Uredbe (EU) 2019/943;
46. „energija uravnoteženja” znači energija uravnoteženja kako je definirana u članku 2. točki 11. Uredbe (EU) 2019/943;
47. „subjekt odgovoran za odstupanje” znači subjekt odgovoran za odstupanje kako je definiran u članku 2. točki 14. Uredbe (EU) 2019/943;
48. „pomoćna usluga” znači usluga potrebna za rad prijenosnog ili distribucijskog sustava, uključujući pomoćne usluge uravnoteženja i nefrekvencijske pomoćne usluge, ali isključujući upravljanje zagušenjem;
49. „nefrekvencijska pomoćna usluga” znači usluga kojom se koristi operator prijenosnog sustava ili operator distribucijskog sustava u svrhu regulacije napona u stacionarnom stanju, injektiranja brzo djelujuće jalove struje, tromosti za osiguranje stabilnosti lokalne mreže, struje kratkog spoja, sposobnosti crnog starta te sposobnosti otočnog pogona;
50. „regionalni koordinacijski centar” znači regionalni koordinacijski centar osnovan u skladu s člankom 35. Uredbe (EU) 2019/943;
51. „potpuno integrirane mrežne komponente” znači mrežne komponente koje su integrirane u prijenosni ili distribucijski sustav, uključujući postrojenje za skladištenje, i koje se koriste jedino u svrhu osiguravanja sigurnog i pouzdanog rada prijenosnog ili distribucijskog sustava, a ne u svrhu uravnoteženja ili upravljanja zagušenjem;
52. „integrirano elektroenergetsko poduzeće” znači vertikalno integrirano poduzeće ili horizontalno integrirano poduzeće;
53. „vertikalno integrirano poduzeće” znači elektroenergetsko poduzeće ili grupa elektroenergetskih poduzeća u kojima ista osoba ili iste osobe imaju pravo, izravno ili neizravno, provoditi kontrolu, i u kojima poduzeće ili grupa poduzeća obavlja najmanje jednu od funkcija prijenosa ili distribucije i najmanje jednu od funkcija proizvodnje ili opskrbe;
54. „horizontalno integrirano poduzeće” znači elektroenergetsko poduzeće koje obavlja najmanje jednu od funkcija proizvodnje radi prodaje, ili prijenos ili distribuciju električne energije ili opskrbu te koje obavlja još jednu djelatnost izvan područja elektroenergetike;
55. „povezano poduzeće” znači povezana poduzeća kako su definirana u članku 2. točki 12. Direktive 2013/34/EU Europskog parlamenta i Vijeća ⁽¹⁸⁾ i poduzeća koja pripadaju istim vlasnicima udjela;
56. „kontrola” znači prava, ugovori ili druga sredstva koja, bilo odvojeno ili kombinirano i uzimajući u obzir činjenične ili pravne okolnosti, daju mogućnost provođenja odlučujućeg utjecaja na poduzeće, posebno kroz:
- (a) vlasništvo ili pravo korištenja svim ili dijelom osnovnih sredstava poduzeća;
  - (b) prava ili ugovore kojima se omogućuje odlučujući utjecaj na sastav, glasovanje ili odluke tijela poduzeća;
57. „elektroenergetsko poduzeće” znači fizička ili pravna osoba koja obavlja najmanje jednu od sljedećih funkcija: proizvodnju, prijenos, distribuciju, agregiranje, upravljanje potrošnjom, skladištenje energije, opskrbu ili nabavu električne energije te koja je odgovorna za komercijalne i tehničke zadatke ili zadatke održavanja povezane s tim funkcijama, ali ne uključuje krajnje kupce;
58. „sigurnost” znači sigurnost opskrbe i snabdijevanja električnom energijom te tehnička sigurnost;

⁽¹⁸⁾ Direktiva 2013/34/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 26. lipnja 2013. o godišnjim financijskim izvještajima, konsolidiranim financijskim izvještajima i povezanim izvješćima za određene vrste poduzeća, o izmjeni Direktive 2006/43/EZ Europskog parlamenta i Vijeća i o stavljanju izvan snage direktiva Vijeća 78/660/EEZ i 83/349/EEZ (SL L 182, 29.6.2013., str. 19.).

59. „skladištenje energije” u kontekstu elektroenergetskog sustava znači odgađanje konačne uporabe električne energije do trenutka kasnijeg od onog u kojem je proizvedena ili pretvorba električne energije u oblik energije koji se može skladištiti, skladištenje takve energije i naknadna pretvorba takve energije u električnu energiju ili njezina uporaba kao drugog nositelja energije;
60. „postrojenje za skladištenje energije” u kontekstu elektroenergetskog sustava znači objekt u kojem se skladišti energija.

POGLAVLJE II.

OPĆA PRAVILA ZA ORGANIZACIJU SEKTORA ELEKTRIČNE ENERGIJE

Članak 3.

Konkurentno, fleksibilno i nediskriminacijsko tržište električne energije orijentirano na potrošače

1. Države članice osiguravaju da se njihovim nacionalnim pravom neopravdano ne otežavaju prekogranična trgovina električnom energijom, sudjelovanje potrošača, među ostalim u upravljanju potrošnjom, ulaganja u proizvodnju energije, prije svega promjenjivu i fleksibilnu, skladištenje energije te uvođenje elektromobilnosti ili novih interkonekcijskih vodova između država članica te osiguravaju da cijene električne energije odražavaju stvarnu potražnju i ponudu.
2. Pri razvoju novih interkonekcijskih vodova države članice uzimaju u obzir ciljeve elektroenergetske povezanosti utvrđene u članku 4. točki (d) podtočki 1. Uredbe (EU) 2018/1999.
3. Države članice osiguravaju da na unutarnjem tržištu električne energije ne postoje nepotrebne prepreke za ulazak na tržište, rad i izlazak s tržišta, ne dovodeći u pitanje ovlasti koje države članice zadržavaju u odnosu na treće zemlje.
4. Države članice osiguravaju jednake uvjete tako da elektroenergetska poduzeća podliježu transparentnim, razmjernim i nediskriminacijskim pravilima, naknadama i postupanju u odnosu na odgovornosti za uravnoteženje, pristup veleprodajnim tržištima, pristup podacima, promjenu opskrbljivača i sustave obračuna i, po potrebi, licenciranja.
5. Države članice osiguravaju da sudionici na tržištu iz trećih zemalja prilikom djelovanja na unutarnjem tržištu električne energije moraju poštovati mjerodavno pravo Unije i nacionalno pravo, uključujući ono koji se odnose na politiku okoliša i sigurnosti.

Članak 4.

Slobodan izbor opskrbljivača

Države članice osiguravaju da svi kupci mogu slobodno kupovati električnu energiju od opskrbljivača po vlastitom izboru te osiguravaju da svi kupci mogu istovremeno slobodno imati više od jednog ugovora o opskrbi električnom energijom pod uvjetom da postoje potrebna priključna mjesta i mjerne točke.

Članak 5.

Cijene opskrbe utemeljene na tržištu

1. Opskrbljivači slobodno određuju cijenu po kojoj kupce opskrbljuju električnom energijom. Države članice poduzimaju odgovarajuće mjere radi osiguravanja učinkovitog tržišnog natjecanja među opskrbljivačima.
2. Države članice osiguravaju zaštitu energetske siromašnih i ugroženih kupaca iz kategorije kućanstvo u skladu s člancima 28. i 29. s pomoću socijalne politike ili na drugi način koji ne podrazumijeva javne intervencije u cijene opskrbe električnom energijom.
3. Odstupajući od stavaka 1. i 2. države članice smiju provoditi javne intervencije u cijene opskrbe električnom energijom energetske siromašnih ili ugroženih kupaca iz kategorije kućanstvo. Na takve javne intervencije primjenjuju se uvjeti utvrđeni u stavcima 4. i 5.
4. Javne intervencije u cijene opskrbe električnom energijom:
  - (a) od općeg su gospodarskog interesa i ne prelaze ono što je potrebno za ostvarenje tog općeg gospodarskog interesa;

- (b) jasno su definirane, transparentne su, nediskriminacijske i provjerljive;
- (c) jamče elektroenergetskim poduzećima Unije jednakost pristupa kupcima;
- (d) imaju ograničeno trajanje i proporcionalne su u pogledu svojih korisnika;
- (e) ne stvaraju dodatne troškove za sudionike na tržištu na diskriminirajući način.

5. Svaka država članica koja za određivanje cijena opskrbe električnom energijom u skladu sa stavkom 3. provodi javne intervencije također mora biti u skladu s člankom 3. stavkom 3. točkom (d) i člankom 24. Uredbe (EU) 2018/1999, bez obzira na to nalazi li se u dotičnoj državi članici velik broj kućanstava pogođenih energetskim siromaštvom.

6. Tijekom prijelaznog razdoblja za uspostavljanje učinkovitog tržišnog natjecanja za ugovore o opskrbi električnom energijom među opskrbljivačima i radi postizanja potpuno učinkovitog tržišno utemeljenog maloprodajnog određivanja cijena električne energije u skladu sa stavkom 1., države članice mogu provoditi javne intervencije u cijene opskrbe električnom energijom kupaca iz kategorije kućanstvo i mikropoduzeća koja nemaju koristi od javnih intervencija iz stavka 3.

7. Javne intervencije iz stavka 6. moraju biti u skladu s uvjetima utvrđenima u stavku 4. i moraju:

- (a) biti popraćene skupom mjera za postizanje učinkovitog tržišnog natjecanja i metodologijom za ocjenu napretka u odnosu na te mjere;
- (b) biti utvrđene s pomoću metodologije kojom se osigurava nediskriminacijsko postupanje prema opskrbljivačima;
- (c) imati postavljenu cijenu koja je viša od troškova, na razini na kojoj može doći do učinkovitog tržišnog natjecanja;
- (d) biti osmišljene tako da se maksimalno smanji negativan utjecaj na veleprodajna tržišta električne energije;
- (e) osigurati da svi korisnici takvih javnih intervencija imaju mogućnost odabrati ponude konkurentnog tržišta i da su izravno obaviješteni, najmanje jednom u tri mjeseca, o dostupnosti ponuda i ušteda na konkurentnom tržištu, posebno o ugovorima s dinamičnim određivanjem cijene električne energije, te osigurati da im se pruži pomoć za prijelaz na tržišno utemeljenu ponudu;
- (f) osigurati da svi korisnici takvih javnih intervencija na temelju članaka 19. i 21. imaju pravo na ugradnju pametnih brojlila i da im se ponudi ugradnja pametnih brojlila bez dodatnih početnih troškova za kupce, da su izravno obaviješteni o mogućnosti ugradnje pametnih brojlila i da im se osigura potrebna pomoć;
- (g) ne dovesti se do izravnog unakrsnog subvencioniranja između kupaca koji se opskrbljuju po cijenama slobodnog tržišta i onih koji se opskrbljuju po reguliranim cijenama opskrbe.

8. Države članice obavješćuju Komisiju o mjerama poduzetima u skladu sa stavcima 3. i 6. u roku od mjesec dana nakon njihova donošenja te ih smiju odmah provoditi. Uz obavijest se dostavlja i obrazloženje u kojem se objašnjava zašto se drugim instrumentima nije na zadovoljavajući način mogao postići planirani cilj, kako se ispunjavaju zahtjevi iz stavaka 4. i 7. te koji su učinci prijavljenih mjera na tržišno natjecanje. U obavijesti se navodi opseg korisnika, trajanje mjera i broj kupaca iz kategorije kućanstvo na koje ta mjera utječe te se objašnjava način određivanja regulirane cijene.

9. Države članice do 1. siječnja 2022. i 1. siječnja 2025. podnose Komisiji izvješće o provedbi ovog članka, nužnosti i proporcionalnosti javne intervencije iz ovog članka te ocjeni napretka u postizanju učinkovitog tržišnog natjecanja među opskrbljivačima i prijelaza na tržišno utemeljene cijene. Države članice koje u skladu sa stavkom 6. primjenjuju regulirane cijene izvješćuju o usklađenosti s uvjetima utvrđenima u stavku 7., među ostalim o usklađenosti opskrbljivača od kojih se zahtijeva provedba takvih intervencija te o učinku reguliranih cijena na financijsko stanje tih opskrbljivača.

10. Komisija do 31. prosinca 2025. provodi preispitivanje i podnosi izvješće Europskom parlamentu i Vijeću o provedbi ovog članka u svrhu postizanja tržišno utemeljenih maloprodajnih cijena električne energije te, po potrebi, uz izvješće prilaže ili nakon njega podnosi zakonodavni prijedlog. Taj zakonodavni prijedlog može uključivati datum isteka reguliranih cijena.

Članak 6.**Pristup treće strane**

1. Države članice osiguravaju provedbu sustava pristupa treće strane prijenosnom i distribucijskom sustavu na temelju objavljenih tarifa primjenjivih na sve kupce i primijenjenih objektivno i bez diskriminacije korisnika sustava. Države članice osiguravaju da te tarife ili metodologije koje su temelj za njihovo izračunavanje budu odobrene u skladu s člankom 59. prije stupanja na snagu te da te tarife i metodologije – ako su odobrene samo metodologije – budu objavljene prije njihova stupanja na snagu.
2. Operator prijenosnog ili distribucijskog sustava može odbiti pristup ako ne raspolaže nužnim kapacitetima. Razlozi takvog odbijanja moraju biti valjano obrazloženi, posebno uzimajući u obzir članak 9., i moraju se temeljiti na objektivnim te tehnički i ekonomski utemeljenim kriterijima. Države članice ili, kada su države članice tako predvidjele, regulatorna tijela tih država članica osiguravaju dosljednu primjenu tih kriterija te da se korisnik sustava kojem je pristup odbijen može koristiti postupkom za rješavanje sporova. Regulatorna tijela također osiguravaju, prema potrebi i kada dođe do odbijanja pristupa, da operator prijenosnog sustava ili operator distribucijskog sustava pruža relevantne informacije o mjerama koje bi bile potrebne za pojačanje mreže. Takve se informacije pružaju svaki put kad je pristup mjestima za punjenje odbijen. Strani koja zahtijeva takve informacije može se naplatiti razumna naknada koja odražava trošak pružanja takve informacije.
3. Ovaj članak primjenjuju se i na energetske zajednice građana koje upravljaju distribucijskim mrežama.

Članak 7.**Izravni vodovi**

1. Države članice poduzimaju mjere potrebne da se:
  - (a) svim proizvođačima i poduzećima za opskrbu električnom energijom s poslovnim nastanom na njihovu državnom području omogući opskrba vlastitih prostora, poduzeća kćeri i kupaca putem izravnog voda bez podlijevanja nerazmjernim administrativnim postupcima ili troškovima;
  - (b) svim kupcima, pojedinačno ili skupno, na njihovu državnom području omogući opskrba putem izravnog voda od proizvođača i poduzeća za opskrbu električnom energijom.
2. Države članice utvrđuju kriterije za dodjelu odobrenja za izgradnju izravnih vodova na svojem državnom području. Ti kriteriji moraju biti objektivni i nediskriminacijski.
3. Mogućnost opskrbe električnom energijom putem izravnog voda iz stavka 1. ovog članka ne utječe na mogućnost sklapanja ugovora o opskrbi električnom energijom u skladu s člankom 6.
4. Države članice mogu izdati odobrenje za izgradnju izravnog voda uz uvjet da je pristup sustavu odbijen na temelju, ovisno o slučaju, članka 6. ili da je pokrenut postupak za rješavanje sporova na temelju članka 60.
5. Države članice mogu odbiti izdavanje odobrenja za izravni vod ako bi dodjeljivanje takvog odobrenja ometalo primjenu odredbi o obvezama pružanja javne usluge iz članka 9. Razlozi takvog odbijanja moraju biti valjano obrazloženi.

Članak 8.**Postupak izdavanja odobrenja za novi kapacitet**

1. Za izgradnju novog proizvodnog kapaciteta države članice donose postupak odobravanja koji se provodi u skladu s objektivnim, transparentnim i nediskriminacijskim kriterijima.
2. Države članice utvrđuju kriterije za izdavanje odobrenja za izgradnju proizvodnog kapaciteta na svojem državnom području. Pri utvrđivanju odgovarajućih kriterija, države članice vode računa o:
  - (a) sigurnosti elektroenergetskog sustava, postrojenja i prateće opreme;
  - (b) zaštiti javnog zdravlja i javne sigurnosti;
  - (c) zaštiti okoliša;

- (d) korištenju zemljištem i lokaciji;
  - (e) upotrebi javne površine;
  - (f) energetske učinkovitosti;
  - (g) prirodi primarnih izvora;
  - (h) značajkama svojstvenima podnositelju zahtjeva, kao što su tehničke, ekonomske i financijske sposobnosti;
  - (i) usklađenosti s mjerama donesenima na temelju članka 9.;
  - (j) doprinosu proizvodnog kapaciteta ostvarivanju općeg cilja Unije od najmanje 32 % udjela energije iz obnovljivih izvora u bruto konačnoj potrošnji energije u Uniji u 2030. godini iz članka 3. stavka 1. Direktive (EU) 2018/2001 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽¹⁹⁾;
  - (k) doprinosu proizvodnog kapaciteta smanjivanju emisija; i
  - (l) alternativnim rješenjima za izgradnju novog proizvodnog kapaciteta, kao što su rješenja za upravljanje potrošnjom i skladištenje energije.
3. Države članice osiguravaju postojanje specifičnih, pojednostavljenih i učinkovitijih postupaka odobravanja za malu decentraliziranu i/ili distribuiranu proizvodnju kojima se uzima u obzir njihova ograničena veličina i potencijalni utjecaj.

Države članice mogu pripremiti smjernice za taj specifičan postupak odobravanja. Regulatorna tijela ili druga nadležna nacionalna tijela, uključujući tijela planiranja, ocjenjuju te smjernice i mogu predložiti njihove izmjene.

Ako su države članice utvrdile posebne postupke za izdavanje dozvole za korištenje zemljištem koji se primjenjuju na važnije nove infrastrukturne projekte za proizvodne kapacitete, države članice, po potrebi, uključuju izgradnju novih proizvodnih kapaciteta u opseg tih postupaka i provode ih na nediskriminacijski način i unutar odgovarajućeg vremenskog okvira.

4. Postupci i kriteriji izdavanja odobrenja se objavljuju. Podnositelje zahtjeva obavješćuje se o razlozima bilo kojeg odbijanja dodjele odobrenja. Ti razlozi moraju biti objektivni, nediskriminacijski, utemeljeni i valjano obrazloženi. Podnositeljima zahtjeva moraju biti dostupni žalbeni postupci.

Članak 9.

Obveze pružanja javne usluge

1. Ne dovodeći u pitanje stavak 2. države članice na temelju svoje institucionalne organizacije i poštujući načelo supsidijarnosti osiguravaju da se, elektroenergetskim poduzećima upravlja u skladu s načelima ove Direktive radi postizanja konkurentnog, sigurnog i, s aspekta okoliša, održivog tržišta električne energije te da između tih poduzeća nema diskriminacije u pogledu prava ili obveza.
2. U potpunosti uzimajući u obzir odgovarajuće odredbe UFEU-a, a posebno njegov članak 106., države članice mogu poduzećima koja djeluju u elektroenergetskom sektoru, iz općeg gospodarskog interesa, nametnuti obveze pružanja javne usluge koje se mogu odnositi na sigurnost, uključujući sigurnost opskrbe, redovitost, kvalitetu i cijenu isporuka te zaštitu okoliša, uključujući energetske učinkovitost, energiju iz obnovljivih izvora i zaštitu klime. Takve su obveze jasno definirane, transparentne, nediskriminacijske i provjerljive te moraju elektroenergetskim poduzećima Unije jamčiti jednakost pristupa nacionalnim potrošačima. Obveze pružanja javne usluge koje se odnose na određivanje cijene opskrbe električnom energijom u skladu su sa zahtjevima utvrđenima u članku 5. ove Direktive.
3. U slučajevima u kojima su predviđeni financijska naknada, drugi oblici naknada i ekskluzivna prava koja država članica dodjeljuje za ispunjenje obveza predviđenih u stavku 2. ovog članka ili za pružanje univerzalne usluge kako je utvrđeno u članku 27., to se čini na nediskriminacijski i transparentan način.
4. Države članice nakon provedbe ove Direktive obavješćuju Komisiju o svim mjerama koje su donijele radi ispunjenja obveza pružanja univerzalne usluge i javne usluge, uključujući zaštitu potrošača i zaštitu okoliša, te o njihovom mogućem učinku na nacionalno i međunarodno tržišno natjecanje, bez obzira na to zahtijeva li se takvim mjerama odstupanje od ove Direktive. Nakon toga svake dvije godine obavješćuju Komisiju o svim promjenama takvih mjera, bez obzira na to zahtijeva li se njima odstupanje od ove Direktive.

⁽¹⁹⁾ Direktiva (EU) 2018/2001 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2018. o promicanju uporabe energije iz obnovljivih izvora (SL L 328, 21.12.2018., str. 82.).

5. Države članice mogu odlučiti da neće primijeniti članke 6., 7. i 8. ove Direktive ako bi se njihovom primjenom ometalo pravno ili stvarno izvršenje obveza nametnutih elektroenergetskim poduzećima iz općeg gospodarskog interesa i ako razvoj trgovine ne bi bio pogođen u tolikoj mjeri da bi to bilo suprotno interesima Unije. Interesi Unije među ostalim uključuju tržišno natjecanje u pogledu kupaca u skladu s člankom 106. UFEU-a i ovom Direktivom.

POGLAVLJE III.

OSNAŽIVANJE I ZAŠTITA POTROŠAČA

Članak 10.

Osnovna ugovorna prava

1. Države članice osiguravaju da svi krajnji kupci imaju pravo da im električnu energiju osigurava opskrbljivač, podložno sporazumu s opskrbljivačem, bez obzira na to u kojoj je državi članici taj opskrbljivač registriran, pod uvjetom da on poštuje primjenjiva pravila trgovanja i uravnoteženja. U tom pogledu, države članice poduzimaju sve mjere potrebne kako bi se osiguralo da upravni postupci nisu diskriminacijski prema opskrbljivačima koji su već registrirani u drugoj državi članici.

2. Ne dovodeći u pitanje pravila Unije o zaštiti potrošača, posebno Direktivu 2011/83/EU Europskog parlamenta i Vijeća ⁽²⁰⁾ i Direktivu Vijeća 93/13/EEZ ⁽²¹⁾, države članice osiguravaju da krajnji kupci imaju prava navedena u stavcima od 3. do 12. ovog članka.

3. Krajnji kupci imaju pravo na ugovor sa svojim opskrbljivačem, u kojem su navedeni:

- (a) identitet i adresa opskrbljivača;
- (b) usluge koje se pružaju, ponuđene razine kvalitete usluge, kao i vrijeme prvog priključenja;
- (c) vrste ponuđenih usluga održavanja;
- (d) način na koji se mogu dobiti najnovije informacije o svim primjenjivim tarifama, naknadama za održavanje i proizvodima u paketu ili uslugama;
- (e) trajanje ugovora, uvjeti produljenja i prestanak ugovora i usluga, uključujući proizvode ili usluge koji su u paketu s tim uslugama te je li dopušten raskid ugovora bez naknade;
- (f) bilo koja naknada ili povrat sredstava koji se primjenjuju u slučaju nepridržavanja ugovorene razine kvalitete usluge, uključujući netočne ili zakašnjele račune;
- (g) metoda pokretanja postupaka za izvansudsko rješavanje sporova u skladu s člankom 26.;
- (h) informacije koje se odnose na prava potrošača, uključujući informacije o obradi pritužaba i sve informacije iz ovog stavka, koje su jasno priopćene na računu ili na internetskim stranicama elektroenergetskog poduzeća.

Uvjeti moraju biti poštteni i unaprijed dobro poznati. U svakom slučaju, te informacije moraju biti pružene prije sklapanja ili potvrđivanja ugovora. Ako se ugovori sklapaju putem posrednika, informacije koje se odnose na pitanja navedena u ovom stavku također se pružaju prije sklapanja ugovora.

Krajnji kupci dobivaju sažetak ključnih ugovornih uvjeta napisan jasno, sažetim i jednostavnim jezikom.

4. Krajnjim kupcima daje se prikladna obavijest o svakoj namjeri izmjene ugovornih uvjeta te ih se obavješćuje o njihovom pravu na raskid ugovora nakon primitka te obavijesti. Opskrbljivači na transparentan i razumljiv način obavješćuju svoje krajnje kupce o svakoj prilagodbi cijene opskrbe, kao i o razlozima i preduvjetima za prilagodbu i o njezinom opsegu izravno i pravodobno, a najkasnije dva tjedna prije ili, kad je riječ o potrošačima iz kategorije

⁽²⁰⁾ Direktiva 2011/83/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 25. listopada 2011. o pravima potrošača, izmjeni Direktive Vijeća 93/13/EEZ i Direktive 1999/44/EZ Europskog parlamenta i Vijeća te o stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 85/577/EEZ i Direktive 97/7/EZ Europskog parlamenta i Vijeća (SL L 304, 22.11.2011., str. 64.).

⁽²¹⁾ Direktiva Vijeća 93/13/EEZ od 5. travnja 1993. o nepoštenim uvjetima u potrošačkim ugovorima (SL L 95, 21.4.1993., str. 29.).

kućanstvo, najkasnije jedan mjesec prije stupanja prilagodbe na snagu. Države članice osiguravaju da krajnji kupci mogu slobodno raskinuti ugovor ako ne prihvaćaju nove ugovorne uvjete ili prilagodbe cijene opskrbe o kojima ih je obavijestio njihov opskrbljivač.

5. Opskrbljivači pružaju krajnjim kupcima transparentne informacije o primjenjivim cijenama i tarifama te o standardnim uvjetima u pogledu pristupa elektroenergetskim uslugama i upotrebe tih usluga.

6. Opskrbljivači krajnjim kupcima nude širok izbor načina plaćanja. Takvim se načinima plaćanja ne provodi neopravdana diskriminacija među kupcima. Svaka razlika u naknadama povezanim s načinima plaćanja ili sustavima predujmova objektivna je, nediskriminacijska i proporcionalna i ne smije biti veća od izravnih troškova koje primatelj plaćanja snosi za uporabu posebnog načina plaćanja ili sustava predujma u skladu s člankom 62. Direktive (EU) 2015/2366 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽²²⁾.

7. U skladu sa stavkom 6. kupci iz kategorije kućanstvo koji imaju pristup sustavima predujmova nisu u tim sustavima stavljeni u nepovoljan položaj.

8. Opskrbljivači krajnjim kupcima nude poštene i transparentne opće uvjete koji su predstavljeni jednostavnim i nedvosmislenim jezikom te ne smiju uključivati neugovorne prepreke za korištenje prava kupaca, kao što je pretjerana ugovorna dokumentacija. Kupci moraju biti zaštićeni od nepoštenih i obmanjujućih metoda prodaje.

9. Krajnji kupci imaju pravo na dobru kvalitetu usluge, a njihovi opskrbljivači trebaju kvalitetno rješavati pritužbe. Opskrbljivači pritužbe rješavaju jednostavno, pravedno i brzo.

10. Krajnji kupci pri pristupu univerzalnoj usluzi na temelju odredaba koje su države članice donijele u skladu s člankom 27. moraju biti obaviješteni o svojim pravima u pogledu univerzalne usluge.

11. Opskrbljivači kupcima iz kategorije kućanstvo pružaju odgovarajuće informacije o alternativnim mjerama za isključivanje dovoljno prije planiranog isključivanja. Takve se alternativne mjere mogu odnositi na izvore potpore radi izbjegavanja isključivanja, sustave predujmova, energetske preglede, konzultantske usluge u području energije, alternativne planove otplate, savjete o upravljanju dugom ili na moratorije na isključivanje i ne predstavljaju dodatan trošak kupcima koji su suočeni s isključivanjem.

12. Opskrbljivači krajnjim kupcima daju konačni obračun nakon svake promjene opskrbljivača najkasnije šest tjedana od promjene opskrbljivača.

Članak 11.

Pravo na ugovor s dinamičnim određivanjem cijene električne energije

1. Države članice osiguravaju da se nacionalnim regulatornim okvirom opskrbljivačima omogućuje da nude ugovore s dinamičnim određivanjem cijene električne energije. Države članice osiguravaju da krajnji kupci koji imaju ugrađeno pametno brojilo mogu od najmanje jednog opskrbljivača i od svakog opskrbljivača koji ima više od 200 000 krajnjih kupaca zatražiti sklapanje ugovora s dinamičnim određivanjem cijene električne energije.

2. Države članice osiguravaju da opskrbljivači krajnjim kupcima pruže sve potrebne informacije o pogodnostima, troškovima i rizicima takvih ugovora s dinamičnim određivanjem cijene i osiguravaju da se od opskrbljivača traži da u skladu s tim krajnjim kupcima stave na raspolaganje informacije, uključujući informaciju da je potrebno imati ugrađeno odgovarajuće brojilo električne energije. Regulatorna tijela prate tržišna kretanja i procjenjuju rizike koje novi proizvodi i usluge mogu prouzročiti te rješavaju slučajeve zlouporabe.

3. Opskrbljivači od svakog krajnjeg kupca moraju ishoditi pristanak prije nego taj krajnji kupac prijeđe na ugovor s dinamičnim određivanjem cijene električne energije.

⁽²²⁾ Direktiva (EU) 2015/2366 Europskog parlamenta i Vijeća od 25. studenoga 2015. o platnim uslugama na unutarnjem tržištu, o izmjeni direktiva 2002/65/EZ, 2009/110/EZ i 2013/36/EU te Uredbe (EU) br. 1093/2010 i o stavljanju izvan snage Direktive 2007/64/EZ (SL L 337, 23.12.2015., str. 35.).

4. Najmanje deset godina nakon što ugovori s dinamičnim određivanjem cijene postanu dostupni, države članice ili njihova regulatorna tijela prate glavna kretanja u takvim ugovorima, uključujući ponude na tržištu i učinak na račune potrošača, a posebno razinu nestabilnosti cijena te objavljuju godišnje izvješće.

Članak 12.

Pravo na promjenu i pravila o naknadama za promjenu opskrbljivača

1. Promjena opskrbljivača ili sudionika na tržištu koji se bave agregiranjem odvija se u najkraćem mogućem roku. Države članice osiguravaju da kupac koji želi promijeniti opskrbljivača ili sudionika na tržištu koji se bave agregiranjem to može učiniti u roku od najviše tri tjedna od datuma zahtjeva, istodobno poštujući uvjete ugovora. Do 2026. tehnički postupak promjene opskrbljivača traje najviše 24 sata i moguće ga je obaviti tijekom bilo kojeg radnog dana.

2. Države članice osiguravaju da se barem kupcima iz kategorije kućanstvo i malim poduzećima ne naplaćuju nikakve naknade za promjenu opskrbljivača.

3. Odstupajući od stavka 2., države članice mogu dopustiti da opskrbljivači ili sudionici na tržištu koji se bave agregiranjem naplate kupcima naknade za raskidanje ugovora ako ti kupci dobrovoljno raskinu ugovor o opskrbi s obveznim trajanjem i fiksnim cijenama električne energije prije njegova isteka pod uvjetom da takve naknade čine dio ugovora koji je kupac dobrovoljno sklopio i da su informacije o tim naknadama kupcu jasno priopćene prije sklapanja ugovora. Takve su naknade proporcionalne i ne premašuju izravan gospodarski gubitak koji je pretrpio opskrbljivač ili sudionik na tržištu koji se bavi agregiranjem zbog toga što je kupac raskinuo ugovor, uključujući troškove svih paketa ulaganja ili usluga već pruženih kupcu u okviru ugovora. Teret dokazivanja izravnoga gospodarskog gubitka snosi opskrbljivač ili sudionik na tržištu koji se bavi agregiranjem, a dopuštenost naknada za raskidanje ugovora nadzire regulatorno tijelo ili bilo koje drugo nadležno nacionalno tijelo.

4. Države članice osiguravaju da se pravo na promjenu opskrbljivača ili sudionika na tržištu koji se bave agregiranjem dodjeljuje kupcima na nediskriminacijski način u pogledu troška, napora i vremena.

5. Kupci iz kategorije kućanstvo imaju pravo na sudjelovanje u programima kolektivne promjene opskrbljivača. Države članice uklanjaju sve regulatorne ili administrativne prepreke za kolektivnu promjenu opskrbljivača te pružaju okvir kojim se osigurava najveća moguća zaštita potrošača s ciljem izbjegavanja svih štetnih praksi.

Članak 13.

Ugovor o agregiranju

1. Države članice osiguravaju da svi kupci neovisno o svojem ugovoru o opskrbi električnom energijom mogu od elektroenergetskog poduzeća po vlastitom izboru kupovati i prodavati elektroenergetske usluge koje uključuju agregiranje, ali ne uključuju opskrbu.

2. Države članice osiguravaju da ako krajnji kupac sklopiti ugovor o agregiranju, to bude i ovlašten učiniti bez pristanka elektroenergetskih poduzeća krajnjeg kupca n.

Države članice osiguravaju da sudionici na tržištu koji se bave agregiranjem kupcima pruže sve potrebne informacije o uvjetima ugovora koje im nude.

3. Države članice osiguravaju da krajnji kupci imaju pravo besplatno dobiti sve relevantne podatke o upravljanju potrošnjom ili podatke o isporučenoj i prodanoj električnoj energiji barem jednom u svakom obračunskom razdoblju ako kupac to zatraži.

4. Države članice osiguravaju da se prava iz stavaka 2. i 3. dodjeljuju krajnjim kupcima na nediskriminacijski način u pogledu troška, napora ili vremena. Države članice posebno osiguravaju da kupci nisu podvrgnuti diskriminaciji u pogledu tehničkih i administrativnih zahtjeva, postupaka ili naknada od strane opskrbljivača na temelju toga imaju li ugovor sa sudionikom na tržištu koji se bavi agregiranjem.

Članak 14.**Alati za usporedbu**

1. Države članice osiguravaju da barem kupci iz kategorije kućanstvo te mikropoduzeća s očekivanom godišnjom potrošnjom manjom od 100 000 kWh imaju besplatan pristup barem jednom alatu za usporedbu ponuda opskrbljivača, uključujući ponude za ugovore s dinamičnim određivanjem cijene električne energije. Kupci moraju biti informirani o dostupnosti takvih alata, a te informacije trebaju se nalaziti na njihovim računima ili biti priložene tim računima, ili im se trebaju dostaviti na drugi način. Alati moraju zadovoljavati barem sljedeće zahtjeve:

- (a) moraju biti neovisni od sudionika na tržištu i osiguravati jednako postupanje prema elektroenergetskim poduzećima u rezultatima pretraživanja;
- (b) jasno su navedeni njihovi vlasnici te fizička ili pravna osoba koja upravlja alatom i kontrolira ga, kao i informacije o načinu na koji se ti alati financiraju;
- (c) utvrđuju jasne i objektivne kriterije na kojima se temelji usporedba, uključujući usluge, i te kriterije objavljuju;
- (d) koriste jednostavan i nedvosmislen jezik;
- (e) pružaju precizne i ažurirane informacije te navode vrijeme posljednjeg ažuriranja;
- (f) dostupni su osobama s invaliditetom jer su uočljivi, operativni, razumljivi i otporni;
- (g) pružaju djelotvoran postupak prijavljivanja netočnih informacija o objavljenim ponudama; i
- (h) provode usporedbe te istovremeno ograničavaju tražene osobne podatke na podatke koji su strogo nužni za usporedbu.

Države članice osiguravaju da se barem jednim alatom pokriva cijelo tržište. Ako se tržište pokriva s pomoću više alata, ti alati uključuju najpotpuniji mogući raspon ponuda električne energije koje obuhvaćaju znatan dio tržišta i, u slučajevima u kojima se tim alatima ne pokriva tržište u potpunosti, jasnu izjavu u kojoj se to navodi prije prikazivanja rezultata;

2. Alatima iz stavka 1. može upravljati bilo koji subjekt, uključujući privatna trgovačka društva i javna tijela.

3. Države članice određuju nadležno tijelo koje će biti odgovorno za izdavanje znaka pouzdanosti za alate za usporedbu koji zadovoljavaju zahtjeve iz stavka 1. i za osiguravanje trajne usklađenosti alata za usporedbu sa znakom pouzdanosti sa zahtjevima utvrđenima u stavku 1. To tijelo djeluje neovisno od svih ostalih sudionika na tržištu i operatora alata za usporedbu.

4. Države članice mogu zahtijevati da alati za usporedbu iz stavka 1. uključuju usporedne kriterije povezane s prirodom usluga koje nude opskrbljivači.

5. Za svaki se alat kojim se uspoređuju ponude sudionika na tržištu može zatražiti znak pouzdanosti na dobrovoljnoj i nediskriminacijskoj osnovi u skladu s ovim člankom.

6. Odstupajući od stavaka 3. i 5., države članice mogu odlučiti da neće predvidjeti da se za alate za usporedbu izdaju znakovi pouzdanosti ako tijelo javne vlasti ili javno tijelo osigura alat za usporedbu koji zadovoljava zahtjeve iz stavka 1.

Članak 15.**Aktivni kupci**

1. Države članice osiguravaju da krajnji kupci imaju pravo djelovati kao aktivni kupci, a da ne podliježu nerazmjernim ili diskriminacijskim tehničkim zahtjevima, administrativnim zahtjevima, postupcima ni naknadama uključujući naknade za mrežu koje ne odražavaju troškove.

2. Države članice osiguravaju da aktivni kupci:

- (a) imaju pravo djelovati izravno ili putem agregiranja;
- (b) imaju pravo prodavati električnu energiju koju sami proizvedu, uključujući putem ugovora o kupnji energije;

- (c) imaju pravo sudjelovati u programima fleksibilnosti i energetske učinkovitosti;
  - (d) imaju pravo trećoj strani delegirati upravljanje postrojenjima potrebnima za njihove djelatnosti, uključujući postavljanje, rad, obradu podataka i održavanje, a da se ta treća strana ne smatra aktivnim kupcem.
  - (e) podliježu naknadama za mrežu koje odražavaju troškove, transparentne su i nediskriminacijske te zasebno iskazuju za električnu energiju koja je predana u mrežu i električnu energiju koja je potrošena iz mreže, u skladu s člankom 59. stavkom 9. ove Direktive i člankom 18. Uredbe (EU) 2019/943, osiguravajući odgovarajući i uravnotežen doprinos raspodjeli ukupnih troškova sustava;
  - (f) financijski su odgovorni za neravnoteže koje uzrokuju u elektroenergetskom sustavu; i u tom su smislu oni subjekti odgovorni za odstupanja ili svoju odgovornost za odstupanja delegiraju u skladu s člankom 5. Uredbe (EU) 2019/943.
3. Države članice u svojim nacionalnim pravima mogu imati različite odredbe primjenjive na pojedinačne krajnje kupce i one koji djeluju zajedno, pod uvjetom da se sva prava i obveze iz ovog članka primjenjuju na sve aktivne kupce. Svaka razlika u postupanju prema aktivnim kupcima koji djeluju zajedno mora biti razmjerno i propisno opravdano.
4. Države članice koje imaju postojeće programe kojima se zasebno ne iskazuje električna energija koja je predana u mrežu i električna energija koja je potrošena iz mreže, ne dodjeljuju nova prava u okviru tih programa nakon 31. prosinca 2023. U svakom slučaju kupci koji podliježu postojećim programima imaju mogućnost u svakom trenutku odabrati novi sustav obračuna zasebno za električnu energiju koja je predana u mrežu i električnu energiju koja je potrošena iz mreže kao osnovu za izračun naknada za mrežu.
5. Države članice osiguravaju da aktivni kupci koji imaju u vlasništvu postrojenje za skladištenje energije:
- (a) imaju pravo na priključenje na mrežu u razumnom roku nakon podnošenja zahtjeva ako su ispunjeni svi potrebni uvjeti kao što je odgovornost za uravnoteženje i odgovarajuće mjerenje;
  - (b) ne podliježu dvostrukim naknadama, uključujući naknade za mrežu, za uskladištenu električnu energiju koja ostaje unutar njihova prostora ili za pružanje usluga fleksibilnosti operatorima sustava;
  - (c) ne podliježu nerazmjernim zahtjevima ili naknadama za licenciranje;
  - (d) smiju pružati nekoliko usluga istodobno ako je to tehnički izvedivo.

Članak 16.

Energetske zajednice građana

1. Države članice uspostavljaju poticajan regulatorni okvir za energetske zajednice građana kojim se osigurava sljedeće:
- (a) sudjelovanje u energetske zajednici građana otvoreno je i dobrovoljno;
  - (b) članovi ili vlasnici udjela energetske zajednice građana ovlaštenu su napustiti zajednicu pri čemu se primjenjuje članak 12.;
  - (c) članovi ili vlasnici udjela energetske zajednice građana ne gube prava i obveze koji im pripadaju kao kupcima iz kategorije kućanstvo ili aktivnim kupcima;
  - (d) podložno primjerenom naknadi kako ju je procijenilo regulatorno tijelo, relevantni operator distribucijskog sustava surađuje s energetske zajednicama građana kako bi se olakšao prijenos električne energije unutar energetske zajednice građana;
  - (e) energetske zajednice građana podliježu nediskriminacijskom, poštenom, razmjernom i transparentnom postupku i naknadama, uključujući u pogledu registracije i licenciranja, kao i transparentnih i nediskriminacijskih naknada za mrežu u skladu s člankom 18. Uredbe (EU) 2019/943 te jamče da na odgovarajući i uravnotežen način doprinose raspodjeli ukupnih troškova sustava.

2. Države članice mogu u poticajnom regulatornom okviru omogućiti da energetske zajednice građana:
  - (a) budu otvorene za prekogranično sudjelovanje;
  - (b) budu ovlaštene imati u vlasništvu, uspostavljati, kupovati ili iznajmljivati distribucijske mreže te njima samostalno upravljati podložno uvjetima utvrđenima u stavku 4. ovog članka;
  - (c) podliježu izuzećima predviđenima u članku 38. stavku 2.
3. Države članice u pogledu energetskih zajednica građana osiguravaju:
  - (a) da mogu pristupiti svim tržištima električne energije izravno ili putem agregiranja na nediskriminacijski način;
  - (b) da se prema njima postupa na nediskriminacijski i razmjernan način u pogledu njihovih aktivnosti, prava i obveza koje imaju kao krajnji kupci, proizvođači, opskrbljivači, operatori distribucijskih sustava ili sudionici na tržištu koji se bave agregiranjem;
  - (c) da su financijski odgovorne za neravnoteže koje uzrokuju u elektroenergetskom sustavu, i u tom su smislu one subjekti odgovorni za odstupanja ili svoju odgovornost za odstupanja delegiraju u skladu s člankom 4. Uredbe (EU) 2019/943;
  - (d) s obzirom na električnu energiju koju sami proizvedu, s energetskim zajednicama građana postupa se kao s aktivnim kupcima u skladu s člankom 15. stavkom 2. točkom (e);
  - (e) imaju pravo unutar energetske zajednice građana urediti dijeljenje električne energije koja je proizvedena u proizvodnim jedinicama koje su u vlasništvu zajednice, u skladu s drugim zahtjevima iz ovog članka i dok članovi zajednice zadržavaju prava i obveze krajnjih kupaca.

Za potrebe prvog podstavka točke (e), dijeljenjem električne energije ne dovode se u pitanje primjenjive naknade za mrežu, tarife i pristojbe, u skladu s transparentnom analizom troškova i koristi distribuiranih energetskih izvora koju izradi nadležno nacionalno tijelo.

4. Države članice mogu energetskim zajednicama građana dodijeliti pravo upravljanja distribucijskim mrežama u njihovu području djelovanja te pravo utvrđivanja odgovarajućih postupaka, ne dovodeći u pitanje poglavlje IV. ili druga pravila i propise koji se primjenjuju na operatore distribucijskih sustava. Ako se takvo pravo dodijeli, države članice osiguravaju da energetske zajednice građana:
  - (a) budu ovlaštene sklopiti sporazum o radu svoje mreže s relevantnim operatorom distribucijskog sustava ili operatorom prijenosnog sustava na koji je njihova mreža priključena;
  - (b) podliježu odgovarajućim naknadama za mrežu na priključnim mjestima između svoje mreže i distribucijske mreže izvan energetske zajednice građana, a takve se naknade za mrežu zasebno iskazuju za električnu energiju koja je predana u distribucijsku mrežu i električnu energiju koja je potrošena iz distribucijske mreže izvan energetske zajednice građana, u skladu s člankom 59. stavkom 9.;
  - (c) ne postupaju diskriminacijski ili štetno u pogledu kupaca koji ostanu priključeni na distribucijski sustav.

Članak 17.

Upravljanje potrošnjom putem agregiranja

1. Države članice omogućuju i potiču sudjelovanje u upravljanju potrošnjom putem agregiranja. Države članice omogućuju krajnjim kupcima, uključujući one koji nude upravljanje potrošnjom putem agregiranja, da uz proizvođače sudjeluju na svim tržištima električne energije na nediskriminacijski način.
2. Države članice osiguravaju da operatori prijenosnih sustava i operatori distribucijskih sustava pri nabavi pomoćnih usluga sa sudionicima na tržištu koji sudjeluju u upravljanju potrošnjom putem agregiranja kao i s proizvođačima postupaju na nediskriminacijski način i u skladu sa svojim tehničkim mogućnostima.
3. Države članice osiguravaju da njihov relevantni regulatorni okvir sadrži barem sljedeće elemente:
  - (a) pravo ulaska na tržišta električnom energijom za svakog sudionika na tržištu koji se bavi agregiranjem, uključujući neovisne agregatore, bez pristanka ostalih sudionika na tržištu;

- (b) nediskriminacijska i transparentna pravila kojima se jasno utvrđuju uloge i odgovornosti svih elektroenergetskih poduzeća i kupaca;
- (c) nediskriminacijska i transparentna pravila i postupke razmjene podataka među sudionicima na tržištu koji se bave agregiranjem i drugim elektroenergetskim poduzećima, kojima se osigurava jednostavan pristup podacima pod jednakim i nediskriminacijskim uvjetima, uz istodobnu potpunu zaštitu komercijalno osjetljivih podataka i osobnih podataka kupaca;
- (d) obveze za sudionike na tržištu koji se bave agregiranjem da budu financijski odgovorni za neravnoteže koje uzrokuju u elektroenergetskom sustavu, i u tom su smislu oni subjekti odgovorni za odstupanja ili svoju odgovornost za odstupanja delegiraju u skladu s člankom 5. Uredbe (EU) 2019/943;
- (e) odredbu kojom opskrbljivači ne smiju svoje krajnje kupce koji su sklopili ugovor s neovisnim agregatorima izložiti neopravdanim plaćanjima, kaznama ili drugim neopravdanim ugovornim ograničenjima;
- (f) mehanizam za rješavanje sporova među sudionicima na tržištu koji se bave agregiranjem i drugim sudionicima na tržištu, uključujući odgovornost za neravnoteže.

4. Države članice mogu zahtijevati da elektroenergetska poduzeća ili uključeni krajnji kupci plaćaju naknadu drugim sudionicima na tržištu ili subjektima drugih sudionika na tržištu odgovornima za odstupanja, ako su ti sudionici na tržištu ili subjekti odgovorni za odstupanja izravno pogođeni aktiviranjem upravljanja potrošnjom. Takva naknada ne smije stvoriti prepreku za ulazak na tržište sudionika na tržištu koji se bave agregiranjem ili prepreku za fleksibilnost. U takvim slučajevima ta je naknada strogo ograničena na pokrivanje nastalih troškova opskrbljivača uključenih kupaca ili opskrbljivačevih subjekata odgovornih za odstupanje tijekom aktivacije upravljanja potrošnjom. Metodom izračuna naknade mogu se uzeti u obzir koristi koje su drugi sudionici na tržištu ostvarili zahvaljujući neovisnim agregatorima i u tom se slučaju od agregatora ili uključenih kupaca može zahtijevati doprinos toj naknadi jedino ako, i u mjeri u kojoj, koristi svim opskrbljivačima, kupcima i njihovim subjektima odgovornim za odstupanja ne nadilaze izravne troškove koji su zbog njih nastali. Metodu izračuna mora odobriti regulatorno tijelo ili drugo nadležno nacionalno tijelo;

5. Države članice osiguravaju da regulatorna tijela ili, ako je tako predviđeno nacionalnim pravnim sustavom, operatori prijenosnih sustava i operatori distribucijskih sustava koji djeluju u bliskoj suradnji sa sudionicima na tržištu i krajnjim kupcima utvrde tehničke zahtjeve za sudjelovanje upravljanja potrošnjom na svim tržištima električne energije u skladu s tehničkim značajkama tih tržišta i mogućnostima upravljanja potrošnjom. Takvi zahtjevi uključuju sudjelovanje agregiranih opterećenja.

Članak 18.

Računi i informacije o obračunu

1. Države članice osiguravaju da su računi i informacije o obračunu točni, lako razumljivi, jasni, sažeti, prilagođeni korisnicima i predočeni na takav način da ih krajnji kupci mogu lako usporediti. Na zahtjev krajnjih kupaca dostavlja im se jasno i razumljivo objašnjenje o tome kako je izrađen njihov račun, posebno ako se računi ne temelje na stvarnoj potrošnji.
2. Države članice osiguravaju da se za izdavanje svih računa i pružanje svih informacija o obračunu krajnjim kupcima ne naplaćuje naknada.
3. Države članice osiguravaju da se krajnjim kupcima ponudi mogućnost primanja računa i informacija o obračunu u elektroničkom obliku te da im se ponude fleksibilni aranžmani za stvarno plaćanje računa.
4. Ako ugovor predviđa buduće izmjene proizvoda, cijene ili popusta, te se stavke, zajedno s datumom od kojeg se izmjena primjenjuje, navode na računu.
5. Države članice savjetuju se s udrugama potrošača kad razmatraju izmjene zahtjeva u pogledu sadržaja računa.
6. Države članice osiguravaju da su računi i informacije o obračunu u skladu s minimalnim zahtjevima utvrđenima u Prilogu I.

Članak 19.

Pametni sustavi mjerenja

1. Radi promicanja energetske učinkovitosti i osnaživanja krajnjih kupaca države članice ili, ako je neka država članica tako predvidjela, regulatorno tijelo snažno preporučuju da elektroenergetska poduzeća i drugi sudionici na tržištu optimiziraju uporabu električne energije, među ostalim pružanjem usluga upravljanja energijom, razvijanjem inovativnih formula za formiranje cijena i uvođenjem interoperabilnih pametnih sustava mjerenja, osobito s pomoću potrošačkih sustava za upravljanje energijom i s pomoću pametnih mreža, u skladu s primjenjivim pravilima Unije o zaštiti podataka.
2. Države članice osiguravaju na svojem državnom području uvođenje pametnih sustava mjerenja koji doprinose aktivnom sudjelovanju kupaca na tržištu električne energije. Takvo uvođenje može podlijegati procjeni troškova i koristi u skladu s načelima utvrđenima u Prilogu II.
3. Države članice koje započnu s uvođenjem pametnih sustava mjerenja donose i objavljuju minimalne funkcionalne i tehničke zahtjeve za pametne sustave mjerenja koji će se uvesti na njihovu državnom području u skladu s člankom 20. i Prilogom II. Države članice osiguravaju interoperabilnost tih pametnih sustava mjerenja, kao i njihovu sposobnost osiguranja rezultata za potrošačke sustave za upravljanje energijom. U tom pogledu države članice poklanjaju dužnu pažnju upotrebi odgovarajućih dostupnih standarda, uključujući one standarde kojima se omogućava interoperabilnost, kao i najboljih praksi, vodeći pritom računa o važnosti razvoja pametnih mreža i unutarnjeg tržišta električne energije.
4. Države članice koje započnu s uvođenjem pametnih sustava mjerenja osiguravaju da krajnji kupci na transparentan i nediskriminacijski način doprinose pokrivanju troškova uvođenja, istodobno uzimajući u obzir dugoročne koristi za cjelokupni vrijednosni lanac. Države članice ili, ako je država članica tako predvidjela, određena nadležna tijela redovito prate uvođenje pametnog mjerenja na svojem državnom području radi bilježenja pružanja koristi potrošačima.
5. Ako se, na temelju procjene troškova i koristi iz stavka 2., uvođenje pametnih sustava mjerenja ocijeni negativnim, države članice osiguravaju da se ta procjena preispita najmanje svake četiri godine, ili češće, zbog velikih promjena u temeljnim pretpostavkama, u razvoju tehnologije i tržišta. Države članice obavješćuju Komisiju o ishodu svoje ažurirane procjene troškova i koristi kad njezini rezultati postanu dostupni.
6. Odredbe ove Direktive koje se odnose na pametne sustave mjerenja primjenjuju se na buduće ugradnje i ugradnje kojima se zamjenjuju starija pametna brojila. Pametni sustavi mjerenja koji su već ugrađeni ili za koje je „početak rada” nastupio prije 4. srpnja 2019., mogu ostati u funkciji tijekom svojeg životnog vijeka no, u slučaju pametnih sustava mjerenja koja ne zadovoljavaju uvjete iz članka 20. i Priloga II., ne mogu ostati u funkciji nakon 5. srpnja 2031.

Za potrebe ovog stavka ili početak građevinskih radova na ulaganju ili prva čvrsta obveza za naručivanje opreme ili druga obveza koja ulaganje čini neopozivim, ovisno o tome što nastupi prije. Kupnja zemljišta i pripremni radovi, primjerice ishođenje dozvola i provođenje preliminarnih studija izvedivosti, ne smatraju se početkom radova. U slučaju preuzimanja „početak radova” znači trenutak stjecanja imovine koja je izravno povezana sa stečenom poslovnom jedinicom.

Članak 20.

Funkcionalnosti pametnog sustava mjerenja

Ako se, na temelju procjene troškova i koristi iz članka 19. stavka 2., uvođenje pametnog sustava mjerenja ocijeni pozitivnim ili ako se pametan sustav mjerenja sustavno uvodi nakon 4. srpnja 2019., države članice uvode pametne sustave mjerenja u skladu s europskim normama, Priloga II. i sljedećim zahtjevima:

- (a) pametnim sustavima mjerenja precizno se mjeri stvarna potrošnja električne energije te se njime krajnjim se kupcima moraju moći pružiti informacije o stvarnom vremenu upotrebe. Potvrđeni podatci o povijesnoj potrošnji lako su i na siguran način dostupni krajnjim kupcima te im se na zahtjev daju na uvid bez dodatnih troškova. Nepotvrđeni podatci o potrošnji u gotovo stvarnom vremenu također su lako i na siguran način dostupni krajnjim kupcima bez dodatnih troškova, putem standardiziranog sučelja ili putem daljinskog pristupa radi podupiranja automatiziranih programa energetske učinkovitosti, upravljanja potrošnjom i drugih usluga;

- (b) sigurnost pametnih sustava mjerenja i podatkovne komunikacije u skladu je s relevantnim pravilima Unije o sigurnosti, uzimajući u obzir najbolje dostupne tehnike za osiguravanje najviše razine zaštite kibersigurnosti te se pritom vodi računa o troškovima i načelima proporcionalnosti;
- (c) privatnost krajnjih kupaca i zaštita njihovih podataka u skladu je s relevantnim pravilima Unije o zaštiti podataka i privatnosti;
- (d) operateri brojlara osiguravaju da se na brojilima aktivnih kupaca koji predaju električnu energiju u mrežu može prikazati električna energija koja je predana u mrežu iz njihovih prostora;
- (e) na zahtjev krajnjih kupaca, podatci o električnoj energiji koju su predali u mrežu i podatci o njihovoj potrošnji električne energije stavljaju se njima na raspolaganje, u skladu s provedbenim aktom donesenim na temelju članka 24., putem standardiziranog komunikacijskog sučelja ili putem daljinskog pristupa, ili na raspolaganje trećim osobama koje djeluju u njihovo ime, u lako razumljivom obliku, čime im se omogućava usporedba ponuda pod jednakim uvjetima;
- (f) prije ugradnje pametnih brojila ili pri njihovoj ugradnji krajnjim se kupcima pružaju odgovarajući savjeti i informacije, posebno u vezi s njihovim punim potencijalom u pogledu upravljanja očitavanjem brojila i praćenja potrošnje energije, te u vezi s prikupljanjem i obradom osobnih podataka u skladu s primjenjivim pravilima Unije o zaštiti podataka;
- (g) s pomoću pametnih sustava mjerenja podatci krajnjih kupaca mogu se mjeriti, a krajnji kupci mogu biti namireni u razdoblju uravnoteženja odstupanja na nacionalnom tržištu.

Za potrebe prvog podstavka točke (e) krajnji kupci mogu preuzeti svoje mjerne podatke ili ih prenijeti drugoj strani bez dodatnih troškova i u skladu sa svojim pravom na prenosivost podataka koje im je zajamčeno pravilima Unije o zaštiti podataka;

Članak 21.

Pravo na pametno brojilo

1. Ako se, na temelju procjene troškova i koristi iz članka 19. stavka 2., uvođenje pametnog sustava mjerenja ocijeni negativnim te ako se pametan sustav mjerenja ne uvodi sustavno, države članice osiguravaju da svaki krajnji kupac koji to zatraži ima pravo, pod uvjetom da snosi povezane troškove, na ugradnju ili, ako je primjenjivo, nadogradnju, pod poštenim i troškovno učinkovitim uvjetima, pametnog brojila koje je:

- (a) opremljeno funkcionalnostima navedenima u članku 20., ako je to tehnički izvedivo, ili minimalnim skupom funkcionalnosti koje države članice trebaju definirati i objaviti na nacionalnoj razini u skladu s Prilogom II.;
- (b) interoperabilno i može omogućiti traženu povezivost mjerne infrastrukture i potrošačkih sustava za upravljanje energijom u gotovo stvarnom vremenu.

2. Ako kupac zatraži pametno brojilo u skladu sa stavkom 1., države članice ili, ako je država članica tako predvidjela, određena nadležna tijela:

- (a) osiguravaju da je u ponudi krajnjem kupcu koji zahtijeva ugradnju pametnog brojila izričito navedeno i jasno opisano sljedeće:
  - i. funkcije i interoperabilnost koje podržava pametno brojilo, moguće usluge, kao i koristi koje se zaista mogu ostvariti uporabom pametnog brojila u određenom trenutku,
  - ii. svi povezani troškovi koje snosi krajnji kupac;
- (b) osiguravaju da je pametno brojilo ugrađeno u razumnom roku, a najkasnije četiri mjeseca od podnesenog zahtjeva za ugradnju;
- (c) redovito, a barem svake dvije godine, preispituju i javno objavljuju povezane troškove te prate razvoj tih troškova kao rezultat tehnoloških dostignuća i mogućih nadogradnji sustava mjerenja.

Članak 22.

Konvencionalna brojila

1. Ako krajnji kupci nemaju pametno brojilo, države članice osiguravaju da imaju pojedinačno konvencionalno brojilo kojim se točno mjeri njihova stvarna potrošnja.
2. Države članice osiguravaju da krajnji kupci mogu lako očitati svoje konvencionalno brojilo, izravno ili neizravno putem internetskog sučelja ili drugog odgovarajućeg sučelja.

Članak 23.

Upravljanje podacima

1. Pri utvrđivanju pravila u pogledu upravljanja podacima i razmjene podataka države članice ili, ako je država članica tako predvidjela, određena nadležna tijela utvrđuju pravila o pristupu strana koje ispunjavaju uvjete podacima o krajnjim kupcima u skladu s ovim člankom i mjerodavnim pravnim okvirom Unije. Za potrebe ove Direktive podatci znače mjerne podatke i podatke o potrošnji, kao i podatke koji se zahtijevaju o kupcu koji želi promijeniti opskrbljivača, za upravljanje potrošnjom i za druge usluge.

2. Države članice organiziraju upravljanje podacima kako bi osigurale učinkovit i siguran pristup podacima i učinkovitu razmjenu podataka, kao i zaštitu podataka i njihovu sigurnost.

Neovisno o modelu upravljanja podacima koji se primjenjuje u svakoj državi članici, strana odgovorna za upravljanje podacima omogućava svakoj strani koja ispunjava uvjete pristup podacima o krajnjem kupcu u skladu sa stavkom 1. Strane koje ispunjavaju uvjete imaju tražene podatke na raspolaganju na nediskriminacijski način i istodobno. Pristup podacima jednostavan je, a relevantni postupci za ostvarenje pristupa podacima javno su dostupni.

3. Pravila o pristupu podacima i pohranjivanju podataka za potrebe ove Direktive u skladu su s relevantnim pravom Unije.

Obrada osobnih podataka u okviru ove Direktive provodi se u skladu s Uredbom (EU) 2016/679.

4. Države članice ili, ako je država članica tako predvidjela, određena nadležna tijela ovlašćuju i certificiraju ili, prema potrebi, nadziru strane odgovorne za upravljanje podacima kako bi osigurale da postupaju u skladu sa zahtjevima ove Direktive.

Ne dovodeći u pitanje zadaće službenika za zaštitu podataka iz Uredbe (EU) 2016/679, države članice mogu odlučiti da će od strana odgovornih za upravljanje podacima zahtijevati imenovanje službenika odgovornih za usklađenost, nadležnih za praćenje provedbe mjera koje su poduzele te strane radi osiguravanja nediskriminacijskog pristupa podacima i usklađenosti sa zahtjevima ove Direktive.

Države članice mogu imenovati službenike odgovorne za usklađenost ili tijela iz članka 35. stavka 2. točke (d) radi ispunjavanja obveza iz ovog stavka.

5. Za pristup vlastitim podacima ili za zahtjev za stavljanje na raspolaganje vlastitih podataka krajnjim se kupcima ne zaračunavaju dodatni troškovi.

Države članice odgovorne su za utvrđivanje relevantnih troškova koje u svrhu pristupa podacima snose strane koje ispunjavaju uvjete.

Države članice ili, ako je država članica tako predvidjela, određena nadležna tijela osiguravaju da su troškovi koje naplaćuju regulirani subjekti koji pružaju podatkovne usluge razumni i propisno opravdani.

Članak 24.

Zahtjevi u pogledu interoperabilnosti i postupci za pristup podacima

1. Radi promicanja tržišnog natjecanja na maloprodajnom tržištu i izbjegavanja nametanja pretjeranih administrativnih troškova stranama koje ispunjavaju uvjete države članice olakšavaju potpunu interoperabilnost energetske usluga u Uniji.

2. Komisija provedbenim aktima donosi zahtjeve u pogledu interoperabilnosti i nediskriminacijskih i transparentnih postupaka za pristup podacima iz članka 23. stavka 1. Ti se provedbeni akti donose u skladu sa savjetodavnim postupkom iz članka 68. stavka 2.
3. Države članice osiguravaju da elektroenergetska poduzeća primjenjuju zahtjeve u pogledu interoperabilnosti i postupke za pristup podacima iz stavka 2. Ti se zahtjevi i postupci temelje na postojećim nacionalnim praksama.

Članak 25.

Jedinstvene kontaktne točke

Države članice osiguravaju jedinstvene kontaktne točke radi pružanja svih nužnih informacija kupcima kad je riječ o njihovim pravima, primjenjivom pravu i mehanizmima za rješavanje sporova koji su im dostupni u slučaju spora. Takve jedinstvene kontaktne točke mogu biti dio općih informativnih točaka za potrošače.

Članak 26.

Pravo na izvansudsko rješavanje sporova

1. Države članice osiguravaju da krajnji kupci imaju pristup jednostavnim, pravednim, transparentnim, neovisnim, djelotvornim i učinkovitim izvansudskim mehanizmima za rješavanje sporova u vezi s pravima i obvezama utvrđenima ovom Direktivom preko neovisnog mehanizma kao što je pravobranitelj za energetiku ili tijelo za zaštitu potrošača ili regulatorno tijelo. Ako je krajnji kupac potrošač u smislu Direktive 2013/11/EU Europskog parlamenta i Vijeća ⁽²³⁾, takvi izvansudski mehanizmi u skladu su sa zahtjevima za kvalitetu iz Direktive 2013/11/EU i njima se predviđa, ako je to opravdano, sustav povrata sredstava i/ili naknade.
2. Prema potrebi, države članice osiguravaju da subjekti za alternativno rješavanje sporova surađuju kako bi osigurali jednostavne, pravedne, transparentne, neovisne, djelotvorne i učinkovite mehanizme za izvansudsko rješavanje sporova za svaki spor koji proizađe iz proizvoda ili usluga povezanih ili u paketu s bilo kojim proizvodom ili uslugom koji su obuhvaćeni područjem primjene ove Direktive.
3. Sudjelovanje elektroenergetskih poduzeća u mehanizmima izvansudskog rješavanja sporova za kupce iz kategorije kućanstva je obvezno, osim ako država članica ne dokaže Komisiji da su drugi mehanizmi jednako učinkoviti.

Članak 27.

Univerzalna usluga

1. Države članice osiguravaju da svi kupci iz kategorije kućanstvo, i, kada to države članice smatraju prikladnim, mala poduzeća, imaju pravo na univerzalnu uslugu, naime pravo na opskrbu električnom energijom određene kvalitete unutar svojeg državnog područja po konkurentnim, jednostavno i jasno usporedivim, transparentnim i nediskriminacijskim cijenama. Radi osiguravanja pružanja univerzalne usluge, države članice mogu imenovati opskrbljivača zadnjeg izbora. Države članice operatorima distribucijskih sustava nameću obvezu priključivanja kupaca na njihovu mrežu po odredbama, uvjetima i tarifama utvrđenima u skladu s postupkom predviđenim u članku 59. stavku 7. Ovom se Direktivom ne sprečava države članice da ojačaju tržišni položaj kupaca iz kategorije kućanstava te malih i srednjih kupaca koji nisu kućanstva promicanjem mogućnosti za dobrovoljno udruživanje predstavnika za tu kategoriju kupaca.
2. Stavak 1. provodi se na transparentan i nediskriminacijski način i ne sprečava slobodan izbor opskrbljivača predviđen u članku 4.

⁽²³⁾ Direktiva 2013/11/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 21. svibnja 2013. o alternativnom rješavanju potrošačkih sporova i izmjeni Uredbe (EZ) br. 2006/2004 i Direktive 2009/22/EZ (Direktiva o alternativnom rješavanju potrošačkih sporova) (SL L 165, 18.6.2013., str. 63.).

Članak 28.**Ugroženi kupci**

1. Države članice poduzimaju odgovarajuće mjere radi zaštite kupaca i posebno osiguravaju postojanje prikladnih zaštitnih mjera radi zaštite ugroženih kupaca. U tom kontekstu, svaka država članica definira koncept ugroženih kupaca koji se može odnositi na energetska siromaštvo i, među ostalim, na zabranu isključivanja električne energije takvim kupcima u kritičnim vremenima. Koncept ugroženih kupaca može uključivati razine prihoda, udio rashoda za energiju u okviru raspoloživog dohotka, energetska učinkovitost domova, kritičnu ovisnost o električnoj opremi iz zdravstvenih razloga, dob ili druge kriterije. Države članice osiguravaju primjenu prava i obveza povezanih s ugroženim kupcima. Posebno poduzimaju mjere za zaštitu kupaca u udaljenim područjima. Osiguravaju visoke razine zaštite potrošača, posebno u pogledu transparentnosti općih uvjeta ugovora, općih informacija i mehanizama rješavanja sporova.

2. Države članice poduzimaju odgovarajuće mjere, kao što je osiguravanje povlastica kroz sustave socijalne sigurnosti radi osiguravanja nužne opskrbe ugroženih kupaca ili pružanje podrške poboljšanjima energetske učinkovitosti radi rješavanja energetske siromaštva tamo gdje je ono utvrđeno u skladu s člankom 3. stavkom 3. točkom (d) Uredbe (EU) 2018/1999, uključujući u širem kontekstu siromaštva. Takve mjere ne smiju sprečavati stvarno otvaranje tržišta iz članka 4. ili funkcioniranje tržišta te se Komisiju, ako je potrebno, o njima obavješćuje u skladu s člankom 9. stavkom 4. Takve obavijesti mogu također uključivati mjere poduzete unutar općeg sustava socijalne sigurnosti.

Članak 29.**Energetsko siromaštvo**

Pri ocjenjivanju broja energetska siromašnih kućanstava u skladu s člankom 3. stavkom 3. točkom (d) Uredbe (EU) 2018/1999 države članice utvrđuju i objavljuju skup kriterija koji mogu uključivati niske prihode, visoke rashode za energiju u okviru raspoloživog dohotka i lošu energetska učinkovitost.

U tom kontekstu i u kontekstu članka 5. stavka 5. Komisija daje smjernice o definiciji „znatnog broja kućanstava u energetska siromaštva”, polazeći od pretpostavke da se svaki udio kućanstava u energetska siromaštva može smatrati znatnim.

POGLAVLJE IV.**RAD DISTRIBUCIJSKOG SUSTAVA****Članak 30.****Određivanje operatora distribucijskih sustava**

Države članice imenuju ili zahtijevaju od poduzeća, koja imaju u vlasništvu distribucijske sustave ili su za njih odgovorna, da imenuju jednog operatora distribucijskog sustava ili više njih, na vremensko razdoblje koje države članice trebaju odrediti uzimajući u obzir pitanja učinkovitosti i ekonomske ravnoteže.

Članak 31.**Zadaci operatora distribucijskih sustava**

1. Operator distribucijskog sustava odgovoran je za osiguravanje dugoročne sposobnosti sustava da udovolji razumnoj potražnji za distribucijom električne energije, za pogon, održavanje i razvoj na temelju ekonomskih uvjeta sigurnog, pouzdanog i učinkovitog sustava distribucije električne energije na svojem području uz dužnu pažnju prema zaštiti okoliša i energetska učinkovitosti.

2. U svakom slučaju operator distribucijskog sustava ne smije diskriminirati korisnike sustava ili kategorije korisnika sustava, posebno u korist svojih povezanih poduzeća.

3. Operator distribucijskog sustava korisnicima sustava pruža informacije koje su im potrebne za učinkovit pristup sustavu, uključujući korištenje sustavom.

4. Država članica može od operatora distribucijskog sustava pri dispečiranju proizvodnih postrojenja zahtijevati davanje prednosti proizvodnim postrojenjima koja upotrebljavaju obnovljive izvore ili upotrebljavaju visokoučinkovitu kogeneraciju, u skladu s člankom 12. Uredbe (EU) 2019/943.
5. Svaki operator distribucijskog sustava djeluje kao neutralni tržišni pomagač pri nabavi energije koju upotrebljava za pokrivanje gubitaka energije u svojem sustavu u skladu s transparentnim, nediskriminacijskim i tržišno utemeljenim postupcima, kada ima takvu funkciju.
6. Ako je operator distribucijskog sustava odgovoran za nabavu proizvoda i usluga potrebnih za učinkovit, pouzdan i siguran rad distribucijskog sustava, pravila koja u tu svrhu donosi operator distribucijskog sustava objektivna su, transparentna i nediskriminacijska te se izrađuju u koordinaciji s operatorima prijenosnih sustava i drugim relevantnim sudionicima na tržištu. Uvjeti pružanja takvih proizvoda i usluga operatorima distribucijskog sustava, uključujući prema potrebi pravila i tarife, utvrđuju se u skladu s člankom 59. stavkom 7. na nediskriminacijski način koji odražava troškove te se objavljuju.
7. U obavljanju zadataka iz stavka 6., operator distribucijskog sustava nabavlja nefrekvencijske pomoćne usluge potrebne za njegov sustav u skladu s transparentnim, nediskriminacijskim i tržišno utemeljenim postupcima, osim ako je regulatorno tijelo procijenilo da pružanje nefrekvencijskih pomoćnih usluga temeljeno na tržištu nije ekonomski učinkovito te je odobrilo odstupanje. Ta obveza nabave nefrekvencijskih pomoćnih usluga ne primjenjuje se na potpuno integrirane mrežne komponente.
8. Nabavom proizvoda i usluga iz stavka 6. osigurava se stvarno sudjelovanje svih kvalificiranih sudionika na tržištu, što uključuje sudionike na tržištu koji nude energiju iz obnovljivih izvora, sudionike na tržištu koji se bave upravljanjem potrošnjom, operator postrojenja za skladištenje energije i sudionike na tržištu koji se bave agregiranjem, posebno tako što se od regulatornih tijela i operatora distribucijskih sustava zahtijeva da u bliskoj suradnji sa svim sudionicima na tržištu, kao i operatorima prijenosnih sustava, utvrde tehničke zahtjeve za sudjelovanje na tim tržištima na temelju tehničkih značajki tih tržišta i sposobnosti svih sudionika na tržištu.
9. Operatori distribucijskih sustava surađuju s operatorima prijenosnih sustava u svrhu stvarnog sudjelovanja sudionika na tržištu priključenih na njihovu mrežu na maloprodajnim i veleprodajnim tržištima te tržištima uravnoteženja. O isporuci usluga uravnoteženja koje proizlaze iz resursa smještenih u distribucijskom sustavu postiže se dogovor s relevantnim operatorom prijenosnog sustava u skladu s člankom 57. Uredbe (EU) 2019/943 i člankom 182. Uredbe Komisije (EU) 2017/1485 ⁽²⁴⁾.
10. Države članice ili njihova određena nadležna tijela mogu operatorima distribucijskih sustava dopustiti obavljanje djelatnosti koje nisu predviđene u ovoj Direktivi i Uredbi (EU) 2019/943 ako su te aktivnosti nužne kako bi operatori distribucijskih sustava ispunili svoje obveze u skladu s ovom Direktivom ili Uredbom (EU) 2019/943, pod uvjetom da je regulatorno tijelo ocijenilo potrebu za takvim odstupanjem. Ovim se stavkom ne dovodi u pitanje pravo operatora distribucijskih sustava da imaju u vlasništvu ili razvijaju mreže koje nisu elektroenergetske mreže, vode ih ili da upravljaju njima, ako je to pravo odobrila država članica ili određeno nadležno tijelo.

Članak 32.

Poticaji za uporabu fleksibilnosti u distribucijskim mrežama

1. Države članice osiguravaju potreban regulatorni okvir kako bi se operatorima distribucijskih sustava omogućilo da kupuju usluge fleksibilnosti, među ostalim usluge upravljanja zagušenjem u njihovu području, i kako bi ih se na to potaklo, u cilju povećanja učinkovitosti rada i razvoja distribucijskog sustava. Konkretno, regulatornim se okvirima osigurava da operatori distribucijskih sustava mogu nabavljati usluge od pružatelja distribuirane proizvodnje, upravljanja potrošnjom ili skladištenja energije te se promovira upotreba mjera energetske učinkovitosti, ako te usluge na troškovno učinkovit način smanjuju potrebu dogradnje ili zamjene elektroenergetskog kapaciteta i podupiru učinkovit i siguran rad distribucijskog sustava. Operatori distribucijskih sustava nabavljaju te usluge u skladu s transparentnim, nediskriminacijskim i tržišno utemeljenim postupcima, osim ako su regulatorna tijela utvrdila da nabava takvih usluga nije gospodarski učinkovita ili da bi takva nabava dovela do ozbiljnih poremećaja na tržištu ili do većih zagušenja.

⁽²⁴⁾ Uredba Komisije (EU) 2017/1485 od 2. kolovoza 2017. o uspostavljanju smjernica za pogon elektroenergetskog prijenosnog sustava (SL L 220, 25.8.2017., str. 1.).

2. Operatori distribucijskih sustava, podložno odobrenju regulatornog tijela, ili pak samo regulatorno tijelo u transparentnom i participativnom postupku koji uključuje sve relevantne korisnike sustava i operatora prijenosnog sustava utvrđuju specifikacije za nabavljene usluge fleksibilnosti i, prema potrebi, standardizirane tržišne proizvode za takve usluge barem na nacionalnoj razini. Specifikacijama se osigurava stvarno i nediskriminacijsko sudjelovanje svih sudionika na tržištu, što uključuje sudionike na tržištu koji nude energiju iz obnovljivih izvora, sudionike na tržištu koji se bave upravljanjem potrošnjom, upravitelje postrojenja za skladištenje energije i sudionike na tržištu koji se bave agregiranjem. Operatori distribucijskih sustava razmjenjuju sve potrebne informacije s operatorima prijenosnih sustava i s njima se koordiniraju kako bi se osigurali optimalna uporaba resursa i siguran i učinkovit rad sustava te olakšao razvoj tržišta. Operatorima distribucijskih sustava adekvatno se nadoknađuju barem razumni troškovi povezani s nabavom takvih usluga, uključujući troškove potrebnih informacijskih i komunikacijskih tehnologija te troškove infrastrukture.

3. Razvoj distribucijskog sustava temelji se na transparentnom planu razvoja mreže koji operatori distribucijskih sustava objavljuju barem svake dvije godine i podnose regulatornom tijelu. Plan razvoja mreže osigurava transparentnost potrebnih srednjoročnih i dugoročnih usluga fleksibilnosti te utvrđuje ulaganja planirana u sljedećih pet do deset godina, s posebnim naglaskom na glavnoj infrastrukturi distribucije potrebnoj kako bi se priključili novi proizvodni kapaciteti i nova opterećenja, među ostalim stanice za punjenje električnih vozila. Plan razvoja mreže obuhvaća i upotrebu upravljanja potrošnjom, energetske učinkovitost, postrojenja za skladištenje energije ili druge resurse kojima se operator distribucijskog sustava služi kao alternativom proširenju sustava.

4. Operatori distribucijskih sustava savjetuju se o planu razvoja mreže sa svim relevantnim korisnicima sustava i relevantnim operatorima prijenosnih sustava. Operatori distribucijskih sustava objavljuju rezultate procesa savjetovanja zajedno s planom razvoja mreže te ih dostavljaju rezultate savjetovanja i plan razvoja mreže regulatornom tijelu. Regulatorno tijelo može zatražiti izmjenu planova.

5. Države članice mogu odlučiti ne primjenjivati obvezu iz stavka 3. na integrirana elektroenergetska poduzeća koja opslužuju manje od 100 000 priključenih kupaca ili koja opslužuju male izolirane sustave.

Članak 33.

Integracija elektromobilnosti u elektroenergetsku mrežu

1. Ne dovodeći u pitanje Direktivu 2014/94/EU Europskog parlamenta i Vijeća ⁽²⁵⁾, države članice osiguravaju potreban regulatorni okvir kako bi se olakšalo priključivanje javno dostupnih i privatnih stanica za punjenje na distribucijske mreže. Države članice osiguravaju da operatori distribucijskih sustava surađuju na nediskriminacijskoj osnovi sa svakim poduzećem koje ima u vlasništvu ili razvija stanice za punjenje električnih vozila ili njima upravlja, što uključuje i njihovo priključenje na mrežu.

2. Operatori distribucijskih sustava ne smiju imati u vlasništvu ni razvijati stanice za punjenje električnih vozila, voditi ih niti njima upravljati, osim ako operatori distribucijskih sustava imaju u vlasništvu privatne stanice za punjenje isključivo za vlastitu uporabu.

3. Odstupajući od stavka 2., države članice mogu operatorima distribucijskih sustava dopustiti da imaju u vlasništvu ili razvijaju stanice za punjenje električnih vozila, voditi ih ili njima upravljaju samo ako su ispunjeni svi sljedeći uvjeti:

- (a) drugim stranama, nakon otvorenog, transparentnog i nediskriminacijskog postupka javnog natječaja, koji je podložan preispitivanju i odobrenju od strane regulatornog tijela, nije se dodijelilo pravo da imaju u vlasništvu ili razvijaju stanice za punjenje električnih vozila, vode ih ili njima upravljaju ili nisu mogle po razumnoj cijeni i pravodobno isporučiti te usluge;
- (b) regulatorno tijelo provelo je ex ante reviziju uvjeta postupka javnog natječaja iz točke (a) te je dalo svoje odobrenje;
- (c) stanicama za punjenje operator distribucijskog sustava upravlja na osnovi pristupa trećih strana u skladu s člankom 6. te ne smije diskriminirati korisnike sustava ili kategorije korisnika sustava, posebno u korist svojih povezanih poduzeća.

⁽²⁵⁾ Direktiva 2014/94/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 22. listopada 2014. o uspostavi infrastrukture za alternativna goriva (SL L 307, 28.10.2014., str. 1.).

Regulatorno tijelo može sastaviti smjernice ili klauzule o nabavi kako bi operatorima distribucijskih sustava pomoglo u osiguranju poštenog postupka javnog natječaja.

4. Ako su države članice provele uvjete iz stavka 3., države članice ili njihova određena nadležna tijela redovito ili barem svakih pet godina provode javno savjetovanje kako bi se ponovno procijenilo jesu li druge strane zainteresirane za vlasništvo, razvijanje stanicom za punjenje električnih vozila ili upravljanje njome. Ako javno savjetovanje pokaže da druge strane mogu imati u vlasništvu ili razvijati takve stanice, voditi ih ili njima upravljati, države članice osiguravaju da se aktivnosti operatora distribucijskih sustava u tom području postupno ukinu pod uvjetom da se uspješno dovrši postupak javnog natječaja iz stavka 3. točke (a). Kao dio uvjeta za taj postupak regulatorna tijela mogu dopustiti operatorima distribucijskih sustava da povrate preostalu vrijednost svojih ulaganja u infrastrukturu punjenja.

Članak 34.

Zadaci operatora distribucijskih sustava u upravljanju podacima

Države članice svim stranama koje zadovoljavaju uvjete osiguravaju nediskriminacijski pristup podacima pod jasnim i jednakim uvjetima, u skladu s relevantnim pravilima o zaštiti podataka. Programi usklađenosti iz članka 35. stavka 2. točke (d) u državama članicama u kojima su u skladu s člankom 19. uvedeni pametni sustavi mjerenja te u kojima operatori distribucijskih sustava sudjeluju u upravljanju podacima uključuju posebne mjere kako bi se onemogućilo da se strane koje ispunjavaju uvjete diskriminira u pristupu podacima kako je utvrđeno člankom 23. Ako operatori distribucijskih sustava ne podliježu članku 35. stavcima 1., 2. ili 3., države članice poduzimaju sve potrebne mjere kako bi se osiguralo da vertikalno integrirana poduzeća nemaju povlašten pristup podacima za provođenje svojih aktivnosti opskrbe.

Članak 35.

Razdvajanje operatora distribucijskih sustava

1. Kada je operator distribucijskog sustava dio vertikalno integriranog poduzeća, on je neovisan, barem u smislu svojeg pravnog oblika, organizacije i donošenja odluka, o drugim djelatnostima koje nisu povezane s distribucijom. Ta pravila ne stvaraju obvezu odvajanja vlasništva nad osnovnim sredstvima operatora distribucijskog sustava od vertikalno integriranog poduzeća.
2. Uz zahtjeve na temelju stavka 1., kada je operator distribucijskog sustava dio vertikalno integriranog poduzeća, on je u smislu svoje organizacije i donošenja odluka neovisan o drugim djelatnostima koje nisu povezane s distribucijom. Kako bi se to postiglo primjenjuju se sljedeći minimalni kriteriji:
  - (a) osobe koje su odgovorne za upravljanje operatorom distribucijskog sustava ne smiju sudjelovati u strukturama integriranog elektroenergetskog poduzeća koje su odgovorne, izravno ili neizravno, za svakodnevni rad proizvodnje, prijenosa ili opskrbe električnom energijom;
  - (b) moraju se poduzeti odgovarajuće mjere kako bi se osiguralo da se profesionalni interesi osoba odgovornih za upravljanje operatorom distribucijskog sustava uzimaju u obzir na način koji osigurava njihovu sposobnost neovisnog djelovanja;
  - (c) operator distribucijskog sustava mora imati stvarna prava donošenja odluka, neovisna o integriranom elektroenergetskom poduzeću, u pogledu sredstava potrebnih za rad, održavanje ili razvoj mreže. Radi izvršavanja tih zadataka, operator distribucijskog sustava na raspolaganju mora imati potrebne resurse uključujući ljudske, tehničke, fizičke i financijske resurse. Time se ne bi smjelo spriječiti postojanje odgovarajućih mehanizama koordinacije radi osiguravanja zaštite prava matičnog društva na ekonomski i upravljački nadzor u pogledu prinosa na imovinu, neizravno uređenog u skladu s člankom 59. stavkom 7., u društvu kćeri. Time se matičnom društvu posebno omogućuje odobravanje godišnjeg financijskog plana, ili bilo kojeg istovjetnog instrumenta, operatora distribucijskog sustava i utvrđivanje općih ograničenja razina zaduženosti njegovog društva kćeri. Time se matičnom društvu ne daje dopuštenje za davanje uputa o svakodnevnom poslovanju, ni u pogledu individualnih odluka koje se odnose na izgradnju ili dogradnju distribucijskih vodova, koje ne prelaze okvire odobrenog financijskog plana, ili bilo kojeg istovjetnog instrumenta i

- (d) operator distribucijskog sustava mora utvrditi program usklađenosti koji predviđa mjere poduzete za osiguravanje da diskriminacijsko ponašanje bude isključeno te za osiguravanje odgovarajućeg praćenja njegova poštovanja. Program usklađenosti predviđa specifične obveze zaposlenika za postizanje tih ciljeva. Osoba ili tijelo odgovorno za praćenje programa usklađenosti, službenik odgovoran za usklađenost operatora distribucijskog sustava podnosi godišnje izvješće u kojemu se utvrđuju poduzete mjere regulatornom tijelu iz članka 57. stavka 1. te se ono objavljuje. Službenik odgovoran za usklađenost operatora distribucijskog sustava potpuno je neovisan i ima pristup svim informacijama operatora distribucijskog sustava i bilo kojeg povezanog poduzeća, nužnima za izvršavanje svojeg zadatka.
3. Kada je operator distribucijskog sustava dio vertikalno integriranog poduzeća, države članice osiguravaju da regulatorna tijela ili druga nadležna tijela prate djelatnosti operatora distribucijskog sustava tako da on ne može iskoristiti svoju vertikalnu integraciju za narušavanje tržišnog natjecanja. Posebno, vertikalno integrirani operatori distribucijskih sustava ne smiju svojom komunikacijom i brendiranjem stvarati zabunu u pogledu zasebnog identiteta dijela vertikalno integriranog poduzeća koje se bavi opskrnom.
4. Države članice mogu odlučiti ne primjenjivati stavke 1., 2. i 3. na integrirana elektroenergetska poduzeća koja opslužuju manje od 100 000 priključenih kupaca ili opslužuju male izolirane sustave.

Članak 36.

Vlasništvo operatora distribucijskih sustava nad postrojenjima za skladištenje energije

1. Operatorima distribucijskih sustava nije smiju imati u vlasništvu niti razvijati postrojenja za skladištenje energije, voditi ih niti njima upravljati.
2. Odstupajući od stavka 1. države članice mogu operatorima distribucijskih sustava dopustiti da imaju u vlasništvu ili razvijaju postrojenja za skladištenje energije, vode ih ili njima upravljaju ako su ona u potpunosti integrirane mrežne komponente i ako je regulatorno tijelo dalo svoje odobrenje, ili ako su ispunjeni svi sljedeći uvjeti:
- (a) drugim stranama, nakon otvorenog, transparentnog i nediskriminacijskog postupka javnog natječaja, koji je podložan preispitivanju i odobrenju od strane regulatornog tijela, nije se dodijelilo pravo da imaju u vlasništvu ili razvijaju takva postrojenja, vode ih ili njima upravljaju ili nisu mogle po razumnoj cijeni i pravodobno isporučiti te usluge;
- (b) takva su postrojenja potrebna da bi operatori distribucijskih sustava mogli ispuniti svoje obveze u skladu s ovom Direktivom u vezi s učinkovitim, pouzdanim i sigurnim radom distribucijskog sustava i postrojenja se ne koriste za kupovinu ili prodaju električne energije na tržištima električne energije, i
- (c) regulatorno tijelo procijenilo je nužnost takvog odstupanja i provelo je ocjenu javnog natječaja, uključujući uvjeta postupka javnog natječaja, te je dalo svoje odobrenje.

Regulatorno tijelo može sastaviti smjernice ili klauzule o nabavi kako bi operatorima distribucijskih sustava pomoglo u osiguranju poštenog postupka javnog natječaja.

3. Regulatorna tijela redovito ili barem svakih pet godina provode javno savjetovanje o postojećim postrojenjima za skladištenje energije kako bi se procijenila potencijalna dostupnost i zainteresiranost za ulaganje u takva postrojenja. Ako javno savjetovanje, kako ga je ocijenilo regulatorno tijelo, pokaže da su treće strane sposobne na troškovno učinkovit način imati u vlasništvu ili razvijati takva postrojenja, voditi ih ili njima upravljati, regulatorna tijela osiguravaju da se aktivnosti operatora distribucijskih sustava u tom području postupno ukinu u roku od 18 mjeseci. Kao dio uvjeta za taj postupak regulatorna tijela mogu dopustiti operatorima distribucijskih sustava da prime razumnu kompenzaciju, posebice da povrate preostalu vrijednost svojeg ulaganja u postrojenja za skladištenje energije.

4. Stavak 3. ne primjenjuje se na potpuno integrirane mrežne komponente ili na uobičajeno razdoblje amortizacije novih postrojenja za skladištenje baterija za koje je konačna odluka o ulaganju donesena do 4. srpnja 2019. pod uvjetom da su postrojenja za skladištenje baterija:

- (a) priključena na mrežu najkasnije dvije godine nakon toga;
- (b) integrirana su u distribucijski sustav;

- (c) upotrebljavaju se isključivo za trenutačnu reaktivnu ponovnu uspostavu mrežne sigurnosti u slučaju ispada u mreži, ako takva mjera ponovne uspostave počne odmah i završi kada se taj problem može riješiti redovnim redispješivanjem; te
- (d) nisu upotrebljavana za kupnju ili prodaju električne energije na tržištima električne energije, uključujući uravnoteženje.

Članak 37.

Obveza povjerljivosti operatora distribucijskih sustava

Ne dovodeći u pitanje članak 55. ili neki drugi pravni zahtjev za otkrivanjem informacija, operator distribucijskog sustava čuva povjerljivost komercijalno osjetljivih informacija dobivenih tijekom obavljanja svojih djelatnosti i sprečava da se informacije o vlastitim djelatnostima, koje mogu biti komercijalno korisne, otkriju na diskriminacijski način.

Članak 38.

Zatvoreni distribucijski sustavi

1. Države članice mogu predvidjeti da regulatorna tijela ili druga nadležna tijela klasificiraju sustav koji distribuira električnu energiju unutar zemljopisno ograničene industrijske ili trgovačke lokacije ili lokacije sa zajedničkim uslugama i koji, ne dovodeći u pitanje stavak 4., ne opskrbljuje kupce iz kategorije kućanstvo, kao zatvoren distribucijski sustav:

- (a) ako su, iz specifičnih tehničkih ili sigurnosnih razloga, djelatnosti ili proizvodni proces korisnika tog sustava integrirani; ili
- (b) ako taj sustav primarno distribuira električnu energiju vlasniku ili operatoru sustava ili njihovim povezanim poduzećima.

2. Zatvoreni distribucijski sustavi smatraju se distribucijskim sustavima za potrebe ove Direktive. Države članice mogu predvidjeti da regulatorna tijela izuzmu operatora zatvorenog distribucijskog sustava od:

- (a) zahtjeva u skladu s člankom 31. stavcima 5. i 7. da nabavlja energiju koju upotrebljava za pokrivanje gubitaka energije i za nefrekvencijske pomoćne usluge u svojem sustavu u skladu s transparentnim, nediskriminacijskim i tržišno utemeljenim postupcima;
- (b) zahtjeva u skladu s člankom 6. stavkom 1. da tarife ili metodologije koje su temelj za njihovo izračunavanje budu odobrene u skladu s člankom 59. stavkom 1. prije njihova stupanja na snagu;
- (c) zahtjeva u skladu s člankom 32. stavkom 1. da kupuje usluge fleksibilnosti i zahtjeva u skladu s člankom 32. stavkom 3. da razvije sustave operatora na temelju planova za razvoj mreže;
- (d) zahtjeva u skladu s člankom 33. stavkom 2. da nema u vlasništvu, ne razvija ili ne vodi stanice za punjenje električnih vozila, ili da njima ne upravlja; i
- (e) zahtjeva u skladu s člankom 36. stavkom 1. da nema u vlasništvu, ne razvija ili ne vodi postrojenja za skladištenje energije, ili da njima ne upravlja.

3. Kada je izuzeće odobreno na temelju stavka 2., primjenjive tarife ili metodologije koje su temelj za njihovo izračunavanje ocjenjuju se i odobravaju u skladu s člankom 59. stavkom 1. na zahtjev korisnika zatvorenog distribucijskog sustava.

4. Uzgredno korištenje od strane malog broja kućanstava koja su zaposlenjem ili na sličan način u vezi s vlasnikom distribucijskog sustava i nalaze se unutar područja koje opslužuje zatvoreni distribucijski sustav ne sprečava odobravanje izuzeća na temelju stavka 2.

Članak 39.

Kombinirani operator

Članak 35. stavak 1. ne sprečava rad kombiniranog operatora prijenosnog sustava i operatora distribucijskog sustava, pod uvjetom da je taj operator usklađen s člankom 43. stavkom 1., člancima 44. i 45. ili odjeljkom 3. poglavlja VI. ili taj operator potpada pod članak 66. stavak 3.

POGLAVLJE V.

OPĆA PRAVILA PRIMJENJIVA NA OPERATORA PRIJENOSNOG SUSTAVA

Članak 40.

Zadatci operatora prijenosnog sustava

1. Svaki operator prijenosnog sustava odgovoran je za:
  - (a) osiguravanje dugoročne sposobnosti sustava da udovoljava razumnoj potražnji za prijenosom električne energije, pogon, održavanje i razvoj na temelju ekonomskih uvjeta sigurnih, pouzdanih i učinkovitih prijenosnih sustava, vodeći računa o zaštiti okoliša, u bliskoj suradnji sa susjednim operatorima prijenosnih sustava i operatorima distribucijskih sustava;
  - (b) osiguravanje prikladnih sredstava za ispunjavanje svojih obveza;
  - (c) doprinosenje sigurnosti opskrbe kroz prikladne kapacitete prijenosa i pouzdanost sustava;
  - (d) upravljanje tokovima električne energije u sustavu, vodeći računa o razmjenama s drugim međusobno povezanim sustavima. U tu je svrhu operator prijenosnog sustava odgovoran za osiguravanje sigurnog, pouzdanog i učinkovitog elektroenergetskog sustava i u tom kontekstu za osiguravanje dostupnosti svih nužnih pomoćnih usluga, uključujući one koje se pružaju u okviru upravljanja potrošnjom i postrojenja za skladištenje energije, u onoj mjeri u kojoj takva dostupnost nije ovisna ni o jednom drugom prijenosnom sustavu s kojim je njegov sustav međusobno povezan;
  - (e) pružanje informacija operatoru drugih sustava, s kojim je njegov sustav međusobno povezan, dostatnih za osiguravanje sigurnog i učinkovitog rada, koordiniranog razvoja i interoperabilnosti međusobno povezanog sustava;
  - (f) osiguravanje nediskriminacije među korisnicima sustava ili kategorijama korisnika sustava, posebno u korist svojih povezanih poduzeća;
  - (g) pružanje informacija korisnicima sustava koje su im potrebne za učinkovit pristup sustavu;
  - (h) naplatu naknada i plaćanja za zagušenje na temelju mehanizma kompenzacije između operatora prijenosnog sustava, u skladu s člankom 49. Uredbe (EU) 2019/943, dodjeljivanje i upravljanje pristupom treće strane i davanje obrazloženih objašnjenja za odbijanje takvog pristupa, što prate regulatorna tijela; pri obavljanju svojih zadataka na temelju ovog članka operatori prijenosnih sustava ponajprije olakšavaju integraciju tržišta;
  - (i) nabavu pomoćnih usluga radi osiguranja operativne sigurnosti;
  - (j) donošenje okvira za suradnju i koordinaciju među regionalnim koordinacijskim centrima;
  - (k) sudjelovanje u uspostavi europskih i nacionalnih procjena adekvatnosti resursa u skladu s poglavljem IV. Uredbe (EU) 2019/943;
  - (l) digitalizaciju prijenosnih sustava;
  - (m) upravljanje podacima, uključujući razvoj sustava za upravljanje podacima, kibersigurnost i zaštitu podataka podložno primjenjivim pravilima i ne dovodeći u pitanje nadležnost drugih tijela;
2. Države članice mogu predvidjeti da se jedna ili više odgovornosti navedenih u stavku 1. ovog članka dodijeli operatoru prijenosnog sustava koji nije onaj koji ima u vlasništvu prijenosni sustav, a na kojeg bi se inače primjenjivale dotične odgovornosti. Za operatora prijenosnog sustava kojem se dodijele zadatci certificira se prema modelu vlasničkog razdvajanja, neovisnog operatora sustava ili neovisnog operatora prijenosa, te mora ispunjavati zahtjeve iz članka 43., ali da ne mora imati u vlasništvu prijenosni sustav za koji je odgovoran.

Operator prijenosnog sustava koji ima u vlasništvu prijenosni sustav mora ispunjavati zahtjeve iz poglavlja VI. i biti certificiran u skladu s člankom 43. Time se ne dovodi u pitanje mogućnost operatora prijenosnih sustava koji su certificirani prema modelu vlasničkog razdvajanja, neovisnog operatora sustava ili neovisnog operatora prijenosa da, na vlastitu inicijativu i pod svojim nadzorom, delegiraju određene zadatke drugim operatorima prijenosnih sustava koji su certificirani prema modelu vlasničkog razdvajanja, neovisnog operatora sustava ili neovisnog operatora prijenosa ako se tim delegiranjem zadataka ne ugrožavaju stvarna i neovisna prava odlučivanja operatora prijenosnog sustava koji delegira zadatke.

3. Pri izvršavanju zadataka iz stavka 1. operator prijenosnog sustava uzima u obzir preporuke koje su izdali regionalni koordinacijski centri.

4. Pri izvršavanju zadataka iz stavka 1. točke (i) operatori prijenosnog sustava nabavljaju usluge uravnoteženja podložno sljedećem:

(a) transparentni i nediskriminacijski postupci temeljeni na tržištu;

(b) sudjelovanje svih kvalificiranih elektroenergetskih poduzeća i sudionika na tržištu, što uključuje sudionike na tržištu koji nude energiju iz obnovljivih izvora, sudionike na tržištu koji se bave upravljanjem potrošnjom, upravitelje postrojenja za skladištenje energije i sudionike na tržištu koji se bave agregiranjem.

Za potrebe točke (b), regulatorna tijela i operatori prijenosnih sustava, u bliskoj suradnji sa svim sudionicima na tržištu, utvrđuju tehničke zahtjeve za sudjelovanje na tim tržištima na temelju tehničkih značajki tih tržišta.

5. Stavak 4. primjenjuju se na pružanje nefrekvencijskih pomoćnih usluga od strane operatora prijenosnih sustava, osim ako je regulatorno tijelo procijenilo da pružanje nefrekvencijskih pomoćnih usluga temeljeno na tržištu nije ekonomski učinkovito te je odobrilo odstupanje. Konkretno, regulatornim se okvirima osigurava da operatori prijenosnih sustava mogu nabavljati usluge od pružatelja usluga upravljanja potrošnjom ili skladištenja energije te promicati upotrebu mjera energetske učinkovitosti, kada te usluge na troškovno učinkovit način smanjuju potrebu dogradnje ili zamjene elektroenergetskog kapaciteta i podupiru učinkovit i siguran rad prijenosnog sustava.

6. Operatori prijenosnih sustava, podložno odobrenju regulatornog tijela, ili samo regulatorno tijelo u transparentnom i participativnom postupku koji uključuje sve relevantne korisnike sustava i operatore distribucijskih sustava utvrđuju specifikacije za nefrekvencijske pomoćne usluge i, prema potrebi, standardizirane tržišne proizvode za takve usluge barem na nacionalnoj razini. Specifikacijama se osigurava stvarno i nediskriminacijsko sudjelovanje svih sudionika na tržištu, što uključuje sudionike na tržištu koji nude energiju iz obnovljivih izvora, sudionike na tržištu koji se bave upravljanjem potrošnjom, upravitelje postrojenja za skladištenje energije i sudionike na tržištu koji se bave agregiranjem. Operatori prijenosnih sustava razmjenjuju sve potrebne informacije s operatorima distribucijskih sustava i s njima se koordiniraju kako bi se osigurala optimalna upotreba resursa i siguran i učinkovit rad sustava te olakšao razvoj tržišta. Operatorima distribucijskih sustava adekvatno se nadoknađuju barem razumni troškovi povezani s nabavom takvih usluga, uključujući troškove potrebnih informacijskih i komunikacijskih tehnologija te troškove infrastrukture.

7. Obveza nabave nefrekvencijskih pomoćnih usluga iz stavka 5. ne primjenjuje se na potpuno integrirane mrežne komponente.

8. Države članice ili njihova određena nadležna tijela mogu operatorima distribucijskih sustava dopustiti obavljanje djelatnosti koje nisu predviđene u ovoj Direktivi i Uredbi (EU) 2019/943 ako su te djelatnosti nužne kako bi operatori distribucijskih sustava ispunili svoje obveze u skladu s ovom Direktivom ili Uredbom (EU) 2019/943, pod uvjetom da je regulatorno tijelo ocijenilo potrebu za takvim odstupanjem. Ovim se stavkom ne dovodi u pitanje pravo operatora prijenosnih sustava da imaju u vlasništvu ili razvijaju mreže koje nisu elektroenergetske mreže, vode ih ili da upravljaju njima, osim ako to pravo nije odobrila država članica ili određeno nadležno tijelo.

Članak 41.

Zahtjevi u pogledu povjerljivosti i transparentnosti za operatore prijenosnih sustava i vlasnike prijenosnih sustava

1. Ne dovodeći u pitanje članak 55. ili neku drugu pravnu obvezu otkrivanja informacija, svaki operator prijenosnog sustava i svaki vlasnik prijenosnog sustava čuva povjerljivost komercijalno osjetljivih informacija dobivenih tijekom obavljanja svojih djelatnosti i sprečava da se informacije o vlastitim djelatnostima, koje mogu biti komercijalno korisne, otkriju na diskriminacijski način. Posebno ne otkriva nikakve komercijalno osjetljive informacije ostalim dijelovima poduzeća, osim ako je to otkrivanje potrebno za provedbu poslovne transakcije. Radi osiguravanja potpunog poštovanja pravila o razdvajanju informacija, države članice osiguravaju da se vlasnik prijenosnog sustava i ostali dijelovi poduzeća ne koriste zajedničkim uslugama kao što su zajedničke pravne usluge, osim čisto administrativnih funkcija ili funkcija informacijske tehnologije.

2. U kontekstu prodaje ili nabave električne energije od strane povezanih poduzeća, operatori prijenosnih sustava ne smiju zlorabiti komercijalno osjetljive informacije dobivene od trećih strana prilikom osiguravanja pristupa sustavu ili pregovaranja o njemu.
3. Informacije potrebne za stvarno tržišno natjecanje i učinkovito funkcioniranje tržišta objavljuju se. Tom se obvezom ne dovodi u pitanje čuvanje povjerljivosti komercijalno osjetljivih informacija.

Članak 42.

Ovlasti za donošenje odluka o priključivanju novih proizvodnih postrojenja i postrojenja za skladištenje energije na prijenosni sustav

1. Operator prijenosnog sustava utvrđuje i objavljuje transparentne i učinkovite postupke za nediskriminacijsko priključivanje novih proizvodnih postrojenja i postrojenja za skladištenje energije na prijenosni sustav. Ti postupci podliježu odobrenju regulatornih tijela.
2. Operator prijenosnog sustava nije ovlašten odbiti priključivanje novog proizvodnog postrojenja ili postrojenja za skladištenje energije na temelju mogućih budućih ograničenja u raspoloživim mrežnim kapacitetima, kao što je zagušenje u udaljenim dijelovima prijenosnog sustava. Operator prijenosnog sustava pruža potrebne informacije.

Prvim se podstavkom ne dovodi u pitanje mogućnost operatora prijenosnog sustava da ograniče zajamčeni kapacitet priključivanja ili da nude priključke koji podliježu operativnim ograničenjima kako bi se osigurala ekonomska učinkovitost novih proizvodnih postrojenja ili postrojenja za skladištenje energije pod uvjetom da je takva ograničenja odobrilo regulatorno tijelo. Regulatorno tijelo osigurava da se sva ograničenja u zajamčenom kapacitetu priključivanja ili operativna ograničenja uvedu na temelju transparentnih i nediskriminacijskih postupaka i da se njima ne stvaraju neopravdane prepreke za ulazak na tržište. Ako proizvodno postrojenje ili postrojenje za skladištenje energije snosi troškove povezane s osiguravanjem neograničenog priključivanja, ne primjenjuju se nikakva ograničenja.

3. Operator prijenosnog sustava nije ovlašten odbiti novo priključno mjesto na temelju toga što bi to dovelo do dodatnih troškova proizašlih iz nužnog povećanja kapaciteta elemenata sustava koji se nalaze u blizini priključnog mjesta.

POGLAVLJE VI.

RAZDVAJANJE OPERATORÂ PRIJENOSNOG SUSTAVA

Odjeljak 1.

Razdvajanje vlasništva

Članak 43.

Razdvajanje vlasništva nad prijenosnim sustavima i operatora prijenosnih sustava

1. Države članice osiguravaju da:
  - (a) svako poduzeće koje ima u vlasništvu prijenosni sustav djeluje kao operator prijenosnog sustava;
  - (b) ista osoba ili osobe nemaju pravo:
    - i. ni izravno ni neizravno provoditi kontrolu nad poduzećem koje obavlja funkciju proizvodnje ili opskrbe, ni izravno ni neizravno provoditi kontrolu ili izvršavati bilo koje pravo nad operatorom prijenosnog sustava ili nad prijenosnim sustavom;
    - ii. ni izravno ni neizravno provoditi kontrolu nad operatorom prijenosnog sustava ili nad prijenosnim sustavom, ni izravno ni neizravno provoditi kontrolu ili izvršavati bilo koje pravo nad poduzećem koje obavlja funkciju proizvodnje ili opskrbe;

- (c) ista osoba ili osobe nisu ovlaštene imenovati članove nadzornog odbora, upravnog odbora ili tijela koja pravno zastupaju poduzeće, operatora prijenosnog sustava ili prijenosni sustav, ni izravno ni neizravno provoditi kontrolu ili izvršavati bilo koje pravo nad poduzećem koje obavlja funkciju proizvodnje ili opskrbe; i
- (d) ista osoba nije ovlaštena biti član nadzornog odbora, upravnog odbora ili tijela koja pravno zastupaju poduzeće, kako poduzeća koje obavlja funkciju proizvodnje ili opskrbe tako i operatora prijenosnog sustava ili prijenosnog sustava.
2. Prava iz stavka 1. točaka (b) i (c) posebno uključuju:
- (a) ovlast korištenja glasačkim pravima;
- (b) ovlast imenovanja članova nadzornog odbora, upravnog odbora ili tijela koja pravno zastupaju poduzeće; ili
- (c) držanje većinskog udjela.
3. Za potrebe stavka 1. točke (b), pojam „poduzeće koje obavlja funkciju proizvodnje ili opskrbe” uključuje „poduzeće koje obavlja funkciju proizvodnje ili opskrbe” u smislu Direktive 2009/73/EZ, a izrazi „operator prijenosnog sustava” i „prijenosni sustav” uključuju „operatora transportnog sustava” i „transportni sustav” u smislu te Direktive.
4. Obveza navedena u stavku 1. točki (a) smatra se ispunjenom u slučaju kada su dva ili više poduzeća koja imaju u vlasništvu prijenosne sustave stvorila zajednički pothvat koji djeluje kao operator prijenosnog sustava u dvije ili više država članica za predmetne prijenosne sustave. Nijedno drugo poduzeće ne može biti dio zajedničkog pothvata, osim ako je odobreno na temelju članka 44. kao neovisni operator sustava ili kao neovisni operator prijenosnog sustava za potrebe odjeljka 3.
5. Za potrebe provedbe ovog članka, u slučaju kada je osoba iz stavka 1. točaka (b), (c) i (d) država članica ili drugo javno tijelo, dva odvojena javna tijela koja provode kontrolu nad operatorom prijenosnog sustava ili nad prijenosnim sustavom s jedne strane te nad poduzećem koje obavlja funkciju proizvodnje ili opskrbe s druge strane, ne smatraju se istom osobom ili osobama.
6. Države članice osiguravaju da se ni komercijalno osjetljive informacije iz članka 41. u posjedu operatora prijenosnog sustava koji je bio dijelom vertikalno integriranog poduzeća, ni osoblje takvog operatora prijenosnog sustava, ne prenose poduzećima koja obavljaju funkciju proizvodnje ili opskrbe.
7. Ako 3. rujna 2009. prijenosni sustav pripada vertikalno integriranom poduzeću, država članica može odlučiti ne primijeniti stavak 1.
- U takvom slučaju predmetna država članica:
- (a) određuje neovisnog operatora sustava u skladu s člankom 44. ili
- (b) poštuje odjeljak 3.
8. Ako 3. rujna 2009. prijenosni sustav pripada vertikalno integriranom poduzeću i uspostavljeni su aranžmani koji jamče stvarniju neovisnost operatora prijenosnog sustava nego odjeljak 3., država članica može odlučiti ne primijeniti stavak 1.
9. Prije nego što neko poduzeće bude odobreno i određeno za operatora prijenosnog sustava u skladu sa stavkom 8. ovog članka certificira se u skladu s postupcima utvrđenima u članku 52. stavcima 4., 5. i 6. ove Direktive i u članku 51. Uredbe (EU) 2019/943 na temelju čega Komisija provjerava jamče li uspostavljeni aranžmani stvarniju neovisnost operatora prijenosnog sustava nego odjeljak 3. ovog poglavlja.
10. Vertikalno integrirana poduzeća koja imaju u vlasništvu prijenosni sustav ni u kojem slučaju nisu spriječena da poduzmu korake za usklađivanje sa stavkom 1.
11. Poduzeća koja obavljaju funkciju proizvodnje ili opskrbe ni u kojem slučaju nemaju mogućnost izravno ili neizravno preuzeti kontrolu ili izvršavati bilo koje pravo nad razdvojenim operatorima prijenosnih sustava u državama članicama koje primjenjuju stavak 1.

Odjeljak 2.

Neovisni operator sustava

Članak 44.

Neovisni operator sustava

1. Ako 3. rujna 2009. prijenosni sustav pripada vertikalno integriranom poduzeću, države članice mogu odlučiti ne primijeniti članak 43. stavak 1. i odrediti neovisnog operatora sustava na temelju prijedloga vlasnika prijenosnog sustava. Takvo određivanje podliježe odobrenju Komisije.
2. Država članica može odobriti i odrediti neovisnog operatora sustava samo u slučaju ako je:
  - (a) kandidat za operatora dokazao da poštuje zahtjeve navedene u članku 43. stavku 1. točakama (b), (c) i (d);
  - (b) kandidat za operatora dokazao da na raspolaganju ima potrebne financijske, tehničke, fizičke i ljudske resurse za provođenje svojih zadataka na temelju članka 40.;
  - (c) kandidat za operatora preuzeo obvezu usklađivanja s desetogodišnjim planom razvoja mreže koji prati regulatorno tijelo;
  - (d) vlasnik prijenosnog sustava dokazao da je sposoban uskladiti se s obvezama iz stavka 5. U tu svrhu osigurava sve nacрте ugovornih rješenja dogovorenih s kandidatom za operatora i bilo kojim drugim odgovarajućim subjektom; i
  - (e) kandidat za operatora dokazao je da je sposoban uskladiti se s obvezama iz Uredbe (EU) 2019/943, uključujući suradnju operatora prijenosnog sustava na europskoj i regionalnoj razini.
3. Poduzeća koja je regulatorno tijelo certificiralo kao usklađena sa zahtjevima iz članka 53. i stavka 2. ovog članka države članice odobravaju i određuju neovisnim operatorima sustava. Primjenjuje se postupak certificiranja iz članka 52. ove Direktive i članka 51. Uredbe (EU) 2019/943 ili iz članka 53. ove Direktive.
4. Svaki neovisni operator sustava odgovoran je za dodjeljivanje i upravljanje pristupom treće strane, uključujući naplatu naknada za pristup, naknada za zagušenje i plaćanja na temelju mehanizma kompenzacije između operatora prijenosnog sustava u skladu s člankom 49. Uredbe (EU) 2019/943, kao i za pogon, održavanje i razvoj prijenosnog sustava te za osiguravanje dugoročne sposobnosti sustava da udovolji razumnoj potražnji kroz planiranje ulaganja. Prilikom razvijanja prijenosnog sustava neovisni operator sustava odgovoran je za planiranje (uključujući postupak odobravanja), izgradnju i puštanje u pogon nove infrastrukture. U tu svrhu neovisni operator sustava djeluje kao operator prijenosnog sustava u skladu s ovim odjeljkom. Vlasnik prijenosnog sustava nije odgovoran za dodjeljivanje pristupa treće strane i upravljanje njime, ni za planiranje ulaganja.
5. Kada je neovisni operator sustava određen, vlasnik prijenosnog sustava:
  - (a) u potrebnoj mjeri surađuje s neovisnim operatorom sustava te mu pruža podršku za ispunjenje njegovih zadataka, uključujući posebno pružanje svih relevantnih informacija;
  - (b) financira ulaganja o kojima je odluku donio neovisni operator sustava i koje je odobrilo regulatorno tijelo ili daje svoju suglasnost za ulaganje od strane bilo koje zainteresirane strane, uključujući neovisnog operatora sustava. Odgovarajući financijski aranžmani podliježu odobravanju od strane regulatornog tijela. Prije takvog odobrenja regulatorno tijelo savjetuje se s vlasnikom prijenosnog sustava zajedno s drugim zainteresiranim stranama;
  - (c) osigurava pokrivanje odgovornosti koja se odnosi na osnovna sredstva mreže, isključujući odgovornost koja se odnosi na zadatke neovisnog operatora sustava; i
  - (d) osigurava jamstva radi olakšavanja financiranja bilo kojeg proširenja mreže, uz izuzetak onih ulaganja kod kojih je, na temelju točke (b), dao svoju suglasnost za financiranje od strane bilo koje zainteresirane strane, uključujući neovisnog operatora sustava.

6. Uz blisku suradnju s regulatornim tijelom, odgovarajućem nacionalnom tijelu za tržišno natjecanje dodjeljuju se sve odgovarajuće ovlasti za učinkovito praćenje usklađenosti vlasnika prijenosnog sustava s njegovim obvezama na temelju stavka 5.

Članak 45.

Razdvajanje vlasnikâ prijenosnog sustava

1. Vlasnik prijenosnog sustava, kada je imenovan neovisni operator sustava, koji je dio vertikalno integriranog poduzeća neovisan je, barem u smislu svojeg pravnog oblika, organizacije i donošenja odluka, od drugih djelatnosti koje se ne odnose na prijenos.
2. Radi osiguravanja neovisnosti vlasnika prijenosnog sustava iz stavka 1., primjenjuju se sljedeći minimalni kriteriji:
  - (a) osobe odgovorne za upravljanje vlasnikom prijenosnog sustava ne sudjeluju u strukturama integriranog elektroenergetskog poduzeća koje su odgovorne, izravno ili neizravno, za svakodnevno odvijanje proizvodnje, distribucije i opskrbe električnom energijom;
  - (b) poduzimaju se odgovarajuće mjere za osiguravanje da se profesionalni interesi osoba odgovornih za upravljanje vlasnikom prijenosnog sustava uzimaju u obzir na način koji osigurava njihovu sposobnost neovisnog djelovanja; i
  - (c) vlasnik prijenosnog sustava uvodi program usklađenosti koji predviđa mjere poduzete za osiguravanje da diskriminacijsko ponašanje bude isključeno te za osiguravanje odgovarajućeg praćenja poštovanja tog programa. Program usklađenosti predviđa specifične obveze zaposlenika da postignu te ciljeve. Osoba ili tijelo odgovorno za praćenje programa usklađenosti regulatornom tijelu podnosi godišnje izvješće o poduzetim mjerama te se ono objavljuje.

Odjeljak 3.

Neovisni operatori prijenosa

Članak 46.

Sredstva, oprema, osoblje i identitet

1. Operatori prijenosnih sustava opremljeni su svim ljudskim, tehničkim, fizičkim i financijskim resursima potrebnima za ispunjavanje svojih obveza na temelju ove Direktive i obavljanje djelatnosti prijenosa električne energije, a posebno:
  - (a) sredstva koja su potrebna za djelatnost prijenosa električne energije, uključujući prijenosni sustav, u vlasništvu su operatora prijenosnog sustava;
  - (b) osoblje potrebno za djelatnost prijenosa električne energije, uključujući provođenje svih korporativnih zadataka, zaposlenici su operatora prijenosnog sustava;
  - (c) najam osoblja i pružanje usluga za bilo koji drugi dio odnosno iz drugog dijela vertikalno integriranog poduzeća zabranjeni su. Operator prijenosnog sustava može, međutim, pružati usluge vertikalno integriranom poduzeću:
    - i. ako se pružanjem tih usluga ne diskriminira međusobno korisnike sustava, dostupno je svim korisnicima sustava po jednakim uvjetima i ne ograničuje, narušava niti sprečava tržišno natjecanje u proizvodnji ili opskrbi; i
    - ii. ako je uvjete pružanja tih usluga odobrilo regulatorno tijelo;
  - (d) ne dovodeći u pitanje odluke nadzornog tijela na temelju članka 49., vertikalno integrirano poduzeće operatoru prijenosnog sustava pravodobno stavlja na raspolaganje odgovarajuće financijske resurse za buduće projekte ulaganja i/ili za zamjenu postojećih sredstava, nakon odgovarajućeg zahtjeva operatora prijenosnog sustava.

2. Djelatnost prijenosa električne energije uključuje, pored onih navedenih u članku 40., barem sljedeće zadatke:
  - (a) zastupanje operatora prijenosnog sustava i kontakti s trećim stranama i regulatornim tijelima;
  - (b) zastupanje operatora prijenosnog sustava unutar ENTSO-a za električnu energiju;
  - (c) dodjeljivanje i upravljanje pristupom trećih strana na nediskriminacijskoj osnovi između korisnika sustava ili kategorija korisnika sustava;
  - (d) ubiranje svih naknada povezanih s prijenosnim sustavom, uključujući naknade za pristup, energiju za gubitke i naknade za pomoćne usluge;
  - (e) rad, održavanje i razvoj sigurnog, učinkovitog i ekonomičnog prijenosnog sustava;
  - (f) planiranje ulaganja koje osigurava dugoročnu sposobnost sustava da udovolji razumnoj potražnji te koje jamči sigurnost opskrbe;
  - (g) uspostavljanje odgovarajućih zajedničkih pothvata, uključujući one s jednim operatorom prijenosnog sustava ili više njih, burzama električne energije te drugim odgovarajućim sudionicima za postizanje ciljeva razvoja stvaranja regionalnih tržišta ili olakšavanja procesa liberalizacije; i
  - (h) sve korporativne usluge, uključujući pravne usluge, računovodstvene usluge i usluge informacijske tehnologije.
3. Operatori prijenosnih sustava organizirani su u pravnom obliku navedenom u Prilogu I. Direktivi (EU) 2017/1132 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽²⁶⁾.
4. Operator prijenosnog sustava ne smije s obzirom na svoj korporativni identitet, komunikaciju, brendiranje i poslovne prostore stvarati zabunu u pogledu zasebnog identiteta vertikalno integriranog poduzeća ili bilo kojeg njegovog dijela.
5. Operator prijenosnog sustava ne smije dijeliti sustave ili opremu informacijske tehnologije, fizičke prostore i sustave sigurnog pristupa ni s jednim dijelom vertikalno integriranog poduzeća ni koristiti iste savjetnike ni vanjske ugovaratelje za sustave ili opremu informacijske tehnologije te sustave sigurnog pristupa.
6. Reviziju računa operatora prijenosnih sustava provodi revizor koji je različit od onog koji provodi reviziju vertikalno integriranog poduzeća ili bilo kojeg njegovog dijela.

Članak 47.

Neovisnost operatora prijenosnog sustava

1. Ne dovodeći u pitanje odluke nadzornog tijela na temelju članka 49., operator prijenosnog sustava ima:
  - (a) stvarna prava donošenja odluka, neovisna o vertikalno integriranom poduzeću, u pogledu sredstava potrebnih za pogon, održavanje ili razvoj prijenosnog sustava; i
  - (b) ovlast za pribavljanje novca na tržištu kapitala, posebno putem zajmova i povećanja kapitala.
2. Operator prijenosnog sustava osigurava da u svakom trenutku raspoláže resursima koji su mu potrebni za ispravno i učinkovito provođenje djelatnosti prijenosa te za razvoj i održavanje učinkovitog, sigurnog i ekonomičnog prijenosnog sustava.
3. Društva kćeri vertikalno integriranog poduzeća koja obavljaju funkcije proizvodnje ili opskrbe ne smiju biti vlasnici nikakvog izravnog ni neizravnog udjela u operatoru prijenosnog sustava. Operator prijenosnog sustava ne smije biti vlasnik nikakvog izravnog ni neizravnog udjela ni u jednom poduzeću kćeri vertikalno integriranog poduzeća koje obavlja funkcije proizvodnje ili opskrbe, niti primati dividende niti drugu financijsku korist od tog društva kćeri.
4. Sveukupna upravljačka struktura i statut operatora prijenosnog sustava osiguravaju stvarnu neovisnost operatora prijenosnog sustava u skladu s ovim odjeljkom. Vertikalno integrirano poduzeće ne smije određivati, izravno ni neizravno, konkurentno ponašanje operatora prijenosnog sustava u vezi sa svakodnevnim djelatnostima operatora prijenosnog sustava i upravljanjem mrežom, ni u vezi s djelatnostima nužnima za pripremu desetogodišnjeg plana razvoja mreže razvijenog na temelju članka 51.

⁽²⁶⁾ Direktiva (EU) 2017/1132 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. lipnja 2017. o određenim aspektima prava društava (SL L 169, 30.6.2017., str. 46.).

5. Pri ispunjavanju svojih zadataka iz članka 40. i članka 46. stavka 2. ove Direktive te u skladu s obvezama iz članaka 16., 18., 19. i 50. Uredbe (EU) 2019/943, operatori prijenosnog sustava ne smiju diskriminirati različite osobe ili subjekte i ne smiju ograničavati, narušavati ni sprečavati tržišno natjecanje u području proizvodnje ili opskrbe.
6. Svi komercijalni i financijski odnosi između vertikalno integriranog poduzeća i operatora prijenosnog sustava, uključujući zajmove operatora prijenosnog sustava vertikalno integriranom poduzeću, u skladu su s tržišnim uvjetima. Operator prijenosnog sustava vodi detaljnu evidenciju takvih komercijalnih i financijskih odnosa te je na zahtjev stavlja na raspolaganje regulatornom tijelu.
7. Operator prijenosnog sustava regulatornom tijelu podnosi na odobrenje sve komercijalne i financijske sporazume s vertikalno integriranim poduzećem.
8. Operator prijenosnog sustava obavještuje regulatorno tijelo o financijskim resursima iz članka 46. stavka 1. točke (d), dostupnima za buduće projekte ulaganja i/ili za zamjenu postojećih sredstava.
9. Vertikalno integrirano poduzeće suzdržava se od bilo kojeg djelovanja kojim se sprečava ili ometa operatora prijenosnog sustava u izvršavanju njegovih obveza iz ovog poglavlja i ne smije od operatora prijenosnog sustava zahtijevati da od vertikalno integriranog poduzeća traži dopuštenje za ispunjavanje tih obveza.
10. Poduzeće koje je regulatorno tijelo certificiralo kao usklađeno sa zahtjevima ovog poglavlja predmetna država članica odobrava i određuje kao operatora prijenosnog sustava. Primjenjuje se postupak certificiranja iz članka 52. ove Direktive i članka 51. Uredbe (EU) 2019/943 ili iz članka 53. ove Direktive.

Članak 48.

Neovisnost osoblja i rukovodstva operatora prijenosnog sustava

1. Odluke o imenovanju i ponovnom imenovanju, radnim uvjetima, uključujući naknade, te prestanku mandata osoba odgovornih za upravljanje i/ili članova upravnih tijela operatora prijenosnog sustava donosi nadzorno tijelo operatora prijenosnog sustava imenovano u skladu s člankom 49.
2. Regulatorno tijelo obavještuje se o identitetu i uvjetima mandata, trajanja i prestanka mandata osoba koje je nadzorno tijelo nominiralo za imenovanje ili ponovno imenovanje kao osobe odgovorne za izvršno upravljanje i/ili kao članove upravnih tijela operatora prijenosnog sustava, te o razlozima za bilo koji prijedlog odluke o prestanku takvog mandata. Ti uvjeti i odluke iz stavka 1. postaju obvezujuće samo ako regulatorno tijelo ne stavi prigovor u roku od tri tjedna od obavijesti.

Regulatorno tijelo može staviti prigovor na odluke iz stavka 1.:

- (a) ako se pojave sumnje u profesionalnu neovisnost nominirane osobe odgovorne za upravljanje i/ili člana administrativnih tijela; ili
  - (b) ako, u slučaju prijevremenog prestanka mandata, postoje sumnje u opravdanost takvog prijevremenog prestanka.
3. U razdoblju od tri godine prije imenovanja osoba odgovornih za upravljanje i/ili članova upravnih tijela operatora prijenosnog sustava koji podliježu ovom stavku ne smije se imati nikakav profesionalni položaj ni odgovornost, interes ni poslovni odnos, izravan ni neizravan, s vertikalno integriranim poduzećem ni s bilo kojim njegovim dijelom ni njegovim vlasnicima kontrolnog udjela, osim operatora prijenosnog sustava.
  4. Osobe odgovorne za upravljanje i/ili članovi upravnih tijela te zaposlenici operatora prijenosnog sustava ne smiju imati nikakav drugi profesionalni položaj ni odgovornost, interes ni poslovni odnos, izravan ni neizravan, s bilo kojim drugim dijelom vertikalno integriranog poduzeća ni s njegovim vlasnicima kontrolnog udjela.

5. Osobe odgovorne za upravljanje i/ili članovi upravnih tijela te zaposlenici operatora prijenosnog sustava ne smiju imati nikakav interes, niti ikakve financijske koristi, izravne ni neizravne, ni od jednog dijela vertikalno integriranog poduzeća osim operatora prijenosnog sustava. Njihova naknada ne smije ovisiti o djelatnostima ni rezultatima vertikalno integriranog poduzeća, osim onih koji se odnose na operatora prijenosnog sustava.

6. Osobama odgovornima za upravljanje i/ili članovima upravnih tijela operatora prijenosnog sustava koji osporavaju prijevremeni prestanak svojih mandata jamče se stvarna prava na žalbu regulatornom tijelu.

7. Nakon prestanka njihovog mandata kod operatora prijenosnog sustava, osobe odgovorne za njegovo upravljanje i/ili članovi njegovih upravnih tijela ne smiju imati nikakav profesionalni položaj ni odgovornost, interes ni poslovni odnos ni s jednim dijelom vertikalno integriranog poduzeća osim operatora prijenosnog sustava, ni s njegovim vlasnicima kontrolnog udjela, tijekom razdoblja od najmanje četiri godine.

8. Stavak 3. primjenjuje se na većinu osoba odgovornih za upravljanje i/ili članova upravnih tijela operatora prijenosnog sustava.

Osobe odgovorne za upravljanje i/ili članovi upravnih tijela operatora prijenosnog sustava koji ne podliježu stavku 3. ne smiju se baviti djelatnostima upravljanja ni drugim odgovarajućim djelatnostima u vertikalno integriranom poduzeću tijekom razdoblja od najmanje šest mjeseci prije njihovog imenovanja.

Prvi podstavak ovog stavka i stavci od 4. do 7. primjenjuju se na sve osobe koje pripadaju izvršnom rukovodstvu i one koje su njima izravno odgovorne za pitanja povezana s radom, održavanjem ili razvojem mreže.

Članak 49.

Nadzorno tijelo

1. Operator prijenosnog sustava ima nadzorno tijelo koje je zaduženo za donošenje odluka koje mogu imati značajan utjecaj na vrijednost osnovnih sredstava vlasnika udjela unutar operatora prijenosnog sustava, posebno odluka koje se odnose na odobravanje godišnjih i dugoročnijih financijskih planova, razinu zaduženosti operatora prijenosnog sustava i iznos dividendi raspodijeljenih vlasnicima udjela. Odluke koje su u nadležnosti nadzornog tijela ne uključuju one koje su povezane sa svakodnevnim djelatnostima operatora prijenosnog sustava i upravljanjem mrežom te s djelatnostima nužnima za pripremanje desetogodišnjeg plana razvoja mreže razvijenog na temelju članka 51.

2. Nadzorno tijelo sastavljeno je od članova koji zastupaju vertikalno integrirano poduzeće, članova koji zastupaju vlasnike udjela treće strane i, kada to predviđa relevantno nacionalno pravo, članova koji zastupaju druge zainteresirane strane kao što su zaposlenici operatora prijenosnog sustava.

3. Članak 48. stavak 2. prvi podstavak i članak 48. stavci od 3. do 7. primjenjuju se na najmanje polovicu članova nadzornog tijela, umanjenu za jednog člana.

Članak 48. stavak 2. drugi podstavak točka (b) primjenjuje se na sve članove nadzornog tijela.

Članak 50.

Program usklađenosti i službenik odgovoran za usklađenost

1. Države članice osiguravaju da operatori prijenosnih sustava uspostave i provode program usklađenosti koji utvrđuje mjere poduzete za isključivanje diskriminacijskog ponašanja te za osiguranje odgovarajućeg praćenja usklađenosti s tim programom. Program usklađenosti predviđa specifične obveze zaposlenika da postignu te ciljeve. Podliježe odobrenju regulatornog tijela. Ne dovodeći u pitanje ovlasti regulatornog tijela, usklađenost s programom neovisno prati službenik odgovoran za usklađenost.

2. Službenika odgovornog za usklađenost imenuje nadzorno tijelo, podložno odobrenju regulatornog tijela. Regulatorno tijelo može odbiti odobrenje službenika odgovornog za usklađenost samo zbog nedostatka neovisnosti ili stručnosti. Službenik odgovoran za usklađenost može biti fizička ili pravna osoba. Članak 48. stavci 2. do 8. primjenjuju se na službenika odgovornog za usklađenost.
3. Službenik odgovoran za usklađenost zadužen je za:
  - (a) praćenje provedbe programa usklađenosti;
  - (b) razradu godišnjeg izvješća u kojem se navode mjere poduzete radi provedbe programa usklađenosti i njegovo podnošenje regulatornom tijelu;
  - (c) izvješćivanje nadzornog tijela i davanje preporuka o programu usklađenosti i njegovoj provedbi;
  - (d) obavješćivanje regulatornog tijela o svim značajnim kršenjima koja se odnose na provedbu programa usklađenosti; i
  - (e) izvješćivanje regulatornog tijela o svim komercijalnim i financijskim odnosima između vertikalno integriranog poduzeća i operatora prijenosnog sustava.
4. Službenik odgovoran za usklađenost podnosi regulatornom tijelu predložene odluke o planu ulaganja ili o pojedinim ulaganjima u mrežu. To se događa najkasnije kada ih poslovodstvo i/ili nadležno upravno tijelo operatora prijenosnog sustava podnosi nadzornom tijelu.
5. Kada vertikalno integrirano poduzeće, na općoj skupštini ili glasovima članova nadzornog tijela koje je imenovalo, spriječi donošenje odluke čime se sprečavaju ili odgađaju ulaganja koja su se na temelju desetogodišnjeg plana razvoja mreže trebala izvršiti tijekom sljedeće tri godine, službenik odgovoran za usklađenost o tome izvješćuje regulatorno tijelo, koje zatim postupa u skladu s člankom 51.
6. Uvjeti mandata ili uvjeti radnog odnosa službenika odgovornog za usklađenost, uključujući trajanje njegovog mandata, podliježu odobrenju regulatornog tijela. Ti uvjeti osiguravaju neovisnost službenika odgovornog za usklađenost, uključujući osiguranjem svih resursa potrebnih za izvršavanje njegovih zadaća. Tijekom svojeg mandata službenik odgovoran za usklađenost ne smije imati nikakav drugi profesionalni položaj, odgovornost ni interes, izravan ni neizravan, ni u jednom dijelu vertikalno integriranog poduzeća ni s njim, ni s njegovim vlasnicima kontrolnog udjela.
7. Službenik odgovoran za usklađenost redovito izvješćuje regulatorno tijelo usmeno ili pismeno i ima pravo redovito, usmeno ili pismeno, izvješćivati nadzorno tijelo operatora prijenosnog sustava.
8. Službenik odgovoran za usklađenost može prisustvovati svim sastancima poslovodstva ili upravnih tijela operatora prijenosnog sustava te onima nadzornog tijela i opće skupštine. Službenik odgovoran za usklađenost prisustvuje svim sastancima na kojima se obrađuju sljedeća pitanja:
  - (a) uvjeti za pristupanje mreži, kako je određeno u Uredbi (EU) 2019/943, posebno oni koji se odnose na tarife, usluge pristupa trećih strana, dodjelu kapaciteta i upravljanje zagušenjem, transparentnost, pomoćne usluge i sekundarna tržišta;
  - (b) projekti pokrenuti radi rada, održavanja i razvoja prijenosnog sustava, uključujući ulaganja u međusobno povezivanje i priključke;
  - (c) nabava ili prodaja energije potrebne za rad prijenosnog sustava.
9. Službenik odgovoran za usklađenost prati usklađenost operatora prijenosnog sustava s člankom 41.
10. Službenik odgovoran za usklađenost ima pristup svim odgovarajućim podacima i uredima operatora prijenosnog sustava te svim informacijama nužnim za izvršavanje svojeg zadatka.
11. Službenik odgovoran za usklađenost ima pristup uredima operatora prijenosnog sustava bez prethodne najave.
12. Nakon prethodnog odobrenja regulatornog tijela nadzorno tijelo može razriješiti službenika odgovornog za usklađenost. Službenika odgovornog za usklađenost razriješuje zbog nedostatka neovisnosti ili stručnosti na zahtjev regulatornog tijela.

Članak 51.

Razvoj mreže i ovlasti za donošenje odluka o ulaganjima

1. Barem svake dvije godine operatori prijenosnih sustava podnose regulatornom tijelu desetogodišnji plan razvoja mreže utemeljen na postojećoj i predviđenoj ponudi i potražnji, nakon što su se savjetovali sa svim relevantnim dionicima. Taj plan razvoja mreže sadrži učinkovite mjere radi jamčenja adekvatnosti sustava i sigurnosti opskrbe. Operator prijenosnog sustava objavljuje svoj desetogodišnji plan razvoja mreže na svojim internetskim stranicama.

2. Desetogodišnji plan razvoja mreže posebno:

- (a) ukazuje sudionicima na tržištu na glavnu prijenosnu infrastrukturu koju treba izgraditi ili dograditi tijekom sljedećih deset godina;
- (b) sadrži sva ulaganja o kojima je odluka već donesena i identificira nova ulaganja koja treba izvršiti u sljedeće tri godine; i
- (c) predviđa vremenski okvir za sve projekte ulaganja.

3. Pri razradi desetogodišnjeg plana razvoja mreže operator prijenosnog sustava u potpunosti uzima u obzir potencijal korištenja upravljanja potrošnjom, postrojenja za skladištenje energije ili drugih resursa kao alternativu proširenju sustava, kao i očekivanu potrošnju, trgovinu s drugim zemljama te planove ulaganja za mreže na razini cijele Unije i regionalne mreže.

4. Regulatorno tijelo savjetuje se sa svim postojećim ili potencijalnim korisnicima sustava o desetogodišnjem planu razvoja mreže na otvoren i transparentan način. Od osoba ili poduzeća koji tvrde da su potencijalni korisnici sustava može se zahtijevati da potkrijepe takve tvrdnje. Regulatorno tijelo objavljuje rezultat procesa savjetovanja, posebno moguće potrebe za ulaganjima.

5. Regulatorno tijelo razmatra pokriva li desetogodišnji plan razvoja mreže sve potrebe za ulaganjima identificirane tijekom procesa savjetovanja te je li usklađen s neobvezujućim desetogodišnjim planom razvoja mreže na razini Unije („plan razvoja mreže na razini Unije”) iz članka 30. stavka 1. točke (b) Uredbe (EU) 2019/943. Pojavi li se ikakva sumnja u usklađenost s planom razvoja mreže na razini cijele Unije, regulatorno tijelo savjetuje se s ACER-om. Regulatorno tijelo može od operatora prijenosnog sustava zahtijevati da izmijeni svoj desetogodišnji plan razvoja mreže.

Nadležna nacionalna tijela ispituju dosljednost desetogodišnjeg plana razvoja mreže s nacionalnim energetske i klimatskim planom podnesenim u skladu s Uredbom (EU) 2018/1999.

6. Regulatorno tijelo prati i ocjenjuje provedbu desetogodišnjeg plana razvoja mreže.

7. U okolnostima u kojima operator prijenosnog sustava, osim zbog viših razloga koji su izvan njegove kontrole, ne izvrši ulaganje koje se na temelju desetogodišnjeg plana razvoja mreže trebalo izvršiti tijekom sljedeće tri godine, države članice osiguravaju da se od regulatornog tijela zahtijeva da poduzme najmanje jednu od sljedećih mjera za osiguravanje provođenja predmetnog ulaganja, ako je takvo ulaganje još uvijek relevantno na temelju najnovijeg desetogodišnjeg plana razvoja mreže:

- (a) od operatora prijenosnog sustava zahtijeva izvršenje predmetnih ulaganja;
- (b) organizira natječajni postupak za predmetno ulaganje, otvoreno bilo kojem ulagatelju; ili
- (c) obveže operatora prijenosnog sustava da prihvati povećanje kapitala za financiranje nužnih ulaganja i omogući neovisnim ulagateljima sudjelovanje u kapitalu.

8. Kada regulatorno tijelo iskoristi svoje ovlasti na temelju stavka 7. točke (b), može obvezati operatora prijenosnog sustava da pristane na jedno ili više od sljedećega:

- (a) financiranje od strane bilo koje treće strane;
- (b) izgradnju od strane bilo koje treće strane;

- (c) da sam prikupi predmetna nova sredstva;
- (d) da sam upravlja predmetnim novim sredstvima.

Operator prijenosnog sustava ulagateljima pruža sve informacije potrebne za realizaciju ulaganja, priključuje nova sredstva na prijenosnu mrežu i općenito ulaže sve napore radi olakšavanja provedbe projekta ulaganja.

Odgovarajući financijski aranžmani podliježu odobrenju regulatornog tijela.

9. Kada regulatorno tijelo iskoristi svoje ovlasti na temelju stavka 7., odgovarajući tarifni propisi pokrivaju troškove predmetnih ulaganja.

Odjeljak 4.

Određivanje i certificiranje operatora prijenosnih sustava

Članak 52.

Određivanje i certificiranje operatora prijenosnih sustava

1. Prije nego što neko poduzeće bude odobreno i određeno za operatora prijenosnog sustava certificira se u skladu s postupcima utvrđenima u stavcima 4., 5. i 6. ovog članka i u članku 51. Uredbe (EU) 2019/943.
2. Poduzeća koje je regulatorno tijelo certificiralo kao poduzeća usklađena sa zahtjevima članka 43., na temelju donjeg postupka certificiranja, države članice odobravaju i određuju za operatore prijenosnih sustava. O određivanju operatora prijenosnih sustava obavješćuje se Komisija i ono se objavljuje u *Službenom listu Europske unije*.
3. Operatori prijenosnih sustava obavješćuju regulatorno tijelo o bilo kojim planiranim transakcijama koje mogu zahtijevati ponovnu procjenu njihove usklađenosti sa zahtjevima članka 43.
4. Regulatorna tijela prate neprekidnu usklađenost operatora prijenosnih sustava sa zahtjevima članka 43. Radi osiguravanja takve usklađenosti pokreću postupak certificiranja:
  - (a) nakon obavješćivanja od strane operatora prijenosnog sustava na temelju stavka 3.;
  - (b) na vlastitu inicijativu kada imaju saznanja da planirana promjena u pravima ili utjecaju na vlasnike prijenosnih sustava ili operatore prijenosnih sustava može dovesti do povrede članka 43., ili kada imaju razloga vjerovati da je moglo doći do takve povrede; ili
  - (c) na obrazloženi zahtjev Komisije.
5. Regulatorna tijela donose odluku o certificiranju operatora prijenosnog sustava unutar četiri mjeseca od dana obavješćivanja od strane operatora prijenosnog sustava ili od dana zahtjeva Komisije. Po isteku tog razdoblja certificiranje se smatra odobrenim. Izričita ili prešutna odluka regulatornog tijela stupa na snagu tek nakon zaključenja postupka predviđenog u stavku 6.
6. O izričitoj ili prešutoj odluci o certificiranju operatora prijenosnog sustava regulatorno tijelo odmah obavješćuje Komisiju, zajedno sa svim odgovarajućim informacijama u vezi s tom odlukom. Komisija postupa u skladu s postupkom utvrđenim u članku 51. Uredbe (EU) 2019/943.
7. Regulatorna tijela i Komisija mogu od operatora prijenosnih sustava i poduzeća koje obavlja funkciju proizvodnje ili opskrbe zahtijevati bilo koju informaciju relevantnu za ispunjenje njihovih zadataka na temelju ovog članka.
8. Regulatorna tijela i Komisija čuvaju povjerljivost komercijalno osjetljivih informacija.

Članak 53.

Certificiranje u vezi s trećim zemljama

1. Ako certificiranje zahtijeva vlasnik prijenosnog sustava ili operator prijenosnog sustava koji je pod kontrolom osobe ili osoba iz treće zemlje ili trećih zemalja, regulatorno tijelo o tome obavješćuje Komisiju.

Regulatorno tijelo također odmah obavješćuje Komisiju o svim okolnostima koje bi za posljedice mogle imati da neka osoba ili osobe iz treće zemlje ili trećih zemalja steknu kontrolu nad prijenosnim sustavom ili operatorom prijenosnog sustava.

2. Operator prijenosnog sustava obavješćuje regulatorno tijelo o svim okolnostima koje bi za posljedice mogle imati da neka osoba ili osobe iz treće zemlje ili trećih zemalja steknu kontrolu nad prijenosnim sustavom ili operatorom prijenosnog sustava.

3. Regulatorno tijelo donosi nacrt odluke o certificiranju operatora prijenosnog sustava unutar četiri mjeseca od dana obavješćivanja od strane operatora prijenosnog sustava. Ono odbija certificiranje ako nije dokazano:

(a) da je predmetni subjekt usklađen sa zahtjevima članka 43.; i

(b) regulatornom tijelu ili drugom nadležnom nacionalnom tijelu koje je odredila država članica, da dodjela certifikata neće ugroziti sigurnost opskrbe država članica i Unije energijom. Pri razmatranju tog pitanja regulatorno tijelo ili drugo nadležno nacionalno tijelo vodi računa o:

i. pravima i obvezama Unije u pogledu te treće zemlje koje proizlaze iz međunarodnog prava, uključujući bilo koji sporazum sklopljen s jednom ili više trećih zemalja u kojem je Unija jedna od strana i koji se bavi pitanjima sigurnosti opskrbe energijom;

ii. pravima i obvezama država članica u pogledu te treće zemlje koje proizlaze iz sporazuma sklopljenih s njom, u onoj mjeri u kojoj su u skladu s pravom Unije; i

iii. drugim specifičnim činjenicama i okolnostima tog slučaja i predmetne treće zemlje.

4. Regulatorno tijelo o odluci odmah obavješćuje Komisiju te joj dostavlja sve odgovarajuće informacije u vezi s tom odlukom.

5. Države članice predviđaju da regulatorno tijelo ili određeno nadležno tijelo iz stavka 3. točke (b), prije no što regulatorno tijelo donese odluku o certificiranju, od Komisije zatraži mišljenje o tome:

(a) je li predmetni subjekt u skladu sa zahtjevima članka 43.; i

(b) neće li odobrenje certifikata ugroziti sigurnost opskrbe Unije energijom.

6. Komisija razmatra zahtjev iz stavka 5. čim ga zaprimi. Unutar dva mjeseca od primitka zahtjeva ona daje svoje mišljenje regulatornom tijelu ili, ako je zahtjev podnijelo određeno nadležno tijelo, tom tijelu.

Pri sastavljanju mišljenja Komisija može tražiti mišljenja ACER-a, predmetne države članice i zainteresiranih stranaka. Kada Komisija pošalje takav zahtjev, dvomjesečno se razdoblje produljuje za dva mjeseca.

Ne dobije li se mišljenje Komisije unutar razdoblja iz prvog i drugog podstavka, smatra se da Komisija nema primjedbi na odluku regulatornog tijela.

7. Prilikom procjenjivanja hoće li kontrola od strane osobe ili osoba iz treće zemlje ili trećih zemalja ugroziti sigurnost opskrbe Unije električnom energijom, Komisija vodi računa o:

(a) specifičnim činjenicama tog slučaja i predmetne treće zemlje ili trećih zemalja; i

(b) pravima i obvezama Unije u pogledu te treće zemlje ili trećih zemalja koje proizlaze iz međunarodnog prava, uključujući bilo koji sporazum sklopljen s jednom ili više trećih zemalja u kojem je Unija jedna od strana i koji se bavi pitanjima sigurnosti opskrbe.

8. Unutar dva mjeseca od isteka razdoblja iz stavka 6., regulatorno tijelo donosi svoju konačnu odluku o certificiranju. Pri donošenju svoje konačne odluke regulatorno tijelo u najvećoj mogućoj mjeri uzima u obzir mišljenje Komisije. U svakom slučaju, države članice imaju pravo odbiti certificiranje ako dodjela certifikata ugrožava sigurnost opskrbe države članice energijom ili sigurnost opskrbe druge države članice energijom. Ako je država članica odredila drugo nadležno nacionalno tijelo za izvršenje procjene iz stavka 3. točke (b), može zahtijevati da regulatorno tijelo svoju konačnu odluku donese u skladu s procjenom tog nadležnog nacionalnog tijela. Konačna odluka regulatornog tijela i mišljenje Komisije objavljuju se zajedno. Ako se konačna odluka razlikuje od mišljenja Komisije, predmetna država članica predviđa i objavljuje zajedno s tom odlukom razloge za donošenje takve odluke.

9. Ništa iz ovog članka ne utječe na pravo države članice da, u skladu s pravom Unije, provodi nacionalni pravni nadzor radi zaštite legitimnih interesa javne sigurnosti.

10. Ovaj članak, uz izuzetak njegova stavka 3. točke (a), također se primjenjuje na države članice koje podliježu odstupanju na temelju članka 66.

Članak 54.

Vlasništvo operatorâ prijenosnih sustava nad postrojenjima za skladištenje energije

1. Operatori prijenosnih sustava ne smiju imati u vlasništvu niti razvijati postrojenja za skladištenje energije, voditi ih niti njima upravljati.

2. Odstupajući od stavka 1. države članice mogu operatorima prijenosnih sustava dopustiti da imaju u vlasništvu ili razvijaju postrojenja za skladištenje energije, vode ih ili njima upravljaju ako su ona u potpunosti integrirane mrežne komponente i ako je regulatorno tijelo dalo svoje odobrenje, ili ako su ispunjeni svi sljedeći uvjeti:

- (a) drugim stranama, nakon otvorenog, transparentnog i nediskriminacijskog postupka javnog natječaja, koji je podložan preispitivanju i odobrenju od strane regulatornog tijela, nije se dodijelilo pravo da imaju u vlasništvu ili razvijaju takvo postrojenja vode ga ili da upravljanje njime ili nisu mogle po razumnoj cijeni i pravodobno isporučiti te usluge;
- (b) takva su postrojenja ili nefrekvencijske pomoćne usluge potrebni da bi operatori prijenosnih sustava mogli ispuniti svoje obveze u skladu s ovom Direktivom u vezi s učinkovitim, pouzdanim i sigurnim radom prijenosnog sustava, a postrojenja se ne koriste za kupnju ili prodaju električne energije na tržištima električne energije; i
- (c) regulatorno tijelo procijenilo je nužnost takvog odstupanja, provelo je ex ante reviziju primjenjivosti postupka javnog natječaja, uključujući uvjete postupka javnog natječaja, te je dalo svoje odobrenje.

Regulatorno tijelo može sastavljati smjernice ili klauzule o nabavi kako bi operatorima distribucijskih sustava pomoglo u osiguranju poštenog sustava nabave.

3. O odluci o odobrenju odstupanja obavješćuju se Komisija i ACER i pritom im se dostavljaju relevantne informacije o zahtjevu i razlozima za odobrenje odstupanja.

4. Regulatorna tijela redovito ili barem svakih pet godina provode javno savjetovanje o postojećim postrojenjima za skladištenje energije kako bi se procijenila dostupnost i zainteresiranost drugih strana za ulaganje u takva postrojenja. Ako javno savjetovanje, kako ga je procijenilo regulatorno tijelo, pokaže da su druge strane sposobne na troškovno učinkovit način imati u vlasništvu ili razvijati takva postrojenja, voditi ih ili njima upravljati, regulatorna tijela osiguravaju da se aktivnosti operatora prijenosnih sustava u tom području postupno ukinu u roku od 18 mjeseca. Kao dio uvjeta za taj postupak regulatorna tijela mogu dopustiti operatorima prijenosnih sustava da prime razumnu kompenzaciju, posebice preostalu vrijednost svojeg ulaganja u postrojenja za skladištenje energije.

5. Stavak 4. ne primjenjuje se na potpuno integrirane mrežne komponente ili na uobičajeno razdoblje amortizacije novih postrojenja za skladištenje baterija s konačnom odlukom o ulaganju do 2024., pod uvjetom da ta postrojenja za skladištenje baterija:

- (a) priključena na mrežu najkasnije dvije godine nakon toga;
- (b) integrirana su u prijenosni sustav;

- (c) upotrebljavaju se isključivo za trenutačnu reaktivnu ponovnu uspostavu mrežne sigurnosti u slučaju ispada u mreži, ako takva mjera ponovne uspostave sustava počne odmah i završi kada se taj problem može riješiti redovnim redispčiranjem; te
- (d) nisu upotrebljavana za kupnju ili prodaju električne energije na tržištima električne energije, uključujući uravnoteženje.

Odjeljak 5.

Razdvajanje i transparentnost računa

Članak 55.

Pravo na pristup računima

1. Države članice ili bilo koje nadležno tijelo koje one odrede, uključujući regulatorna tijela iz članka 57. imaju, u mjeri u kojoj je to potrebno za izvršavanje njihovih funkcija, pravo na pristup računima elektroenergetskih poduzeća kako je navedeno u članku 56.
2. Države članice i bilo koje određeno nadležno tijelo, uključujući regulatorna tijela, čuvaju povjerljivost komercijalno osjetljivih informacija. Države članice mogu predvidjeti otkrivanje takvih informacija kada je takvo otkrivanje potrebno da nadležna tijela izvršavaju svoje funkcije.

Članak 56.

Razdvajanje računa

1. Države članice poduzimaju potrebne korake za osiguravanje da se računovodstvena dokumentacija elektroenergetskih poduzeća vodi u skladu sa stavcima 2. i 3.
2. Elektroenergetska poduzeća, bez obzira na njihov sustav vlasništva ili pravni oblik, sastavljaju, podnose na reviziju i objavljuju svoju godišnju računovodstvenu dokumentaciju u skladu s pravilima nacionalnog prava koja se odnose na godišnju računovodstvenu dokumentaciju društava s ograničenom odgovornošću donesenu na temelju Direktive 2013/34/EU.

Poduzeća koja nemaju zakonsku obvezu objavljivanja svoje računovodstvene dokumentacije drže njezinu kopiju na raspolaganju javnosti u svojim sjedištima.

3. Elektroenergetska poduzeća u svojem internom računovodstvu vode odvojene račune za svaku od svojih djelatnosti prijenosa i distribucije, kao što bi se od njih zahtijevalo kada bi predmetne djelatnosti obavljala odvojena poduzeća, radi izbjegavanja diskriminacije, unakrsnog subvencioniranja i narušavanja tržišnog natjecanja. Ona također vode računovodstvenu dokumentaciju, koja može biti konsolidirana, za druge elektroenergetske djelatnosti koje nisu povezane s prijenosom ili distribucijom. U računovodstvenoj dokumentaciji se specificiraju prihodi od vlasništva nad prijenosnim ili distribucijskim sustavom. Prema potrebi vode konsolidiranu računovodstvenu dokumentaciju za druge, neelektroenergetske djelatnosti. Interna računovodstvena dokumentacija uključuje bilancu i račun dobiti i gubitka za svaku od djelatnosti.
4. Revizijom iz stavka 2. posebno se provjerava poštovanje obveze izbjegavanja diskriminacije i unakrsnog subvencioniranja iz stavka 3.

POGLAVLJE VII.

REGULATORNA TIJELA

Članak 57.

Određivanje i neovisnost regulatornih tijela

1. Svaka država članica određuje jedno regulatorno tijelo na nacionalnoj razini.
2. Stavkom 1. ne dovodi se u pitanje određivanje drugih regulatornih tijela na regionalnoj razini unutar država članica, pod uvjetom da postoji jedan viši predstavnik za potrebe zastupanja i kontaktiranja na razini Unije unutar Odbora regulatora ACER-a u skladu s člankom 21. stavkom 1. Uredbe (EU) 2019/942.

3. Odstupajući od stavka 1., država članica može odrediti regulatorna tijela za male sustave u zemljopisno odvojenoj regiji čija je potrošnja u 2008. godini sudjelovala s manje od 3 % u ukupnoj potrošnji države članice čiji je dio. Tim se odstupanjem ne dovodi u pitanje imenovanje jednog višeg predstavnika za potrebe zastupanja i kontaktiranja na razini Unije unutar Odbora regulatora ACER-a u skladu s člankom 21. stavkom 1. Uredbe (EU) 2019/942.

4. Države članice jamče neovisnost regulatornog tijela i osiguravaju njegovo objektivno i transparentno izvršavanje ovlasti. U tu svrhu države članice osiguravaju da regulatorno tijelo pri provođenju regulatornih zadataka koji su mu povjereni ovom Direktivom i povezanim zakonodavstvom:

- (a) bude pravno odvojeno i funkcionalno neovisno o bilo kojem drugom javnom ili privatnom subjektu;
- (b) osigurava da njegovo osoblje i osobe odgovorne za upravljanje njime:
  - i. djeluju neovisno o bilo kojim tržišnim interesima; i
  - ii. ne traže niti primaju izravne upute ni od koje vlade ni drugog javnog ni privatnog subjekta pri provođenju regulatornih zadataka. Taj zahtjev ne dovodi u pitanje blisku suradnju, kako je primjereno, s drugim relevantnim nacionalnim tijelima ni smjernice opće politike koje donosi vlada, a koje nisu povezane s regulatornim ovlastima i dužnostima na temelju članka 59.

5. Radi zaštite neovisnosti regulatornog tijela države članice posebno osiguravaju sljedeće:

- (a) regulatorno tijelo može donositi autonomne odluke, neovisno o bilo kojem političkom tijelu;
- (b) regulatorno tijelo raspolaže neophodnim ljudskim i financijskim resursima potrebnim za učinkovito i djelotvorno izvršavanje svojih dužnosti i ovlasti;
- (c) regulatornom se tijelu zasebno godišnje dodjeljuju proračunska sredstva i ima autonomiju u izvršavanju dodijeljenih proračunskih sredstava;
- (d) članovi upravljačkog odbora regulatornog tijela ili, u nedostatku takvog odbora, najviše rukovodstvo regulatornog tijela imenuju se na utvrđeno razdoblje od pet do sedam godina, uz mogućnost jednog produženja;
- (e) članovi odbora regulatornog tijela odnosno, ako odbora nema, najviše rukovodstvo regulatornog tijela imenuju se na temelju objektivnih, transparentnih i objavljenih kriterija te neovisnog i nepristranog postupka, čime se osigurava da kandidati raspolažu potrebnim vještinama i iskustvom za relevantni položaj u regulatornom tijelu;
- (f) uvedene su odredbe o sukobu interesa, a obveze čuvanja povjerljivosti vrijede i nakon isteka mandata članova odbora regulatornog tijela odnosno, ako odbora nema, nakon isteka mandata najvišeg rukovodstva regulatornog tijela;
- (g) članovi odbora regulatornog tijela odnosno, ako odbora nema, najviše rukovodstvo regulatornog tijela mogu biti otpušteni samo na temelju važećih kriterija transparentnosti.

U vezi s prvim podstavkom točkom (d) države članice osiguravaju odgovarajući sustav rotacije za upravljački odbor ili najviše rukovodstvo. Članovi upravljačkog odbora ili, u nedostatku takvog odbora, članovi najvišeg rukovodstva mogu biti razriješeni dužnosti tijekom mandata samo ako prestanu ispunjavati uvjete navedene u ovom članku ili ako su počinili propust u radu na temelju nacionalnog prava.

6. Države članice mogu odrediti ex post kontrolu godišnje računovodstvene dokumentacije regulatornog tijela od strane neovisnog revizora;

7. Do 5. srpnja 2022. i svake četiri godine nakon toga Komisija podnosi izvješće Europskom parlamentu i Vijeću o poštovanju načela neovisnosti od strane nacionalnih tijela u skladu s ovim člankom.

Članak 58.

Opći ciljevi regulatornog tijela

Pri izvršavanju regulatornih zadataka navedenih u ovoj Direktivi regulatorno tijelo poduzima sve razumne mjere za ostvarivanje sljedećih ciljeva u okviru svojih dužnosti i ovlasti kako je utvrđeno člankom 59., uz blisko savjetovanje, prema potrebi, s drugim relevantnim nacionalnim tijelima, uključujući tijela za tržišno natjecanje i tijela, među ostalim regulatorna tijela, iz susjednih država članica i susjednih trećih zemalja, i ne dovodeći u pitanje njihove nadležnosti:

- (a) promicanje, u bliskoj suradnji s regulatornim tijelima drugih država članica, Komisijom i ACER-om, konkurentnog, fleksibilnog, sigurnog i ekološki održivog unutarnjeg tržišta električne energije unutar Unije i stvarnog otvaranja tržišta svim kupcima i opskrbljivačima u Uniji te osiguravanje odgovarajućih uvjeta za učinkovit i pouzdan rad elektroenergetskih mreža, uzimajući u obzir dugoročne ciljeve;
- (b) razvijanje konkurentnih i ispravno funkcionirajućih regionalnih prekograničnih tržišta unutar Unije radi postizanja ciljeva iz točke (a);
- (c) eliminiranje ograničenja trgovanja električnom energijom među državama članicama, uključujući razvoj odgovarajućih prekograničnih prijenosnih kapaciteta radi zadovoljenja potražnje i unaprjeđivanje integracije nacionalnih tržišta, čime se pospešuju elektroenergetski tokovi na cijelom području Unije;
- (d) doprinošenje postizanju razvoja, na troškovno najučinkovitiji način, sigurnih, pouzdanih i učinkovitih nediskriminacijskih sustava usmjerenih prema potrošaču te promicanje primjerenosti sustava i, u skladu s općim ciljevima energetske politike, energetske učinkovitosti, kao i integriranja velike i male proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora i distribuirane proizvodnje kako u prijenosnim tako i u distribucijskim mrežama i olakšavanju njihova funkcioniranja u vezi s drugim plinskim ili toplinskim mrežama;
- (e) olakšavanje pristupa mreži novim proizvodnim kapacitetima i postrojenjima za skladištenje energije, posebno ukidanjem prepreka koje bi mogle spriječiti pristup novim sudionicima na tržištu i električnoj energiji iz obnovljivih izvora;
- (f) osiguravanje dodjeljivanja odgovarajućih poticaja operatorima sustava i korisnicima sustava, kako kratkoročno tako i dugoročno, radi povećanja učinkovitosti, posebno energetske učinkovitosti, rada sustava i poticanja integracije tržišta;
- (g) osiguravanje koristi za kupce kroz učinkovito funkcioniranje njihovih nacionalnih tržišta, promicanje stvarnog tržišnog natjecanja i pomoć u osiguravanju visoke razine zaštite potrošača u bliskoj suradnji s relevantnim tijelima za zaštitu potrošača;
- (h) doprinošenje postizanju visokih standarda univerzalnih usluga i javne usluge u opskrbi električnom energijom, doprinošenje zaštiti ugroženih kupaca i doprinošenje usklađenosti potrebnih postupaka razmjene podataka za kupce koji mijenjaju opskrbljivača.

Članak 59.

Dužnosti i ovlasti regulatornih tijela

1. Regulatorno tijelo ima sljedeće dužnosti:
  - (a) određivanje ili odobravanje tarifa za prijenos ili distribuciju ili njihovih metodologija ili oboje, u skladu s transparentnim kriterijima;
  - (b) osiguravanje da operatori prijenosnih sustava i operatori distribucijskih sustava i, prema potrebi, vlasnici sustava, kao i elektroenergetska poduzeća i drugi sudionici na tržištu ispunjavaju svoje obveze na temelju ove Direktive, Uredbe (EU) 2019/943, mrežnih pravila i smjernica donesenih u skladu s člancima 59., 60 i 61. Uredbe (EU) 2019/943 i drugog relevantnog prava Unije, uključujući u pogledu prekograničnih pitanja te odluka ACER-a;

- (c) osiguravanje, u bliskoj suradnji s drugim regulatornim tijelima, da ENTSO za električnu energiju i tijelo EU-a za ODS-ove ispunjavaju svoje obveze na temelju ove Direktive, Uredbe (EU) 2019/943, mrežnih pravila i smjernica donesenih u skladu s člancima 59., 60 i 61. Uredbe (EU) 2019/943 i drugog relevantnog prava Unije, uključujući u pogledu prekograničnih pitanja, te odluka ACER-a, i zajedničkog prepoznavanja neispunjavanja obveza ENTSO-a za električnu energiju i tijela EU-a ODS-ove-a; ako regulatorna tijela nisu uspjela postići dogovor u roku od četiri mjeseca nakon početka savjetovanja za potrebe zajedničkog prepoznavanja neispunjavanja obveza, predmet se upućuje ACER-u na odlučivanje, u skladu s člankom 6. stavkom 10. Uredbe (EU) 2019/942.
- (d) odobravanje proizvoda i postupka nabave za nefrekvencijske pomoćne usluge;
- (e) provođenje mrežnih pravila i smjernica donesenih u skladu s člancima od 59., 60 i 61. Uredbe (EU) 2019/943 uporabom nacionalnih mjera ili, gdje je to potrebno, koordiniranih regionalnih mjera ili mjera na razini Unije;
- (f) suradnja na prekograničnim pitanjima s regulatornim tijelom ili tijelima predmetne države članice i s ACER-om, posebno sudjelovanjem u radu Odbora regulatora ACER-a u skladu s člankom 21. Uredbe (EU) 2019/942;
- (g) poštovanje i provedba bilo koje odgovarajuće pravno obvezujuće odluke Komisije i ACER-a;
- (h) osiguravanje da operatori prijenosnih sustava u najvećoj mogućoj mjeri stave na raspolaganje interkonekcijske vodove u skladu s člankom 16. Uredbe (EU) 2019/943;
- (i) podnošenje godišnjeg izvješća o svojim aktivnostima i izvršavanju svojih obveza odgovarajućim tijelima država članica, Komisiji i ACER-u, uključujući o svim poduzetim mjerama i postignutim rezultatima u pogledu svakog od zadataka navedenih u ovom članku;
- (j) osiguravanje da između djelatnosti prijenosa, distribucije i opskrbe ili drugih djelatnosti povezanih i nepovezanih s električnom energijom ne postoje unakrsne subvencije;
- (k) praćenje planova ulaganja operatora prijenosnog sustava te uključivanje ocjene planova ulaganja operatora prijenosnog sustava u godišnje izvješće s obzirom na njihovu dosljednost s planom razvoja mreže na razini cijele Unije; takva ocjena može uključivati preporuke za izmjenu tih planova ulaganja;
- (l) nadzor i procjena rezultata operatora prijenosnih sustava i operatora distribucijskih sustava u vezi s razvojem pametne mreže kojom se promiču energetska učinkovitost i integracija energije iz obnovljivih izvora koje se temelji na ograničenom nizu pokazatelja i objavljivanje nacionalnog izvješća svake dvije godine, među ostalim i preporuka za poboljšanje;
- (m) utvrđivanje ili odobravanje standarda i zahtjeva za kvalitetu usluge i opskrbe ili doprinos tome zajedno s drugim nadležnim tijelima te praćenje poštovanja pravila sigurnosti i pouzdanosti mreže i ocjenjivanje njihove učinkovitosti u prošlom razdoblju;
- (n) praćenje stupnja transparentnosti, uključujući veleprodajne cijene, i osiguravanje usklađenosti elektroenergetskih poduzeća s obvezama transparentnosti;
- (o) praćenje stupnja i učinkovitosti otvaranja tržišta i tržišnog natjecanja na razinama veleprodaje i maloprodaje, uključujući burze električne energije, cijene za kupce iz kategorije kućanstvo uključujući sustave predujma, učinak ugovora s dinamičnim cijenama električne energije i upotrebu pametnog sustava brojila, stope promjene opskrbljivača, stope isključivanja, naknade za usluge održavanja i izvršenje usluga održavanja, odnos između cijena za kućanstva i veleprodajnih cijena, razvoj mrežnih tarifa i pristojbi i pritužbe kupaca iz kategorije kućanstvo, kao i bilo koje narušavanje ili ograničavanje tržišnog natjecanja, uključujući pružanje svih relevantnih informacija te upućivanje relevantnih slučajeva nadležnim tijelima za tržišno natjecanje;
- (p) praćenje pojave restriktivne ugovorne prakse, uključujući klauzule o isključivosti koje mogu spriječiti kupce da istodobno sklapaju ugovore s više opskrbljivača ili ih ograničiti u tom izboru te, prema potrebi, obavješćivanje nacionalnog tijela za tržišno natjecanje o takvoj praksi;
- (q) praćenje vremena koje je operatorima prijenosnih sustava i operatorima distribucijskih sustava potrebno za priključke i popravke;
- (r) pomoć pri osiguravanju, zajedno s drugim odgovarajućim tijelima, učinkovitosti i provedbe mjera za zaštitu potrošača;

- (s) objavljivanje preporuka, barem na godišnjoj razini, u vezi s usklađenošću cijena opskrbe s člankom 5. i, prema potrebi, dostavljanje tih preporuka tijelima za tržišno natjecanje;
- (t) osiguravanje nediskriminirajućeg pristupa podacima o potrošnji kupaca, osiguravanje, za fakultativnu uporabu, lako razumljivog, usklađenog obrasca na nacionalnoj razini za podatke o potrošnji i brzog pristupa takvim podacima za sve kupce u skladu s člancima 23. i 24.;
- (u) praćenje provedbe pravila o ulozi i odgovornosti operatora prijenosnog sustava, operatora distribucijskog sustava, opskrbljivača, kupaca i drugih sudionika na tržištu na temelju Uredbe (EU) 2019/943;
- (v) praćenje ulaganja u proizvodne i skladišne kapacitete u vezi sa sigurnošću opskrbe;
- (w) praćenje tehničke suradnje između Unije i operatora prijenosnih sustava trećih zemalja;
- (x) doprinošenje usklađenosti postupaka razmjene podataka za najvažnije tržišne procese na regionalnoj razini;
- (y) praćenje dostupnosti alata za usporedbu koji ispunjavaju zahtjeve iz članka 14.;
- (z) praćenje i uklanjanje neopravdanih prepreka i ograničenja razvoja potrošnje električne energije koju sami proizvedu i energetske zajednice građana;

2. Ako država članica tako predvidi, dužnosti praćenja navedene u stavku 1. mogu provoditi druga tijela, različita od regulatornog tijela. U tom slučaju informacije dobivene takvim praćenjem stavljaju se na raspolaganje regulatornom tijelu čim je to prije moguće.

Uz očuvanje njihove neovisnosti, ne dovodeći u pitanje njihove vlastite specifične nadležnosti i dosljedno načelima bolje regulacije, regulatorno tijelo prema potrebi se savjetuje s operatorima prijenosnih sustava i, prema potrebi, blisko surađuje s drugim odgovarajućim nacionalnim tijelima pri izvršavanju dužnosti predviđenih u stavku 1.

Sva odobrenja koja regulatorno tijelo ili ACER daju na temelju ove Direktive ne dovode u pitanje nijednu propisno utemeljenu buduću uporabu ovlasti od strane regulatornog tijela na temelju ovog članka ni bilo koje sankcije koju nametnu druga odgovarajuća tijela ili Komisija.

3. Države članice osiguravaju da regulatorna tijela dobiju ovlasti koje im omogućuju izvršavanje dužnosti iz ovog članka na učinkovit i brz način. U tu svrhu regulatorno tijelo raspolaže barem sljedećim ovlastima:

- (a) donošenjem obvezujućih odluka o elektroenergetskim poduzećima;
- (b) provođenjem istraga o funkcioniranju tržišta električne energije te odlučivanjem i određivanjem bilo kojih nužnih i razmjernih mjera za promicanje stvarnog tržišnog natjecanja i osiguravanje pravilnog funkcioniranja tržišta. Prema potrebi, regulatorno tijelo također je ovlašteno za suradnju s nacionalnim tijelom za tržišno natjecanje i regulatorima financijskih tržišta ili Komisijom u provođenju istrage koja se odnosi na pravo tržišnog natjecanja;
- (c) zahtijevanjem od elektroenergetskih poduzeća bilo kojih informacija relevantnih za ispunjavanje njihovih zadataka, uključujući opravdanje za bilo koje odbijanje pristupa mreži treće strane, i bilo kojih informacija o mjerama nužnim za pojačanje mreže;
- (d) izricanjem učinkovitih, proporcionalnih i odvraćajućih sankcija elektroenergetskim poduzećima koja ne poštuju svoje obveze na temelju ove Direktive Uredbe (EU) 2019/943 ili bilo koje odgovarajuće pravno obvezujuće odluke regulatornog tijela ili ACER-a, ili predlaganja da nadležni sud izrekne takve sankcije, uključujući ovlast izricanja ili predlaganja izricanja sankcija od najviše 10 % godišnjeg prometa operatora prijenosnog sustava za operatora prijenosnog sustava ili od najviše 10 % godišnjeg prometa vertikalno integriranog poduzeća za vertikalno integrirano poduzeće, ovisno o slučaju, za nepoštovanje njihovih obveza na temelju ove Direktive; i
- (e) odgovarajućim pravima provedbe istraga i odgovarajućih ovlasti davanja uputa za rješavanje sporova na temelju članka 60. stavaka 2. i 3.

4. Regulatorno tijelo koje se nalazi u državi članici u kojoj ENTSO za električnu energiju ili tijelo EU-a ODS-ove ima sjedište ima ovlast izricanja učinkovitih, proporcionalnih i odvraćajućih sankcija tim subjektima ako ne ispunjavaju svoje obveze na temelju ove Direktive, Uredbe (EU) 2019/943 ili bilo koje relevantne pravno obvezujuće odluke regulatornog tijela ili ACER-a ili predlaganja izricanja takvih sankcija nadležnom sudu.

5. Pored dužnosti koje su mu povjerene na temelju stavaka 1. i 3. ovog članka, ako je neovisan operator sustava određen na temelju članka 44., regulatorno tijelo:

- (a) prati ispunjavaju li vlasnik prijenosnog sustava i neovisni operator sustava svoje obveze na temelju ovog članka i određuje sankcije za neispunjavanje u skladu sa stavkom 3. točkom (d);
- (b) prati odnose i komunikaciju između neovisnog operatora sustava i vlasnika prijenosnog sustava s ciljem osiguravanja da neovisni operator sustava ispunjava svoje obveze, a posebno odobrava ugovore i djeluje kao tijelo za rješavanje sporova između neovisnog operatora sustava i vlasnika prijenosnog sustava u pogledu pritužaba koje podnese bilo koja strana na temelju članka 60. stavka 2.;
- (c) ne dovodeći u pitanje postupak na temelju članka 44. stavka 2. točke (c), za prvi desetogodišnji plan razvoja mreže, odobrava planiranje ulaganja i višegodišnji plan razvoja mreže koji barem svake dvije godine podnosi neovisni operator sustava;
- (d) osigurava da tarife za pristup mreži koje ubire neovisni operator sustava uključuju naknadu za vlasnika mreže ili vlasnike mreže, čime se osigurava primjerena naknada za osnovna sredstva mreže i za bilo koja nova ulaganja u njoj, pod uvjetom da se provode ekonomično i učinkovito;
- (e) ima ovlasti za provođenje inspekcija, uključujući nenajavljene inspekcije, u prostorima vlasnika prijenosnog sustava i neovisnog operatora sustava; i
- (f) prati upotrebu naknada za zagušenje koje prikuplja neovisni operator sustava u skladu s člankom 19. stavkom 2. Uredbe (EU) 2019/943.

6. Pored dužnosti i ovlasti koje su mu povjerene na temelju stavaka 1. i 3. ovog članka, ako je operator prijenosnog sustava određen u skladu s odjeljkom 3. poglavlja VI., regulatornom tijelu dodjeljuju se barem sljedeće dužnosti i ovlasti:

- (a) izricanje sankcija u skladu sa stavkom 3. točkom (d) za diskriminacijsko ponašanje u korist vertikalno integriranog poduzeća;
- (b) praćenje komunikacije između operatora prijenosnog sustava i vertikalno integriranog poduzeća radi osiguravanja da operator prijenosnog sustava ispunjava svoje obveze;
- (c) djelovanje u svojstvu tijela za rješavanje sporova između vertikalno integriranog poduzeća i operatora prijenosnog sustava u pogledu bilo kojih pritužaba podnesenih na temelju članka 60. stavka 2.;
- (d) praćenje komercijalnih i financijskih odnosa, uključujući zajmove, između vertikalno integriranog poduzeća i operatora prijenosnog sustava;
- (e) odobravanje svih komercijalnih i financijskih sporazuma između vertikalno integriranog poduzeća i operatora prijenosnog sustava uz uvjet da su usklađeni s tržišnim uvjetima;
- (f) zahtijevanje opravdanja od vertikalno integriranog poduzeća po obavijesti dobivenoj od službenika odgovornog za usklađenost u skladu s člankom 50. stavkom 4., koje posebno uključuje dokaze da nije došlo do diskriminacijskog ponašanja u korist vertikalno integriranog poduzeća;
- (g) provođenje inspekcija, uključujući nenajavljene inspekcije u prostorima vertikalno integriranog poduzeća i operatora prijenosnog sustava; i
- (h) dodjeljivanje svih ili specifičnih zadataka operatora prijenosnog sustava neovisnom operatoru sustava imenovanom u skladu s člankom 44. kada operator prijenosnog sustava stalno krši svoje obveze na temelju ove Direktive, posebno kod ponovljenog diskriminacijskog ponašanja u korist vertikalno integriranog poduzeća.

7. Osim kada je ACER, zbog njihove koordinirane prirode, nadležan za određivanje i odobravanje uvjeta i metodologija za provedbu mrežnih pravila i smjernica iz poglavlja VII. Uredbe (EU) 2019/943 u skladu s člankom 5. stavkom 2. Uredbe (EU) 2019/942, regulatorna tijela odgovorna su za određivanje ili odobravanje, dostatno prije njihova stupanja na snagu, barem nacionalnih metodologija koje se koriste za izračun ili utvrđivanje uvjeta za:

- (a) priključak i pristup nacionalnim mrežama, uključujući tarife prijenosa i distribucije ili njihove metodologije, te tarife ili metodologije omogućuju da se potrebna ulaganja u mreže izvrše tako da se tim ulaganjima omogući osiguravanje održivosti mreža;
- (b) pružanje pomoćnih usluga koje se obavlja na najekonomičniji mogući način i osigurava odgovarajuće poticaje da bi korisnici mreže uravnotežili predaju i preuzimanje, te se pomoćne usluge pružaju na pošten i nediskriminacijski način i temelje se na objektivnim kriterijima; i
- (c) pristup prekograničnim infrastrukturama, uključujući postupke dodjele kapaciteta i upravljanja zagušenjem.

8. Metodologije ili uvjeti iz stavka 7. objavljuju se.

9. Regulatorna tijela čine dostupnom javnosti detaljnu metodologiju i povezane troškove nastale pri izračunu odgovarajućih mrežnih tarifa kako bi se time povećala transparentnost na tržištu i kako bi svim zainteresiranim stranama pružile sve potrebne informacije, odluke ili prijedlozi odluka o tarifama prijenosa i distribucije iz članka 60. stavka 3., čuvajući pritom povjerljivost komercijalno osjetljivih informacija.

10. Regulatorna tijela prate upravljanje zagušenjem nacionalnih elektroenergetskih sustava, uključujući interkonekcijske vodove, i provedbu pravila za upravljanje zagušenjem. U tu svrhu operatori prijenosnih sustava ili tržišni operatori dostavljaju regulatornim tijelima svoja pravila za upravljanje zagušenjem, uključujući dodjelu kapaciteta. Regulatorna tijela mogu zahtijevati izmjene tih pravila.

Članak 60.

Odluke i pritužbe

1. Regulatorna tijela ovlaštena su zahtijevati od operatora prijenosnih sustava i operatora distribucijskih sustava, ako je potrebno, da promijene uvjete, uključujući tarife ili metodologije iz članka 59. ove Direktive, kako bi se osigurala njihova razmjernost i primjena na nediskriminacijski način, u skladu s člankom 18. Uredbe (EU) 2019/943. Kod kašnjenja s određivanjem tarifa prijenosa i distribucije, regulatorna tijela ovlaštena su odrediti ili odobriti privremene tarife ili metodologije prijenosa i distribucije i odlučiti o odgovarajućim mjerama nadoknade ako konačne tarife ili metodologije prijenosa i distribucije odstupaju od tih privremenih tarifa ili metodologija.

2. Svaka strana koja ima pritužbu na operatora prijenosnog sustava ili distribucijskog sustava u vezi s obvezama tog operatora na temelju ove Direktive može uputiti pritužbu regulatornom tijelu koje, djelujući u svojstvu tijela za rješavanje sporova, donosi odluku unutar dva mjeseca od primitka pritužbe. To se razdoblje može produžiti za dva mjeseca kada regulatorno tijelo zatraži dodatne informacije. To se produženo razdoblje može dodatno produžiti uz suglasnost podnositelja pritužbe. Odluka regulatornog tijela obvezujuća je ako i sve dok ne bude ukinuta povodom žalbe.

3. Svaka strana koja je oštećena i koja ima pravo na pritužbu o odluci o metodologijama donesenoj na temelju članka 59. ili, kada regulatorno tijelo ima dužnost savjetovati se, u vezi s predloženim tarifama ili metodologijama, može u roku od dva mjeseca ili u kraćem vremenskom razdoblju ako tako predvide države članice, nakon objavljivanja odluke ili prijedloga odluke, podnijeti pritužbu na preispitivanje. Takva pritužba nema suspenzivni učinak.

4. Države članice stvaraju odgovarajuće i učinkovite mehanizme za reguliranje, kontrolu i transparentnost radi izbjegavanja bilo koje zlouporabe vladajućeg položaja, posebno na štetu potrošača, i bilo kojeg oblika predatorskog ponašanja. Ti mehanizmi uzimaju u obzir odredbe UFEU-a, a posebno njegov članak 102.

5. Države članice osiguravaju da se poduzimaju odgovarajuće mjere, uključujući upravni ili kazneni postupak u skladu s njihovim nacionalnim pravom, protiv fizičkih ili pravnih osoba odgovornih u slučajevima nepoštovanja pravila povjerljivosti nametnutih ovom Direktivom.

6. Pritužbe iz stavaka 2. i 3. ne dovode u pitanje otvaranje prava na žalbu na temelju prava Unije ili nacionalnog prava.
7. Odluke koje donose regulatorna tijela u cijelosti su obrazložene i opravdane kako bi se omogućio sudski nadzor. Odluke su dostupne javnosti uz istodobno očuvanje povjerljivosti komercijalno osjetljivih informacija.
8. Države članice osiguravaju postojanje odgovarajućih mehanizama na nacionalnoj razini, na temelju kojih strana oštećena odlukom regulatornog tijela ima pravo žalbe tijelu koje je neovisno o uključenim stranama i o bilo kojoj vladi.

Članak 61.

Regionalna suradnja među regulatornim tijelima na prekograničnim pitanjima

1. Regulatorna tijela međusobno se blisko savjetuju i surađuju, posebno unutar ACER-a, te jedna drugima i ACER-u pružaju sve informacije potrebne za izvršavanje svojih zadataka na temelju ove Direktive. U pogledu razmijenjenih informacija, tijelo koje ih prima osigurava razinu povjerljivosti jednaku onoj koja se zahtijeva od tijela koje ih pruža.
2. Regulatorna tijela surađuju barem na regionalnoj razini radi:
  - (a) poticanja stvaranja operativnih rješenja radi omogućavanja optimalnog upravljanja mrežom, promicanja zajedničke razmjene električne energije i dodjele prekograničnih kapaciteta te omogućavanja primjerene razine kapaciteta međusobnog povezivanja, uključujući putem novog međusobnog povezivanja, unutar regije i između regija, da bi se omogućio razvoj stvarnog tržišnog natjecanja i poboljšanje sigurnosti opskrbe, bez diskriminiranja opskrbljivača u različitim državama članicama;
  - (b) koordiniranja zajedničkog nadzora nad subjektima koji izvršavaju funkcije na regionalnoj razini;
  - (c) koordiniranja, u suradnji s drugim uključenim tijelima, zajedničkog nadzora nad procjenama adekvatnosti resursa koje se izrađuju na nacionalnoj, regionalnoj i europskoj razini;
  - (d) koordiniranja razvoja svih mrežnih pravila i smjernica za odgovarajuće operatore prijenosnih sustava i druge sudionike na tržištu; i
  - (e) koordiniranja razvoja pravila koja uređuju upravljanje zagušenjem.
3. Regulatorna tijela imaju pravo međusobno sklapati sporazume o suradnji radi poticanja regulatorne suradnje.
4. Djelovanja iz stavka 2. provode se, prema potrebi, uz blisko savjetovanje s drugim relevantnim nacionalnim tijelima i ne dovodeći u pitanje njihove specifične nadležnosti.
5. Komisija je ovlaštena za donošenje delegiranih akata u skladu s člankom 67. u vezi s dopunom ove Direktive uspostavom smjernica o opsegu dužnosti regulatornih tijela da surađuju međusobno i s ACER-om.

Članak 62.

Dužnosti i ovlasti regulatornih tijela u pogledu regionalnih koordinacijskih centara

1. Regionalna regulatorna tijela regije pogona sustava u kojoj su uspostavljeni regionalni koordinacijski centri, međusobno blisko surađujući:
  - (a) odobravaju prijedlog za uspostavu regionalnih koordinacijskih centara u skladu s člankom 35. stavkom 1. Uredbe (EU) 2019/943;
  - (b) odobravaju troškove povezane s aktivnostima regionalnih koordinacijskih centara, koje snose operatori prijenosnih sustava i koji se uzimaju u obzir pri izračunu tarifa, pod uvjetom da su razumni i primjereni;

- (c) odobravaju postupak kooperativnog odlučivanja;
  - (d) osiguravaju da su regionalni koordinacijski centri opremljeni ljudskim, tehničkim, fizičkim i financijskim resursima potrebnima za ispunjavanje svojih obveza na temelju ove Direktive i neovisno i nepristrano obavljaju svoje funkcije;
  - (e) predlažu, zajedno s drugim regulatornim tijelima regije pogona sustava, moguće dodatne zadatke i dodatne ovlasti koje bi države članice regije pogona sustava trebale dodijeliti regionalnim koordinacijskim centrima;
  - (f) osiguravaju usklađenost središta s obvezama iz ove Direktive i drugog relevantnog prava Unije, posebno u pogledu prekograničnih pitanja i zajednički prepoznaju neispunjavanje obveza regionalnih koordinacijskih centara; ako regulatorna tijela nisu uspjela postići dogovor u roku od četiri mjeseca nakon početka savjetovanja za potrebe zajedničkog prepoznavanja neispunjavanja obveza, predmet se upućuje ACER-u na odlučivanje, u skladu s člankom 6. stavkom 10. Uredbe (EU) 2019/942.
  - (g) prate izvedbu koordinacije sustava i o tome godišnje izvješćuju ACER u skladu s člankom 46. uredbe (EU) 2019/943.
2. Države članice osiguravaju da regulatorna tijela dobiju ovlasti koje im omogućuju učinkovito i brzo izvršavanje dužnosti iz stavka 1. U tu svrhu regulatorna tijela imaju barem sljedeće ovlasti:
- (a) tražiti informacije od regionalnih koordinacijskih centara;
  - (b) provoditi inspekcije, uključujući nenajavljene inspekcije, u prostorima regionalnih koordinacijskih centara;
  - (c) izdavati zajedničke obvezujuće odluke koje se odnose na regionalne koordinacijske centre.
3. Regulatorno tijelo koje se nalazi u državi članici u kojoj regionalni koordinacijski centar ima sjedište ima ovlast izricanja učinkovitih, proporcionalnih i odvraćajućih sankcija regionalnom koordinacijskom centru ako ne ispunjava svoje obveze na temelju ove Direktive, Uredbe (EU) 2019/943 ili bilo koje relevantne pravno obvezujuće odluke regulatornog tijela ili ACER-a ili ima ovlast predlaganja izricanja takvih sankcija nadležnom sudu.

Članak 63.

Usklađenost s mrežnim pravilima i smjernicama

1. Svako regulatorno tijelo i Komisija mogu zatražiti mišljenje ACER-a o usklađenosti odluke koju je donijelo regulatorno tijelo s mrežnim pravilima i smjernicama iz ove Direktive ili poglavlja VII. Uredbe (EU) 2019/943.
2. ACER daje svoje mišljenje regulatornom tijelu koje ga je zatražilo, odnosno Komisiji, i regulatornom tijelu koje je donijelo predmetnu odluku, u roku od tri mjeseca od dana primitka zahtjeva.
3. Ako se regulatorno tijelo koje je donijelo odluku ne uskladi s mišljenjem ACER-a u roku od četiri mjeseca od dana primitka tog mišljenja, ACER o tome obavješćuje Komisiju.
4. Bilo koje regulatorno tijelo može obavijestiti Komisiju ako smatra da odluka značajna za prekogranično trgovanje koju je donijelo drugo regulatorno tijelo nije usklađena s mrežnim pravilima i smjernicama iz ove Direktive ili poglavlja VII. Uredbe (EU) 2019/943 u roku od dva mjeseca od dana te odluke.
5. Ako Komisija, u roku od dva mjeseca od obavijesti ACER-a u skladu sa stavkom 3. ili regulatornog tijela u skladu sa stavkom 4., ili na vlastitu inicijativu u roku od tri mjeseca od dana odluke, zaključi da odluka regulatornog tijela izaziva ozbiljnu sumnju u njezinu usklađenost s mrežnim pravilima i smjernicama iz ove Direktive ili poglavlja VII. Uredbe (EU) 2019/943, Komisija može odlučiti dodatno ispitati taj slučaj. U takvom slučaju poziva regulatorno tijelo i strane u postupku pred regulatornim tijelom da podnesu primjedbe.

6. Kada Komisija odluči dodatno ispitati slučaj, u roku od četiri mjeseca od dana takve odluke donosi konačnu odluku kojom:
- (a) se ne protivi odluci regulatornog tijela; ili
  - (b) od predmetnog regulatornog tijela zahtijeva da povuče svoju odluku na temelju neusklađenosti s mrežnim pravilima i smjernicama.
7. Ako Komisija ne donese odluku o dodatnom ispitivanju slučaja ni konačnu odluku u roku predviđenom u stavku 5., odnosno 6., smatra se da se ne protivi odluci regulatornog tijela.
8. Regulatorno tijelo usklađuje se s odlukom Komisije kojom se zahtijeva povlačenje njegove odluke u roku od dva mjeseca i o tome obavješćuje Komisiju.
9. Komisija je ovlaštena za donošenje delegiranih akata u skladu s člankom 67. u vezi s dopunom ove Direktive uspostavljanjem smjernica kojima se utvrđuju pojedinosti o postupku za primjenu ovog članka.

Članak 64.

Vodenje evidencije

1. Države članice zahtijevaju od opskrbljivača da nacionalnim tijelima, uključujući regulatorno tijelo, nacionalna tijela za tržišno natjecanje i Komisiju, radi izvršavanja njihovih zadataka, najmanje pet godina drže na raspolaganju relevantne podatke koji se odnose na sve transakcije u vezi s ugovorima o opskrbi električnom energijom i derivatima električne energije s veleprodajnim kupcima i operatorima prijenosnih sustava.
2. Ti podatci uključuju pojedinosti o značajkama relevantnih transakcija kao što su trajanje, pravila isporuke i namirenja, količina, datum i vrijeme izvršenja i cijene transakcije te način identificiranja predmetnog veleprodajnog kupca, kao i određene pojedinosti o svim nenamirenim ugovorima o opskrbi električnom energijom i derivatima električne energije.
3. Regulatorno tijelo može odlučiti sudionicima na tržištu učiniti dostupnima elemente tih informacija pod uvjetom da komercijalno osjetljive informacije o pojedinim sudionicima na tržištu ili o pojedinim transakcijama ne budu otkrivene. Ovaj se stavak ne primjenjuje na informacije o financijskim instrumentima koje su u području primjene Direktive 2014/65/EU.
4. Ovim člankom ne stvaraju se dodatne obveze prema tijelima iz stavka 1. za subjekte iz područja primjene Direktive 2014/65/EU.
5. Ako tijela iz stavka 1. trebaju pristup podacima koje vode subjekti iz područja primjene Direktiva 2014/65/EU, zahtijevane podatke pružaju im tijela odgovorna na temelju te Direktive.

POGLAVLJE VIII.

ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 65.

Ravnopravni uvjeti

1. Mjere koje države članice mogu poduzeti na temelju ove Direktive radi osiguravanja ravnopravnih uvjeta moraju biti usklađene s UFEU-om, posebno njegovim člankom 36., i s pravom Unije.
2. Mjere iz stavka 1. moraju biti proporcionalne, nediskriminacijske i transparentne. Te se mjere mogu početi provoditi tek nakon što Komisija bude obaviještena o njima i odobri ih.
3. Komisija djeluje na temelju obavijesti iz stavka 2. unutar dva mjeseca od primitka obavijesti. To razdoblje počinje na dan nakon primitka potpunih informacija. Ako Komisija nije djelovala unutar tog dvomjesečnog razdoblja, smatra se da se ne protivi mjerama o kojima je obaviještena.

Članak 66.

Odstupanja

1. Države članice koje mogu dokazati da postoje značajni problemi za rad njihovih malih povezanih sustava i malih izoliranih sustava, mogu od Komisije zatražiti odstupanje od odgovarajućih odredaba članaka 7. i 8. te poglavlja IV., V. i VI..

Mali izolirani sustavi i Francuska za potrebe Korzike, također mogu zatražiti izuzeće od članaka 4., 5. i 6.

Komisija prije donošenja odluke obavješćuje države članice o takvim zahtjevima, vodeći računa o poštovanju povjerljivosti.

2. Odstupanja iz stavka 1. koja odobrava Komisija vremenski su ograničena i podložna uvjetima kojima je cilj povećanje konkurentnosti i integracije s unutarnjim tržištem te osiguravanje da se tim odstupanjima ne ometa prijelaz na obnovljivu energiju, veća fleksibilnost, skladištenje energije, elektromobilnost i upravljanje potrošnjom.

Za najudaljenije regije u smislu članka 349. UFEU-a, koje se ne mogu međusobno povezati s energetske tržištima Unije, to odstupanje ne smije biti vremenski ograničeno i podliježe uvjetima čiji je cilj osigurati da se odstupanjem ne ometa prijelaz na obnovljivu energiju.

Odluka o odobrenju odstupanja objavljuje se u *Službenom listu Europske unije*.

3. Članak 43. ne primjenjuje se na Cipar, Luksemburg i Maltu. Osim toga, članci 6. i 35. ne primjenjuju se na Maltu, a članci 44., 45., 46., 47., 48., 49., 50. i 52. ne primjenjuju se na Cipar.

Za potrebe članka 43. stavka 1. točke (b), pojam „poduzeće koje obavlja funkciju proizvodnje ili opskrbe” ne uključuje krajnje kupce koji obavljaju funkciju proizvodnje i/ili opskrbe električnom energijom, izravno ili putem poduzeća nad kojima provode kontrolu, bilo pojedinačno ili zajednički, pod uvjetom da su krajnji kupci, uključujući njihove udjele električne energije proizvedene u kontroliranim poduzećima, u godišnjem prosjeku, neto kupci električne energije i pod uvjetom da je ekonomska vrijednost električne energije koju prodaju trećim stranama beznačajna u odnosu na njihove druge poslovne djelatnosti.

4. Do 1. siječnja 2025. ili do kasnijeg datuma utvrđenog u odluci na temelju stavka 1. ovog članka, članak 5. ne primjenjuje se na Cipar i Korziku.

5. Članak 4. ne primjenjuje se na Maltu prije 5. srpnja 2027. To se razdoblje može dodatno produljiti i to za najviše osam godina. Produljenje za dodatno razdoblje izvršava se na temelju odluke iz stavka 1.

Članak 67.

Izvršavanje delegiranja ovlasti

1. Ovlast za donošenje delegiranih akata dodjeljuje se Komisiji podložno uvjetima utvrđenima u ovom članku.

2. Ovlast za donošenje delegiranih akata iz članka 61. stavka 5. i članka 63. stavka 9. dodjeljuje se Komisiji na neodređeno vrijeme počevši od 4. srpnja 2019.

3. Europski parlament ili Vijeće u svakom trenutku mogu opozvati delegiranje ovlasti iz članka 61. stavka 5. i članka 63. stavka 9. Odlukom o opozivu prekida se delegiranje ovlasti koje je u njoj navedeno. Opoziv počinje proizvoditi učinke sljedećeg dana od dana objave spomenute odluke u Službenom listu Europske unije ili na kasniji dan naveden u spomenutoj odluci. Odluka ne utječe na valjanost delegiranih akata koji su već na snazi.

4. Prije donošenja delegiranog akta Komisija se savjetuje sa stručnjacima koje je imenovala svaka država članica u skladu s načelima utvrđenima u Međuinstitucijskom sporazumu o boljoj izradi zakonodavstva od 13. travnja 2016.

5. Čim donese delegirani akt, Komisija ga istodobno priopćuje Europskom parlamentu i Vijeću.
6. Delegirani akt donesen na temelju članka 61. stavka 5. i članka 63. stavka 9. stupa na snagu samo ako ni Europski parlament ni Vijeće u roku od dva mjeseca od priopćenja tog akta Europskom parlamentu i Vijeću na njega ne podnesu nikakav prigovor ili ako su prije isteka tog roka i Europski parlament i Vijeće obavijestili Komisiju da neće podnijeti prigovore. Taj se rok produljuje za dva mjeseca na inicijativu Europskog parlamenta ili Vijeća.

Članak 68.

Postupak odbora

1. Komisiji pomaže odbor. Navedeni odbor je odbor u smislu Uredbe (EU) br. 182/2011.
2. Pri upućivanju na ovaj stavak primjenjuje se članak 4. Uredbe (EU) br. 182/2011.

Članak 69.

Praćenje, preispitivanje i izvješćivanje

1. Komisija prati i preispituje provedbu ove Direktive te Europskom parlamentu i Vijeću podnosi izvješće o napretku kao prilog izvješću o stanju energetske unije iz članka 35. Uredbe (EU) 2018/1999.
2. Do 31. prosinca 2025. Komisija preispituje provedbu ove Direktive te o tome Europskom parlamentu i Vijeću podnosi izvješće. Prema potrebi, Komisija zajedno s izvješćem ili nakon njega podnosi zakonodavni prijedlog.

Prilikom preispitivanja Komisija posebno se ocjenjuje jesu li kupci, osobito oni ugroženi ili zahvaćeni energetske siromaštvom, odgovarajuće zaštićeni na temelju ove Direktive.

Članak 70.

Izmjene Direktive 2012/27/EU

Direktiva 2012/27/EU mijenja se kako slijedi:

1. članak 9. mijenja se kako slijedi:

- (a) naslov se zamjenjuje sljedećim:

„Mjerenje prirodnog plina”;

- (b) u stavku 1. prvi podstavak zamjenjuje se sljedećim:

„1. Države članice osiguravaju da, onoliko koliko je to tehnički moguće, financijski opravdano i razmjerno potencijalnim uštedama energije, krajnji kupci prirodnog plina dobiju pojedinačna brojila po konkurentnim cijenama koja točno odražavaju stvarnu potrošnju energije krajnjih kupaca i daju informacije o stvarnom vremenu uporabe.”;

- (c) stavak 2. mijenja se kako slijedi:

- i. uvodni dio zamjenjuje se sljedećim:

„2. Ako, i u mjeri u kojoj, primjenjuju inteligentne sustave mjerenja i uvode pametna brojila za prirodni plin u skladu s Direktivom 2009/73/EZ, države članice:”;

- ii. brišu se točke (c) i (d);

2. članak 10. mijenja se kako slijedi:

(a) naslov se zamjenjuje sljedećim:

„Informacije o obračunu za prirodni plin”

(b) u stavku 1. prvi podstavak zamjenjuje se sljedećim:

„1. Ako krajnji kupci nemaju pametna brojila iz Direktive 2009/73/EZ, države članice do 31. prosinca 2014. osiguravaju da su informacije o obračunu za prirodni plin pouzdane, točne i utemeljene na stvarnoj potrošnji, u skladu s Prilogom VII. točkom 1.1., ako je to tehnički izvedivo i ekonomski opravdano.”;

(c) u stavku 2. prvi podstavak zamjenjuje se sljedećim:

„2. Brojilima ugrađenima u skladu s Direktivom 2009/73/EZ osigurava se pružanje točnih informacija o obračunu na temelju stvarne potrošnje. Države članice osiguravaju da krajnji kupci imaju mogućnost jednostavnog pristupa dodatnim informacijama o prethodnoj potrošnji čime im se omogućuju detaljne samoprovjere.”;

3. u članku 11. naslov se zamjenjuje sljedećim:

„Troškovi pristupa informacijama o mjerenju i obračunu za prirodni plin”;

4. u članku 13. riječi „člancima od 7. do 11.” zamjenjuju se riječima „člancima od 7. do 11.a”;

5. članak 15. mijenja se kako slijedi:

(a) stavak 5. mijenja se kako slijedi:

- i. brišu se prvi i drugi podstavak;
- ii. treći podstavak zamjenjuje se sljedećim:

„Operatori prijenosnih sustava i operatori distribucijskih sustava ispunjavaju zahtjeve utvrđene u Prilogu XII.”;

(b) stavak 8. briše se;

6. u Prilogu VII. naslov se zamjenjuje sljedećim:

„Minimalni zahtjevi za obračun i informacije o obračunu na temelju stvarne potrošnje prirodnog plina”.

Članak 71.

Prenošenje

1. Države članice stavljaju na snagu zakone i druge propise koji su potrebni radi usklađivanja s člancima od 2. do 5., člankom 6. stavcima 2. i 3., člankom 7. stavkom 1., člankom 8. stavkom 2. točkama (j) i (l) člankom 9. stavkom 2., člankom 10. stavcima od 2. do 12., člancima od 11. do 24., člancima 26., 28. i 29., člancima od 31. do 34., člankom 36., člankom 38. stavkom 2., člancima 40. i 42., člankom 46. stavkom 2. točkom (d), člancima 51. i 54., člancima od 57. do 59., člancima od 61. do 63., člankom 70. točkama od 1. do 3., točkom 5. podtočkom (b) i točkom 6. te prilozima I. i II. do 31. prosinca 2020. One Komisiji odmah dostavljaju tekst tih odredaba.

Međutim, države članice stavljaju na snagu zakone i druge propise koji su potrebni radi usklađivanja se:

(a) člankom 70. točkom 5. podtočkom (a) do 31. prosinca 2019.;

(b) člankom 70. točkom 4. do 25. listopada 2020.

Kada države članice donose te odredbe, one sadržavaju upućivanje na ovu Direktivu ili se na nju upućuje prilikom njihove službene objave. One sadržavaju i izjavu da se upućivanja u postojećim zakonima i drugim propisima na direktivu stavljenju izvan snage ovom Direktivom smatraju upućivanjima na ovu Direktivu. Države članice određuju načine tog upućivanja i način oblikovanja te izjave.

2. Države članice Komisiji dostavljaju tekst glavnih odredaba nacionalnog prava koje donesu u području na koje se odnosi ova Direktiva.

Članak 72.

Stavljanje izvan snage

Direktiva 2009/72/EZ stavlja se izvan snage s učinkom od 1. siječnja 2021. ne dovodeći u pitanje obveze država članica u pogledu roka za prenošenje u nacionalno pravo i datuma početka primjene Direktive iz Priloga III.

Upućivanja na direktivu stavljenju izvan snage smatraju se upućivanjima na ovu Direktivu i čitaju se u skladu s korelacijskom tablicom iz Priloga IV.

Članak 73.

Stupanje na snagu

Ova Direktiva stupa na snagu dvadesetog dana od dana objave u *Službenom listu Europske unije*.

Članak 6. stavak 1., članak 7. stavci od 2. do 5., članak 8. stavak 1., članak 8. stavak 2. točke od (a) do (i) i (k), članak 8. stavci 3. i 4., članak 9. stavci 1., 3., 4. i 5., članak 10. stavci od 2. do 10., članci 25, 27., 30., 35. i 37., članak 38. stavci 1., 3. i 4., članci 39., 41., 43., 44. i 45., članak 46. stavak 1. i, članak 46. stavak 2. točke (a), (b) i (c) te od (e) do (h), članak 46. stavci od 3. do 6., članci od 47. do 50. i članci 52., 53., 55., 56., 60., 64. i 65. primjenjuju se od 1. siječnja 2021.

Članak 70. točke od 1. do 3., točka 5. podtočka (b) i točka 6. primjenjuju se od 1. siječnja 2021.

Članak 70. točka 5. podtočka (a) primjenjuje se od 1. siječnja 2020.

Članak 70. točka 4. primjenjuje se od 26. listopada 2020.

Članak 74.

Adresati

Ova je Direktiva upućena državama članicama.

Sastavljeno u Bruxellesu 5. lipnja 2019.

Za Europski parlament
Predsjednik
A. TAJANI

Za Vijeće
Predsjednik
G. CIAMBA

PRILOG I.

MINIMALNI ZAHTEVI ZA IZDAVANJE RAČUNA I INFORMACIJE O OBRAČUNU

1. Minimalne informacije na računu i obračunu
  - 1.1. Sljedeće ključne informacije istaknute su na računima krajnjih kupaca, jasno razdvojene od drugih dijelova računa:
    - (a) cijena koju treba platiti i, ako je moguće, raščlamba cijene, zajedno s jasnom izjavom da svi izvori energije mogu koristiti poticaje koji se ne financiraju pristojbama navedenima u raščlambi cijene;
    - (b) datum dospijeca plaćanja.
  - 1.2. Sljedeće ključne informacije istaknute su na računima i obračunima krajnjih kupaca, jasno razdvojene od drugih dijelova računa i obračuna:
    - (a) potrošnja električne energije za obračunsko razdoblje;
    - (b) ime i podatci za kontakt opskrbljivača, uključujući dežurnu telefonsku liniju za pomoć potrošačima i adresu elektroničke pošte;
    - (c) naziv tarife;
    - (d) datum isteka ugovora, ako je primjenjivo;
    - (e) informacije o dostupnosti i koristima od promjene opskrbljivača;
    - (f) kôd za promjenu opskrbljivača krajnjeg kupca ili jedinstvena identifikacijska oznaka opskrbe točke krajnjeg kupca;
    - (g) informacije o pravima krajnjeg kupca u pogledu izvansudskog rješavanja sporova, uključujući podatke za kontakt subjekta koji je odgovoran prema članku 26.;
    - (h) jedinstvena kontaktna točka iz članka 25.;
    - (i) poveznica ili upućivanje na mjesto gdje se nalaze alati za usporedbu cijena iz članka 14.
  - 1.3. Ako se računi temelje na stvarnoj potrošnji ili očitavanju na daljinu koje je proveo operator, krajnjim se kupcima na njihovim računima i računima za povremeno namirenje ili naznačeno u njima daju sljedeće informacije:
    - (a) grafička usporedba trenutne potrošnje krajnjeg kupca i potrošnje električne energije krajnjeg kupca u jednakom razdoblju prethodne godine;
    - (b) podatci za kontakt udruga potrošača, agencija za energetiku ili sličnih tijela, uključujući adrese internetskih stranica, od kojih je moguće dobiti informacije o raspoloživim mjerama za poboljšanje energetske učinkovitosti za opremu koja koristi energiju;
    - (c) usporedbe s prosječnim uobičajenim ili referentnim krajnjim kupcem iz iste kategorije korisnika.
2. Učestalost obračuna i pružanje informacija o obračunu:
  - (a) obračun se izdaje na temelju stvarne potrošnje barem jednom godišnje;
  - (b) ako krajnji kupac nema ugrađeno brojilo koje operateru omogućuje očitavanje na daljinu, ili ako je krajnji kupac aktivno odabrao onemogućiti očitavanje na daljinu u skladu s nacionalnim pravom, točne informacije o obračunu utemeljene na stvarnoj potrošnji stavljaju se na raspolaganje krajnjem kupcu najmanje svakih šest mjeseci, ili svaka tri mjeseca na zahtjev ili ako se krajnji kupac odlučio za elektroničko izdavanje obračuna;

- (c) ako krajnji kupac nema ugrađeno brojilo koje operateru omogućuje očitavanje na daljinu, ili ako je krajnji kupac aktivno odabrao onemogućiti očitavanje na daljinu u skladu s nacionalnim pravom, obveze iz točaka (a) i (b) mogu se ispuniti s pomoću sustava redovitog samoočitavanja od strane krajnjeg kupca, pri čemu krajnji kupac obavješćuje operatora o očitanom stanju brojila; obračun ili informacije o obračunu mogu se temeljiti na procijenjenoj potrošnji ili paušalnom iznosu samo ako krajnji kupac ne dostavi rezultate očitavanja brojila za određeno obračunsko razdoblje;
- (d) ako krajnji kupac ima brojilo koje operateru omogućuje očitavanje na daljinu, točne informacije o obračunu temeljene na stvarnoj potrošnji pružaju se barem jednom mjesečno; takve informacije također mogu biti dostupne putem interneta i ažuriraju se onoliko često koliko to omogućuju korišteni uređaji i sustavi za mjerenje.

3. Raščlamba cijene za krajnjeg kupca

Cijena za kupca zbroj je sljedećih triju sastavnica: sastavnice energije i opskrbe, mrežne sastavnice (prijenos i distribucija) i sastavnice kojom su obuhvaćeni porezi, pristojbe, doprinosi i naknade.

Ako se raščlamba cijene za krajnjeg kupca navodi na računima, zajedničke definicije triju sastavnica u toj raščlambi utvrđene Uredbom (EU) 2016/1952 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽¹⁾ upotrebljavaju se diljem Unije.

4. Pristup dopunskim informacijama o prethodnoj potrošnji

Države članice zahtijevaju da se dopunske informacije o prethodnoj potrošnji, u mjeri u kojoj su dostupne, stave na raspolaganje, na zahtjev krajnjeg kupca, opskrbljivaču ili pružatelju usluga kojeg odredi krajnji kupac.

Ako je kod krajnjeg kupca ugrađeno brojilo koje operator može očitati na daljinu, krajnji kupac može lako pristupiti dopunskim informacijama o prethodnoj potrošnji čime mu se omogućava detaljna samoprovjera.

Dopunske informacije o prethodnoj potrošnji uključuju:

- (a) zbirne podatke za najmanje tri prethodne godine ili za razdoblje od početka ugovora o opskrbi električnom energijom, ako je to razdoblje kraće. Podatci moraju odgovarati vremenskim razmacima za koje su redovite informacije o obračunu izrađene; i
- (b) detaljne podatke prema vremenu upotrebe za svaki dan, tjedan, mjesec i godinu koji se stavljaju krajnjim kupcima na raspolaganje bez nepotrebne odgode na internetu ili preko sučelja brojila pokrivajući razdoblje od najmanje protekla 24 mjeseca ili razdoblje od početka ugovora o opskrbi električnom energijom ako je ono kraće.

5. Navođenje izvora energije

Opskrbljivači na računima točno navode udio svakog izvora energije u električnoj energiji koju je krajnji kupac kupio u skladu s ugovorom o opskrbi električnom energijom (navođenje na razini proizvoda).

Sljedeće se informacije stavljaju na raspolaganje krajnjim kupcima na njihovim računima i obračunima, prilažu tim računima ili obračunima ili postoji upućivanje na njih:

- (a) udio svakog izvora energije u sveukupnoj kombinaciji izvora energije opskrbljivača (na nacionalnoj razini, odnosno, u državi članici u kojoj je sklopljen ugovor o opskrbi električnom energijom, kao i na razini opskrbljivača ako opskrbljivač posluje u više država članica) tijekom prethodne godine na razumljiv i jasno usporediv način;
- (b) informacije o utjecaju na okoliš, najmanje u pogledu emisija CO₂ i radioaktivnog otpada iz proizvodnje električne energije dobivene iz sveukupne kombinacije izvora energije opskrbljivača tijekom prethodne godine;

Što se tiče drugog podstavka točke (a) u pogledu električne energije nabavljene na burzi električne energije ili uvozom od poduzeća smještenog izvan Unije, mogu se koristiti zbirni podatci koje je izdala burza ili predmetno poduzeće tijekom prethodne godine.

⁽¹⁾ Uredba (EU) 2016/1952 Europskog parlamenta i Vijeća od 26. listopada 2016. o europskoj statistici cijena prirodnog plina i električne energije te stavljanju izvan snage Direktive 2008/92/EZ (SL L 311, 17.11.2016., str. 1.).

Kad je riječ o navođenju električne energije iz visokoučinkovite kogeneracije, mogu se upotrebljavati jamstva o podrijetlu izdana na temelju članka 14. stavka 10. Direktive 2012/27/EU. Električna energija iz obnovljivih izvora navodi se pomoću jamstva o podrijetlu, osim u slučajevima iz članka 19. stavka 8. točaka (a) i (b) Direktive (EU) 2018/2001 Europskog parlamenta i Vijeća.

Regulatorno tijelo ili drugo nadležno nacionalno tijelo poduzima korake koji su nužni kako bi se osiguralo da su informacije koje opskrbljivači pružaju krajnjim kupcima na temelju ove točke pouzdane i da su pružene na nacionalnoj razini na jasno usporediv način.

PRILOG II.

PAMETNI SUSTAVI MJERENJA

1. Države članice osiguravaju uvođenje pametnih sustava mjerenja na svojem državnom području koji mogu biti podložni ekonomskoj procjeni svih dugoročnih troškova i koristi za tržište i pojedinog potrošača ili tome koji je oblik pametnog mjerenja ekonomski razuman i troškovno učinkovit te koji je vremenski okvir ostvariv za njihovu distribuciju.
2. Pri takvoj se procjeni uzimaju u obzir metodologija za analizu troškova i koristi i minimalne funkcionalnosti za pametne sustave mjerenja navedene u Preporuci Komisije 2012/148/EU ⁽¹⁾ te najbolje tehnike za osiguranje najviše razine kibersigurnosti i zaštite podataka.
3. Podložno toj procjeni, države članice ili, ako je država članica tako predvidjela, određeno nadležno tijelo, pripremaju vremenski raspored s ciljem za razdoblje od najviše 10 godina za uvođenje pametnih sustava mjerenja. Ako se uvođenje pametnih sustava mjerenja ocijeni pozitivnim, najmanje 80 % krajnjih kupaca mora biti opremljeno pametnim sustavima mjerenja ili u roku od sedam godina od dana njihove pozitivne procjene ili do 2024. u onim državama članicama koje su sa sustavnim uvođenjem pametnih sustava mjerenja započele prije 4. srpnja 2019.

⁽¹⁾ Preporuka Komisije 2012/148/EU od 9. ožujka 2012. o pripremama za uvođenje pametnih mjernih sustava (SL L 73, 13.3.2012., str. 9.).

PRILOG III.

ROK ZA PRENOŠENJE U NACIONALNO ZAKONODAVSTVO I DATUM PRIMJENE
(NA KOJI SE UPUĆUJE U ČLANKU 72.)

Direktiva	Rok za prenošenje	Datum početka primjene
Direktiva 2009/72/EZ Europskog parlamenta i Vijeća (SL L 211, 14.8.2009., str. 55.)	3. ožujka 2011.	3. rujna 2009.

PRILOG IV.

KORELACIJSKA TABLICA

Direktiva 2009/72/EZ	Ova Direktiva
Članak 1.	Članak 1.
Članak 2.	Članak 2.
—	Članak 3.
Članci 33. i 34.	Članak 4.
—	Članak 5.
Članak 32.	Članak 6.
Članak 34.	Članak 7.
Članak 7.	Članak 8.
Članak 8.	—
Članak 3. stavak 1.	Članak 9. stavak 1.
Članak 3. stavak 2.	Članak 9. stavak 2.
Članak 3. stavak 6.	Članak 9. stavak 3.
Članak 3. stavak 15.	Članak 9. stavak 4.
Članak 3. stavak 14.	Članak 9. stavak 5.
Članak 3. stavak 16.	—
Članak 3. stavak 4.	Članak 10. stavak 1.
Prilog I. točka 1. podtočka (a)	Članak 10. stavci 2. i 3.
Prilog I. točka 1. podtočka (b)	Članak 10. stavak 4.
Prilog I. točka 1. podtočka (c)	Članak 10. stavak 5.
Prilog I. točka 1. podtočka (d)	Članak 10. stavci 2. i 3.
—	Članak 10. stavak 7.
Prilog I. točka 1. podtočka (f)	Članak 10. stavak 9.
Prilog I. točka 1. podtočka (g)	Članak 10. stavak 10.
Članak 3. stavak 7.	Članak 10. stavak 11.
Prilog I. točka 1. podtočka (j)	Članak 10. stavak 12.
Članak 3. stavak 10.	—
Članak 4.	—
Članak 5.	—
Članak 6.	—
—	Članak 11.
Članak 3. stavak 5. točka (a) i Prilog I. točka 1. podtočka (e)	Članak 12.
—	Članak 13.
—	Članak 14.
—	Članak 15.
—	Članak 16.
—	Članak 17.
—	Članak 18.
Članak 3. stavak 11.	Članak 19. stavak 1.
—	Članak 19. stavci od 2. do 6.

Direktiva 2009/72/EZ	Ova Direktiva
—	Članak 20.
—	Članak 21.
—	Članak 22.
—	Članak 23.
—	Članak 24.
Članak 3. stavak 12.	Članak 25.
Članak 3. stavak 13.	Članak 26.
Članak 3. stavak 3.	Članak 27.
Članak 3. stavak 7.	Članak 28. stavak 1.
Članak 3. stavak 8.	Članak 28. stavak 2.
—	Članak 29.
Članak 24.	Članak 30.
Članak 25.	Članak 31.
—	Članak 32.
—	Članak 33.
—	Članak 34.
Članak 26.	Članak 35.
—	Članak 36.
Članak 27.	Članak 37.
Članak 28.	Članak 38.
Članak 29.	Članak 39.
Članak 12.	Članak 40. stavak 1.
—	Članak 40. stavci od 2. do 8.
Članak 16.	Članak 41.
Članak 23.	Članak 42.
Članak 9.	Članak 43.
Članak 13.	Članak 44.
Članak 14.	Članak 45.
Članak 17.	Članak 46.
Članak 18.	Članak 47.
Članak 19.	Članak 48.
Članak 20.	Članak 49.
Članak 21.	Članak 50.
Članak 22.	Članak 51.
Članak 10.	Članak 52.
Članak 11.	Članak 53.
—	Članak 54.
Članak 30.	Članak 55.
Članak 31.	Članak 56.
Članak 35.	Članak 57.
Članak 36.	Članak 58.

Direktiva 2009/72/EZ	Ova Direktiva
Članak 37. stavak 1.	Članak 59. stavak 1.
Članak 37. stavak 2.	Članak 59. stavak 2.
Članak 37. stavak 4.	Članak 59. stavak 3.
—	Članak 59. stavak 4.
Članak 37. stavak 3.	Članak 59. stavak 5.
Članak 37. stavak 5.	Članak 59. stavak 6.
Članak 37. stavak 6.	Članak 59. stavak 7.
Članak 37. stavak 8.	—
Članak 37. stavak 7.	Članak 59. stavak 8.
—	Članak 59. stavak 9.
Članak 37. stavak 9.	Članak 59. stavak 10.
Članak 37. stavak 10.	Članak 60. stavak 1.
Članak 37. stavak 11.	Članak 60. stavak 2.
Članak 37. stavak 12.	Članak 60. stavak 3.
Članak 37. stavak 13.	Članak 60. stavak 4.
Članak 37. stavak 14.	Članak 60. stavak 5.
Članak 37. stavak 15.	Članak 60. stavak 6.
Članak 37. stavak 16.	Članak 60. stavak 7.
Članak 37. stavak 17.	Članak 60. stavak 8.
Članak 38.	Članak 61.
—	Članak 62.
Članak 39.	Članak 63.
Članak 40.	Članak 64.
Članak 42.	—
Članak 43.	Članak 65.
Članak 44.	Članak 66.
Članak 45.	—
—	Članak 67.
Članak 46.	Članak 68.
Članak 47.	Članak 69.
—	Članak 70.
Članak 49.	Članak 71.
Članak 48.	Članak 72.
Članak 50.	Članak 73.
Članak 51.	Članak 74.
—	Prilog I. točke od 1. do 4.
Članak 3. stavak 9.	Prilog I. točka 5.
Prilog I. točka 2.	Prilog II.
—	Prilog III.
—	Prilog IV.

ISSN 1977-0847 (elektroničko izdanje)
ISSN 1977-0596 (tiskano izdanje)

Ured za publikacije Europske unije
2985 Luxembourg
LUKSEMBURG

HR